

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
ЕНТОГРАФСКИ ИНСТИТУТ

ПОСЕБНА ИЗДАЊА
КЊИГА 31

ВИДОСАВА НИКОЛИЋ — СТОЈАНЧЕВИЋ

**ПОРОДИЦА У СИСТЕМУ
ТРАДИЦИОНАЛНИХ И
САВРЕМЕНИХ УСТАНОВА У
ДРУШТВЕНО-ОБИЧАЈНОМ
ЖИВОТУ РАЂЕВАЦА**

БЕОГРАД 1989.

UDK 392.3 (497-1) : 340.141

YU ISSN 0351-1499

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

ЕТНОГРАФСКИ ИНСТИТУТ

ПОСЕБНА ИЗДАЊА

КЊИГА 31

ВИДОСАВА НИКОЛИЋ — СТОЈАНЧЕВИЋ

ПОРОДИЦА У СИСТЕМУ
ТРАДИЦИОНАЛНИХ И
САВРЕМЕНИХ УСТАНОВА У
ДРУШТВЕНО-ОБИЧАЈНОМ
ЖИВОТУ РАЂЕВАЦА

БЕОГРАД, 1989.

UDK 392.: (497-1) : 340. 141

YU ISSN 0351-1499

THE SERBIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS

ETHNOGRAPHICAL INSTITUTE

MONOGRAPHS

VOLUME 31

VIDOSAVA NIKOLIĆ — STOJANČEVIĆ

THE FAMILY IN THE SYSTEM OF
TRADITIONAL AND MODERN
INSTITUTIONS REGARDING THE
SOCIAL CUSTOMS OF THE
PEOPLE OF RADJEVINA

Editor: Dušan Bandić, ph. d.
University professor

Secretary: Mirjana Pavlović, m. a.

Accepted at the session of the Scientific Council of the
Ethnographical Institute on March 24th 1988.

BEOGRAD 1989.

UDK 392.3 (497-1) : 340.141

YU ISSN 0351-1499

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

ЕТНОГРАФСКИ ИНСТИТУТ

ПОСЕБНА ИЗДАЊА

КЊИГА 31

ВИДОСАВА НИКОЛИЋ — СТОЈАНЧЕВИЋ

ПОРОДИЦА У СИСТЕМУ
ТРАДИЦИОНАЛНИХ И
САВРЕМЕНИХ УСТАНОВА У
ДРУШТВЕНО-ОБИЧАЈНОМ
ЖИВОТУ РАЂЕВАЦА

Уредник: др Душан Бандић
професор универзитета

Секретар: мр Мирјана Павловић

Примљено на седници Научног већа Етнографског института
САНУ од 24. марта 1988.

БЕОГРАД, 1989.

Издаје: СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
ЕТНОГРАФСКИ ИНСТИТУТ

Рецензенти:

Др ДРАГОСЛАВ АНТОНИЈЕВИЋ
Др ДАНИЦА МИЛИЋ

Лектор:

ЛЕПОСАВА ЖУНИЋ

Превод текста на енглески језик:

ПАВЛЕ ПЕРЕНЧЕВИЋ

ТИРАЖ: 1000 примерака

Штампа: ГИРО „ПРОСВЕТА“ — ПОЖАРЕВАЦ

Примљено на седници Научног већа и Збора радника
Етнографског института САНУ од 24. марта 1988.

Штампано уз учешће финансијских средстава Републичке
саједнице науке Србије.

Публикација ослобођена пореза на промет.

С А Д Р Ж А Ј

	Страна
Опште напомене — — — — —	7— 9
Увод — — — — —	11— 14
ДЕО ПРВИ — — — — —	15— 52
Типологија породице Рађеваца као фактор у процесу формирања типова рађевских насеља — — — — —	17— 52
1. Распоред породица на сеоским атарима и типови насеља у Рађевини — — — — —	17— 52
а) Старији период (до краја прве половине XIX века) — — —	17— 42
б) Новији период: од краја XIX века и почетком XX века, до другог светског рата (1918—1945) — — — — —	43— 45
2. Традиционални облици колективне породичне и сеоске својине шума, паше, извора — — — — —	51— 52
ДЕО ДРУГИ — — — — —	53— 70
Трансформација породичних традиционалних заједница и формирање типова савремених сеоских и урбаних породица у Рађевини — — — — —	55— 70
а) Међуратни период 1920—1941 — — — — —	55— 56
б) Трансформација традиционалне структуре савремених рађевских сеоских и градских породица (1945—1986) — — — — —	56— 70
ДЕО ТРЕБИ — — — — —	71— 81
Породичне комуникације (социјално-економске, и симболичко-ритуалне) — — — — —	73— 81
ЗАКЉУЧАК — — — — —	82— 83
НАПОМЕНА И ЛИТЕРАТУРА — — — — —	84— 85
АРХИВСКИ ПРИЛОЗИ — — — — —	87—275
Архивски извори за проучавање породице и насеља у Рађевини (1831—1890) — — — — —	89—101
1. Опис Рађевине (М. Васиљевић) — — — — —	103—135
2. Тевтер мукаде Крупањ (1831) — — — — —	137—148
3. Тевтер арача рађевских, нахије подринске (1831) — — — — —	149—208
Насеља: 1. Амаић (р. бр. пописа 19) — — — — —	171
2. Бањевац (р. бр. пописа 7) — — — — —	159—160
3. Бастав (р. бр. пописа 40) — — — — —	206—208
4. Бела Црква (р. бр. пописа 37) — — — — —	201—203
5. Белотић (р. бр. пописа 39) — — — — —	204—206
6. Богоштица (р. бр. пописа 6) — — — — —	158—159
7. Борина (р. бр. пописа 24) — — — — —	176—178
8. Брасина (р. бр. пописа 27) — — — — —	179—180
9. Брзозица (р. бр. пописа 31) — — — — —	187—190
10. Брштица (р. бр. пописа 11) — — — — —	162
11. Будишић (р. бр. пописа 21) — — — — —	172
12. Воћњак (р. бр. пописа 26) — — — — —	178—179
13. Врбић (р. бр. пописа 3) — — — — —	153—155

Страна

14. Гојселица (р. бр. пописа 17)	— — — — —	169—170
15. Дробњак (р. бр. пописа 9)	— — — — —	160—161
16. Завлака (р. бр. пописа 32)	— — — — —	190—192
17. Зајача (р. бр. пописа 25)	— — — — —	178
18. Ковиљача (р. бр. пописа 29)	— — — — —	181—184
19. Комирић (Вукомирић) (р. бр. пописа 36)	— — — — —	197—201
20. Коњуша (р. бр. пописа 35)	— — — — —	196—197
21. Костајник (р. бр. пописа 14)	— — — — —	165—166, 208
22. Красава (р. бр. пописа 30)	— — — — —	184—187
23. Кржава (р. бр. пописа 13)	— — — — —	164
24. Крупањ касаба (р. бр. пописа 10)	— — — — —	161—162, 208
25. Липеновић (р. бр. пописа 12)	— — — — —	163—164
26. Ликодра (р. бр. пописа 15)	— — — — —	167—168
27. Мојковић (р. бр. пописа 33)	— — — — —	193—195
28. Пасковац (р. бр. пописа 28)	— — — — —	181
29. Планина (р. бр. пописа 5)	— — — — —	157—158, 208
30. Пљештаница (р. бр. пописа 20)	— — — — —	172
31. Радаљ (р. бр. пописа 23)	— — — — —	174—176
32. Рамнаја (р. бр. пописа 34)	— — — — —	195—196
33. Ставе (р. бр. пописа 2)	— — — — —	152—153
34. Толисавац (р. бр. пописа 4)	— — — — —	155—157
35. Томањ (р. бр. пописа 8)	— — — — —	160
36. Трешњица (р. бр. пописа 22)	— — — — —	172—174
37. Цветуља (р. бр. пописа 38)	— — — — —	203
38. Цулине (р. бр. пописа 16)	— — — — —	169
39. Читлук (р. бр. пописа 18)	— — — — —	170—171
40. Шљивова (р. бр. пописа 1)	— — — — —	151—152
СУМАРИЈУМ	— — — — —	209
4. Архив Србије (МФ. ПР.) Књиге распореда пореза на земљишта.		
Округ подрински, срез рађевски за 1885, 1890.	— — — — —	213—285
1. Општина крупањска	— — — — —	213—215
2. Општина цветуљска	— — — — —	215—220
3. Општина соколска	— — — — —	220—228
4. Општина малозворничка	— — — — —	228—230
5. Општина красавска	— — — — —	230—232
6. Општина костајничка	— — — — —	232—238
7. Општина комирићска	— — — — —	238—241
8. Општина доњотрешњичка	— — — — —	241—246
9. Општина бањевачка	— — — — —	246—251
10. Непотпун попис (Ковиљаче?) без назива места	— — — — —	251—256
11. Преглед распореда пореза на земљишта по категоријама (врстама) у општинама	— — — — —	256—285
ИЛУСТРАЦИЈЕ	— — — — —	285—293
РЕЗИМЕ	— — — — —	295
РЕГИСТАР	— — — — —	297—302

Др Видосава Николић — Стојанчевић

ПОРОДИЦА У СИСТЕМУ ТРАДИЦИОНАЛНИХ И САВРЕМЕНИХ УСТАНОВА У ДРУШТВЕНО-ОБИЧАЈНОМ ЖИВОТУ РАЂЕВАЦА

Опште напомене. Према подели радних задатака у оквиру дугорочног пројекта Етнографског института Српске академије наука и уметности *Етничке и етнолошке одлике Србије — Северозападна Србија*, породицу као посебну тему, проучавала сам на подручју Рађевине, предеоне и етничке области у Подрињу Србије, и то од 1965. до 1967. године.

Одређена тема (*Породица у Рађевини*), усмерена ка непосредним теренским истраживањима и проучавању литературе и писаних извора друге врсте (архива, статистике) о једној одређеној области условљава посебан метод и теоријски приступ проучавању. Самим одређивањем једног јединог истраживачког подручја (Рађевине) и ограничавањем истраживања на једну једину етнолошку тему, један проблем етнолошких појава (из сложене шире целине, из области система друштвених установа и појава у обичајима становника једне издвојене етничке области), свакако да захтева примену етнолошке историјске методе. Истовремено захтева и примену екстензивне анкетне методе теренских истраживања, поготову у области каква је Рађевина у Подрињу Србије. Постављена тема проучавања, у смислу методског приступа, усмерена је првенствено ка истраживањима свести становника ове области о њиховој везаности и припадности завичајној средини. Пре свега, то се односи на њихова схватања и знања о границама завичајног простора, о њиховој везаности за завичајне планине и поља, у смислу традиционалних схватања поседовања и права на њихово коришћење. Посебну пажњу захтева проучавање међусобне повезаности у том њиховом завичајном амбијенту, њиховом животном простору, у коме су сви они више повезани обичајним животом него етничким и језичким одликама ширег подручја коме припадају (Подриње), а по чему се истовремено, разликују од суседних „Прекодринаца“, у границама суседне Социјалистичке Републике Босне и Херцеговине. Истраживањем повезаности Рађевине, током историјске прошлости, са подринским подручјем Србије и Босне, неопходно је обухватити менталитет и свест Рађеваца о историјској и

културној припадности широј области, у којој они представљају специфичну етничку и социо-културну целину. Ово утолико пре што је Рађевина током целог српског средњег века до турских освајања, као и у периоду дуготрајне турске владавине (и турско-угарских ратова), све до краја XVII и током XVIII века, (у време аустро-турских ратова) а нарочито у време српских ослободилачких ратова у XIX веку, па све до наших дана, у току последња два светска рата, делила судбину становника Подриња, Србије и Босне.

Управо, од проучавања породице у животу и обичајима становника Рађевине, непосредно на терену, полази се од породице као једног од фактора који условљава историјски идентитет области и њених становника, преко очуваних народних предања о пореклу и настањивању породица на овом простору, начину и условима досељавања и породичних миграција, од оснивања села и сеоских породичних заједница до наших дана. У Рађевини, као географској предеоној целини, породица се јавља као један од основних фактора, уз природне одлике, у формирању положаја и типологије рађевских насеља. Историјске традиције очуване у породичним предањима Рађеваца, значајан су фактор и у потпреду диференцирања основа њиховог традиционалног и савременог друштвено-обичајног живота.

У оквиру историјске методе проучавања наведене теме, поступком екstenзивне анкетне методе теренских истраживања, издвојено је неколико радних фаза: прво рекогносцирање терена за истраживање одређене теме извршено је у релативно кратком периоду, у току 1985—1986. године; прелиминарна теренска истраживања у истом периоду распоређена су на одређене пунктове, на основу претходних архивских проучавања, литературе и статистичких података о одабраним истраживачким пунктovима и области као предеоној и етничкој целини; друга фаза теренских истраживања обухвата претходна непосредна теренска истраживања типологије породице у одређеним истраживачким пунктovима, према репрезентативним „моделима“ типова породице; трећу фазу чије истраживања функције породице у оквиру система традиционалних установа сродства и сродничких односа као и целокупног народног друштвеног живота и обичаја; четврта фаза истраживања усмерена је ка трансформацији традиционалних типова породице и породичних односа у савременим условима развоја области, и ка новим типовима породице и облика породичног живота насталим у наше време, специфичним за ово подручје подринског дела Србије, или формираним у специфичним социо-економским и културним условима живота наше земље у целини, са општим обележјима. У свему томе се породични живот Рађеваца данас умногоме изједначује са осталим крајевима Србије.

Истраживањима у току 1986/87. године обухваћено је 12 села (од укупно 23) и варошица Крупањ, на подручју СО Крупањ. Популација Рађевине је етнички хомогена, област је настањена српским становништвом, са незнатним бројем становништва муслиманске конфесије, (махом ромског порекла) и незнатним бројем инородног страног живља, у сastаву индустриске и урбане зоне у области. Непосредним испитивањима (анкетама), индивидуалним и групним интервjuјима и непосредним посматрањима, прикупљени подаци су, у аналитичком поступку и систематизовању траје, дали магистрални пресек типологије и структуре традиционалне и савремене породице у социо-економским и сродничким

оквирима и породичним комуникацијама, у сеоским и урбаним средина-ма у области, у историјским периодима (од XIX века до данас), са ге-нерацијским типолошким диференцирањима.

Према расподели радних задатака у наведеном пројекту Етнограф-ског института ова истраживања само су оквирни део ширег комплек-са проблема, етнолошких проучавања породице и породичног живота у Рађевини, који обухвата основе народне материјалне, друштвене и ду-ховне културе Рађевана, што је предмет проучавања других тема и еки-па истраживача и сарадника на овом послу.

У В О Д

У погледу проучавања породице као основе целокупног друштвено-обичајног живота у нашем народу, Рађевина је једно од специфичних подручја Србије. Сложени и разнолики природни, социјално-економски, историјско-политички и етнички услови у области, у прошлости до наших дана, утицали су на развој традиционалних и савремених типова породице као једне од основних установа друштвено-обичајног живота Рађеваца. Према конфигурацији земљишта, врсти и начину производње одређени су, с једне стране, и типови породице, као и типови села, у значењу друштвених заједница, у којима основу чине породичне заједнице. С друге стране, међутим, распоред породица у сеоском атару и комуникације породица у селу, као и међусеоски контакти, чине основни фактор у формирању типова рађевских насеља.

Иако Рађевина није велика област (око тридесет насеља), у њој се уочавају разнолике, по културном значају, многе архаичне појаве у животу села у целини, као и породица и породичних заједница, као делова сеоског територијалног и економског простора. Условљеност тла и социо-економских фактора у животу и развоју рађевских насеља утицала је да се традиционални типови породица и њихове трансформисане структуре одрже до наших дана као једна од карактеристика овог краја. Историјско-политичке прилике у прошлости, нарочито у XIX веку и до почетка XX века, поред природних и економских услова, утицале су на диференцирање насеља, по времену њиховог оснивања, на стара и млађа насеља, која су засновале стариначке или старије досељеничке породице. Оне су задржале архаичан начин распореда породица и родова на територији сеоских атара. На тај начин се старији типови сеоских породица по многим обележјима разликују од млађих типова породица, које су, на специфичан начин, распоређиване поред стариначких и старијих досељеничких породица и родова, формирајући новије делове и типове насеља. Тако се у појединим развојним фазама типова насеља и типова породица формирају традиционална обележја целокупног сеоског живота, која су очувана у многим породичним предањима преношеним са колена на колено.

Према демографским факторима, породица у рађевским селима може се магистрално диференцирати на неколико типова: оне које не чи-

не велики број чланова, али су по сродничкој структури чланова породица традиционалног сложеног типа (до три „колена“), као остати, задружне породице, раслојених старијих родова, и породице које су сведене на основни тип породичне заједнице по сродничкој структурци знатно раслојене, и сведене само на две генерације сродника (очинске задруге, са два ожењена сина и њиховом малолетном децом или само један ожењен син са неодраслом и неожењеном (неудатом) децом, али које имају већи број чланова; и, најзад, на породице које су остати већ раслојених задруга, у којима уз родитеље и њихову одраслу, и неодраслу децу живе сродници из ближих генерација сродника по крви, са већим укупним бројем чланова домаћинства. Од јавних сложених генерацијских структура већ раслојених породица традиционалних задружних типова, које су трансформисане (у разним историјским развојним фазама, у различитим економским и социјалним условима живота сеоског становништва ове иначе пасивне брдско-планинске области Србије) и као такве трају до наших дана — савим се разликују демографске и генерацијске сродничке структуре породица у развијеним сеоским ровима, са многим генерацијама сродника. У њима се, из генерације у генерацију, до данас одржавају сложене породице, задружног типа, са четири колена (или појаса) сродника у економској и „кућној“ заједници, са већим бројем сродника по „крви“ из старијих генерација, са очуваним традиционалном сродничком терминологијом. По свим обележјима сродничке структуре и генерацијским слојевима ти традиционални типови породица и развијени родови из којих су се оне формирале, по времену насељавања и постанка села представљају најстарије породице. Тако се из демографских фактора могу унеколико јасније издвојити типови породица, и то према пореклу као: старије досељеничке са великим угледом у сеоским заједницама, особито ако су стариначке, по којима су нека насеља и добијала имена и млађе досељеничке породице, које су свој престиг у селима стицале углавном социјално-економским обележјима, као имућније, са већим поседима и бројем „ораће“ стоке. У таквим примерима се издвајају „јаке породице“, у смислу развијених родова, или као имућније задруге.

Према социјално-економским условима развоја насеља, породице у рађевским селима издиференциране су у неколико типова. У брдско-планинским селима, где је сточарско-ратарска привреда економска основа села, као одговарајући тип породице до данас је остала традиционална задружна породица, која углавном и одређује начин и врсту производње, према традиционалној подели рада по полу, узрасту и радној способности у производњи. Слична је и економска структура *ратарског типа породице*, који је развијен у равничарским селима (у Крупањском и Ликодранском пољу), или у равнијим деловима брдско-планинских села поред речних (сеоских) долина и на блажим косама, у побрђима изнад речних долина (нпр. у Крупањском пољу).

У насељима богатим рудним наслагама у Рађевини, којих има већи број, економску основу у прошлости чинила је пољопривреда, а рударство је, у време неразвијене рударске индустрије, у подрињском делу Србије све до другог светског рата било само допунска привреда у сеоским породицама „тањег“ имовног стања. Главна места рударске експлатације била су тада Зајача и Крупањ („Топионица“). У савременом периоду индустријализације Рађевине и Подриња, у неким рађевским се-

лима већ данас је рударство главни извор прихода сеоских породица, из којих се регрутује радна снага за рађевске руднике. Развијеним рударским селима данас се сматрају Костајник, Зајача, Липеновић, Кржава и приградска села око Крупња, из којих се већи део радника-сељака запошљава у Костајнику и Зајачи. То су *рударске породице*.

Са индустрисацијом суседног Јадра, чији је центар у Лозници, знатан део економски слабијих сеоских рађевских породица даје радну снагу за погоне „Вискозе“, која породици обезбеђује основни приход за издржавање. То су *радничке породице*.

Може се рећи да су оба ова последња типа породице, са обезбеђивањем економске породичне егзистенције ван пољопривреде, али са сталним становићем у родном селу, у ствари најновији типови сеоских породица у Рађевини. Оне су унеле знатне промене у економску, сродничку и културну структуру породице и породичног живота тек у наше време. До тада су овакви типови породица били представљени као прелазне форме, као *породице сезонских радника*.

Премда су сеоске породице издиференциране на економској основи, није им измењена обичајна структура у погледу традиционалног начина „сељачког“ живота. Као стално настањени у својим селима, рудари (нпр. из села Костајник, Липеновић) живе истим начином живота као и чланови породице који зависе од ратарско-сточарске производње. По општим обележјима навика и начина живота, то су *мешиовите радничко-сеоске породице*, које су замениле старији тип породица тзв. надничара и сеоских „слугу“, сиромашнијих сеоских рађевских породица, које су некада једним делом налазиле зараду у сезонским пољским радовима у „пољима“, највише у Лозничком и Ликодранском пољу, то „дринским адама“, ликодранским „лукама“. У условима савременог развоја, наглом индустрисацијом и урбанизацијом Лознице и Подриња у целини, рударска насеља Рађевине постала су средишта преображажа једнокупног живота њихових становника, нарочито у рударским породицама, које уносе промене у животу и обичајима села, са бројним обележјима урбаног живота, како у породици тако и у развоју и изградњи села. У њима данас већ налазимо зачетке нових типова села — варошица, у новоизграђеним радничким домовима.

Приградска сеоска породица је у наше време већ формирана као урбана породица, али са очуваним традиционалним обележјима, која је одређују углавном као „поварошенну“ сеоску породицу у новој, урбаној средини. Урбана породица, као новији тип, формирана је у Крупњу као једином урбаном средишту области.

У погледу сродничке структуре и традиционалног обележја сеоске породице у Рађевини као патријархалне сродничке целине, може се рећи да је она до данас остала језгро породице и остатака развијенијих сеоских родова. У формирању типова рађевских сеоских насеља најјачи је утицај тог фактора, пре свега у распореду дома и поткућница, породичних кућа и имања на сеоском атару, који је још од старине формирао традиционалне типове рађевских села.

У очуваној традиционалној патронимици, топонимији и хидронимији у рађевским селима налазимо многе очуване елементе економске и сродничке структуре стариначких и старијих досељеничких породица, који су већ постали део породичних предања у наше време, у време интензивног процеса урбанизације села, нарочито у приградској зони.

За читаву Рађевину карактеристичне су у свим раздобљима, од старије и ближе прошлости па до данас, породичне миграције и локална помештања, у смислу исељавања и расељавања рађевских села, са снажним имиграционим процесима, који су смењивали расељену популацију и уносили нове слојеве традиционалног породичног живота, по којима су се стариначке породице и затечене старије досељеничке породице међусобно разликовале, а истовремено и прожимале у међусобним породичним везама и у заједничком животу у селу.

У процесима локалних помештања и миграција рађевских сеоских породица формиран је посебан тип породице, у социо-етнолојији назван *предвојена породица*. У старијем периоду, све до другог светског рата, такав тип породица формиран је исељавањем индивидуалних породица из сеоских развијенијих, задружних породица, без деобе породичних имања у селу, а настањивањем исељених породица на закупљена имања „у пољу“ изван села и области, углавном у Подрињу, у „дринским адама“ и у Лозничком пољу, делимично и у другим суседним развијенијим областима. Те су породице формирале неке врсте „енклава“ Рађеваца у Подрињу и Прекодрињу, од краја XIX до почетка XX века, а делимично и у међуратном периоду (1918 — 1945). Тај процес „предвајања“ рађевских сеоских породица трајао је и у наше време, почев од зачетака индустријске и урбане изградње у подринском делу Србије (до 1950-тих година), и још траје, захватајући босанско Посавље, Мачву и сремска насеља у САП Војводини.

У новије време, из таквих миграција и размештања рађевских сеоских породица, развио се и најновији тип *гастарбајтерске породице*, изван области. Најпре у потрази тих породица за зарадом ван земље, на привременом раду у иностранству, а последњих година и као тип *дођоишке фамилије* у већим индустријским центрима у нашим републикама (у БиХ, Хрватској, Словенији).

Комплексном социо-етнолошком и историјском методом истраживања обухваћени су сви овде изнесени основни „модели“ типологије рађевске руралне и урбане породице, у магистралном хронолошком пресеку и основним структуралним елементима. У следећим излагањима биће обухваћена основна етнолошка обележја типологије и структуре породице Рађеваца.

ДЕО ПРВИ

ТИПОЛОГИЈА ПОРОДИЦЕ РАЂЕВАЦА КАО ФАКТОР У ПРОЦЕСУ ФОРМИРАЊА ТИПОВА РАЂЕВСКИХ НАСЕЉА

1. Распоред породица на сеоским атарима и типови насеља у Рађевини

a) Старији период (до краја прве половине XIX века)

Ако Рађевину, као област у савременим предеоним границама, посматрамо и као етничку целину, запазићемо неке компоненте у погледу постанка и положаја насеља, које су биле одлучујуће у погледу распоређивања породица на сеоским атарима.

Пре свега, треба нешто рећи о Рађевини у историјски ширем оквиру да би се ова област могла данас проучавати као једно од специфичних етничких подручја у подринском делу Србије. Рађевина као нахија у турској административној подели почетком друге половине XV века први пут се помиње у писаним турским изворима о сребрничком кадилуку у то време. У њему је нахија Рађевина била на подручју десне стране Дрине, са нахијама Сокол, Бохорина, Крупња, Јадар и Птичар (данашње Лозничко поље и Лозница).¹ Рађевина је добила име по старом српском средњовековном називу предела између Соколских планина, Борање и реке Јадра, а први пут је под овим називом уведена као нахија у турске тефтере 1533. у оквиру Зворничког кадилука (Смедеревског санджака). Помиње се, уз Сребрницу, као важно рударско подручје. Тадашњи појам нахије Рађевина био је везан за мању територију, без села Крупња, које у то време представљају средиште суседне нахије у зворничком кадилуку после пада Деспотовине под Турке, када је извршена нова административно-управна подела некадашњег сребрничког кадилука. Да је Рађевина била посебно предеоно, а вероватно и у етничком смислу, подручје на десној страни Дрине, у суседству мањих нахија (Бохорине, Сокола, Крупња, Јадра и Птичара) изван варошице Крупња, изгледа да потврђује и један Вуков запис, у коме каже да је у његово доба у Србији било „млого вароши које имају своје најије“, и да „варошице мало мање од овије... немају своји' најија... овакове су: у Јадру Лозница... на ријеци Штири; у Рађевини Крупња на

ријеци Брезовици”, итд. на десној страни Дрине.² Међутим, већ у Рјечнику, Вук наводи да је Рађевина „кнежина на десној страни Дрине између Лознице и Сокола”, а да је име добила по Рађевом пољу, на коме се налази „дубоко у земљу побијен „Рађев камен“, што доказује да је „у Рађевини негда био некакав старјешина или господар Рађ, по коме се она тако прозвала”. У време када Вук наводи ове податке, стара кнежина Рађевина већ је у Србији постала срез рађевски, који има „34 села и варошицу Крупањ“ као седиште ореза.³ У историјској литератури је већ познато да су Турици по освајању уводили своју управну поделу тако што у српским земљама нису без нарочитих разлога вршили битне измене управне поделе коју су затекли, укључујући у свој систем стару средњовековну поделу на жупе, претварајући их у турске нахије. Тамо где их раније није било, формирали су сличне административно-управне јединице, око утврђених градова или главних насеља (као што су били у Подрињу Соко – по коме је и нахија добила име, и Рађевина, као српска средњовековна жупа, са суседним врло малим жупама, које су добиле статус нахија), или су биле око градских, или главних насеља, по којима нису носиле име, него су задржале старе средњовековне српске топониме, имена стarih жупа, као називе за турске нахије.⁴ Према турским изворима, нахија Крупањ налазила се јужно од нахије Рађевине, са средиштем у Крупњу. У XVII веку је нахија Бохорина, која се, вероватно као мала жупа налазила на простору на коме је данас село Борина, укључена са нахијом Крупањ, у један „кадилук“ (Крупањски кадилук), заједно са Рађевином. И Рађевина и Крупањ су, на подручју својих нахија, као и Бохорина, у турским изворима пописивани као центри старог (римског и српског) средњовековног рударства.⁵

Данашње подручје Рађевине представља оно подручје које Вук највида као срез рађевски, а које подразумева овде наведене територије стarih турских нахија, које су образоване на простору стarih, врло малih српских средњовековних жупа. Оне су обухватиле простор под називом Рађевина непосредно после првог и другог устанка у Србији. И, најзад, постављањем нових граница обновљене српске државе према Босанском пашалуку у Турској. Рађевина је, све до 1878. године, са насељима на десној страни Дрине, са дринским адама према суседном Јадру (Шепачком и Бујуклића адом), и са Јадром, представљала дрински погранични појас Србије.⁶

Такав ток историјско-политичких догађаја и непрестаних управних и административних промена на иначе малој територији коју захвата област Рађевина у време турске владавине, а нарочито у току XVIII века, када је на овом делу српског Подриња било ратно поприште од времена турско-аустријских ратова, доприносио је пражњењу популације и уништавању насеља у Рађевини, која су се делом обнављала у мирнијим међуратним годинама, а делом била запустела у погромима и ратним епидемијама које сатираше и онако већ проређено и расељено становништво рађевских села. Уз то је и турски феудални систем, све до ослобођења и приклучења Рађевине и суседног Јадра кнезевини Србији 1834. године, значајно доприносио интензивном размештању и расељавању старијег затеченог сеоског становништва у области и сталним „намештањем“ досељеничких српских породица из суседних санџака у турској провинцији Босни, и из суседних области Херцеговине, као чифчија на имања турских феудалаца.

Сва та историјско-политичка збивања и социјално-економска кретања која су била њихова последица на подручју Рађевине и суседног Јадра, у условљавала су честа и врло интензивна раслојавања насеља и породица све до 1834. године. Отуда се и типологија рађевских породица у прошлости не би могла проучавати без познавања општих прилика у којима су затечена рађевска насеља и њихово становништво после ослобођења од Турака и у првим деценијама после ослобођења, до краја прве половине XIX века у новим границама Србије. Период слободног националног живота за рађевска насеља и њихово становништво представљао је нову фазу и квалитативно нову етничку, демографску и сложену социјално-економску структуру у традиционалном културном наслеђу, у коме су породица и сроднички однос имали значајну улогу. Данашња структура и типологија породице Рађеваца садржи великом делом обележја тог значајног периода развоја (и од краја XIX и почетка XX века), са многим трансформисаним јубилицима, условљеним најновијим променама у општем развоју, како области Рађевине тако и наше републике у целини.

Извесна рађевска насеља помињу се још у првим средњовековним писаним српским изворима (као што су помени села Врбић, Липеновић, Белотић, Мојковић) и касније, у време развијеног српског средњовековног рударства (Крупањ као „трг“ дубровачких каравана и рударски центар, и Зајача као важан рударски „графт“; затим вис Костајник са градиштем, и Петрина стена изнад села Томња, са траговима старог римског рударства, обновљеног у српском и турском средњем веку, као и рударство (у турско време) у селу Борини, са остацима стarih рудишта и копова.⁶ У тим, по постанку и првим писаним поменима, најстаријим рађевским насељима затечен је и већи број стариначких породица, које називају „староседеоцима“, а за које се у породичним предањима и у антропогеографским проучавањима наводи да су „одувек“ биле у овим селима. Знатан је број породица чије је порекло до данас остало непознато. Оне су бесумње, најстарији досељенички слој, чије је порекло већ одавно забављено. У тим селима такође је записан и већи број најстаријих досељеничких породица познатог порекла.

Међутим, треба посебно напоменути да су правци миграција породица у данашњим рађевским насељима, из старијих времена, били различити у појединим деловима области. То је разумљиво ако се узму у обзир наведени подаци о језгру области старе Рађевине изван нахија Крупањ и Бохорине, у којима су миграције наилазиле из других праваца. Отуда се и може претпоставити да стариначке родове и породице у Рађевини углавном налазимо у миграцијама из оних праваца из којих је досељеничко становништво пристизало у стару нахију Рађевину, односно налазимо највише староседелачких породица. У крупањској нахији међу стариим породицама, староседеоцима, највише је било породица које су пореклом од оних досељеника из српских крајева у Турској, „преко Дрине“ које су спахије, а касније и аге, „наместице“ на своје поседе. Отуда се код стариначких рађевских породица увек знала „стара баштина и имање“ у оним деловима села где су од ствари били настањени најстарији родови.

У оним селима која су на простору старе малене жупе, односно нахије Бохорине, у XVII и XVIII веку било је знатно мање затечених стариначких породица. Турска нахија Бохорина, са подручјем данашњих села Горње и Доње Борине, налазила се на главној раскрсници подринских комуникација према Лозници и Зворнику, па је отуда у ратном периоду

током XVII и XVIII века становништво у неколико мајова расељавано, а села сасвим запустела.⁸ Најстарији део данашњег села Борине (Горње и Доње) био је на самом ушћу Борањске речице у Дрину, а било је поно-во расељавано непосредно по ослобођењу Јадра и Рађевине после другог устанка (када је неке породице борањске, близу турске стражаре (прелаза) званог „Батар“, на ушћу борањске реке у Дрину, због кријумчарења на дринским скелама раселио још Кнез Милош, како је то сачувано у по-родичним предањима становника Борине). Слично су још у XVIII веку би-ла расељавана и рађевска села „на Дрини“: Врбић, Брасина, Бастав; затим, Јадарска села: Ставе, Мојковић и Бела Црква, које су у аустријским изворима записана као „хајдучка села“.⁹ Расељавана су такође у то време и аустријска „морска села“, у унутрашњости Рабевине, као што су села Красава и Комирић. У току аутстро-турских ратова расељавана су (1718 — 1739) и села Ликодра, Толисавац, Шљивова. То се најбоље види из поменутих аустријских извора, у којима је за села Борину (тада Се-нари), Шљивову, Богоштицу и Дробњаке (данас заселак Кржаве запи-сано да су имала само по 7 до 8 кућа, „поште грађених“ од дрвета и мањи број зиданих (у Богоштици напр.) Ако се ови подаци из аустријских извора упореде са подацима које пружају турски пописи до аустро-турских рато-ва, онда би се боље могло схватити опште стање расељених и запустелих рађевских села све до почетка XIX века. У њима су записане породице стариначког становништва као „давнашњи бегунци“ (у Кржави, Томњу) још крајем XVI века,¹⁰ које су бројале више домаћинстава него у време аустро-турских ратова у XVII и XVIII веку, чиме се потврђује да су рађевска дринска села највише разарана и расељавана у ратним периодима.

У турским тефтерима још од краја XVI века пописане су као поро-дице које имају своје баштине, у Крупњу и околним селима, оне српске средњовековне породице које су Турци затекли, а неки од њихових чла-нова били су уписаны и као „примићури“ (сеоске старешине које су од-говарале за дажбине српског сеоског становништва у турским нахијама) напр. породице „давнашњих бегунаца“ у селу Ликодри, где се као прими-ћур помиње „Радоња, син Липена“. Уз Ликодру, запустелим насељи-ма, (Селишту, Добром Потоку), припадало је још и село Чигота које је запустело (расељено) касније. У то време нису постојала суседна села Липеновић и Бањевац, по чему се може видети да су стара села, наста-њена стариначким српским породицама примићура и сеоским породица-ма са баштинама, које су већ половином XVI века настањивале „луку Богоштицу у селу Чиготино Селиште“ (или Цикотино) и нека друга запустела и расељена рађевска села током XVI и XVII века под турском управом¹¹, касније померала своје атаре новим досељавањем породица, ко-је су, ако су била запустела стара селишта, давале имена новим насељи-ма. Тако је у породичним предањима Рађевица сачувано и сећање на ос-татке српских средњовековних породица које су Турци затекли доласком у Рађевину, као што је и предање о старом баштинику и примићуру Ли-пену и његовим потомцима сачувано и у новом називу насеља Липеновић. Таквих остатака стариначких породица има и у другим рађевским сели-ма, углавном оним која су у планинском и потпланинском делу (нарочито у селима Ставе, Бастав, Комирић). Међутим, у поређењу са јадарским селима, у Рађевини је знатно мањи број породица које воде порекло од најстаријег, стариначког слоја, што само потврђује да је Рађевина после турских освајања изгубила знатан део популације и да су у тој области

Србије тада села највећим делом расељена или запустела, а касније обнављана, или су засељавана нова места. Затечене стариначке породице уживале су поштовање и углед код досељеника. Почетком XX века јне су задржале свој углед и престиж у сеоском животу Рађевца. Најпре, по њиховим традиционално врло разгранатим родовима, као остатку архантичних система друштвеног обичајног живота, у коме су преовлађивали традиционални типови породица и породичних сродничких структура.

Према томе, диференцирање породица у Рађевини до наших дана одређује стариначки слој, односно порекло породица по времену досељавања. Исто тако и породице најстаријих досељеника, које више не памте одакле су досељене у далекој прошлости, уживaju већи углед од породица које су досељене од пре неколико векова и које знају своје порекло и време када су досељене у Рађевину.

Осим угледа и престижа, стариначке породице су пре свега одређивале старије фазе развоја типова рађевских насеља, управо као родоначелници и оснивачи већег броја стarih насеља Рађевине. Малобројне стариначке породице одржавале су континуитет у старим рађевским селима. Сличну улогу имали су и старији досељенички родови у селима која су била или обнављана на старим селиштима или су их оснивали као нова насеља најстарије досељеничке породице, по којима су понекде та села и носила име (нпр. поменуто село Липеновић, Богоштица, Мојковић, Камирић (Вукамирић), Дробњаци и сл.)

Још је Ј. Џвијић истисао „тешњу везу између типа села и задруга“ као сложених породичних заједница, јер је запазио да се разбијен тип села старовлашке врсте јавља и у северозападним крајевима Србије, где је „географско распрострањење задруга“ широко захватило и „дискрчене шуме“ у долинским просторима, какво је подручје Јадра,¹² а свакако и Рађевине, која су још почетком XIX века била под густом, још неискрченом шумом. Како је већ констатовано у антропогеографским истраживањима Рађевине, стариначке куће у области се све до почетка XX века, и у наше време, одликују јако развијеним родовима, што је несумњиво и било одлучујуће у формирању типова рађевских насеља.

На који су се начин формирала и развијала насеља у којима су још у време турског освајања затечене стариначке породице, може се пратити и на шемама већ проучаваних рађевских насеља старијег порекла, као што је и овде наведен пример Томња:

СЕЛО ТОМАЊ
(испод брда Томањ)

Сеоски синори
(са насеобинама)

— распоред породица
(према пореклу)

1. Поток (уток у
р. Богоштицу)

Добошаревићи
Θ
Васиљевићи
○

2. Гуњак (поток)

Малетићи
Θ
Стакићи

3. Скакавац и Штековац (поток)	∅ Матићи Секулићи θ
4. Долови и Шумеће (брда)	Стакићи ∅ Матићи ○
5. Томањ (мâла)	Матићи, Малетићи (Ерићи, Гајићи)

Легенда:

- — старинци и стари досељеници
- ∅ — досељеници из ужичког округа (I половина XIX века)
- θ — досељеници из Босне (Турски период)
- — досељеници из Азбуковице и Подгорине (прва и друга половина XIX века)

До краја XIX и почетка XX века у селу Томању очуван је онакав распоред породица какав је био од времена досељавања, у периоду од краја XVIII и почетка XIX века: како се може пратити према напред наведеној скици, стариначке породице досељене „одвајкад“, још у турско време, формирале су „село“, најстарији део уз речицу Богоштицу, а по њиховом броју крајем XIX века, било их је само 4—5 кућа, као један ред формиран у две мале. Међутим, већ данас се више не зна за ове стариначке породице и куће, које су по народном предању „изумрле“ и породичним везама су се одавно укључиле (преко последњих женских чланова породице) у старије досељеничке родове (породица Којићи), или су им куће одавно „угашене“, изумрле. Данас се најстаријим породицама у селу сматрају Стакићи и Малетићи. Куће стариначких родова временом су се померале са првобитног места, поред потока и речице Богоштице, па је тако једна кућа Добошаревића доспела у малу „Томањ“, „изменшана“ са Матићима, Малетићима, Ерићима и Гајићима, старијим досељеницима, и првих деценија XIX века постала је централни део насеља.

Слични су се процеси вршили и у осталим рађевским селима у потпланинском и равнијем делу области, док су у селима „дринске Рађевине“ расељена и запустела села од почетка XIX века насељили досељеници из јадарских и из суседних рађевских села, у процесима „сасељавања“ старијих досељеничких породица из виших у нижа села. То је претходило каснијим економским миграцијама рађевских сеоских породица према Лозничком пољу, дринским адама и ликодранским „лукама“.

Први пописи насеља у првој административној подели подринских области после хатишерифа из 1830. године за сада су и једини извор за упознавање старијих типова сеоских породица у Рађевини и суседном Јадру. Ови први „тевтери подринског окружија“, као пописи по нахијама (рађевској и јадарској) вршени су ради распореда фискалних обавеза сеоских домаћинстава према српским и турским властима и дају сумаран преглед по броју „араџа рађевских и јадарских“. Сачуван је само

један препис турског пореског тефтера, у коме су записани подаци о турској административној подели и стању рађевских села пре 1834. године.

Према једном од првих преписа „Тевтера Мукаде Крупањ 1247. године по турски (1831. године)”, укупно је било обухваћено 16 рађевских и једно јадарско село (Гричара) са обавезама према турским сопственицима имања после 1830. године. Из тог пописа се види да су у то време рађевска насеља неразвијена, са малим бројем дома, који су у турским пописима истовремено означавали породице, као што то показују и турски пописи у овој области до 1830. године. Само су три рађевска села, по начину распореда породица на сеоским синорима била махалскога типа, у којима су мालе још увек носила називе топонима и поделе на крајеве (горње и доње). То упућује на претпоставку да су се рађевска села знатно брже просторно и популационо развила тек од 1834. године, са миграционим струјањима у запустела и расељена рађевска насеља, у која је пристизао знатан број новијих досељеничких породица из суседних и даљих области, које су се настањивале у групама на слободним деловима сеоских атара.

Породице које су пописане у овом тефтеру крупањске мукаде пре постављања дефинитивних граница између Србије и Турске на делу Подриња у коме се тада налазила Рађевина, свакако можемо сматрати старијим по пореклу. Како су тада биле распоређене породице по рађевским селима могао би да прикаже следећи преглед из пописа крупањске мукаде 1831. године:

Т. 1. Села Мукаде Крупањ 1247 (1831) године¹³⁾

1. Бриштица — (куће) 11 породица (кућа)	— Крсман (Мијаило, Никола, Алекса, Јован); Поп Симо, Алексијић (Димитрије), Димитријић (Дамјан), Деспот (Симон), Деспот (Видентије), Михаиловић (Панта, Ђоко); Цвitanовић (Тадија).
2. Липеновић 36 породица (кућа)	— „Николајић (Димитрије, Вучета); Којовић (Мићо); Андрејевић (Бука), Станић (Марко); Радовановић (Стеван); Милутиновић (Илија); Петровић (Миленко); Марковић (Иван, Никола); Матић (Јоанко, Петар), Тимотијевић (Јован); Новаковић (Риста, Миленко); Савић (Илија); Еремић (Груцица, Ефто); Гавриловић (Мићо); Благојевић (Васо); Миленковић (Вучић); Станимировић (Ефто, Петар); Дринчић (Стеван), Јован (Еремић); Антонијевић (Мишић, Лазо); Живановић (Матеа); Видић (Мићо); Јеловић (Крсто); Симеоновић (Милутин, Деспот); Ковачевић (Милош); Поп Ђирко; Кнез Мића; Максимовић (Ефто); Рубиновић (Јован); Зеловић (Јанко).
3. Дробњак (Дробњаци) (Дурњак — у тефтеру) 20 породица (кућа)	— „Симоновић (Паво, Маноило); Вићентић (Маноило, Мићо, Васе); Јовић (Стојо); Антонијевић (Радован); Дмитровић (Лаза); Грабић (Боко, Рако); Миленковић (Марко); Чича Илија, Матић (Митар, Петар); Пајић (Симо); Илијевић (Рајко, Матеа, Јован); Борђевић (Коста-Грабић).
3. Бањевац (Бановча) 18 (породица) кућа	— Дамњановић (Петар, Григорије), Пантић (Никола, Милош), Ђорђевић (Ђорђе), Лазић (Митар, Ђуро, Стеван), Милутиновић (Бука, Васо), Григоријевић

- (Симо), Миладиновић (Марко), Грабић (Тодор), Филиповић (Петар), Николаевић (Тодор), Радовановић (Мићо), Лукић (Живан), Симоновић (Живан).
5. Кржава
15 породица (кућа)
- Костић (Буро), Превић (Гајо), Павловић (Ефто), Милутиновић (Митар), Антонијевић (Јован), Миладиновић (Петко), Илијевић (Милош), Јовановић (Стеван, Ђуро), Симоновић (Петар), Милосављевић (Илија-Илијевић Милош), Терзић (Јово), Радовановић (Буро), Манојловић (Буро), Ристић (Станимир).
6. Планина (Балкан)
13 породица (кућа)
- Јовановић (Никола), Лукић (Живан), Ђоковић (Радован), Станојевић (Гргића), Грабић (Гргића-Ђорђе, Грабица-Танасија), Сколић (Мићо), Лазић (Марјан), Николаевић (Димитрије), Стефановић (Илија), Сармарчић (Гаврило).
7. Богоштица (Богошница)
25 породица (кућа)
- Радосављевић (Букан), Миловановић (Гајо), Перешић (Игњат), Јовановић (Матеја и Матија, Марко), Радовић (Паво), Радовановић (Трифун), Радић (Никола), Скулић (Илија), Ђуровић (Јанко); Илијевић (Мићо), Пантић (Манојло), Живановић (Јован), син Животин, Алексић (Мијат), Марковић (Гајо), Димитријевић (Матија), Ђурић (Стеван, Филип, Никола), Ивановић (Паво), Симеоновић (Марко), Ђурђевић (Анта), Обрадовић (Стеван).
8. Томањ (Томани)
12 породица (кућа)
- Пантић (Петар), Ђурић (Јово), Сколић (Тасо), Ристић (Лука), Петковић (Матеја), Младеновић (Живан, Јаков Тешо), Јовановић (Матеја), Стевановић (Васо), Ивановић (Стеван), Грујовић (Гајо).
9. Трешњица (Тришница)
22 породице (куће)
- Симоновић (Стеван), Веселиновић (Илија), Игњатовић (Трифун, Мијаило), Лукић (Јово, Петар), Васић (Радо, Стеван), Алексијевић (Васо-Васићи, Мићо), Григоријевић (Станос), Марковић (Ђурђе, Петар), Поповић (Петар), Петровић (Станимир), Степановић (Којо, Тадија), Васовић (Сима, Гајо), Вучић (Стеван), Лазо.
10. Радаљ
68 породица (кућа)
- Лукић (Тошо), Поп Костовић, Михајловић (Илија), Костандиновић (Павле), Максимовић (Бојчо, Тодор), Живановић (Стојан), Јокић (Којо), Савић (Никола), Марјановић (Ђоко), Лазић (Марјан-Марјановић).
1. Мâла Рогуља
11 породица
- Мићић (Исидор), Максимовић (Јоко), Ђурђевић (Јован), Ристић (Милош), Петровић (Гајо), Игњатовић (Илија), Матовић (Илија), Крсмановић (Пант), Недељковић (Станко), Томић (Панто), Јовановић (Мићо, Живан), Срдовић (Павле), Марко Новодашавши.
2. Мâла Шевар
(Шљивар?)
14 породица
- Госпавић (Петар), Игњатовић (Јово, Иван), Васић (Илија), Тршић (Сава), Пантић (Петар), Петрановић (Максим).
3. Мâла Оштрељ
6 породица
- Лукић (Марко), Ђорђевић (Симо), Симић (Васо и брат?) Митровић (Јово, Танасије, Васо), Лазић (Живан), Радић (Симо), Антић (Марко), Поповић (Мићо, Мојо), Костровић (Петар), Ристић (Ристо).
4. Мâла Буково Брдо
15 породица
- Ђокић (Јован), Ивановић (Ђокан, Сава, Тодор), Крсмановић (Максим), Лукић (Васо), Радојчић (Стојан), Спасовић (Мато), Благојевић (Нестор), Ракић (Стојан), Божић (Благое).
5. Мâла Жарковић
11 породица

6. Мâла Батин (Батина)
8 породица
- Илић (Петар), Филиповић (Андреа), Јовановић (Нинко), Нинковић (Јово-Јовановић), Симић (Петар), Петровић (Симо-Симић), Васић (Павле), Степановић (Матеја), Петровић (Ефто).
11. Велика Бохорина —
Борина
46 породица
- Недељковић (Петко, Паво), Томић (Крсто, Игњат, Антоније, Васа), Ивановић (Танаско, Деспот, Јово, Божић (Јово), Николаевић (Цветан, Павле), Ђоковић (Глигорије), Ђерковић (Радо, Мијаило), Симовић (Мићо, Иван), Петровић (Паво, Ђоко), Илић (Ђоко), Андрејевић (Васо), Максимовић (Деспот), Јовић (Симо), Ристић (Коста, Јоко), Вучић (Мијаило), Павловић (Лука), Павле (Николаевић), Лукић (Вукоман, в. Павловић), Мијаиловић (Коста, в. Вучић), Ристић (Јоко), Илић (Ђорђе.).
1. Мала Гучево
16 породица
- Николаевић (Ристо), Ивановић (Марко), Ђирковић (Димитрије, Мићо), Нинковић (Иван), Гајовић (Андреа), Јовановић (Симо), Стефановић (Ефто), Максимовић (Радо), Ристић (Илија), Савић (Риста), Матић (Спасо), Мијаиловић (Саво), Радовановић (Јаков), Јаћимовић (Којо), Митровић (Максим).
12. Брасина (Прасна)
52 породице (куће)
- Скулић (Петар), Василовић (Ристо, Крсто), Живановић (Паво), Грујовић (Петко), Митровић (Тадија, Пајо), Васић (Живан), Тимотије (без презимена), Крсмановић (Трпко), Томић (Ефто), Стевановић (Ефто), Станковић (Антоније), Павловић (Васо, Живан, Петар), Јовановић (Тома, Јосиф, Илија, Исаило), Милосављевић (Бојо, Спасоје), Цукановић (Дамјан), кнез Игњат, Игњатовић (Алекса), Стокић (Јован), Станојевић (Тадија), Милошевић (Аросеније) Симоновић (Јово), Андрејевић (Гаврило), Благојевић (Андреа), Лазовић (Тадија), Љукић (Мишић), Живановић (Буро), Младеновић (Андреа, Јован), Илић (Симо), Гаић (Петар), Костић (Симо, Ристо), Милошевић (Панта), Вукосавић (Манојло, Илија), Стојановић (Јово, Игњат), Ристић (Стојан), Поп Јован, Мићић (Стојан), Лукић (Антоније, Паво), Цукановић (Лука), Павловић (Живан, Петар), Јовић (Панто).
13. Ковиљача (Кобиљац)
64 породице (куће)
- Савић (Лазо, Гајо, Ђоко), Божић (Нешто, Симо, Ђоко, Илија, Нако), Смиљанић (Нешто), Јовановић (Стјојан, Ристо, Анто), Трипковић (Дамјан, Милован), Симић (Тошо), Миловановић (Дамјан), Антонијевић (Којо), Цујић (Станоје), Ефтић (Спасоје), Глигоријевић (Марко), Лукић (Митар), Томић (Васо), Лазић (Ефто), Благојевић (Деспот), Мијаиловић (Аврам), Митровић (Марко, Јован), Глигоријевић (Лука), Тадић (Сава).
1. Доња мала
30 породица
- Савић (Буро, Вукосав), Петковић (Илија), Лазић (Тодор), Јаковић (Тодор), Мијаиловић (Григорије), Којо, Панта), Фросиновић (Ристо), Вирџиловић (Максим).
2. Мâла Грабовац
(Гробовца)
10 породица (кућа)
- Недељковић (Радован), Милошевић (Ристо), Трпковић (Јован), Марковић (Јованча, Тасо), Богићевић (Годор), Мићић (Илија), Радосављевић (Стефан), Пауновић (Миленко), Миловановић (Јосиф), Ђурић (Сава), Дамјановић (Стеван).
3. Мала Павуља
(Бакуља)
11 породица

4. Мâла Самар
12 породица
- Кнез Игњат, Јовановић (Максим), Андреевић (Петар), Симоновић (Максим), Лазић (Никола), Лазаревић (Којо), Митровић (Максим), Гајовић (Максим), Давидовић (Паво), Тадић (Јово), Григоријевић (Игњат).
14. Пасковац (Басковца)
18 породица (кућа)
- Кнез Стеван, Максимовић (Марко), Руњић (Стеван), Николајевић (Паво), Јокић (Илија), Живановић (Ефто, Ђоко), Томић (Јован), Поповић (Антоније), Ристић (Буро), Мићовић (Марјан), Григоријевић (Јован), Алексијевић (Јаков), Пантић (Димитрије), Ковачевић (Лазо), Костић (Живан), Поп Глишић.
15. Зајача
19 породица (кућа)
- Васиљевић (Никола), Гавrilović (Ђуко), Петровић (Ефрем), Вагић (Миле), Стефановић (Васо, Ђоко), Илијевић (Богдан, Анто), Јовановић (Илија), Томић (Сава, Петар), Тадић (Петар, Мићо), Матић (Деспот, Никола, Марко), Николић (Симон), Николајевић (Ефто), Аћимовић (Паво).
16. Мала (Доња) Борина
(Бохорина)
9 породица (кућа)
- Теодоровић (Ђоко, Тадија, Божо), Ђирковић (Андреа), Николајевић (Љубо), Константиновић (Петар), Зарћић (Мићо), Максимовић (Илија), Марковић (Антоније).

Ово су све била рађевска села у мукади крупањској затечена до 1831. године, пре исељавања крупањских Турака. У овом попису било је записано као село крупањске мукаде још и јадарско село Гричара, које љовде нисмо узели у обзор.

У првим српским преписима турских тефтера „мукаде Крупањ“ налазимо несумњиво остатке онаквих типова насеља какви су одговарали турском феудалном систему крајем турске владавине у Подрињу Србије, а, истовремено, и онакав тип породице који је одређен фискалним обавезама српских становника у крупањској мукади. Ако упоредимо старије турске тефтере на овом подручју до 1830. године, онда се могу унеколико одредити затечени типови рађевских села и распоред породица у сеоским атарима, по чему су се до тада углавном и разликовала сеоска насеља на овом подручју Србије. Од укупно 17 пописаних села крупањске мукаде у 1831. години затечено је (урачујући и јадарско село Гричару) само четири села са мâлама (крајевима или засеоцима), од којих су три рађевска села. Остало насеља била су мања по броју породица и кућа, што значи да су у време ослобођења од Турака била још неразвијена. Најпре као раније, у турско доба, расељена или запустела у ратовима или у ратним епидемијама, ова села су турски господари, као што се може закључити по наведеном попису сеоских породица, засељавали придошлим досељеничким породицама. Или су по селима сами господари „намештали“ доведено становништво из ближих или даљих области у турским провинцијама које су се граничиле Дрином и Босном.¹⁴ Сва села крупањске мукаде у 1831. години уписана су као села која су „агалук соколског диздара“. Као развијенија насеља, без заселака и мâла, у наведеном попису су убележена насеља: Липеновић, са 37 породица или кућа; Богоштица са 25, Триштица (или Тријештица) са 22, а највеће је село Брасина са 52 куће. Остало села су имала мањи број настањених породица, односно кућа: до 10, 15—20, било је у селима: Брштици (11), Бањевицу (20), Дробњаку (зас. Кржаве) 20, Кржа-

ви (15), Планини (13), Томњу (12), Пасковцу (18), Зајачи (19) и Малој Борини (9). Међу породицама било је пописаних оних чије су старешине биле уписане као кнезови: у Липеновићу кнез Мића (без презимена), у Брасини кнез Игњат (без презимена), и у селу Ковиљачи, у мали Смар, кнез Игњат (без презимена), у Пасковцу кнез Стеван (без презимена). У народу се очувало предање о породицама тих кнезова у рађевским селима (тако, на пример за кнеза Стевана из Пасковца породично име било је Руњић, у Ковиљачи кнез Игњат из породице Григоријевић у мали Смар, у Брасини кнез Игњат из породице Стојановић). У 16 рађевских села у попису крупањске мукаде било је уписано пет „попова“, њихових породица, које су биле ослобођене неких давања, за разлику од пописаних кнезова, углавном у погледу износа давања у житарицама (поп сваки био је обавезан у давању само кукуруза). Свакако су пописане породице кнезова и попова рађевских представљале онај традиционално најугледнији слој породица, које су ушли у породична и народна предања, а које су већином биле и од, већ у то време ретких, стариначких породица у селима крупањске мукаде.

Ако упоредимо овде записане рађевске кнезове са кнезовима из старијих турских пописа крупањске нахије и касније мукаде,¹⁵ могло би се претпоставити да у овом препису турског пописа крупањске мукаде из 1831. године налазимо јостатке турске социо-економске поделе српских породица у рађевским селима, које имају корене још у српским и турским средњовековним управним, административним и социјално-економским категоријама популације у Рађевини. Као старешина кнежине кнез у крупањској мукади могао би се одредити најпре по томе што се зна да је после турских освајања на подручју старе крупањске нахије формирано подручје „кадилука Крупањ и Бохорина“ у XVII веку. У XVIII веку, међутим, овај кадилук био је у оквиру Зворничког санџака, са истом управном поделом у којој је Рађевина, као нахија, и даље остала издвојена од крупањског кадилука као посебна нахија у оквиру другог кадилука, под именом Лозница, са нахијом Јадром (и нахијом Птичар, Лозничко поље).¹⁶ У наведеном попису крупањске мукаде из 1831. године била су заведена три кнеза, па би се могло претпоставити да је све до тада била очувана традиција из средњовековног периода да се кнез бира из наследних кнежевских породица. Тако би се онда могле сматрати настаријим породицама у рађевским селима тридесетих година у обновљеној Србији породице из којих су бирани кнезови: у Липеновићу — породица Вићентић, у крупањској нахији, односно у старијој нахији Рађевини, а кнез Игњат Григоријевић за нахију Крупањ и Бохорину, односно само за нахију Бохорину, изван старе нахије Рађевине, док се уписаны кнез Стеван Руњић највероватније налазио на том кежевском положају за села у нахији Јадар (Пасковац и Гричара), која су у време оснивања крупањске мукаде највероватније одвојена од осталих села Јадра и укључена у рађевска села крупањске мукаде. У сваком случају, овде се очигледно сусрећемо са најстаријим слојем породица одређеног социо-економског статуса, који ће још дugo задржати и у оквиру нове српске административне управе, која води корене из српског средњовековног периода, усвојене и у турској управној и административној подели заједно са традиционалним српским средњовековним називима старих жупа и социјалним категоријама сеоских породица.¹⁷ И Рађевина и Бохорина (на подручју данашњих села Горње и До-

ње Борине) биле су мале жупе у једној од развијених рударских облас-ти средњовековне Деспотовине, и после турских освајања, као и многе од малих подринских жупа, ушли су у састав турских административних целина, које су задржала старе српске називе.¹⁸ То се најбоље види и по томе што у нахији крупањској, особито у селима која нису имала кнезове, има релативно мали број породица и кућа, а такође и неких поново засељаваних села која су три века раније била запустела (нпр. Ликодра). Породице су у рађевским селима, у нахији Крупањ и Бохорина, до ослобођења Србије после другог устанка, све до 1830. године, биле конфесионално и етнички издиференциране, особито у Крупњу, Кржави, Брштици и Завлаци, која су и у турско време била рударска села, важни рудокопи у саставу сребрничког санџака. Још у XVI и XVII веку пописана су као мешовита муслиманска и хришћанска српска рађевска села Брштица, Крупањ (као село и трг), Добри Поток (које је ишчезло као насеље и не помиње се у XVIII и XIX веку), и Кржава, која су имала по 2 до 5 муслиманских и по десетак српских породица. Све до краја XVIII и прве половине XIX века у рађевским селима су вршена стална размештања, досељавања и одсељавања породица старијег порекла, тако да се засада поуздано утврђеним старијим породицама и родовима могу сматрати породице које су пописане у наведеним првим српским преписима старијих турских пописа мукаде Крупањ, којима се служила и прва српска управа у том делу Подриња, ослобођеног током другог устанка и придруженог Србији 1830 (хатишеријом) и 1834. године, коначним исељавањем Турака из рађевске и јадарске нахије.

О томе каква је била сродничка традиционална структура породица у рађевским селима до краја турске владавине има доста података из оригиналних турских архивских извора, као и у историјској литератури новијег времена. Из тих извора сазнајемо да је тип села одређивао у рађевској и крупањској нахији традиционални, средњовековни тип српске породичне задруге, посебно карактеристичан за најстарији слој српског средњовековног становништва угледнијих и богатијих породица из којих су бирани „примићури“, старешине села и кнезови нахија, старешина некадашњих жупа, каснијих нахија. Тако је, на пример, у турским пописима из XV и XVI века и српским изворима из XV и XVI века на подручју нахије Крупањ (од 1572. године као „кадилук Крупањ“ са обе нахије — Крупањ са Бохорином и Рађевином, као посебном нахијом), било 16 „примићурстава“, којима је управљао нахијски кнез, са својим синовима и браћом, а кнежевско достојанство наслеђивао је син од јоца. Почетком XVI века, као кнез нахије Крупањ, са 39 села записан је Марко Дмитрић „са братом Јованом и синовима Петром и Павом“. Преко својих „примићура“, старешина села (који су касније добијали исти назив, кнез, али у значењу старешине једног или више села, баш као што су и примићури имали управу над 1 до 3 села) кнез нахијски старао се да насели и доведе становнике у села, нарочито она у којима је становништво било проређено или су запустела, да би пре свега, обезбедио радну снагу за царске руднике, за шта је настањеним породицама турска власт, преко српског кнеза нахије Крупањ и Рађевина и његових примићура, додељивала земљу и баштине, поседе које су напустили ранији становници, са одређеним дажбинама од прихода у „зиратима“.

Не само породица кнеза крупањског из тог времена него су и породице настањене у селима свих 16 примићурстава тадашње крупањске нахије живеле у породичним заједницама, сложене сродничке структуре. У њима је генерацијски био организован распоред радова у рудницима и подела рада у породици на имањима, а посебно је одређиван начин добијања баштине, напуштених имања, или су јоне посталаје својина свих сеоских породица или села. У старешинству у породици најчешће су синови били старешине породица, јер су им очеви предавали старешинство у доба њихове пуне зрелости. Према положају родитеља у породичној задрузи у то време, очеви су били на другом месту, одмах после синова, а за њима су, по правима и дужностима, одмах долазили унуци. О женском становништву уопште, а посебно о женским члановима у задружним сеоским породицама нема никаквих података, како у турским тако и у српским средњовековним изворима, па ни касније, све до коначног укључивања Рађевине у границе слободне српске кнежевине после 1834. године. Сличан однос је забележен и у подацима о турским, мусиманским породицама у рађевским селима и у каснијој касаби Крупњу.

Тако је, на пример у селу Бриштици почетком (до краја прве половине) XVI века било пописано 11 српских породица, тачно онолико колики је био и број породица у истом селу у попису крупањске мукаде из 1831. године, само са другим именима старешина домаћинства. У тим породицама било је пет братских задруга, са два брата у заједници, две са три брата и једна са братом и синовцем. И нокосних породица било је записано укупно четири. Слично стање било је тада и у свим осталим рађевским селима. Породице примићура имале су сличну сродничку структуру. У „Чипотином Селишту“ истих година пописана је породица примићура Радоње, сина Липеновог, који је осим овога „држао“ и села Добри Поток и Ликодру (касније су сва та села била запустела). У породичним предањима стариначких породица до данас се очувало предање о два брата (Бан и Липен) као родоначелницима села Бањевица и Липеновића, по чему донекле има трага о стариначким српским средњовековним преостајцима примићурских породица у тим селима и у писаним изворима, реинкарнираним у породичним предањима данашњих становника тих села у Рађевини. У Боготици је била пописана тада задружна породица примићура Димитра Радоње, са братом Милком и синовима Вујицом, Војином и Драгојем, а у Отомању (данашњем селу Томњу) записан је примићур Милић Степан, са браћом Милошем и Иваном, сином Грујицом и братанцем Стојаном. Као и примићури, и породице које су они населили у крупањска села, различитих слојева сталежа са средњовековним терминима, такође су живеле у породичним задругама. Тако је, на пример записано да је овај исти примићур у селу Томњу (Отомању), као поседник додељен му баштине (затеченог напуштеног имања у селу), имао право да насељи једног „драгаја“ са породицом на сада његовој баштини да је обрађује, с тим да плати своје обавезе према турским властима, било сам лично, било „на руке“ примићуру. И овај ратар у Томњу тада био је записан као Милић Иван с братом Миленом. Слично су били пописани и примићури са њиховим задругама у осталим рађевским селима: примићур села Рамнаје и Доњег Вукомирића (Комирића), са оцем Рајихном, братом Мијом, сином Радојем, братанцем Хрељом; у

Белотићу примићур Тодор, са оцем Степком и братанцем Бајином; у Мојковићу је уписан примићур Рахоја, само са сином Влатком, као инокосна породица, без других сродника, па је отуда стекао право на додељивање једног ратаја са задружном породицом (оцем и сином, Тодор, отац Ђурађ и син Дојчин). Слична је ситуација и у осталим породицама у свим рађевским селима, као и у примићурским и кнегевским породицама из угледнијих друштвених слојева. То значи да је најстарији тип породице становника Рађевине био архаична породична задруга, која је до данас задржала основне традиционалне одлике у сродничкој структури, по генерацијским и сродничким степенима, са овде наведеном традиционалном сродничком терминологијом, као што је на пример „братучед“ од старог „братучад“, затим отац, син и стриц.²⁰ Једино у селу Радаљу најлазимо на трагове старих српских средњовековних властелинских родова, у надгробним споменицима, из којих се, према запису (напред већ цитираном), може само наслућивати да је стари Богоуши сакрањен у атару села Радаља далеке 1200. године, можда могао бити и један од најстаријих српских властелина. Он је, можда, у свом поседу могао имати и земље у атару данашњег села Богоштица, где иначе има врло старих остатака темеља српске богомоље, која је могла бити у том селу подигнута као властелинска црквица, поготово што се на надгробној плочи старог Богоуша налази уклесан и запис да га у властелинству настави „син Милен“, јер у атару Богоштице и Липеновића постоји и топоним („Миленово брдо“ или „Миленов извор“ и сл.).²¹ Према томе, несумњиво је да су се преостаци тих српских средњовековних родова, нарочито примићурских, могли затећи у рађевским селима бар до краја XVII и почетка XVIII века, кад су настали нови ратови у којима су нестајали преостаци становништва и насеља из доба српске Деспотовине, која је захватала српске земље са обе стране Дрине. На крају треба напоменути да је и међу становницима наведених 16 примићурстава у нахији, односно кнегињи крупањској било пописано као „доселача“ међу становницима рударских села (у Брштици) и „пребегара“ (у Вукомирећу, Коњуши).²² Према пореклу, већи број рађевских породица до 1830. године у селима и касаби Крупањ (раније тргу и руднику), био је насељен становништвом придошлим миграционим струјама из Пиве и источне Босне,²³ где је сачуван традиционални тип патријархалног задружног породичног живота, који су собом преносили и у нови завичај, као и имена села, топониме, лична имена.

Антропогеографским истраживањима извршеним у Рађевини почетком XX века уочен је у 13 села знатан број породица, најстаријих по времену настањивања, непознатог порекла, и то управо у некадашњим рударским селима „царског хаса“ у крупањском кадилуку (нахији) под управом Сребрнице: Брштици, Кржави, Богоштици, Толисавцу, Липеновићу, Томњу, Равнаји, Комирићу, Коњуши, Брезовици, Никодри, а највише у Завлаци и Белотићу.²⁴ Може се претпоставити да се до почетка нашега века у тим селима очувао остатак најстаријих слојева у породичној структури и у етничкој структури рађевских села у којима, до наших дана, има породица непознатог порекла.

Довде смо могли бар делимично да успоставимо континуитет у структури насеља и распореду породица, према сродничким везама и утицају тих најстаријих типова породица на тип и развој рађевских села у старијем периоду — од средњег века до коначног ослобођења рађев-

ских насеља која су ушла у оквире слободне српске државе у првој половини XIX века. Из наведеног пописа мукаде крупањске из 1831. године види се да је у Рађевини преовлађивао онај тип разбијених насеља, који је у природним условима, због конфигурације тла, у условима настањивања на сеоским „синорима“ у породичним и родовским групама, морао да се развија у фазама насељавања, сталног и привременог настањивања најпре рударске зоне насеља крупањске нахије, а затим делимично, и у условима учесалих расељавања из рударских села због пресељавања и бежања досељених породица из рударских насеља у пот-планинска и планинска сточарска подручја, и у равничарске ратарске зоне, где су потпадали под турски феудални режим агалука и спахилука.

Други тип села развијао се такође као разбијен тип, искључиво као последица настањивања породица у родовским групама, а делом и као последица деоба развијених породица у мање породичних целина. То је била главна одлика стариначких породица, које су се диференцирале од осталих досељеничких породица старијег и млађег порекла, по врло развијеним родовима, од којих су постала и развила се или чита-ва села или делови села, као засеоци и крајеви, или сеоске мале.²⁵ Ме-ђутим, у турском феудалном уређењу, и рађевска сеоска насеља, као и распоред породица у њима, примили су низ одлука по којима су се знатно трансформисала као села старих српских средњовековних под-ринских жупа. Тако су се најпре породице распоређивале по конфесионалним, а затим и по социјалним категоријама турског феудалног друштва. Затечене су и у турским пописима из прве половине XVI века у селу Брштици само две турске куће, а 15 српских, док је крајем XVI века број турских кућа повећан на пет, а број српских дома-ва опао на 10 и две напуштене баштине исељених породица, које су тада припале „сељацима овог села“, као колективна, сеоска имовина. У Крупњу „касаби“ били су (1528.) настањени Турци, само у пет до-мова, а у сеоском делу, који је тада припадао руднику Кржави, било је (урачујући и село и део касабе Крупањ) 40 српских дома-ва. У Добром Потоку (касније ишчезлом селу) било је само две турске куће, а 22 српске породице, односно домаћинства. У Чађавици, такође једном од старих ишчезлих села, у исто време биле су само три српске и јед-на турска кућа, а у још једном ишчезлом селу Рохсађу била је само једна турска и 12 српских породица, односно кућа. У осталих неколико ишчезлих, данас непознатих села (у Сладни, као и Шпионици) — тада је било 26 турских и 33 српских породица, односно дома-ва; затим, Сладин са 15 турских и 69 српских дома-ва (породица), Бабуновцу, са 9 тур-ских и 6 српских породица, Медвеђи са 6 турских и 5 срп-ских породица. По једна турска кућа затечена је исте године у селима Белотићу, Врбићу, Баставу, Чађавици, Булину (такође ишчезлом селу) и раније поменутом Добром Потоку. Упадљиво је да су скоро сва села, осим Брштице, Крупања и Кржаве, у којима је у XVI веку затечено ме-шовито српско и турско становништво, током прве половине XVII века запустила и касније се јављају само као топоними суседних села и пре-дела у околини Крупања.²⁶ Истовремено се у овим подацима налази и оз-нака социјалних категорија српског становништва. То су све били ста-новници означени као „власи“, српске породице и чланови српских по-родица, а међу њима и једна исламизована српска породица, чији је старешина био записан у селу Кржави — Крупњу, као рударском насе-

љу, под именом Ферхада („сина Абдулаха”, тј. нови муслиман), чији брат и отац нису били потурчењаци, већ су задржала српска имена (брат Никола и отац Марко).²⁷ Према тим подацима као да се унеколико могу уочити процеси исламизације стarih српских породица у рударским насељима Крупањске нахије, али који изгледа није ухватио корена, што би се можда могло повезати са ишчезлим стariм мешовитим српско-муслиманским селима, односно као једном од узрока расељавања и напуштања и села и баштина услед потурчавања.

Већ у XVII веку рађевска села у старој крупањској нахији, нису више имала турских становника, који су остали да живе углавном у касаби Крупањ. Према подацима наведеног пописа „Мукаде Крупина“ из 1831. године, остали су само турски називи српских села, а у селима су пописане само српске породице, као и у касаби Крупањ, у којој је у српском попису из исте године било двадесетак српских досељеничких породица и око десетак празних плацева и кућа без „нумере“, што значи да је у касаби те године затечено толико празних турских домова и напуштених плацева, на којима су се већ били настанили дошљаци, углавном без породица. У крупањском атару, записаном као „Село Крупањ“ било је око десетак напуштених турских плацева и кућа, где су већ били придошли занатлије без породица. Према породичним предањима варошких крупањских породица, све до 1834. године у Крупњу је у „турској чаршији“ живело десетак породица соколских Турака, трговаца и занатлија, а неки од крупањских Турака којима су припадала нека села (под управом соколског диздара) имали су у касаби Крупњу и свој конак, као што је запамћен „конак Сульаге Кржаве“²⁸ (по старом турском административном називу Крупањ, као средишта крупањских турских рудника, уписан је као Крупањ — Кржава, па је вероватно Сульага био и старешина турског рудника у Кржави). Сви крупањски Турци са породицама већ су се непосредно после другог устанка иселили у Соко, оставивши своје поседе у закуп српским варошким породицама трговаца и занатлија.

Ако упоредимо пописане породице у поменутом српском препису турског пописа мукаде крупањске из 1831. са старијим турским пописима, могло би се претпоставити да је распоред стариначких сеоских породица у развијеним селима и њиховим засеоцима и развијеним малама, на подручју старе нахије Бохорине, вероватно и старији тип разбијеног села у данашњој Рађевини, који је сачувао много више од традиционалних типова породица и њиховог начина распоређивања, насељавања и локалних помештања на сеоским „синонима“ или атарима. Таквих је развијених села, са веома разгранатим родовима и сродничком структуром издељених породица, које су настављале свој развој као мање породичне задруге, било пописано у напред наведена четири „дринска“ села у рађевској нахији 1831. године (Радаљ са шест мала, Велика Борина са једном, Ковиљача са три и Кржава са једним засеоком). Називи мала и заселака у турској администрацији записана су претежно као топоними, односно као крајеви села, а само једно — као племенски традиционалан назив (Дробњак у Кржави) и једна мала (Жарковић) у Радаљу. Остале су пописана без података о начину распоређивања породица на сеоским атарима, што значи да те породице нису биле тако развијене као у „дринским“ селима, да чине стариначке родовске целине, пошто су свакако биле насељене млађим досељеничким породицама од оних

у селима старе нахије Бохорине. Тако би се могло претпоставити, углавном на основу поменутих старих турских пописа до краја XVII и XVIII века, у којима су биле пописане породичне задружте као братске и очинске породичне заједнице. Отуда би се најбоље могло ослонити, у одређивању типа сродничке структуре породице у рађевским селима, на прве српске пописе насеља према пореским обавезама из 1831. до 1834. године. Ако се ти пописи упореде са претходним пописом крупањске мукаде 1831. године, могу се утврдити старије сеоске породице, затечене до објављивања хатишерифа 1830. године, које су уведене и у прве српске пописе по сродничким групама, распоређеним по крајевима, засеоцима и сеоским малама.

Запажа се да је у рађевским селима после првог и другог устанка наступило раслојавање развијенијих сеоских породица и родова, углавном стариначких, а млађи досељенички слој породица настањиван је у Рађевини већ знатно раслојених задружних структура, с мањим бројем крвних сродника, што се углавном и види по ознакама пописаних чланова њихових породица у наведеним првим српским пореским пописима. Ако упоредимо однос задружних и инокосних породица у старим турским пописима из прве половине XVI века, (нпр. из 1528), када је од укупно 506 пописаних српских породица у Крупуњу и селима нахије крупањске, по структури сродничкој и економској, задужног типа, било око 80% од укупног броја пописаних домаћинстава (домова), односно старешина домаћинстава, а само 20% чинила су инокосна домаћинства — онда из првог српског пописа порезе по домаћинствима, односно породицама у нахији Рађевине 1831. године можемо да закључимо да је само око 13% било развијенијих задружних породица, док су остале биле инокосне и проширене породице ближих сродника и чланова породице који нису били пунолетни.²⁹ Несумњиво је да су у току првог и другог устанка породице из рађевских, као и из јадранских насеља, биле десетковане ратом и епидемијом куге која је харала нарочито у неким рађевским селима, у којима су тада изумрле многе до тада развијене породичне заједнице, као на пример у селу Толисавицу, где је тада замрло више од десет пописаних домова.³⁰ То значи да се становништво Рађевине увек у мирнијим периодима живота и развоја, као што је то било у средњовековном српском и турском периоду, увек враћало традиционалном породичном задружном животу као основном типу породице и породичне структуре, који у рађевским селима има готово непрекинут континуитет од пада српске Деспотовине па до ослобођења југовог дела Србије 1830 — 1834. године.

Несумњиво је да је задружни тип породичног живота, као што је већ поменуто, Ј. Цвијић запазио као један од основних фактора у одређивању типологије насеља и у овом делу Србије, који упућује на разбјеђени тип стварлашких села, са локалним одликама махалског типа, са засеоцима који представљају развијене родовске структуре, посебно у селима у којима је до данас запажен број стариначких или најстаријих досељеничких породица.³¹

Ако се упореди висина и вредност дажбина становника рађевских села које су затечене у наведеном попису турског тефтера мукаде Крупине из 1831. године, са стопама пореских обавеза истих села у првом српском попису нахије Рађевине („Рађевски арачи“), може се одредити и стање социјално-економске структуре породица рађевских села под турским господар-³²

рима непосредно пред ослобођење, односно пред крај турске владавине, и промене које су у том погледу настале у сеоским породицама и у вароши Крупњу (касаби) и 1831. под српском управом, у ослобођеној Србији као целини, и Рађевини као делу српске подринске области.

На који је начин распоређена економска основа сеоских породица у Рађевини до 1831. године може се само делимично видети у турском препису мукаде крупањске и у поређењу са пореским и арачким тефтером рађевске нахије.

Рађевска села су до 1831. године била обавезна, према наведеном тефтеру мукаде крупањске, да својим господарима, под управом соколског дидзара годишње издају одређене количине житарица, које су очигледно биле знатно мање у рударским селима, која су обавезе намиривала у рударском раду, а само делом у житарицама, прикупљених јод јуних породица које нису уживале повластице рударских домаћинстава (породица). Тако су рударска села Кржава, Тришњица (Трешњица), Велика Бохорина (Борина), Брасина, Пасковац и Мала Бохорина (Борина) претежно биле подручје рударске производње, са допунском планинском и брдском пасивном ратарском производњом, везаном за гајење житарица за исхрану људи и стоке (кукуруз већином, а потом зоб и пшеница). Остало села, нарочито Липеновић, који је давао највише у пшеници и кукурузу (више од хиљаду ока), Богоштица (до 1000 ока пшенице и 1500 ока кукуруза), и Радаљ (више од 3000 ока кукуруза, пшенице само 888 ока, али 700 ока зоби), представљала су ратарска долинска и брдско сточарска села. Према томе, оваквом начину производње и традиционалне поделе рада у породичним заједницама свакако да је највише одговарала сродничка структура породичних задруга, и распоред родова, који су формирали сродничке целине на просторима сеоских синора, који су чинили засеoke (развијеније родовске заједнице), који подсећају на врло архаичне патронимије, (родовске територије) у архаичним патријархалним породичним заједницама првобитних људских друштава не само на Балкану него и у свим архаичним друштвима у свету у то време, па и касније, чак до наших дана.³²⁾ То су у основи представљали и пописани засеоци и мале радаљских села, а такође и онај велики број запустелих и несталих рађевских села у годинама турске владавине до краја XVII и почетка XVIII века, или касније, до краја XVIII века, услед ратова и рударског рада у то време. Али, већи део тих расељених села јавља се пред крај турске управе и у саставу суседних већих села, као засеоци (нпр. Добротин у Бањевцу), Дробњак, заселак Завлаке, Шумеће као заселак села Томња, и др.)

Према томе, како је могла да изгледа ова фаза распореда породица у рађевским селима непосредно пред крај турске владавине (до 1830) представићемо на следећој шеми.

Распоред породица у атарима села:

1. КРЖАВА (рударско-ратарско насеље, са „засеком“ и „крајевима“)

- I фаза развоја: А) „Село“: *род Мијуновићи* — непознатог по-рекла, 3 куће; („староседеоци“) — 3 породице: Радукић, Матић, Митровић.
- II фаза развоја: Б) „Крај“: (род) Дивљаковићи — старији досељеници 2к. (из Херцеговине);
- III фаза развоја: „Букорчић крај“, *род Терзићи* — 1 кућа (млађи досељеници из Херцеговине);
- IV фаза развоја: В) „Заселак Дробњаци“ — млађи досељеници из Херцеговине (одвојена родовска целина, укључена у село Кржаву крајем XIX века).
- V фаза развоја: Г) „Доњи крај“ — (Нова мала) 1 кућа сасељена из „села“ (староседеоши) и нови досељеници, насељени дуж пута (друмски тип).

2. БРИШТИЦА (сточарско-ратарско и рударско насеље, са мâлама)

- I фаза развоја: А) „Селиште“ (старо село) или „Доња мâла“, 3 куће; 1 *род „староседеоци“* (непознатог по-рекла, старији досељеници); 3 породице: Вићентићи — Чупићи, Симеуновићи и Стојадиновићи.
- II фаза развоја: Б) „Средојевића мала“, 3 куће; старији досељеници из Херцеговине; 3 породице: Средојевићи — Марковићи, Јовичићи — Матићи и Станићи
- III фаза развоја: В) „Горња мâла“, сасељене 3 породице (Јовићић, Станић, Матић из Средојевића мâле и нови досељеници 2 куће (породице: Гајић и Петровић)

Са већ приказаном шемом села Томња, ова два примера чине три основна типа насеља, чији је развој био условљен размештањем и распоредом старијих досељеничких и затечених стариначких породица у Рађевини, на подручју турске рударске мукаде Крупањ. Упоребивањем пописаних породица у турском попису крупањске мукаде и првог српског тефтера арача и порезе у нахији рађевској из 1831. године и једног

каснијег, чији датум није записан, али који је по начину пописивања и по рубрикама у пореској књизи (тефтеру) свакако негде из 1834. а најкасније из 1837. године, налазе се породице са старим именима готово све одраније пописане, са неколико кућа више или мање, а један мањи део стarih породица се не налази, што свакако може да се објасни тиме да су се после 1830. године многе од њих или иселиле у околна села и у суседне крајеве, или су можда пресељене и даље, изван рађевске и јадранске нахије. Тако, на пример породица Вићентића у селу Брштици у попису турске мукаде Крупањ у 1831. години, има само записану једну породицу (кућу), док је иста породица пописана са пет пореских глаava, односно старешина кућа, које су имале до два и више малолетних мушких чланова породице. То свакако указује на ове породице стариначког порекла као на развијен род, који, осим тог старог презимена има и друга, по именима старешина вероватно издељених породица. Слично је и са упоређивањем осталих породица из турског и српског пописа: у турском попису само је једна кућа Симића (Симона) Деспота, који се у српском попису из 1831. назива Симић, а у каснијем Симеуновић, али је у њима било две породице са тим презименом. Такође и Стојановићи су из истог рода као и Симићи (Симеуновићи). Међутим, како се из скице види, старији досељенички родови (старинци) у свом распоређивању кућа на сеоским синонимима нису имали исти распоред, јер су, свакако, чувајући као стално родовско име (презиме), сачували и развијеније задружне породице које су дале име и сеоским крајевима, односно малама. Најстарији род је у овом делу насеља које се назива „село“ или „село Кржава“, где је постало и прво насеље и где су углавном породице пореклом од најстаријих досељеника и малобројних стариначких родова, који су вероватно досељени у време рударског рада у селу. Друге старије досељеничке породице (у турско време) настањивале су се поред затечених старијих породица (Дивљаковићи и Стојићи у старом делу насеља). Међутим, млађе досељеничке породице које су долазиле из Херцеговине (значи, поznатог порекла), настањивале су се изван „села“ по синонимима, где су основале своје мале или крајеве, које су носиле породична имена (Терзићи), чије су куће захватале одређен географски простор, као „Букорчић“, свакако искрен за настањивање. У селима овога типа заселак је дugo носио име досељених породица и у том наведеном српском и старом турском попису увек је пописиван као село: у Кржави је то „село Дробњак“ које су заселили досељеници из Херцеговине (из Дробњака) крајем XVIII и почетком XIX века, које се никако нису спуштале у „село“, већ су се од старијаца затечених у селу дистанцирали и просторно и у породичним комуникацијама. Тек крајем XIX века заселак Кржаве пописиван увек као село, укључен је у атар села Кржаве као заселак Дробњаци.

Како се из обе шеме (1,2) може видети, за разлику од породица стариначког и млађег порекла у Кржави, у Брштици су породице старијих досељеника остале стално настањене само у „селишту“, најстаријем делу села у Доњој мали, док су остале млађе досељеничке породице вршиле локална размештања из мале у малу, оснивајући нову малу, у којој су биле измешане породице старијих и млађих досељеничких родова. У поређењу са стариначким родовима, млађе досељеничке породице биле су покретљивије, што већ указује и на трансформације досељеничког ментититета млађих и конзервативност стариначких породица, које су отуда

и дуже сачувале традиционалан начин породичног живота у селу. У односу на Кржаву и Дробњак, Брштица се разликује по томе што су у њој херцеговачке досељеничке породице комунивативније и нису се издвајале у породичним и родовским групама изван старог села, већ су се мешале и са старијим и са млађим досељеницима.

У распореду и начину настањивања породица, у рађевским селима је од старине посебну улогу имала традиционална топонимија. Готово свака породица у сваком рађевском селу чува старе називе оних сеоских синора на којима су њихови претци били од старине настањени. Тако је до наших дана у породичним предањима очуван богат фонд топонима, који и данас указују на ишчезла насеља или њихове делове, где су некада биле насељене породице и где временом ишчезла стара насеља више никада нису била обновљена. Већи део те породичне топономастике дао је и називе села, на пример Липеновић, Вукомирин (данашњи Комирић), Дробњаци, Томањ, Пасковац, Ковиљача, Будишић, Толисавац, и др., а такође је и већина села добила име по географским одликама синора, сеоских атара, на којима су родоначелници стариначких породица насељили село, на пример: Шљивова, Церова, Брштица, Кржава, Цветуља, итд. Поједини синори, делови сеоских атара, који су захватали породичне „поткућнице“ и породична имања, такође су до данас у породичним предањима запамћени као називи по првим насељеним породицама. На пример у Богоштици топоним Јелица, Вуколовци, Стриј; у Бањевцу Јованово брдо, Савина страна, Миљчевац, Петрина стена и хидроними — Грујина бара, Дамњанићска чесма, Буричина вода, Вукићев студенац и Грујина вода у Липеновићу — Вујичина вода, Ивановићски извор, извор Катовац (по Кати), Радовинци извор, и на старом напуштеном делу села, селишту — „Селишки точак“, итд. Скоро у сваком селу има сачуваних трагова о старом распореду и настањености породица и њиховом помештају управо у овим породичним топонимима, који су затечени у рађевским селима у време ослобођења и који су сачувани и записани према народним предањима у годинама од краја XIX и почетка XX века. Већина топонима везана је за породична имања и положаје кућа у појединим деловима родовских мала и крајева села, као на пример у Богоштици, што их народ разликује као „звана места“: Врлетно осојце, Џрни врх, Јасеновача, Липово брдо, и хидроними, као Џрна бара. То су често и називи из њихове животне средине у којој су од старине били настањени њихови претци, на пример у истом селу називи Кошућа стопа, Белутак (каменито брдо), Репиште и слично. (Поточари, Польјани, Павитњаци (као називи сеоских мала), вис Орлић).

У неким од породичних топонима сачувани су и називи за архаичне облике колективног сточарења и ратарских радова, као што су, на пример, називи њива и колиба по оним породицама које су их колективно обрађивале у својим малама, у „зиратима“ и „поткућницама“, а посебно топоними као што је „селско угариште“ или (у Липеновићу) Перила, Конопљиште и сл.

Као посебне оријентационе тачке у распореду породица у сеоским синорима сачувани су они топоними који потврђују заједнички живот предака у селу, као што су на пример чести називи Бобија, Старо гробиште, Раскршће, Крст, Војници, Белег, у којима су очувана сећања, а понекде и легенде, о ишчезлим породицама сахрањеним у старим гробиштима, прастарим становницима које крију Бобије (нпр. у Богошти-

ци, Бањевцу и другим селима). Посебно се поштују стара гробища, где леже „кости“ предака првих досељеника или стариначка породична гробища са „белезима“ на којема су уклесани стари записи о именима сачрањених и времену у коме су умрли нарочито у доба „чуме“, која је морила и сатирала породице у овом крају и 1830. године.

Исто као што природне одлике и конфигурација земљишта у сеоским атарима у Рађевини одређују место и начин настањивања стариначких и досељеничких породица, они одређују и услове њиховог живота и опстанка, пре свега врсте и начин привређивања. Овај фактор у одређивању типологије рађевских сеоских породица је исто толико значајан као и одређивање породица према пореклу и миграционим струјама, или времену постанка села и досељавања стариначких породичних слојева. Начин привређивања у турско време, све до 1830. године, у рађевским, као и у јадарским или другим подринским крајевима, био је одређен условима турског феудалног система. Према томе су рудна склоништа и насељавање радно способно и фискално одређених породица представљали и старије насеобине, са развијенијим породичним заједницама, као и посебну социјално-економску категорију породица, које су уживале и неке повластице, које нису припадале осталим типовима тадашњих породица у овој и суседним подринским областима, о чему је већ било речи. И после ослобођења од Турака, почев од 1830 — 1834. године, све до коначног исељавања муслиманских породица, ова рударска села су већином задржала конфесионално мешовити, српско-муслимански тип насеља, у коме су српске породице морале да остану у рударским насељима и као радна снага, под турском управом (у Ћијевику, Трешњици, Амаићу, где је био и заселак Читлук, као остатак аграрних односа под соколским и зворничким спахијама), затим у вароши Крупњу, околним селима Костајнику, Брштици, Кржави. Такав начин производње, најпре наметнут старијим породицама, као и каснијим досељеничким, постао је у старим рударским селима породично наследан све до наших дана, као на пример у селима Кржави, Брштици, Ђерови, Костајнику, из којих је претежно регрутована радна снага из оних породица које су још од времена насељавања у турској нахији Крупини биле рудари и касније се бавиле рударством као допунским радом уз интензивно сточарство и интензивну ратарску привреду и домаћу занатску радиност (печење креча, паљење ћумура, у камено-ломима, и други занати). Начин распоређивања и настањивања старијих и касније досељаваних породица у рађевска рударска села био је традиционалан, разбијеног типа породица по крајевима или малама у родовским групама, у брдско-планинском делу, изван рудничких копова. Збијени тип јавља се у долинским деловима села, у „шоровима“ поређаним кућама опет према сродничким групама, расељеним из „горњих мала“ или крајева села, где су, уз рударски рад, привређивали обрађивањем својих, али много чешће тубијих парцела („зирати“) или су то исто радили у ликодранским „лукама“ и по „адама дринским“ у Лозничком пољу, као „надничари“ или „закупци“ парцела, којих је недостајало за „зирати“ у овим рударским, претежно пасивним селима.

Рударске породице биле су она социјално-економска категорија која се и данас одређује као „мешовити тип“ сеоских домаћинстава, али су и у српској кнежевини и после ослобођења припадале категоријама сеоских пореских и арачких обвезника и нису биле изузимане од осталих сеоских породица. Какво је социјално-економско стање породица у рударским селима било 1831. године и после коначног одређивања државних граница Србије у Подрињу 1834. године, донекле одређује поменути препис турског тефтера крупањске мукаде (1831) и први српски порески тефтери од 1831 до 1834. године и касније (1837). У Брштици, на пример била је имућнија само једна породица (задруга Крсмана и синова), која је била обавезна да турском господару исте године изда „давања“ у житарицама (пшеница и кукуруз 175 ока и зоби 35 ока). Остале породице су давале од 12 до 80 ока кукуруза, 20 до 50 ока пшенице, 15 до 40 ока зоби, а јечма само од 4 до 8 ока. Породице у Кржави биле су знатно сиромашније и нису подмиравале ни до 60 ока пшенице, кукуруза до 80 ока и само до 50 ока зоби, скоро без давања јечма. Остало су плаћали као и остали сељани — свака ожењена глава порез и арач, неожењени и деца од 7. године плаћали су арач. Од тих дажбина ослобађани су само стари и болесни, кнезови и попови. У рударском селу Зајачи било је најмање прикупљено у житарицама, јер су у турско време у њој биле настањене скоро све саме рударске породице, али је зато у селима Пасковцу, Брасини и Великој Богорини (Доњој Борини) било више давања у житарицама, што свакако показује да су у тим селима живеле мешовите рударско-ратарске породице.

У турско доба, слично и у доба српске Деспотовине у Подрињу, тип земљорадничко-сточарске породице представљао је у основи једну посебну социјалну и фискалну категорију. Како се помиње у турским пописима нахије и кадилука крупањског (у зворничком санџаку), која је као производну основу имала рудокопе и обезбеђење рада у њима, помиње се само као право оних српских кнезева и примићура који су поседовали своје баштине, пољопривредна добра и окућнице, да могу стечи право од турских царских хасова да добију по једног „ратаја“. То би била по једна развијенија задружна породица ратара, земљорадничка породица са већим бројем одраслих мушких чланова, са ратарском сточном запрегом и алатима, која је била способна да обрађује и одржава пољопривреду оног примићура коме би била додељена, с посебном привилегијом да у новцу исплати закуп зирати, са којих није морала да издаје у храни оне обавезе царској благајни нити радну снагу за руднике које су у житу и стоци плаћале остале ратарско-сточарске задруге у селима сваког примићура, поред обавезе давања својих одраслих чланова способних за рад у руднику. У крупањској кнезини почетком XVI века у турским пописима било је записано само три „ратаја“ са укупно 36 одраслих мушких чланова породице у неколико крупањских села,³⁴ што свакако говори о томе да је у овом делу српског Подриња у турско време ратарство са сточарством одмах после рударства у рударским селима било само допунска привредна грана, док је у осталим селима, која су давала само понеког члана сеоских пољопривредних породица за радове у руднику, основу привреде чинио онај део сеоских породица чији је основни тип био ратарско-сточарска породична заједница или инокосна пољопривредно-сточарска породица.

Као што се види из наведеног српског преписа турског тефтера крупашке мукаде, знатно је изменјен тип сеоских рађевских породица, што се најпре одразило у погледу диференцирања рударских породица као стариначког слоја, који је, заједно са потомцима и преосталим породицама кнегева и примићура, имао престиж над осталим стариначким породицама и породицама старих досељеника. Таква је била породица Богоуша, „који се представи“ 1202. године и би сахрањен „на своје земље на племенитој,” а кога „настави син Милен“ у поседу властелинских земаља у Рађевини. Како се помиње у литератури, таквих властелинских породица у крупашким рударским селима у српском средњем веку и у време турских освајања овог дела српске Деспотовине било је само неколико.³⁵ Отуда су потомци примићурских и кнегевских породица били посебно поштовани и по угледу били испред осталих стариначких родова и породица. Ратарско-сточарске породице, са имућнијим газдинствима у зиратима и у стоци, почеле су уживати престиж тек крајем турске владавине, а нарочито у време првог и другог устанка, када су из њих регрутоване прве српске устаничке и нахијске, па и сеоске старешине. Са економским опадањем, услед ратних разарања, села у читавом српском Подрињу, па и у Рађевини, првих деценија после 1384. године започела су најпре популационо опорављање придоласком великог броја породица и досељеника без породице, нарочито трговаца и занатлија, у села која су у Рађевини приклучена српској кнегевини. У тим миграционим процесима насељена су расељена и нека од запустелих рађевских села, у највећем броју досељеничким сточарским и ратарским породицама. Оне су собом донеле и своје традиционалне типове развијених родова и породичних задруга, као и типове насеља, начин настањивања по сеоским атарима, начин становљања, сточарења и ратарских традиционалних начина крчења шумских површина, која су у рађевским и јадарским селима још у време устаничких ратовања била главна места српских збегова сеоских породица. По њима су и назvana многа места, очувана у породичним предањима као „збеништа“ или „збегови“.

Процеси насељавања и популационог развоја условљавали су трансформирање традиционалних типова породичних насеобина, као родовских целина, које су до 1834. чиниле „засеке“ који су у турским и српским пописима записани као одвојена „села“. Тако, у рађевској нахији од 1834. године неки од њих су укључивани, као крајеви и мале, у суседна мање развијена села, на пример Дробњак (заселак и село) у атар села Кржаве; заселак Богоштица укључен је у сеоски атар Бањевица, а неке од раније, на пример, мала Гучево у Великој Борини, укључена у атар развијеног села Велике Борине, заједно са засеком и „селом“ Мала Борина. Заселак Читлук Аманћа укључен је у село Читлук, а стара „касаба Крупањ“ укључена је у прво и једино урбано средиште Рађевине (нахије), полуварошко насеље Крупањ, као средиште нахије и главно тржиште области, док су турска имања исељених турских касаблија закупиле придошли сеоске и трговачко-занатске породице из вароши — Ужице, суседних варошица у Соколској нахији Азбуковице и Бајине Баште.

Тек у првој деценији после укључивања Рађевине у пограничне нахије српске кнежевине 1834. године, почеле су диференцијација и трансформацијски процеси новонасељених сеоских породица у Крупњу у најстарији тип, односно у почетне форме урбаних типова српских породица, у време кад је у тадашњој Србији углавном преовлађивао тип сеоских породица са традиционалном социо-економском и сродничком структуром, осим у три главна урбана центра српске кнежевине (Шабац, Крагујевац и Београд). За разлику од преосталих типова урбаних насеља у тадашњој Србији познатих као „паланке“ и варошице, Крупањ је све до краја прве половине XIX века имао изглед полуусељачке средине, који му је давала управо традиционална структура досељених сеоских породица, које су се настаниле на атару некадашњег „села Крупња“ и приградске махале села Томња. Рударство је све до краја XIX века у рађевским селима било уназађено, тако да су старе сеоске породице у некада развијеним рађевским рударским насељима (као Зајачи, Костајнику, Липеновићу, Брштици, Кржави и другим селима) биле за кратко време потпуно трансформисане у традиционалне типове ратарских и сточарских породица. Тиме је изменењена социјално-економска структура не само стarih рударских (наследних) рађевских породица него и осталих породица, нарочито у пасивним брдско-планинским селима. Све више се диференцирају породице „добрих и имућних домаћина“, који су обраћивали своје сопствене зирати, од којих су приноса одвајали за „давања“, пореске обавезе у производима, за „пијалу“, тржиште, чиме су подмиравали новчане издатке око пореза и арача за српске власти. „Сиротинја“ категорија рађевских сеоских породица ишла је „у наполицу“ код имућнијих, а узимала и „у закуп“ земље у „адама“ и „лукама“ рађевских река (Ликодре и Јадра) и Дрине, или су одлазили „у надницу“ код имућних породица. Та социјална раслојавања сеоских породица у Рађевини означавала су почетак нових друштвених односа који су тек настојали у обновљеној српској држави после другог устанка. Од 1834. године породице у рађевским селима нису више уживале престиж према стариначком пореклу, или по прецима кнежевима и примићурима, него као имућне ратарске или трговачке сточарске породице или као варошке „прве куће“ трговаца и занатлија у Крупњу.

У наведеним првим српским пописима рађевске нахије, рађевска села су се од 1831. до 1834. године популационо знатно развила само за неколико година, углавном приодлажењем досељеничких породица из крајева у којима су били развијени родови и задружне породице, као што су у турским провинцијама били Херцеговина, Полимље и Црна Гора, из којих је досељен највећи део породица у рађевска села после 1830. године дако и из „прекодринских села“ нарочито из Осата, Семберије, и Босанског Подриња, породица „Прекодринци“. Са мењањем популационе структуре рађевских села, после 1831 — 1834. године наступило је веома интензиван процес трансформације рађевских сеоских породица у начину распоређивања дошљака, „пребеглица“ и „новоселца“, „пришелатаца“ по сеоским синорима. Најразвијенији родови и породице херцеговачке давали су и називе сеоским крајевима и малама, који су у тим селима остали до краја XIX и почетка XX века, а отада су у породичним предањима остала запамћена имена и називи само нај-

старијих досељеничким породицама и новијих досељеничким родовима, који су својим именима почели замењивати стара имена заселака, мала и крајева у рађевским селима.

Треба посебно напоменути да се као нов фактор у одређивању на-чина распоређивања сеоских породица после 1834. године јавља и административно-управна подела старих нахија на округе и срезове, у којима су и нека од „дринских“ рађевских села и крајева прикључени јадарском срезу.

Социјално-економску структуру и број затечених породица у рађевским селима непосредно после постављања дефинитивне границе српске кнежевине у Подрињу 1834. године донекле могу да прикажу по-даци „коншкрипције становништва и имовине у Србији 1834.“³⁶, у „ок-ружију подринском, капетанији рађевској“, у 33 села било је укупно 1 500 кућа, 1 740 пореских глава (старешина породица), а укупно „муш-ких глава мало и велико“ — 4 399 и „женских глава“ 4 497, са свега „душа“ 8 896. Тада број породица (пореских глава) највећим делом био је типа ратарско-сточарских традиционалних породица до 1830. године (у Крупањској нахији), и располагало је са укупно „зирати“ у 3 368 „да-на орања“, 3 368 „коса ливада“ и само 368 „мотика винограда“, али за-то је било воћњака са укупно 125 117 „stabala шљива“.

Најмањи број породица и кућа тада имала су села Гојселица и Будишић (по 12), Пљештаница (14), Врбић, Кржава, Ковиљача и Пулине (по 22), а толико је имала и варошица Крупањ, и Амаић (са 27 кућа). У Амаићу је било пописано, према броју пореских (ожењених) глава у пописаних 17 кућама, укупно 41, па би се могло претпоставити да је у свакој кући просечно живело по две породице ожењених чланова задруге. Костајник, Красава, Топлица и Кржава имали су тада нешто мање по-родица у задружним кућама од оних у Амаићу: јоко десетак и мање од десет задружних кућа (ако се упореди број домова са бројем попи-саных пореских (ожењених) глава у селу). Још је мање било задруж-них кућа у Липеновићу, Мојковићу и Тријешњици. У неким селима се запажа потпуно раслојавање породица, и то у селима непосредно уз границу на Дрини (Борина, Будишић, Гојселица, Воћњак, Коњуша, Пљештаница, Рамнаја, Цветульја и Шљивова). У свим тим селима око половине је имала „празне“ куће, без мушких глава, јер су била непосредно изложена ратним погромима и страдањима затеченог и избеглог станов-ништва у другом и првом устанку, и за време немира на дринској гра-ници.³⁷

До краја 1834. године образоване су главне мале и крајеви данаш-њих рађевских села, који носе имена породица које их настањују (па-тронимика) или географских одлика синора где су породице распоређе-не по сродничким групама. У више села преовлађују географски топо-ними и хидроними као назив краја или мале сеоске: у Богоштици, на пример мале Склоп, Поточари, Село (стари део) и Павитњаци, где су распоређене породице („Поточари — Милићи, Јаковљевићи, Деспото-вићи, Максимовићи и др; „Павитњаци — Матићи и Станимировићи“); „Склоп“ — Трифуновићи, Павловићи и Петровићи; „Село“ Богоштица — издаљене куће Максимовића—Петровића, из којих су се породице насељиле у другим малама, итд.) Сличан је распоред породица у малама и у другим селима.

Првобитно основане мале села до 1830. године биле су настањене најчешће само са једном до две породице, од којих су се, природним прираштајем, „намножиле“ и развиле некада познате задружне куће, чијом је деобом формирano више нових мала у селу. Такав начин распоређивања породица у сеоским синонимима, као и формирање заселака, мала и крајева, задржали су се све до почетка XX века, а на исти начин, као њихови трансформисани делови, образоване су и савремене мале и крајеви у рађевским селима, које су распоређивањем на појединим сеоским слободним земљиштима образовале новије досељеничке породице или породице које су у локалним помештањима и распоређивању у процесу „слажења“ или „сасељавања“ од краја XIX па до почетка друге половине XX века кретале у правцу село — град, и са планинске равнице, из беспутних рађевских брдско-планинских села, према комуникацијама. Те породице су образовале већ поменуте „двојне типове“ рађевских села: „ушорене“ куће у Ликодранском и Рађевском пољу, и разбијен тип у малама и крајевима на косама побраћа, истовремено у једном истом селу (нпр. у селу Костајнику, у мали Црногорци и Ерцеповци, са породичним групама кућа расхрканим по костајничким висовима, без локалних комуникација, и породичне куће појединачних породица сасељених поред главног друма, данас модерне асфалтиране комуникације Крупањ — Лозница), где су све куће ушорене у збијени део насеља.

*б) Новији период: од краја XIX и почетка XX века,
до другог светског рата (1918—1945)*

Процес распоређивања породичних група на сеоским атарима у Рађевини од почетка друге половине па до краја XIX и почетка XX века делимично се може пратити на основу података које пружа прва службена статистика Србије од последњих деценија XIX века, до првих деценија XX века (до првог светског рата, 1914.). Нешто сигурније податке о томе налазимо у сачуваним архивским записима и архивској грађи из пореске статистике Србије, а затим, само делом, у оскудној литератури за тај период. У непосредним теренским истраживањима процеса трансформисања структуре села као заједнице сеоских породица, која су вршена од 1985. до 1987. године, добијени су резултати у којима се запажа знатно раслојавање традиционалних форми у распореду породица, услед раслојавања родовске структуре сеоских породица, карактеристичне за старији период развоја рађевских села.

У подацима о Рађевини које налазимо код М. Б. Милићевића запажена је оскудна грађа о породици и типовима села у вези са начином насељавања у породичним групама у сеоским синонимима.³⁸ Посебно треба истаћи да се, за разлику од традиционалне поделе према полу и узрасту у породици, у пописима све до краја прве половине XIX века женски чланови нису уопште уписивани као чланови породице, пошто су, према турској администрацији, припадали категорији изван фискалне популације. Тек у првом попису српске администрације из 1834. године, у сумарном збиру свих становника нахија, уведен је и број душа женског становништва, као нова ванпореска категорија популације, без обележавања поделе женског становништва по узрасту. Тек је у пописима Државописа Србије уведена рубрика за податке о породичној структури, брачним класама чланова породице оба пола и, посебно,

рубрика о узрасној структури чланова породице, према етничкој и конфесионалној категорији и припадности по матерњем језику, као и по категоријама занимања и начину производње. Ти подаци су знатно употребили податке о променама у развоју типологије породице и о трансформационим фазама традиционалних форми породичног живота у народу рађевског краја.

Ако, пре свега, упоредимо број и распоред породичних група у сеоским синонимима у Рађевини крајем XIX века, са називима које налазимо у првим српским пописима и у пописима последњег тефтера крушевачке мукаде (1831), могло би се предпоставити да је за веома кратко време, само за неколико деценија, у миграционим процесима и популационом развоју рађевских насеља у раздобљу мирног социјалног, економског развоја у српској кнежевини, знатно трансформисана структура и тип рађевских села услед динамичних и веома интензивних процеса размештања породица на сеоским атарима. Тиме је старији тип разбијених рађевских села био изменењен углавном у структури: раслојени типови традиционалних родовских целина су иситњена на породичне групе, које су формирале нове, „мешовите“ мале и крајеве и потпуно истиснуле старинске делове породичних група у сеоским синонимима у виду заселака. У другој половини XIX века, као што се види из статистичких и архивских података, засеоци су трансформисани у два типа породичних група: као самостална села, у селима којима је преовлађивао развијенији тип породице (нпр. Богоштица, као заселак Бањевца, заселак Г. Ковиљача, као заселак Гучево у Ковиљачи); и као урастање заселака у развијено село, или као једна јединствена родовска целина (нпр. Дробњаци у Кржави), или као главни „крајеви“ са родовском структуром породичних целина, као што су крајеви „Херцеговци“ у Костајнику, „Црногорци“ у истом селу. Слично томе, трансформисале су се развијене задружне породице млађе по датуму досељавања у рађевска села, које су тек од друге половине XIX века формирале нове мале или крајеве села, као што је случај са приказаним типовима „мешовитих“ сеоских крајева или мала (Брштица) са породицама старијег порекла, изменетим деобама задруга у старији део села, на још неиздељено и слободно земљиште, или расељавањем досељеничких породица међу затечене старије досељеничке породице већ настањене у одређеним сеоским малама које су по њима добиле имена.

У статистичким српским подацима с краја XIX века први пут су структуре породица и насеља (сродничка и социо-економска) дате у стручно обрађеном комплексу, који поуздано даје основне податке о трансформисању традиционалних типова сеоских породица у Рађевини, у промењеном историјско-политичком положају Рађевине у пограничном делу Србије и у економском развоју земље, као рударско, традиционално индустријско подручје, у новим условима општег развоја Србије до краја XIX и почетком XX века.

С обзиром на то да је рударство у Рађевини, као значајна привредна грана, врло развијена у периоду српске владавине овим крајем до пада и непосредно после пада Деспотовине под Турке, било замрло и готово сасвим угашено до почетка друге половине XIX века,³⁹ стара рударска насеља су расељавана постепено, и насељавана новим породицама придошлим из суседних прекодринских области у Босни и из херцеговачких крајева, али „у српско“ време (после 1834). Отуда је ва-

рош Крупањ временом постала рударски центар, само са неколико стarih рударских копова (Костајник, Брштица), који су повремено престајали да раде. Али, зато је Зајача, као рударско насеље, везана за Крупањ као рударски центар Рађевине, и даље, са Завлаком на Јадру, осталла као насеље са мешовитим типом рударско-пољопривредне породице, као традиционално обележје некадашњих рударских рађевских села. Остала села, као на пример Брштица, претежно су задржала нешто трансформисан тип породичне задруге, са мањим бројем генерацијских сродничких степена.

Од краја XIX века па до првог светског рата, у рађевским селима је већ знатно развијен један посебан тип породице, који би се могао назвати онако како је и познат у другим нашим крајевима — „предвојена породица“. За разлику од других крајева, у Рађевини се овај новији тип породице јавља најпре у јоним пољопривредно-сточарским срединама у којима су, услед природног прираштаја, наступиле учестале и бројне деобе старијих традиционалних породичних задруга као родовских целина, на мање породичне задруге, које су, у недостатку простора за настањивање нових инокосних, издељених породица и мањих задруга, морале да се са делом породице од неколико чланова преселе и настане на сточарским, „колибама“, стварајући нове сеоске мале и засеоке, а још чешће настањујући се изван села, нарочито на земље у дринским адама (у Лозничком пољу) и лукама у Рађевини и ликодранском пољу. Знатан број чланова развијенијих породичних задруга исељавао се у урбана средишта Подриња, као сеоске занатлије и трговци, где су временом њихове породице остајале као трансформисан тип сеоско-варошких породица, стално настањене у приградским селима Лознице, Крупања и Шапца, управо тамо где су традиционално, у сезонским економским миграцијама одлазили у печалбу. Један део таквих породица, инокосних, или појединачно исељених чланова развијенијих сеоских породичних заједница у рађевским селима поред главнијих комуниција, прелазио је делом и у босанске суседне вароши, и даље, у вароши у унутрашњости Србије, или у „десарске крајеве“ (до 1914). Сви они одржавали су сталну везу са завичајним селом где су остављали своје породице или из којих су, као издељени задругари, настањивани изван родног села и области.

Тако је само од 1870. до 1876. (први српско-турски рат), из Рађевине, као пограничне територије Србије, било издељено више од 60 задруга, из којих је знатан број издељених породица напуштао село и исељавао се као део породичне задруге, „предвојене породице“, у села у области и изван ње, као једна од познатих струја локалних миграција и помештања становништва рађевских села током друге половине XIX и до почетка XX века.

Праћење тих локалних помештања сеоских рађевских породица поузданije је у подацима које пружају пореске пописне књиге, у којима су уписане све оне сеоске породице које су одлазиле са свим својим члановима издељеним од задруге у друга села и места у области и ван ње. У том погледу су врло карактеристична следећа рађевска насеља: Џулине, Ковиљача, Ставе, Будишић, Комирић, Мали Зворник, Шљивова, Врбић, Бастав, Завлака, Коњуша и Џветуља.

У том раздобљу (последње деценије XIX века) урбани тип породице развијао се само у вароши Крупњу, где је приградска зона укључивала и мешовити тип градско-сељачке породице: један део породице остао је на пољопривредној производњи на подручју градског атара, са поседима земље и са стоком, а други део породице (задруге) био је укључен у градску трговину и занате. Отуда је и знатан број породица у варошици Крупњу представљао традиционалан тип урбане породичне задруге, у којој су особито угледне трговачке и занатске породице досељене из Ужица и босанских вароши непосредно после постављања нових државних граница Србије 1834. после исељавања крупањских и зворничких муслимана из Подриња.

Према статистичким подацима из 1890. године, било је пописано укупно 2 747 задружних сеоских породица, од којих је само пет било са преко 30 чланова, 12 са 20 до 30, 37 са преко 20 чланова, а 120 са 10 до 15 и 376 са 6 до 10 чланова задруге.⁴⁰ Остало су биле мање породичне задруге, већ раслојене вишеструким деобама у ранијим периодима, као и расељене породице у села у области и ван ње, у тражењу бољих „зирата“, као и земље за насељавање, у којој су доста јоскудевалици у Рађевини.

Према подацима поменутих пореских пописа из 1890. године, у рађевском срезу округа подринског било је пописаних варошких (урбаних) задружних породица као „маса“, неподељених имања појединих братских и очинских задруга (нпр. задруге Милисава и Станимира Петровића, трговца, Бурба Станимировића, земљеделца, Николе Марковића, мутавције, Ристе Митровића, опанчара, а нарочито угледна задруга браће Сотдатовић, трговца, браће Јовановић, браће Бошњаковић, умрлих варошица крупањских).

Као посебан тип могао би се издвојити и урбана удовичка, непотпунा (дефицитарна) породична заједница у којој мати удовица и даље одржава „масу“, породичну имовину (некретнине и капитал) као старешинска задруга (матријархалног типа), или преупуштајући старешинство старијем сину или ожењеном сину. У сеоским породицама, међутим, удовичке породице и после преудавања мајке удовице, са имањем остају неиздельене, а мајке приликом преудавања „доводе“ очуху малолетну децу, а кад одрасту (обично кад полазе у школу) враћају се „на очевину“ и настављају да живе као чланови породичне задруге свог појединачног оца, код „чиче“, односно код стричева, све до пунолетства, када имају право да се одлуче или на деобу или на заједнички живот у задрузи на традиционалан начин. У следећем прегледу биће приказан тип породице и традиционални преостатци задружних породица у селима среза рађевског и њихова социјално-економска структура.

Из наведеног пописа порезе у 1890. години, варошица Крупањ је од укупно 55 пореских домаћинстава, односно породица, имала 15 пољопривредних („земљоделаца“), што значи да је градска пољопривреда била заступљена у већ поодмаклој фази урбанизације старе касабе Крупањ, са око 29%. Крупањ је, као што се може претпоставити, на крају XIX века још увек био сеоско-варошка средина. Врсте трговине и заната које су у тој последњој деценији XIX века биле заступљене у варошици Крупњу, као привредном средишту области, већим делом су традиционалне сеоске врсте допунских привређивања. Тако су у околним крупањским селима били познати као добре „газде“ сеоски житар-

ски и сточарски трговци, који су потицали из старих досељеничких породица у којима је негована сеоска трговина стоком и пољопривредним производима и у турско доба и као интензивна грана извозне трговине српске кнежевине, као што су биле познате, на пример, досељеничке породице трговаца из Босне и херцеговачких и полимских вароши у тадашњој Турској. Уз рударство,⁴¹ и сеоски занати били су једна од развијених допунских грана сеоске привреде. И трговачке и занатске породице у варошици Крупњу крајем XIX века биле су начином производње и друштвеног живота везане за околно сеоско становништво, као и за сеоска насеља читаве области, јер су то били мањом трговци и занатлије који су „еспалом“ за потребе сеоског становништва више а мање за потребе варошана, трговали и производили (нпр. механџије, екмекџије трговци мешовитом робом, занатлије — опанчари терзије, сарачи, зидари, пушкари, мутавџије и други). Из наведеног пореског пописа 1890. године као имућнија трговачка породица у варошици Крупњу записане су породице (домаћинства пореска) Милана Ристића, Петра Јевтића и браћа Солдатовић, што се види из висине плаћене порезе на некретнине, имања која су поседовали поред трговачких радњи.

У Крупњу је крајем прошлог века, као што се види из наведеног пореског пописа, повећан број варошких надничара, а такође и сеоских, што свакако представља последицу економског развоја и урбанизације Крупња, као привредног, посебно рударског средишта области. Крупањски рудници су обухватили атаре околних села (Добротопочки, Бањевски, Липеновић и Костајник са Брштицом, као главним рудокопима). То је сеоским породицама омогућавало да радом у руднику на-докнаде недостатак обрадивих зирати и прихода од јакстензивне пољопривреде.

Почетком XX века рађевске сеоске породице су усмериле нову фазу у развоју разбијених типова села тако што су у неким селима, где је већи број старих развијених досељеничких родова, почеле да формирају „засеоке“ традиционалног профила, са сродничким групама кућа, у оквиру села, а на још слободном за настањивање земљишту. Тако је, на пример уместо старих мала у Богоштици у првој деценији XX века затечено четири заселака, јод којих је четири задржало старе називе (засеоци Павитњаци, Поточари, Село Богоштица и Склоп), само је једно ново име дато засеоку — Мисир уместо старог назива Силовац (Селевац), или је то име нове мале, коју су основале издаљене породице из задруге (тада је записано само три куће, две куће из старе мале Павитњаци, и нова досељена породица Степановића из села Рујевца, у срезу азбуковачком). У селу су у 31 кући биле настањене само по једна породица (инокосна) и породична задружна фамилија, у старој мали Богоштици и Поточари, док је у Павитњацима и Склопу било и по 2 до 4 куће у којима су живеле развијене задруге Станимировића и Матића. Остале су само по једна развијена породична задружна издаљена у већи број кућа, као „крајеви“ у истом засеоку, као што су Гајићи са шест кућа, у Поточарима и Трифуновићи са четири куће у Склопу. У тој фази раслојавања већих породичних задруга запажа се да су издељене фамилије постала је зграја нових породичних задруга, са изменљивом сродничком структуром, по генерацијској подели чланова.

Слично се запажа и у осталим рађевским селима махалског типа (без заселака). На пример у Бањевцу је готово у свим малама распоређен по један род у свакој мали, али са већим бројем задружних кућа, док је у неким малама остало име по родовским и породичним групама које их настањују (у мали Цветановићи стари род икаваца Џвитановића, са 12 кућа; Дамњановића мала са 5 кућа). Остале мале су настале касније, а образовале су их млађе досељеничке породице са развијеним задружним заједницама, као што су мале Сељани и Польана, у којима су распоређене куће породица са различитим презименима, али међусобно сродним, тако да породице у њима често имају и по два презимена. Та појава је свакако остатак из турског доба и у првим деценијама после ослобођења 1834. године, када у Србији породична презимена нису била стална, а надимци су дуго најчешће били уписанавани као презимена по којима су се разликовале породице у родовским заједницама. Надимак — презиме најчешће је означавао занимање или порекло породице из краја или места из кога је досељена или помештена из једног у друго рађевско село (нпр. Бошњак, Екмечић, Туфекција, Шарац, Красавац, Бирчак, Гуњићанин, Терзић и сл.). Тек 1834. уведена су стална породична имена и у Рађевини, као и у Србији уопште, што је захтевао порески систем.

У селу Липеновићу налазимо пример који показује како су очу породичним малама, у којима су куће сродника који припадају једном роду. Као што је већ речено, у даљој прошлости (у турско време) ово ване традиционалне форме распоређивања породица и у првим десетицама XX века. У Липеновићу су у то време породице распоређене у село, ове до пада Деспотовине, помиње се само у саставу села Бањевца, и тек касније, развија се као село, под истим именом, како га и напоменом у наведеном препису крупањске мукаде из 1831. године. У првој деценији у овом селу су јод старијих „крајева“ образоване мале са породичним именима, по њиховим становницима, а као „заселак“ се задржала стара мала као топоним — „звано место“, Под-Плавањем, али сада као „заселак Плавањ“, са десетак сродничких кућа (породица), задружног типа. Као најстарија, Гошићска мала тада је бројала 10 породица из једног рода, издвојених из некада развијене стариначке породичне задруге истог презимена чији потомци нису мењали презиме, као што је то био случај са касније досељеним породицама. Осталим малама остало је назив по оснивачком роду, а издвојене породице носе друга презимена по оснивачима задруга у првој половини XIX века. Карактеристична су села у којима је разбијен тип распореда породица по крајевима, који су формирани као родовске целине, са именима породица. Такво је и село Костајник који у првој деценији XX века у две старе мале (или краја) — Горњој и Доњој има породице распоређене по сродничким групама кућа, по којима мала не носи име; и у истој мали издвојену родовску групу, са 21 кућом, која у Горњој мали представља „малу за себе“ и која сада, за разлику од данашњих мале, носи и назив „крај“, као што је данашња Горња мала називана Горњи крај: то је мала Јерцеговци, чије су породице међусобно повезане блиским сродством и у тим годинама представљају насељенију малу од свих костајничких мале — укупно 21 кућу. У њој је распоређено укупно седам породица (по три ожењена сродника — браће или оца, са два ожењена сина) у породичној (задужној) заједници. У Горњој мали су и род

Бирчани, такође група породица која је названа према њиховом пореклу, а има само четири куће (мање задруге). У Доњој мали су породице које имају надимак „Башчованци“, вероватно према традиционалном за-нимашу које су донели као досељеници. За село Костајник се може рећи да је једно од оних рађевских села које има развијене родове, односно архаичну родовску структуру као основу породичног живота. Село Џерова, према распореду породица, подељено је на „мале“ и на „крајеве“, или тако да је „мала“ географски појам, (као Алуга мала), шок су у њој издељене мање целине, које имају породична имена издељених старијих породица које су раније чиниле један врло развијен род. За разлику од мале Алуге, остали делови села су подељени на „крајеве“ који имају називе по родовима издељеним на породичне групе са величим бројем кућа. Џерова има четири таква „краја“, али у њима куће из једног рода подељене по групама, немају назив мала, него по један род представља сваки крај (четири рода). У овом типу распореда породица, са измешаним називима мала свакако се одражава трансформисана фаза распореда породица која одговара конфигурацији овог брдског села, тако да крајеви означавају старије родове и породице у селу, а појам мале везан је за новије досељеничке породице. Брштица је почетком века имала веома поједностављен распоред породица у атару: село је подељено на три мале, које имају значење старих крајева — Доња, Горња и Средња мала, а задружне породице не броје више од двадесетак чланова, за разлику од претходних села у којима су задруге бројале од 30—40 чланова. Кржава је подељена, за разлику од осталих рађевских села у овим годинама, на заселак и село, а заселак представља како етнички тако и родовски издвојену целину, која се издвајала од традиционално рударских породица и по месту настањивања и по начину (ратарско-сточарске) производње. Родови Дробњака имају развијене гране, тако да има породица са једним презименом у 4 до 6 дома, са истим значењем као и у њиховом завичају одакле су били досељени у рађевску област у првој половини XIX или крајем XVIII века. Сличне се појаве запажају и у селу Ликодри, где су Брђани, као досељеници, задржали традицију издвојеног дела села са сродничким групама кућа брђанских породица. Остале мале, међутим, имају породична имена као и у старијем периоду, међу којима је развијенији старији досељенички „Зарићски“ род, са 16 кућа, и „Живановићски“ са 33 куће. И Красава је слично издељена на крајеве, без породичних назива, у којима су мале распоређене по породичним групама, које представљају неколико родова или само по један развијен род. Тако, на пример, у овом иначе најразвијенијем (после Радаља) рађевском селу, у Горњој мали је, у 95 кућа, почетком XX века било распоређено 35 родова, као целине. Брезовица у тим годинама такође представља село са једноставније распоређеним сеоским крајевима (Доња, Средња и Горња мала), од којих је Горња мала имала највише развијених старих родова (са укупно 60 породица). По развоју, село Томањ, као приградско крупањско насеље, у тим годинама спорије развија свој атар и сеоске мале, јер се варошки атар тада ширио на рачун породичних целина, односно сеоских мале, које су изашле из оквира старе три мале (Шумеће, Долови и село Томањ), и образовале мале са породичним називима и распоредом породица на породичним имањима. Некада развијено село Толисавац, које је после ослобођења од Турака имало више од сто по-

родица и кућа, почетком XX века је, углавном расељавањем и локалним помештањима породица, знатно опало. Оно је, међутим, у основи задржало традиционалну структуру развијених родовских целина у малама, од којих су били развијенији родови Роксићи (20 кућа) и Коларићи (31 кућа). У Врбићу је по сеоским малама био распоређен углавном по један род са више дома (породица), од 2 до 6.

Карактеристични по врло развијеним радовима су староседеоци, који су са породицама образовали засеке чији су називи топоними сеоских синора, што представља остатак традиционалних родовских целина и породичних задруга, које су локалним помештањем после деоба ширите сеоски атар. Један број села у погледу популационог развоја и расељавањем породица представља готово преполовљену породичну и родовску структуру. (Као села Шљивове, Бастав, Ставе), а знатно опадање у том погледу запажа се и у селима Бела Црква и Мојковић, и у још неким селима.

У току друге половине па све до краја XIX века, у новим условима, извршена су нова распоређивања досељеничких породица на колективним сеоским земљиштима, чиме већ и почиње потискивање најпре традиционалних имовинских односа у рађевским селима. Настањивањем придошлих породица на тим деловима сеоских атара, оне почињу да се диференцирају од осталих раније досељених породица на „купљено“ или на „закуп“. Такве примере налазимо у селу Белотићу, где је на сеоској утрини образован део села који је настајао изван стarih сеоских маала, и готово безимено, само са ознаком „дошиљаци“, затечено крајем XIX и почетком XX века. У погледу породица и њиховог порекла у овом новом засељеном делу сеа, био је мањи број и старијих породица које су биле измешане са досељеничким породицама без земље, којима је општина изделила или продала парцеле општинске утрине. Из овог села, као и из Завлаке, Ћетвртље, Коњуше, Комурића, Зајаче, Пасковица, Вођњака и Читлук, струјала су, интензивније него крајем XIX века, породичне миграције у суседна рађевска и јаџарска насеља, а такође и из Рађевске области у Мачву, Срем и шабачку и ваљевску Посавину, захваћене интензивним економским миграцијама из Подриња у суседне области. Истовремено се запажа да у тим селима не учествују у знатнијој мери стариначке породице, тако да њих и почетком XX века има више него у „Горњем Подрињу“. На тај начин су ова „дринска села у Рађевини“ до почетка XX века задржала највећи број стариначких развијених родова, као језгро сеоског живота. И после ратних миграција и расељавања, налазећи се на главним комуникацијама пограничног дела Подриња у Србији, та села су се, захваљујући управо стариначким радовима, лакше регенериисала и популацијоно обнављала врло брзо, уз услове бржег економског развоја у повољнијим економским и комуникационим приликама од брдско-планинских рађевских села.⁴²

Међутим, у варошици Крупњу, почетком XX века, процес урбанизације био је успорен. Млађе досељеничке породице трговача и занатлија из околних села и развијенијих трговачких вароши у Турској (Нове Вароши) биле су породице урбаног типа. Један нови слој представљају, углавном као покретљиве породице, известан број чиновничких породица, и приличан број надничара, који су везани за рад у руднику, у

трговинама и занатским радионицама. То је, свакако, био један од првобитних урбаних типова радничких породица. Тако је породични живот у Крупуњу већ почетком XX века, иако споро, добијао обележја урбаниг породичног живота.

2. Традиционални облици колективне породичне имовине и сеоске својине шума, пасишта и извора

Све до краја XIX века у рађевским селима је била очувана традиција јуних породичних односа у којима је сачувано доста архаичних елемената у имовинским односима сеоских породица и колективних облика сеоске имовине. Сеоске породице су имале своје „зирати“ и „брањевине“, са „жотарима“ за сигна и крупна грла и ливаде у „поткућницама“, а ту су такође били распоређени и кућно „двориште“ са економским зграда (качаре, амбари, кош), а у другом његовом издвојеном делу „вотњак, сушница и пушница“ за шљиве, што је све заједно чинило имовину сваке сеоске кућне заједнице или инокосне породице, којом су оне самостално располагале. Други део зирати и испаше био је изван поткућница, „у потесима“, који су у сваком селу имали посебну топономастичку ознаку, по којој се знало где и колико, према „међама“, свака породица има своје земље за обрађивање, своје „браниште“ и забране, сваја пасишта у ливадама у потесима или у поткућницама, а такође и парцеле породичне у „закупу“ у Крупањском пољу и ликодранским лукама, дринским адама (Шепак, Бујуклића ада, Лешничко поље). И у долиницама речица и потока било је породичних имања „у потесима“, као на пример у Бањевцу у потесима Бањевачка раван, Парлог (као остатак старих виноградарских површина), и Калдрими, према реци Кржави. У рађевским селима у којима су сачувана некадашња права сеоских породица на потесе према стариим сеоским међама, има сачуваних старих топонима, као на пример у Бањевцу: Јованово брдо, Савина страна, Миљчевац, које су као потесе користили на косама и висовима из над села некадашњи, већ исчезли и расељени или изумрли родови и породице. Извори и воде такође су били својине родова и породица на чијим су се потесима налазили и по којима су и носили називе (Вукићев студенац у Бањевцу, Грујичина вода у Липеновићу) и породична имена потока (Роксићки у Толисавцу и др.). До данас су сачувани и традиционални облици колективне сеоске имовине у шуми, паши, изворима, планини, коју су према одређеним неписаним правилима користиле породице на које се још у старо време делила, према броју чланова задруге и према имовном стању. Та архаична форма колективне имовине сеоских породица има своје корене у далекој стварини, а о њој има помена како у српским средњовековним споменицима употребите тако посебно за Рађевину у турским изворима из краја XV века. Тако, на пример, у турском попису нахије крупањске помињу се, осим властелинских, и сеоске баштине, које су прелазиле „у руке становника села“ у случају да властелин умре без потомства или напусти додељену баштину у турском феудалном поседу или у царском хасу, као што се догађало у рађевским рударским селима Кржави, Добром Потоку и Богоштици.⁴³

У Богоштици су на пример сеоски „синори“: „Испод планине“, „Богоштичко поље“, „Јасеновача“, „Стриц“ и „Кулине“ биле заједничке селске имовине или „селско“, где су биле сеоске утрине и испаше за стоку, селска шума; као селске изворе користиле су све сеоске породице изворе Силовац, Маљенски поток, Велики Силовачки точак, Добру воду и „Водицу на ашик-равни“. У Бањевцу су вис Молитва, Лазарички вис и Јастребовац били „селско“; селски извори су били Лазарички извор и Трешевац. Понекада су два села имала заједничке селске шуме, на пример Бањевац са Богоштицом, Аманиће и Планина и још нека. У архивским изворма се наводе и спорови радаљских села са општинским управама у вези са заузимањем селских утрина и шума, где се сељани позивају на старинска права на заједничке селске земље и њихово коришћење.⁴⁴ Слични спорови вођени су и каснијих година, у време када су шуме постале државно добро. Нека села су се спорила са општинама око утрина које су општине заузимале од села.

Какав је поредак у селским колективним земљиштима био у годинама после ослобођења (1834) може се донекле пратити у првим српским пореским пописима рађевске нахије. Већ последње деценије XIX века од 24 рађевска села само је било пет села која су остала без сеоских имања, колективне сеоске својине земље (утрина и шума). То су углавном она села у којима је почетком XX века отпочео интензиван процес исељавања сеоских породица.

ДЕО ДРУГИ

ТРАНСФОРМАЦИЈА ПОРОДИЧНИХ ТРАДИЦИОНАЛНИХ ЗАЈЕДНИЦА И ФОРМИРАЊЕ ТИПОВА САВРЕМЕНИХ СЕОСКИХ И УРБАНИХ ПОРОДИЦА У РАЂЕВИНИ

a) Међуратни период 1920 — 1941. године.

Већ крајем XIX и првих деценија XX века у рађевским селима је, услед економских миграција и процеса „сасељавања“ породица у локалним помештањима у области и ван ње, наступило интензивније раслојавање традиционалних и формирање нових породичних задруга са мање чланова и са одређеним разликама у начину породичног живота у юослањеним родовским малама и засеоцима, са измењеним породичним „поткућницима“. Оне су смањиле зиратне површине услед природног прираштаја породица и све већег броја вајата и нових кућа издаљених породица из старијих задружних кућа, а „жолибе“, сточарски станови у породичним „потесима“ почеле су тада већ у велико да добијају изглед нових сеоских мала и заселака, јер се све чешће, по традиционалним обичајима деобе задругара, „код стоке“ настањивала свака издаљена породица док не одреди место и не подигне („закрови“) себи нову кућу.

Задруге су тада још постојале, са нешто већим бројем чланова, у брдско-планинским селима,⁴⁵ док су у нижим селима, особито у дринским, где је тада још увек био сачуван знатан број старијачких, врло развијених родова, било развијених задружних породица, са већим бројем чланова, у смислу сродничких генерација. О животу у породичним задругама, као и о узроцима деоба задруга у рађевским селима већ је дато доста података у савременој етнолошкој литератури.⁴⁶

У време теренских истраживања (1985 — 1987. године) стање по-родичних задруга, њихове трансформисане одлике, са остацима традиционалних патријархалних породичних односа, показује да је тек у последњим деценијама извршен велики утицај урбанизације и економског развоја подринског региона на мењање структуре традиционалних типова породице и формирање нових сеоско-индустријских (мешовитих) типова, нарочито у приградским селима и у сеоским индустриским рударским средиштима у Рађевини (нарочито у Зајачи и Костајнику, Кржави и Борини).

Према иначе оскудним подацима о породичним задругама и њиховој сродничкој структури у овом периоду, које налазимо у статистичким изворима, стиче се утисак да је у службеним документима већ био изједначен појам породица и домаћинства са појмом „куће“, тако да се једино упоређивањем тих категорија са укупним бројем становника у селима може приближно одредити и структура сеоске породице у погледу броја чланова.

С обзиром на велике губитке у популацији у Рађевини и Јадру у току првог светског рата, када је овај погранични део Подриња у Србији био десеткован као главна стратегијска раскрсница и ратно поприште 1914 — 1915. и 1917. године, особито су биле раслојене породице у дринским селима Рађевине и на крупањској комуникацији као ратној магистралној линији у кретањима ка Београду и унутрашњости Србије аустријске непријатељске војске, која је палила и разарала села на овом подручју, уништавајући сеоски живљаљ. Рађевина је дала велики број војних и цивилних жртава у овом рату. Кад се погледају статистички подаци из 1920-тих и 1930-тих година, добија се уопштен преглед, у коме у рађевским породицама, које су имале више генерација сродника, просечно није било више од 7 до 9 чланова, од којих више од половине млађег узраста, у једној породици, односно по једном домаћинству (кући).⁴⁷ Скоро су потпуно раслојене породице у ратом пострадалим рађевским селима Доњој Трешњици, Радаљу, Костајнику и Брезовици, док су у неким селима некада развијене породичне задруге трансформисане у тип мањих проширених породица, са највише 6 до 7 чланова (у Комираћу, Бањевцу и Белој Цркви). У годинама непосредно пред други светски рат, у рађевским, као и у јадарским селима, популациони структура је видно регенерисала раслојене породичне задруге у претходном раздобљу и поново трансформисала раније мање породице у већ формиране нове породичне задруге, са традиционалном сродничком структуром, али са мањим бројем чланова и знатно опалим родовским целинама.

б) Трансформација традиционалне структуре савремених рађевских сеоских и градских породица од 1945. до 1986. године

После другог светског рата у рађевским селима породица је била онаква каква је била и у претходним међуратним годинама, од друге до завршетка четврте деценије нашег века. На терену је после 1985. године затечена претежно она генерацијска структура породица која је до другог светског рата постојала као основа породичног живота у области и која је у себи понела све оне преостале елементе традиционалног породичног живота у рађевским селима који су преживели ратни период и регенерацију и у најновијим типовима савремених породица, са трансформисаним облицима који су произашли из нових услова живота у периоду социјалистичког преображаја наше земље, а посебно укључивањем Рађевине и Јадра у процес индустрисације и урбанизације не само градских него и сеоских средина на један нов, другачији начин од оног из претходних периода индустрисације рађевских села, по чemu је Рађевина била од давнина специфично подручје у Подрињу Србије.

Теренска истраживања у Рађевини током 1986—1987. године обухватила су и податке добијене у репрезентативним punkтовима неколико сеоских насеља у приградској зони вароши Крупња, у којој је рефлектovана савремена ситуација у типовима и структури њивих породица.

Према подацима из наведене анкете, у селима Кржави, Богоштици, Бањевцу и Томњу, као приградским селима која дају радну снагу за индустријске, рударске и друге погоне у Крупњу и локалним сеоским рудокопима, обухваћене су генерације чије су старешине рођене у годинама од 1900. до 1930. као и они који су робени у ратним годинама 1941—1945. године. До данас су у тим породицама, које највећим делом имају изменењену социјално-економску структуру и представљају нов мешовити тип пољопривредно-радничке породице, остале очуване традиционалне задружне породичне основе и родовска структура у подели насеља. Та структура и подела имају трансформисане традиционалне форме утолико што су уобличени у урбане фазе и елементе процеса „ловарашавања“ начина живота у породици, у породичним односима и у ширем породичном амбијенту, што је све подређено већ традиционално уgraђеној тежњији породице да задржи своје чланове на окупу ма где се они нашли. Тако се данас у савременим рађевским сеоским, посебно приградским селима, јавља и један нов елеменат у формирању и животу породице, а то је појава више психичке повезаности генерацијских категорија које се у савременим економским условима везују за урбани средине, али у себи носе високо изграђено схватање о породици као традиционално неопходној заједници, која се одржава свешћу о родовској повезаности сваког Рађевца са завичајним селом у коме увек остаје да живи један део чланова породице. Они остају као корени који све повезују у материјалном, друштвеном и духовном животу, што се одражава у чувању оних народних обичаја, чак и у „ловарашним“ сеоским породицама, као што је рачунање сродства по „коленима“ и „појасевима“, чување старих кумовских веза, традиционално преношење обичаја славе с колена на колено, то коме се Рађевци распознају извац завичаја чак и „по белом свету“, а посебно оних обичаја који су везани за оснивање нових породица (обичаји у вези са склапањем брака, свадбени обреди и обичаји јоко рођења и смрти чланова породице, подизања нове куће за тек ожењене чланове). И то све на начин у коме се сваки члан означава оним обележјима у обичајима који су делили једну старију генерацију од друге млађе генерације, која је настављач породичног имена, до кога је сваком Рађевцу и данас многостало.

Премда је очувана традиционална породична основа, данас се у наведеним селима у породичним задругама диференцираје старијих и новијих породичних заједница одражава у знатно мањем броју чланова задружних кућа, али са очуваним генерацијским сродничким степенима у задрузи са више „колена“ крвних сродника у породичним заједницама са мањим бројем „чeљади“. То је свакако последица савремених популационих кретања и контроле рађања у савременим сеоским породицама.

Као једно од основних обележја и данашњих млађих генерација у Рађевини јесте породична слава, која се без велике нужде не напушта, чак и онда кад живе као радници изван завичајног села. Слава је данас добила ново обележје, не више као некада дан посвећен успомени

на породичне претке, колико као посебан дан и датум кад се окупљају сви чланови породице — и они који раде ван села и они малобројни који су остали да живе у сеоским крајевима и малама. Тако је слава као обичај данас већ скоро изгубила старо, традиционално обележје религијско-магијског комуницирања потомака са прецима. Она је сачувала само једну традиционалну јодлику — остала је и данас симбол сродства и симболичне везе која невидљивим нитима повезује родове и породице, као целине, и породице и њихове чланове, много снажније од породичног имена и презимена, које се по традицији и данас мења пре-ма обичајима и према традиционалном сродничком систему, као и не-када што је било више „пореско“ и фискално, него сродничко и поро-дично обележје. Родовска структура рађевских села се и данас, чак и сна у приградској зони, очituје још увек по диференцирању родова и породица према породичној слави коју су славили преци, од јоснива-ња или од досељавања у село, а коју и данас „држе“ њихови потомци.

Према подацима наведене анкете, следећи преглед породица у ре-представљају матичне куће до 1980. године, од којих су не-дица које су представљале матичне куће до 1980. године, од којих су не-дица до данас већ измене по генерацијској, сродничкој и со-цијално-економској категоризацији.

*Преглед породица према броју домаца и породичним славама
(1945—1985)*

СЕЛО 1	Породице (по презименима) 2	Број (домова) 3	Породична слава (родовско обележје) 4
1. КРЖАВА	1. Аврамовић 2. Васиљевић 3. Дивљаковић 4. Дамњановић 5. Бокић 6. Бурђевић 7. Илић 8. Јовић 9. Јовићић 10. Јаковљевић (Јовљевић) 11. Јевтић 12. Костић 13. Лазаревић 14. Марковић 15. Мићић 16. Маринковић 17. Младеновић 18. Манојловић	1 5 5 1 2 8 2 2 1 1 1 1 3 6 2 1 4 3 4 7 1 3	Лазаревдан „ „ Аранђеловдан Аранђеловдан (пре- слава Никољдан Лазаревдан Аранђеловдан Лазаревдан Бурђевдан Јовањдан Никољдан Лазаревдан Бурђевдан Лазаревдан Аранђеловдан Лазаревдан „ Јовањдан Лазаревдан „ „

1	2	3	4
19. Матић	2	2	Никољдан
	2	2	Бурђевдан
20. Миладиновић	5	5	Лазаревдан
21. Митровић	2	"	
22. Милосављевић	3	"	
23. Остојић	5	"	
24. Павловић	1	"	
25. Петровић	8	"	
26. Пајић	14	14	Бурђевдан
27. Радовановић	6	6	Лазаревдан
28. Ракић	1		
29. Ранковић	3	3	Бурђевдан
30. Радукић	1	1	Аранђеловдан
	118		

2. БОГОШТИЦА

1. Благојевић	2	Св. Јован (Јовањдан)
2. Васић	7	"
3. Гајић	8	"
4. Буричић	1	"
5. Јаковљевић	4	"
6. Максимовић	16	"
7. Матић	3	"
8. Манојловић	1	"
9. Мићић	5	"
10. Мијатовић	3	св. Ђорђе
11. Марковић	1	Јовањдан
12. Ненадовић	8	"
13. Трифуновић	7	"
14. Петровић	4	"
15. Павловић	2	"
16. Станимировић	2	"
17. Степановић	1	"
	65	

3. БАЊЕВАЦ

1. Андрић	3	Аранђеловдан
2. Божић	1	"
3. Васић	1	"
4. Грујић	4	"
4. Грујичић	9	"
6. Димитријевић (Димитриј)	8	"
7. Дамњановић	16	"
8. Буричић	1	"
9. Ивановић	10	Лазаревдан
10. Јокић	3	Аранђеловдан
11. Лукић (Васић)	7	"
12. Марковић (Јокић)	7	"
13. Милутиновић	1	"
14. Недељковић — Марковић	1	"
15. Петровић	4	"
16. Симић	5	"
17. Степановић	6	"
18. Филиповић	5	"
19. Цветановић	12	Лазарева субота
	113	

4. ТОМАЊ

1.	Васиљевић	6	Лазаревдан
2.	Гајић	3	Бурђевдан
3.	Живановић	6	"
4.	Стакић	3	"
5.	Петровић	4	"
6.	Секулић	9	"
7.	Крстић	2	"
8.	Матић	3	"
9.	Малетић	9	"
10.	Добошаревић (Миладиновић)	2	Јовањдан
11.	Којић	3	Лазаревдан
12.	Ерић	3	"
		53	

У укупно 349 породица, обухваћених анкетом у четири сеоска насеља у околини Крупња, од којих су два у непосредној, ужој приградској зони (Бањевац и Томањ), налазимо очувану структуру старијих родова, у којима су досељеничке и стариначке породице дале и највећи број задружних кућа, управо оних које имају исту породичну славу. Као славе породица стarih рађевских родова најчешћe су биле (судећи по броју породица са истом славом) црквени празници: Јовањдан, Лазаревдан, Бурђевдан и Аранђеловдан, док су остали празници (Николјдан, Алемпијевдан) били породичне славе млађих досељеничких породица, које су, природним прираштајем временом прерасле у читаве родовске целине.

Упоређујући старе родове у овој анкети, према породичним славама из ранијих година, запазиће се да је знатно већи број породица и кућа у развијеним старим родовима. То се још може утврдити и по старим породичним презименима у анкетираним селима, међу којима се налазе готово сви они домови и породице (само са већим или мањим бројем кућа) које су пописане у препису турског тефтера крупањске мукаде из 1831. године (нпр. породица Миладиновић—Добошаревић из Томња, Дамњановић и Филиповић у Бањевцу, Секулићи у Богоштици и др.).

Као што се може пратити из наведеног прегледа породица, разграђати родови и њихови органци, настали деобама стarih развијених породица и породичних задруга, које су већ у претходном периоду основале знатан број нових крајева (мала), са карактеристичним породичним називима, трансформисане су у наше време у проширене породице и нов тип породичних задруга, у којима углавном живе родитељи са ожењеном децом, а понекде и са ожењеним унуцима.⁴⁸ Најчешћe се данас срећемо са новим типом урбанизованих породичних задруга, које се за снивају на традиционалним основама окупљања „укућана“: у новим породичним, плански изграђеним зградама за становање, типа модерних

„викенд-кућа“ са више одељења. У заједничком породичном „дворишту“ или у „поткућницама“ живе данас ју жењени синови са родитељима, својом малолетном или одраслом децом, издељени само „кућом, а не имањем“, најчешће у оним породицама чији су чланови запослени у градској и приградској привреди, или изван села, одлазећи свакодневно на посао и враћајући се у село, организованим ауто-превозом радника, о чему је већ било говора. Свакако да је распоред породица, особито у брдско-планинским селима Рађевине, до данас условљен конфигурацијом земљишта и неразвијеним сеоским комуникацијама, и још увек одређујући развој и тип економски мешовите савремене сеоске породице у овој области.

У вези са тим факторима, са традиционалном покретљивошћу становништва и породичним миграцијама, данас је већ формиран и један нови тип предвојене породице, која од седме деценије нашег века има двојак карактер. У смислу традиционално усмерених Рађеваца ка Лозничком Пољу, породице су у последње три деценије из рађевских села још једанпут населиле Јадар, Посавину, Мачву и Срем, оријентисане углавном ка урбаним и индустриским центрима тих суседних области, јер је, некада слободно за закуп и откуп „зирати“, земљиште око индустриских градова Шапца и Лознице, одавно пренасељено. Тако су Рађевци постали део популације лозничких и мачванских села, а последње деценије и посавских села и вароши у Аутономној Покрајини Војводини. Други део сеоског становништва усмерен је, појединачним и ређе породичним исељавањем, у унутрашњост Србије и главне градове и приградска насеља у земљи, где налазе сталну зараду и где прелазе да живе са најужом породицом, типа „родитељске куће“ тј. родитељи са неодраслом децом, и као „самци“, без породице, као адолосценти или „кућани“ из категорије неожењених и неудатих чланова породице. Те појаве у основи представљају трансформисан традиционални тип „самачких“ или „предвојених“ породица, индивидуалне (нуклеусне) породице, али данас у смислу одвајања „у близину и у даљину“, као што је то и случај са многим породицама Рађеваца које су на привременом раду у иностранству, са делом своје породице, или као „самци“. Такав је и савремени тип „радника самаца“ у организованим радничким становима у урбаним „радничким колонијама“ или насељима.

Ови трансформисани типови „предвојених“ породица везани су за савремене породичне миграције, у смислу сезонских или сталних кретања сеоских породица у правцу село — град или појединачних сасељавања породица у приградске зоне, као и исељавања породица изван области. Правце и интензитет породичних миграција у последњој деценији нашег века може да прикаже следећи преглед анкете, у којој је као репрезентативни пункт село Богоштица:

*Преглед праваца и интензитета породичних и појединачних
миграција „кућана“ из породица у селу Богоштици
(1945—1975)*

ПОРОДИЦА — ИМЕ „КУЋАНА“	ИСЕЉЕНИ У МЕСТО
1	2
1. Благојевић Видоје Цвејо	село Богатић (Мачва) " "
2. Васић Богољуб Милан Сретен Живојин Живорад	село Прњавор (Мачвански) Бањалука (БиХ) село Бадовинци (Мачва) село Богатић (Мачва) " Лозничко поље
3. Гајић Цветко Будимир Рашко Станко	село Богатић (Мачва) " " "
4. Буришић Милован Живко Раде Миливоје	Београд село Осечина (Ваљево) Београд Скопље
5. Јаковљевић Јован Михајло Бранко Владимир Станоје	Товарник (Срем — Шид) Лозничко Поље село Прњавор (Мачва) Лозничко поље село Јарак (Срем) село Богатић (Мачва) Лозничко Поље
6. Максимовић (7 пор.) Јездимир Витомир Слободан Рашко Богољуб Цветко Милорад	село Прњавор (Мачва) село Товарник (Срем) село Петница (Ваљево) село Богатић (Мачва) " " "
7. Марковић Властимир Будимир Бука	" " " Лозничко Поље
8. Матић (2 пор.) Жарко Јездо Драгољуб Станоја	" " " Завидовићи (БиХ) Крупањ Београд
9. Мијатовић Живко Драгољуб Милан Божо	село Богатић (Мачва) " " Лозничко Поље
10. Мићић Милић Александар Чедо Лале	село Богатић (Мачва) село Прњавор (Мачва) " " "
11. Ненадовић Гвозден (3 пор.) Петар Видоје Михајло Мићо Драгољуб Средоје Светозар Милинко	село Прњавор " Ријека (СРХ) Нови Сад (АПВ) Лозница " Јарак (Срем) Лозница
12. Николић Рајо (4 пор.) Максим	Лозничко Поље село Товарник (Шид—Срем)

1	2
Мијо	село Товарник (Шид, Срем)
Драгољуб	" " "
Чедомир	" " "
Милутин	" " "
Живко	" Сарајево (БиХ)
13. Петровић Жика (2. пор.) Драгољуб	село Товарник (Срем АПВ)
Милош	" " "
Лаза	" Лозничко Поље
Петар	село Кленак (Рума—Срем)
Видоје	Лозничко Поље
Милосав	Аустралија (исељеник)
14. Станимировић Рајко	Крупањ
15. Стефановић Роса	село Товарник (Срем, Шид)
16. Трифуновић Саво	" " "
17. Трифуновић Станка	
Укупно 30 пор.	

Као што је већ поменуто, Рађевци су били веома покретљиви и одрањије, а посебно су у току друге половине XIX и почетком XX века као надничари, наполичари и закупчи земљишта често одлазили као сезонски ратари и сточари и сеоски занатски привредници (допунских грана занимања) изван својих села и области, ради зараде. Са изменењим условима економског и социјалног развоја Рађевине, као што се може закључити према најведеним подацима, Рађевци су се у годинама после 1945. и као колонисти нашли у САП Војводини, претежно у сремским селима, као пољопривредници. Индустрисација Подриња привукла је становнике пасивних рађевских села, која су одувек оскуђевала у обрадивим парцелама, као што је и Богоштица, као појединце а и читаве породице, у приградску зону Лознице, где су се настањивали као „сељаци — радници“, неквалификована радна снага, са пољопривредом као допунским привређивањем. Та појава за Рађевце свакако није нова, јер су се још током српске и турске средњовековне владавине, када је развијано рударство као привредна грана, одавно привикли на индустриске радове. Слично Богоштици, готово да ни у другим рађевским селима нема куће из које понеко није „одселио“ изван завичаја. Данас се рађевске сеоске породице не селе само у ближе области него и у друге наше републике, нарочито у САП Војводину. Тада правиц према Срему представља само континуитет у миграцијама рађевских породица из претходних периода. Мачванска села и суседна сремска села, богата земљом за обраду нарочито су после извршене колонизације у Војводини, насељавана рађевским пољопривредним сеоским становништвом.

Приградска крупањска села су регрутоваја и привлачила радну снагу за околне рудокопе (нарочито вароши Крупањ и Костајник са Зајачом и Завлаком на Јадру), све док Лозница није израсла у индустриски тигант наше републике. Тада су се јавиле и бројније миграције усмерене више ка Лозничком Пољу.

Крупањ, као урбани и индустриски центар привлачи не само породице из околних него и из удаљених села, које су укључене у индустриску производњу и различите службе градске привреде и послова друге врсте, осим заната, који су, као и свуда у нашим крајевима, већ готово нестали из старих делова крупањске „чаршије“. Већи део данаш-

њих крупањских породица чине „странци“, дошљаци са разних страна, који су везани запослењем у свим категоријама градских делатности.

Одсељавања „на близо и на даљину“, за зарадом и послом данас је свакако значајан процес депопулације села и раслојавања сеоских породица, које због тога, мењајући генерацијску и старосну структуру, формирају познате типске сеоске категорије „старачких“ и „самачких“ кућа и домаћинства и убрзавају процес „одумирања, замирања“ породица које су пре тих одсељавања биле ослабљене инокоштином. Због тога што су данас знатно изменењени социјална структура и врсте занимања рађевских становника, посебно у селима, традиционална потреба да су сви „укућани и сељани“ на окупу и у свакој прилици спремни да обављају колективно пољопривредне и сточарске послове, као и у војарству, развијеној привредној грани свог краја, данас се више не осећа као потреба за колективним породичним задружним и сеоским животом као у прошлости. Зато су у наше време породична и индивидуална исељавања за зарадом добила и неке нове облике. Осим оних видова локалних сасељавања и помештања породица ближе комуникацијама и на боље зирати, које су задржале традиционалне основе и обележја „предвојених“ породица, које нису одељене од задужног имања, посебно су типично савремене предвојене „гастарбајтерске“ породице Рађеваца. Колико су у наше време заступљени Рађевци у иностранству приказаће следећи преглед⁴⁹ броја предвојених породица:

*Преглед „предвојених“ породица радника на раду
у иностранству (1981.)*

Укупно на раду у иностранству у селима општине Крупањ 269 (69 са члановима породице).

1	2	3	4	5	6
Општина Крупањ					
1. Бањевац	7	члан. породица	(индивидуално)		
2. Богоштица	5	"	"		
3. Брштица	8	"	"	(од тога су 4 са породицом) у иностранству на раду	
4. Завлака		нема радника на привременом раду у иностранству			
5. Костајник	5	члан. породица	(индивидуално)		
6. Липеновић	4	члана породице	(индивидуално)	1	са породицом
7. Шљивова	4	"	"	1	"
8. Томањ	2	"	"	1	"
9. Церова	4	"	"	3	"
10. Крупањ вар.	43	"	"	19	"

Општина Лозница („дринска села“):

1. Горња Борина	6	"	"	"	—	—
2. Зајача	11	"	"	"	3	"
3. Горња Ковиљача	7	"	"	"	9	"

Општина Мали Зворник (крупањска села):

1. Брасина	20	"	"	"	10	—
2. Амајић	2	"	"	"	—	—

1	2	3	4	5	6
3. Будишић	19	"	"	"	7
4. Доња Борина	25	"	"	"	15
5. Радаљ	26	"	"	"	3
6. Џулине	7	"	"	"	8
7. Читлук	нема запослених на привременом раду у иностранству				"
8. Лозничко Поље	100	"	"	"	70

Из наведених података произлази да је у крупањским селима знатно мање таквих нових типова предвојених „гастарбајтерских“ породица. То је свакако због тога што јој окојна крупањска села више су укључена у пољопривреду и локалну рударску индустрију, што потврђује и однос броја пољопривредних и радничких породица. Од укупног броја породица у општини Крупањ само је јоко 2% „гастарбајтерских“ породица предвојеног типа. У истом односу убрајају се и радничко-пољопривредне предвојене породице. У односу на предвојене породице традиционалног типа, које су се од данашњих типова предвојених породица разликовале у социјално-економској структури, данашњи нови типови предвојене породичне задруге такође имају, као и старији типови, основе колективног породичног живота у економском смислу. Јер, како традиционалне тако и савремене предвојене породице пољопривредника и радника као и радника на привременом раду у иностранству и даље остају део породичног колективса као „неодељени имањем“, већ су само „одвојени кућама у кругу „поткућнице“ или у јуближњем працу су настатањени привремено или стално. У томе се најбоље уочава традиционална колективност живота сеоских породица у Рађевини, у којој се сваки појединач осећа и живи као интегрални део породичне, а тиме и сеоске заједнице чак и у неповољним социјалним и економским условима живота, који делују деструктивно на компактност рађевске сеоске породице као сродничке заједнице и као целине села, као друштвене заједнице. Те јаке традиционалне везе тек у наше време почињу да слабе, али не и да се раскидају. Јер, ако упоредимо анкетне податке, на пример о предвојеним породицама у Боготици у наше време, може се видети да су по одређеном броју сеоских предвојених породица, из сваке породице просечно 1 до 2 члана одлазили појединачно на рад и настањивали се ван завичајног села. Уз то, једва је по једна породица просечно из сваке данашње породичне задруге („куће“) била предвојена само кућом изван села, односно становањем изван села, док је остајала готово редовно у „грунту“, заједници имања и расподели прихода са породичних имања, осим неких изузетака. Све што је речено односи се на данашња села у општини Крупањ.

У „дринским селима“ Рађевине разлика је само у томе што је знатно већи број предвојених младих породица које су у већем броју исељене у богатија пољопривредна места у Мачви и Срему а у мањем броју у градске и индустријске средине у Србији и у другим урбаним средиштима у нашим републикама. Из крупањских села се међу предвојеним породицама налази мали број рударских породица које су због

зарађе настањене у рударским местима Босне и Херцеговине или у индустрији већих градова у Србији, углавном у Београду и Шапцу, осим Лознице и индустрије „Вискоза”.

Потребно је на крају напоменути да је у дринским рађевским селима запажено да се формирало већ неколико генерација предвојених „гастарбајтерских” породица, које, скоро без изузетка долазе у завичајна села да склапају бракове (друга генерација) и да „ушипшу” (или крсте) своју децу, рођену у иностранству, у општинама и месним заједницама својих завичајних села. Има и примера да се у завичај враћају породице које су формиране као брачне заједнице (родитељи са децом) мешовитих по националности и конфесији брачника, да би даљи живот наставиле, као део предвојене породице родитељске, односно родитељске породичне задруге, користећи традиционалне обичајне правне облике наследства, прече куповине и примања одређеног дела породичних имања на обраду и коришћење пољопривредних производа „по глави” својих предвојених породичних чланова, а истовремено извршавајући и пореске обавезе за део породичног задружног имања који им као „укупним са одвојеним животом” по обичајима припадају. На тај начин те нове форме предвојених породица, како урбаниот и пољопривредног типа тако и „гајстарбајтерских” типова, истовремено чувају корене задужног традиционалног породичног живота као трансформисаног облика породице са патријархалним односом према родитељским породицама, али са урбанизованим начином живота и рада у породичној заједници и ван ње. Оне уз то уносе и нове облике живота у традиционални родитељски породични амбијент колективног живљења, формирајући нови однос појединача (индивидуа) — породични колектив, у коме идентитет сваког члана породице почиње да се вреднује новим начином живота у колективу, везаном економским и сродничким везама, али на начин који много подсећа на архаичну „особину” у старим породичним задругама која је стварана индивидуалним привређивањем и правом на личну имовину чланова задруге, по заради и доприносу за цео породични колектив.

Уз све те појаве, „гастарбајтерске” предвојне породице су уносиле више западноевропских елемената културе у породичне односе и начин производње него предвојене породице које су биле мешовитог радничко-пољопривредног типа. Такође су унеле и још један суштински елемент савременог начина живота: у неким „гастарбајтерским” предвојеним породицама уочава се и компонента етнички, национално и конфесионално мешовитих типова предвојених породица, са релативно усклађеним породичним односима, али већим делом је доносила и нове елементе даљег раслојавања породице у смислу развода бракова и „предвајања” деце у таквим случајевима, њиховог укључивања у породичну завичајну средину, или „одвојења” деце као породичних потомака, „у свет, у тубину”.

У погледу „гастарбајтерских” предвојених породица до краја осме деценије нашег века предњачила су „дринска села”, како по броју тако и по правцима миграирања радника на привременом раду у иностранству. Према документацији матичног одељења општине Лозница, месна канцеларија Ковиљача, склапањем бракова основане су, према европским земљама из којих су били пореклом један од супруга, следеће породице:

*Преглед бракова (породица) основаних између радника
из општине Ковиљача и радника из иностранства
према завичајној припадности (1973—1983.)*

Земља одакле је радник		Место становаша	брой „гастарбајтерских“ породица (1973—1983) — (по генерацијама)
муж	жена	пород. Југословена	(1973—1983) — (по генерацијама)
Аустрија — Хоехайм	Ковиљача—	породица Јовићић	1 (родитељи)
Западна Немачка — Клеве	” —	Бевјелија—СР Македонија Клеве (Немачка)	1 (родитељи)
Западна Немачка Југословен (Врбас — АПВ)		Западна Немачка — Ковиљача Југославија—Титоград (СР Црна Гора)	2 рођени у Немачкој
Бања Ковиљача	—	— Банја Ковиљача	
Западна Немачка Гота —	Ковиљача—	—породица Милошевић	1 (родитељи)
Ендисен	Ковиљача		
Холандија		пор. Јовановић	1 (родитељи)
Западна Немачка Мебеи —			
Дортмунд	”		1 ”
Западна Немачка Дахау	”	” Лазаревић	1 ” (настањени у Нем.)
Западна Немачка Ротенбах	Осечина	” Мильковић	1 ” (настањени у Ковиљачи)
Југославија Ковиљача	Холандија	пор. Пантелић	1 (родитељи) настањени у Ковиљачи
Западна Немачка Нојхаузен	Б. Ковиљача	” Бурић	1 (родитељи) Живе у Немачкој
			1 (родитељи)

*Деца рођена у иностранству (југословенских радника)
пописана по месту рођења (1980—1985)*

11 брачних	Дортмунд Диселдорф Минстер	бораве са родитељима: у Аустрији и Немачкој (југословенског држављанства)
1980. 5 ванбрачних	Есени Аугсбург	Данска
1981. 1 брачно	Дортмунд Гросгарау	Аустрија
1 ”		
1983. 11 ”	Лозана Бери Силгерерсг	Немачка Швајцарска
3 ”		
1 ”	Хусне	Данској
1 ”	Малме	
1 ”	Нијмеген	Шведској
1 ”		
1984. 1 ”	Париз	Француска
1985. 1 ”	Фандау	Швајцарска

Одлазак на привремени рад у иностранство на дуже време, као што се види, дубоко је ушао у основе савремене породице, али у смислу економских миграција, које у већини случајева још не нарушавају патријархалне корене породице. То се види из већине примера, наиме да се предвојене гастарбајтерске породице враћају да стално живе у завичају, или да родитељи остају, док њихово потомство, рођено у иностранству, почиле по последњих година да се враћа и настањује у завичају својих родитеља, као друга генерација гастарбајтера, како би остварила и родитељско и своје право на „очевину“, имање (у некретнинама), које им по обичајном праву припада, а што је санкционисано и грађанским законодавством у нашој земљи. У примерима предвојених породица гастарбајтерских типова у наше време, може се претпоставити да по стајним обичајима и ову породицу идентификује, пре свега, архаичан појам економске заједнице у родовској организацији, која истовремено представља и крвну сродничку основу. Та основа одређује постојај појединача у односу на родовску и породичну заједницу, у значењу идентитета индивидуе у колективу, садржи архаичне елементе колективног живота „дукубрана“ у породици и роду, у односу према колективном идентитету сваке породице у селу као друштвене и економске заједнице. Те одлике се нису изгубиле, као што се види из наведених примера, ни у савременој гастарбајтерској предвојеној породици. Несумњиво је значајно да сви рађевски гастарбајтери редовно склапају бракове у завичају (у надлежној општини), било да је у питању невеста странкиња или женик странац. Није случајно ни то што су неки људи родитеља гастарбајтера са децом, или су то каткада само њихова деца, после склapanja брака у завичају својих родитеља, остајали да живе са родитељима или без родитеља гастарбајтера (који би и даље остајали на раду у иностранству до пензије), у урбаним средиштима његовог родног краја, где су и запослени. На тај начин су рађевски гастарбајтери не само по административним службеним захтевима земаља у којима раде, на традиционалан начин обезбеђивали обичајно-правне и законске основе за стицање права „на очевину или стричевину“, понекад и „на материнство“, то јест право наслеђивања непокретности и осталог породичног и родовског „капитала“.

Као што се види из претходних анкетних и службених података и у савременим условима живота Рађеваца традиционалне форме породице се трансформишу у квалитативно нове типове, прилагођене раслојеним, популационо, социјално-економски и, у обичајном животу, сроднички већ дефицитарних „колена“ или „ласова“ родова, од којих су настали нови типови проширених породица и родитељских задруга, инокосних, старачких и самачких домаћинстава.

С обзиром на то да је Рађевина у току старијег и најновијег периода историјског развоја била и остала лимитрофна зона Србије у свим ратовима, преко ње су се ломиле многе сile и војске као на једној од главних стратегијских раскрсница у овом делу наше земље и балканског простора у југоисточној Европи. Сви историјски догађаји, људа Деспотовине и турске окупације до коначног укључивања Рађевине у границе српске кнежевине у XIX веку, посебно први и други устанак, били су везани за породичне миграције изван области, „у Цесарију“ или у српске области у Турској, као и за реемиграције породица из преко-савских и прекодринских суседних области. То се поновило и у другом

светском рату, с том разликом што није било могућности за традиционална пребегавања породица као некада, него су у ратним прогонима непријатеља и у акцијама српске војске и устаничких партизанских акција учествовали и Рађевци, што је знатно утицало на раслојавање генерација потомака стarih развијених родова. Због тога се у готово сваком рађевском селу, као и у Јадру, тај губитак надокнадивао архаичним обликом породице матрилокалне и матрилинеарне сродничке структуре у ратом проређеним рађевским сеоским породицама и задругама. То су традиционални типови породица и задруга „уљеза”, оних које су формирани од старине, до другог светског рата, и после њега, у наше време. Међутим, нису само ратне прилике или економски услови одређивали формирање тог традиционалног типа породице, познате и у осталим нашим крајевима као „домазетске” породице, са матрилокалним брачним хабитусом. После многих епидемија куге у прошлости, све до првог и после првог устанка у овом пограничном делу Подриња, или „предвајањем фамилије” у локалним помештањима и економским миграцијама Рађеваца све до нашег времена, „уљез” је решавао проблем опстанка „фамилије” на отњишту предака. Тако је било и кад нека стара породица почне да „изумира” („одумира”) док се сасвим не изгуби „мушки лоза”. Тада „уљез” преузима уз своје, још и име „тазбине”, заједно са породичном славом жене и њенога рода, коју само „преславља”, а своју родовску и породичну славу „доноси”. Зато се у породичној интромимици често јављају двојна презимена код потомака породице „уљеза”, као и „преслављање” — двојне породичне славске свечаности, са јдређеним магијско-символичким радњама које диференцирају славу „фамилије” у коју је „уљез” дошао од његове породичне славе. Двојна презимена и породичне „преславе”, поред „главне славе”, јављају се и у породицама још једног издвојеног типа, познатог и у другим нашим крајевима: у истим условима се дешава да „наставља” фамилију и „доводак”, дете или адолосцент југа мајка удовица „собом” доводи кад се преудаје, било у исто село, само у другу малу или крај, или у друго село. И те породице „доводака” настављају породично отњиште већ „уташених” фамилија које су остала без мушких потомака. На сличан начин се и данас одражава та форма породице. Уз ове облике уобичајен је још један архаичан облик породице. То су породице „усињеника”, које су, махом из „рођачких кућа”, ближих рођака или „својте”, „својбине”, према договору са фамилијом „посинка”,⁵⁰ узеле мушки одрасло дете или одраслог младића „на имање”, као наследника и настављача славе и отњишта породичног. Некада само уз јдређен ритуал, а од друге половине XIX века, по законским одредбама, „преко суда и општине”, укључивали би посинка у породични колектив, као „укућанина” и наследника. Таквих примера било је увек највише у послератним годинама када се проређивала мушки популација у рађевским селима. Са миграцијама и одсељавањима из села, упоредо са деобама развијених задруга, тај обичај постаје све рећи од краја XIX и првих деценија после првог светског рата, када је повећан број дефицитарних (углавном удовичких) породица, када су се удовици преудавале, а обудовели поново женили да би наставили породичну лозу, делимично преко „доводака” а делимично преко новог мушкиг потомства.

Сви наведени облици породица „уљеза”, „доводака” и „посвојака” могли би се одредити као тип дефицитарне породичне заједнице задру-

жног или инокосног под-типа, по генерацијској и сродничкој структури.

„Самци“, некада само јубудовели, неизбринута, неспособна физички или психички оболела лица, све до почетка XX века били су под старањем „рођака“, „кућана“ или самог „села“, општине, уз одређене обичајне правне норме. Данас је и у том погледу формиран нови тип, демографска категорија — „самачка и старачка домаћинства“, а у индустријским и урбанизованим насељима и тип радника „самаша“, становника „самачких колонија и хотела“ или пансиона, укључених у приградске индустријализоване зоне. Један такав „самачки смештај“ организован је на територији градске општине у Крупњу, за рударске раднике из Костајника и суседних јужних рудокопа. И у тим самачким радничким колективима, какав је поменути смештај у Крупњу, као на пример у Зајачи и Завлаци у „самачким“ становима, може се уочити издиференцираност радника самаца по завичајним селима, који су чак и по распореду постельја или соба груписани у неке врсте „заједнице“, које се и називају по селима из којих су и радници. Тако, на пример увек истичу да је у Лозничком Пољу већ насељен „Костајник II“, или да су у некој од соба самачког дома смештени „Прекодринци“, „Дринци“, или оу то „Костајничани“, „Босанци“, „Баставци“, „Церовчани“ и сл. Треба напоменути да се под називом „самац“ у рађевским селима и у радничким хотелима и насељима подразумевају (за сада) мушкирци који живе одвојено од својих кућа и укућана због запослења и зараде, без обзира којој брачној категорији припадају (неожењени, ожењени, удов, разведен). Само су се разликовали дошаљаци „бећари“ из осталих крајева, чије породице нису познавали они „самци“ који су из рађевских села, и сматрају их, у односу на своје суседе, неком врстом људи „отуђених“ од породице.

Успостављала се, на традиционалан начин, нека сродничка веза између свих тих развијених и сложених типова породица унутар сеоске заједнице, која се као „рођачка“ никада није губила, па ни данас, чак ни у односу на „самце“ и неспособна лица, а нарочито према „гастарбајтерима“ и „кућанима“ који су из села отишли за зарадом широм домовине и „по белом свету“.

Све те одлике породице, њених типова и начина њиховог распознавања у свакодневном животу Рађеваца, по архаичним традиционалним коренима или по трансформисаним структурама у новим животним условима становника ове области, само потврђују да је породица до данас главна осовина око које ће се још дуго кретати целокупан живот у сеоским и урбаним срединама у Рађевини.

ДЕО ТРЕЋИ

ПОРОДИЧНЕ КОМУНИКАЦИЈЕ (СОЦИЈАЛНО-ЕКОНОМСКЕ И СИМБОЛИЧКО-РИТУАЛНЕ)

1. Контакти и међусобна повезаност сеоских, градских и „мешовитих“ радничко-сеоских породица

У савременим етнолошким проучавањима породица је она категорија друштвених појава која представља обележје идентитета једне одређене етничке или културне средине или групе, у смислу комуникација, које су део јдрећеног система установа друштвеног живота проучаване средине или групе. Под тим се подразумевају две врсте комуникација у људским заједницама уопште, као што су: друштвени, односно, културни контакти („дифузиони“) и информацијски контакти.⁵¹ Ако узмемо Рађевину за предмет истраживања једне етничке и етнолошки уоквирене целине, породичне комуникације Рађеваца, у низу врло специфичних контаката, припадале би овој категорији истраживаних појава. Пре свега, породична предања о пореклу родова и оснивању села у Рађевини једна су од категорија информацијских контаката. Повезивање породица међусобним контактима у свакодневном животу у основним потребама, пре свега у радним обавезама и производњи, могу се одредити као категорија друштвених комуникација, која је одређена и регулисана традиционалним институцијама колективних породичних и индивидуалних обавеза. Како је то у савременој науци већ расправљано, „крвне везе од памтивека и скоро до данас издавајале су и издавају масе бића идентичних по врсти“, у смислу „удружених заједница, које човека обавезују сасвим другим принципима понашања у односу на осталу масу бића“ ван тих заједница. Основа у том схваташњу повезаности је „узајамна сарадња и односи који су повезани фактички заједницом порекла“. Јер, на тај начин се „ширење појма сродства на све већи број особа шире и на круг појединача на чију се узајамну помоћ може рачунати, и повећавају се снаге сваког члана заједнице као целине“.⁵²

Полазећи од комуникације „тип породице — тип села“, односно од распореда породица у типу рађевских разбијених насеља, са њиховим „крајевима“, малама и „шторовима“, на чијим се „искрајицима настављају главни сеоски путеви, којима се сваки крај повезује са осталим крајевима у селу“, тако да „низови кућа са селским поткућницама дају

лепу, прегледну слику насеља“ која нису, по положају који заузимају, „сировији планински крај“, и привлаче својом питомошћу околине и насеља, посебно људи у њима — стичемо онај основни елеменат комуникације породица, односно породичних кућа у селу, по коме је по традицији олакшање узајамно помагање и лако и брзо окупљање, без губљења времена у обавештавању целог села, ради заједничких обавеза породица и читавог „села“ као друштвене заједнице према радним јубавезама и пореским „давањима“, у вези са судовима и другим пословима у селу и ван села.⁵³

У Рађевини, су као ретко где у подринском делу Србије, очувана традиционална обележја комуникације која су део колективног породичног и сеоског начина живота. Породична терминологија полази, пре свега, од „куће“ али не као зграде, грађевине, него као од назива за развијену породицу у којој живе две до три генерације „кућана“, или „душа“, чланова задружне породице. Тај назив задржавају „кућани“ чак и онда када то више нису, кад се задруга, већа по броју породица у „заједници“ живота и рада, издели на инокосне породице или, чак, и на „саме“, самохране, неодрасле и за рад неспособна, остарела лица. Само један поглед на „кућу“ као дом, станиште, која подразумева домаћинство, и на „зграде“ око ње у дворишту, одмах ће упутити и на број породица у задрузи, и то по броју „вајата“, зграда за ожењене „кућане“ и њихову породицу (жене, децу) у којима живе свој одвојени брачни живот у кругу породичног колектива — задруге, а у одређеном систему брака као установи коју одређује обичајно, традиционално народно право. Изглед и квалитет „зграда“ у дворишту одредиће истовремено углед и ранг „куће“ у сеоском колективу: угледан домаћин се познаје по традиционалним симболима социјално-економског „стања“, по прелу или по зиданој „кући црепари“, или по кући „шеперуши“ или „дашчари“, покривеној тањом или дебљом даском, док „чатмар“ по структури грађења указује на сиромашнијег, „слабијег“ домаћина. То се уочава и по броју помоћних зграда. Међутим, увек се, па и данас, може видети породична колективност у раду и производњи, као и по „кући“, са посебно изграђеним и укraшеним „бацама“, са декорисаним „конусним“ кровом“, код неких са обојеном симболички испруженом шаком као симболом гостољубља и добродошлице, уједно и симболом комуникације породице и села, као и међусеоских веза и радних и пријатељских контаката. Све до краја XIX века у традицији Рађеваца и осталих Подринаца стари домаћини су се надметали у грађењу што виших кровова. Кров који се први промоли из воћњака начичканих јоко сеоских кућа, један је од знакова путнику намернику да сврати у домаћинску кућу, на одмор или конак. У ту сврху у то су време имућнији уз кућу традили „гостињске зграде“, а „слабији“ домаћини су у истој намени увек у кући имали „гостињску собу“. Обе просторије представљају ону врсту породичних комуникација која се најчешће везује „за путника намерника, госта“, као ритуални симбол претка, а у породичним и сеоским колективима као ритуални симбол повезаности свих „својбина“, „рођака“, у одређен дан повезан са породичним светковинама и главнијим догађајима у животу породице и рода (рођење, крштење, свадба, укоп, подушје и сл.). И данас се понедеље могу видети „гостињски коначићи“, али не више у првобитној функцији него чешће као нека од помоћних економских зграда. Изглед породичних кућа у којима живе ожењени

, „кућани“ задржао је традиционална обележја само утолико што око „старе куће“ има нових „викенд-кућа“, новоградњи, у којима стално или сезонски бораве „званице“ и предвојени „кућани“, „укућани“, који раде ван села и делимично стапају у месту запослења. Као остатак традиционалне повезаности је жењених кућана, данас се у двориштима, уз старе куће и амбар са изграђеном „собом“ изнад амбара или „коша“, све чешће виде дозидане и препом покривене, нове зградице, чија је доња просторија задржала традиционалну функцију (за држење кукуруза) док је горњи дозидани део добио нови симболички одраз комуницирања „кућанина“ са породичним колективом, истим онаквим какав је у старо време имао и „вајат“ у отпраћеном дворишту старинске куће. Тамо где су уз нове очуване и старинске куће још може видети „синија“ или софра и у „кући“ отњиште са веригама као традиционални симболи породичних комуникација: то су симболи некадашњег колективног живота око отњишта у „кући“, заједничких свакодневних обеда и скупљања кућана, који су нашли своје место и у ритуалима везаним за породицу и породични живот Рађеваца.⁵⁴

Породичне комуникације су до данас одражене традиционалним удрживачима у раду, у којима учествују „својбина“, „рођаци“ и шири круг породица, односно „село“ у значењу „пријатељских“ и „компјеских“ јававеза, како у раду тако и у обичајима уз колективне послове и у породичном обичајном циклусу, који прати склапање брака и свадбу, рођење, крштење и смрт у породици и селу. Сетва и жетва на „зиратима“, као и „жетва шљива“ (како Рађевци називају колективно брање и скупљање шљива) по породичним малама, обавља се према арханичној подели рада по узрасту и полу „кућана“. На исти начин и данас обављају колективне радове у „орби“, орану и „спрезању“ као архаичним средњевековним остацима породичних и родовских односа према обичајно-правним установама друштвено-економских односа породице и села; затим, у „комидби“, „косидби“, по којима су се процењивале „јаке“ куће, односно задруге, са велим бројем радно способних „кућана“, „радних руку“, као што су, на пример, у породицама очувана предања о старим кућама из којих је на косидбу долазило „и по 40 коса“.

У социјално-економским породичним и сеоским комуникацијама значајан је однос кућа — село и појединач — домаћин и село. Кућани једне куће у селу „длене“ се по престижу породице и куће домаћина, на кога се „прстом казује да је он један по један у селу“, да није „бескућник“, „уљез“, да није „безволица“ који иде „у спрегу на орбу“, не иде у позајму и надницу“, има и вола за спрезање другоме и „казан под испек“, што значи да се добар домаћин и кућа у своме „газдалуку“ и имању не изолују од породичних и родовских јававеза и да учествују у свим колективним сеоским пословима и радним контактима, у чему се породица потврђује као интегративни део села као целине.

У селима Рађевине, на северозападу, западу и југу, на падинама Борање нарочито, доскора (до 1950-тих година), а негде још и данас, неке породице излазе са својим стадима на колективну испашу у породичне „потесе“, где су одвајкада сточарили њихови близки и даљи преци. Породице које немају своје испаше, сточаре заједнички на „сеским потесима“, а стоку још увек напајају на селским изворима и појилима. Ти облици комуникације код рађевских сточара остатак су традиционалних сточарских друштава у Подрињу. Све до краја XIX века обично се уд-

руживало пет до шест домаћина, који су заједнички „изгонили стоку на планину”, најчешће крајем априла, и са планине се опет колективно враћали, „слазили” крајем јула у своја села и „кошаре”. Породице које нису имале своје потесе изгониле су стоку заједнички „обданишом” на селску утрину рано ујутро, а увече се сви са стоком враћали у село. Данас на сличан начин изgone заједнички стоку на испашу поред главних путева (траса) у Крупањском и Ликодранском пољу и околним „суватима”, у близини својих „зирати” и воћњака. Комуникација кућана који бораве у „станарама” са стоком на породичним потесима претварала се каткада и у стално станиште породице ако „кућанин деобник” још није стигао да изгради за себе дом у породичном дворишту или у „поткућници”. Понеко је јод њих трајно одлазио да живи „на станари”, простору за боравак сточара (према подели рада у задрузи њега су звали „станар” и његову жену, „станарица”, која је у станари сирали млеко и спремала „бели мрс”) и временом стварао читаву махалу од својих потомака, одржавајући на тај начин трајне породичне комуникације са родом и селом.

Понеки од породичних сточарских потеса има чак и сроднички назив, на пример у Бањевцу вис „Стриц”, који такође представља породичну комуникацију, условљену сточарском привредом. У разбијеном типу насеља у Рађевини, у очуваним старим породичним топонимима, врло често се одражава и архаична повезаност породице са њиховом животном средином са којом су чинили интегративну спрегу човек — природа. Тако је, на пример, део села, мала Поточари, добила име за све породице које настањују део села „у потоку” и по коме се родови који настањују тај део села и по називу интегришу у заједничку родовску територију, као мала селска са истим именом — Поточари. Такође је и у називима данашњих и старих, расељених насеља очувана комуникација породице — животна средина, као што су, на пример, називи старог села и цркве Добри Поток, Кржава, Ликодра и Радаљ (по истоименој реци), Борина (по имену планине) и сл.

Брачне комуникације су врло активан вид међусобних повезивања сеоских породица, које имају значаја не само у ширењу сродства и сродничких заједница него, посебно, у успостављању контаката између породица у селу, а најчешће и као једна од стабилних међусобних друштвених веза, како у прошлости тако и данас. Ако се анкетним пресечком анализирају брачне комуникације у рађевским насељима, може се видети да се брачне везе јављају много чешће као комуникација породица — породичне и сеоске заједнице (друштва) и сеоске породице — градске породице (урбане средине) и, што је најзначајније, односи међусеоских породичних веза, у значењу сеоске ендогене популације (брачне), и сеоске егзогене (такође брачне популације).⁵⁶ До краја XIX века породичне комуникације, посредством брачних веза међу породицама у селу, као и у међусеоским брачним комуникацијама, ограничавале су се углавном на сеоске средине (ратарско-сточарски и мешовити пољско-привредно-раднички типови породица), а знатно мање на градско-сеоске брачне комуникације. Тек после другог светског рата постале су интензивније брачне комуникације приградских и градских породица и мало учесталија склапања бракова радника сељака, најчешће рудара, са брачним партнерима из градских радничких породица. Ендодинамичне и егзодинамичне друштвене и популацијске структуре руралних и урба-

них средина у Рађевини у савременом периоду онемогућује друштвено-културну изолацију области и самим тим што је Рађевина, као део Подриња, у савременом периоду економског и културног развоја укључена у шире оквире подринско-колубарског региона.

Према анкетним подацима, у периоду од 1948. до 1968. године у погледу брачних комуникација ендодинамичне сеоске породичне заједнице преовлађују у селима са рударском традицијом. У Костајнику и Џерови је око 15% бракова закључено између партнера из истог села (38 од укупно 258), чиме је уједно било и највише ендогамних породичних (брачних) комуникација, које су одговарале економској и социјалној, традиционалној радничко-сељачкој структури породица у овим насељима. Оба села су у истом периоду остварила и знатно више брачних контаката са породицама из суседних села: Корените, Ликодре, Џерове, Љипеновића, Брштице, Брезовице, Бањевцем, Боготшицом, па и изван области, са јадарским селима: Љипничким Шором, Дворском, Џикотама, и још у неким селима.

У рударско-раџничким селима, као што је Костајник, било је и мешовитих (етно-конфесионалних) брачних веза са члановима „дошљачких“ рударских породица радника досељеника, у којима су супружници остали „сваки у својој вери“, с тим да родитељи одлучују о свом потомству, односно о својој породици, у ком ће се смеру адаптирати: да ли ће се изоловати од породичних заједница у селу или ће се уклопити у нову културну и социјалну средину. Такав је на пример 1947. године био брак једног крупањског возача (шофера) у руднику, босанског католика, и мештанике домаћице, из села (брак склопљен под бр. 3, 1947. године). Матичне књиге рођених СО Крупањ. Исти се проблем јавља и у данашњим брачним комуникацијама „гастарбајтера“, на пример у селима Брштици и Боготшици, из којих су невесте венчане за „Немце“, раџнике у иностранству. Укључујући се у породичне комуникације сеоских предвођених породица „гастарбајтера“, проблеми брачних комуникација у наше време шире езодинамичне оквире рађевских породица и уопште популације, чиме се у зачетку јављају и проблеми раслојавања мешовитих сеоских породичних заједница у оквирима села као друштвене заједнице.

Интегративни однос брачних комуникација урбане средине, вароши Крупањ могу унеколико да представе и подаци из анкете за брачне генерације из 1982. године. Тада је од укупно закључених у СО Крупањ 100 бракова, било само три брака склопљена између брачника из урбаних породичних заједница, од чега један брак из Крупања и по један брак у коме је женик из Крупања, а невесте су биле из Ваљева, Лознице и Шапца (као одраз економских комуникација Крупања са подринским економским средиштима). Остало су били бракови закључени између чланова из „варошких“ и сеоских породица из околних села, најчешћи са невестом из сеоских средина. Има примера да се дошљаци у Крупању жене Босанкама (нпр. из Власенице), што је остатак традиционалних брачних комуникација до првих деценија XX века. У наведеној години и у Крупању је закључен брак мештанина са „Немицом“ (невеста је Ана Мосер, а женик Сретен Амићић из Крупања).

У погледу брачних и породичних комуникација у урбанизованој средини у вароши Крупањ се све до другог светског рата диференцирала „турска чаршија“, у којој су настањене турске циганске породице, звани

,„Бели Џигани“, које су, по породичном предању у конфесионалном погледу изолована група, јер „нити се крсте нити клањају“, по чemu су током прве половине XX века представљали вальда једину урбанију популацију ендогамну по брачним комуникацијама. Остале породице су распоређене у већ урбанизованим деловима варошице, по „улицама“, тако да су према социјално-економској структури (трговачко-занатлијском, чиновничкој и радничко-сељачкој) издиференциране према имовном стању, о чemu се посебно води рачуна при склапању брачних веза у имућнијим породицама, које остварују неке посебне привилегије у пословању и у друштвеном престију ако остваре одговарајуће брачне везе из других угледнијих породичних и друштвених средина.

Породична предања о пореклу породица и родоначелницима, о оснивачима данашњих села, чине посебну врсту породичних и родовских комуникација, у којима се остварује идентификација породица са прецима и духовна комуникација потомака и предака, која се наставља у ритуалним и симболичким комуникацијама. Готово да нема села у Рађевини за које није очувано породично усмено предање о родоначелницима који су у старини основали заселак или крај, у коме су насељени старији сеоски родови. Комуникација између старијих и стариначких породица са „дошљацима“ успостављана је настављањем породичних предања досељеничких породица још затеченим фамилијама у селу. Сва су предања везана „за време турско“, за „слободну Србију“, с тим што време турске владавине у народном рачунању обухвата дуг период, од турских освајања Деспотовине па до укључивања Рађевине и Подриња у граниче српске кнежевине. На тај начин породична предања као комуникација представљају однос времена и историјских периода са оснивањем родова и породица, односно родова и насеља. У породичним предањима та се комуникација остварује усменим преношењем, казивањем с колена на колено, о симболима породичне и сеоске прошlostи. Међу тим симболима у предањима се јављају „мраморје“ и „белези“, „анте“ и „громиле“ у којима су сахрањивани најстарији преци или неке „војске“, по којима се стара гробишта означавају негде као „мађарска“ (маџарска), негде као „турска“, а негде само као „рударска“. У ритуално-символичким породичним комуникацијама стара гробишта су култна места која представљају ритуалну везу породица и предака. Остаци зидина „старих градишта“, по народним легендама остаци градова српских владара (од краља Милутина, и раније, од Немање), повезују старе родове и породице са историјском прошloшћу и тиме представљају специфична културно-историјска обележја рађевског краја. Пре- ма породичним предањима, чести помени „варошишта“ као старих остатака насеобина из даље прошlostи особит су пример комуникацијских односа који се везују за историјски и културни идентитет Рађеваца у односу на Подриње као целину. На таквим местима се налазе данас стара породична гробишта, где су сахрањивани преци најстаријих рода (нпр. у Крупњу, Белој Цркви).

Постоје многа породична предања о старим рударским „гробиштима“, која су врло стара и, за разлику од сеоских „белега“, укraшавана су „каменорезом“, који су исклесани као симболи рударских алатки (чукови, длета, секире, клешта и друге алатке којима се служио сахрањени предак рудар). Понеде су и рељефи представљали винову лозу са три грозда као један од српских средњовековних орнамената у ка-

мену. По томе су гробишта са легендама и породичним предањима о прецима сахрањеним у њима у давна времена, до данас остала као једна од најстаријих врста комуникација у смислу породица — преци — покојници, надвезујући се даље на ритуално-символичке форме породичних комуникација. Понекад се неко од наведених и запамћених породичних предања још родоначелницима, оснивачима родова и најстаријих рађевских села, може унеколико идентификовати и са историјским личностима, друштвеним структурима из минулих времена, као што је случај са предањем о имену и постанку села Липеновића.⁵⁷ Једно од још неодговетнутих знамења је несумњиво и „Рађев камен“, као далека културно-историјска старина, по којој се и Рађевина убраја у старе српске средњовековне мале жупе које су Турци затекли и где су основана најстарија рударска насеља и стари дубровачки рударски тргови, као што је био и Крупањ, са Кржавом, Зајачом и Завлаком на Јадру. У њиховој су околини најстарије рађевске породице и родови до данас у предањима сачувале везу између стarih властелинских српских породица из доба турских освајања и њихових потомака, који знају и за њихове старе „белеге“ и гробишта, где су сахрањивани још почетком XIII века (нпр. белег „Богоуша“ из 1202. године, и „Рађев камен“ из времена деспота Бурђа Бранковића, на шта опомиње и скраћено име „Рађ“ и „Рабис“ у аустријским и мађарским историјским изворима, као симбол међе српске Деспотовине у доба угарских владара).

Топоними који се у породичним предањима све до наших дана памте у рађевским селима, као „селиште“, „мраморја“ (стара гробишта) и надгробно камење као међа сеоских синора (Турски гроб и сл.) несумњиво су само део породичних и међусеоских комуникација у културној баштини Рађеваца. Богатство породичних предања о пореклу најстаријих родова и данас се запажа у „дринским селима“ Рађевине, где се налази и већи број најстаријих насеља и породица у области. Издавање „сеских“ и породичних гробишта, такође према породичним предањима, указује на традиционалне породичне комуникације у релацији „преци — потомци“: селска гробишта на kraју сеоских атара имају обележје родовских гробаља, док су породична гробишта, уз мале и крајеве, односно уз породична имања, „поткућнице“, и у оградама кућних дворишта, што је и до данас специфична појава у рађевским селима, несумњив одраз комуникације породица са далеким генерацијама предака.

2. Симболичко-ритуалне породичне комуникације

Имати најну, духовну везу сеоских родова и породица представља породична слава као један од најглавнијих религиозно-символичких и магијских повезивања родова и породица са култом предака. Припадност породица према родовима, као што је већ речено, одређује се према светитељу коме је посвећен дан славе. Породична слава старијих родова разликује се од породичних слава млађих досељеничких породица, што несумњив указује на идентитет породице, односно на одређивање ритуалне везе потомака и предака, који се идентификују у светитељу коме је посвећен култни обред у славу предака.

Као родовске славе могле би се издвојити на пример оне које славе старе породице у Липеновићу и Бањевцу, у селима која су најстари-

ја у области (у Липеновићу и Бањевцу све старе породице славе Аран-Беловдан, а у Богоштици св. Јована). Такође се као специфични облици ритуалних родовских и породичних комуникација јављају и „селске славе и преславе“, у којима се истовремено одражавају и социјални контакти потомака као породичних и родовских целина, које учествују у окупљању на одређеном култном месту у сеоском атару, или на заједничком „прквишту“ или „манастиришту“, где се окупљају у ритуалним поворкама и родовима и породичним ритуалним, обредним трпезама, издаљеним по родовима и породичним групама, по одређеном ритуалном редоследу култних и обредних радњи. На пример, те сеоске преславе одржавају се до данас код старе добропоточке цркве у атару села Липеновића, која је заједничка богомоља и култно место („манастириште“) за два села, Бањевац и Липеновић. Оне се одржавају и у Богоштици код „старог манастиришта“, где се окупљају и становници суседне Кржаве и Бањевца, слично и по другим селима. Истовремено су, као и радни скupovi (мобе, прела и слична радна окупљања), прилика за комуникације породица из удаљених брдско-планинских села, које су у том случају срвставају у информативне комуникације, везане за живот породица које се окупљају том приликом и где се обавештавају о свим важнијим догађајима у породицама и селу (о рођењима и крштењима, о свадбама, смрти и одласку, одсељавању млађих, о куповини и продаји имања, стоке, и сл.). Понекде засеоци и мале, као развијени родови, имају своје селске славе и преславе, одвојено од „села“ (нпр. у селима Горњој Борини, Доњој Борини сеоска преслава је Спасовдан), а у засеоцима (малама Андрачи у Лешници) преслављали су други дан Духова (по досељеничким родовима у тим засеоцима, који су их основали).

У називу насеља Бела Црква, према породичним предањима, најстаријем насељу (после расељеног села Доброг Потока), очувана је ритуална веза старих родова који су саградили богомољу (из доба краља Милутина по народном рачунању историјских периода): извршена је идентификација, односно интеграција породичних веза са прецима, оснивачима насеља, посредством култне грађевине, старог црквишта, везаног ритуалном духовном везом са прецима, односно са култом предака интегрисаног у предања о постанку и светитељској легенди о подизању богомоље.

Традиционални обичај ритуалног повезивања породица и родова кумством, као једном од симболично-ритуалних сродничких веза, до данас је у обичају Рађеваца. По кумству се успостављају брачне и породичне комуникације, јер кад се роди „свако добије кума“ као ритуално-симболички идентификованији претка у личности одређеног сродника по родовским и породичним устаљеним обавезама у обредној традицији становника Рађевине. Као што је једнаја породица или род дужан да крштава потомке од давнина „окумљених“ породица и родова, та породица је обавезна и да их венчава. Кумство је до наших дана очувано у традиционалној функцији ритуалних породичних и родовских комуникација. Све до данас кумство се није смело „прекидати“ то би била табуисана радња, са последицама које су се одражавале у затирању, изумирању породица, у смрти и болести као каузни која стиче ону породицу која кумство занемари. Кумство су могли да „опросте“, раскину, само кум и његова породица као посредник у комуникацијама из-

међу потомака и предака, посебним ритуалом отпраштања кумства. Међутим, у савременом периоду социјално-економског развоја области све су чешћи „прекиди“ тих врста ритуалних комуникација али у обратном смеру: данас су ове чешће у пасивним брдско-планинским селима за кумство потребни велики издаши, које сиромашније сеоске породице планинаца нису у стању да „подмире како вальа“, па због тога стари кум у таквим приликама тражи „опроштај кумства“ (уз уобичајену формулу) од потомака које је у кумовској породици све до тада крштавао, јер није у стању да их као „крштени кум“ и венча, то јест одриче се „венчаног кумства“ по сопственом захтеву.

Данас се код млађих генерација стварају нове врсте ритуално-символичких породичних комуникација са установљавањем грађанског брака, изостављањем црквеног обреда венчања и регистровањем новорођених потомака у матичне књиге, као и обреди који их прате трансформишу у нове облике.

Осим породичних топонима, треба поменути и ритуално-символичку топонимију која је интегрални део родовских и породичних комуникација у односу преци — потомци, изражену у називима обредних радњи или култних обреда, који су део ритуалних повезивања породица са духовима предака, на пример, топоним „Молитва“ (назив једног од висова у Бањевцу, према месту где се врши обредна церемонија „ношења крста“ или „молитве“ на дан селских слава и преслава и црквених слава) и Лазарички вис у истом селу (везан за обредне поворке лазарица).

Као један од новијих „свечаника“, који је настао у част посете српског владаоца после бомбардовања Београда и рушења турског утврђења, појавио се после 1862. године, а народ је тај историјски дотађај, по традицији, повезао са духовима умрлих предака (прве недеље по Малој поспојини): тог дана народ се сваке године окупљао код „Рађевог камена“ у селу Белој Цркви, где је на оближњем месту званом „Варош“ била, према народном предању, и гробница устаника из Карађорђевог устанка попинулих у борбама на Дрини. Тада се, по старом обичају, носила „литија“, држале се „трпезе“, обредне гозбе, уз народно весеље и игру, као што се чинило и о „селским“ славама и преславама.

По традицији ритуални обреди везани за култ предака пренесени су и на нека јоћа устаничка места у Рађевини из времена устанка, али у трансформисаном облику. Данас, на пример, слично симболу ослободилачког рата из 1914. године, (спомен-црква у Крупињу и споменик погинулим ратницима на Мачковом камену), на месту изнад Крупањског поља, званом Столице, подигнуто је спомен-обележје Рађевцима и Подринцима изгинулим у народноослободилачком рату (1941-1945). Сваке године овде се окupља народ из разних крајева, нарочито из Подриња, с посебним осећањем повезаности са тим местом, које се код Рађеваца идентификује са традиционалном симболично-ритуалном комуникацијом са прецима, ослободиоцима или са изгинулим сродницима, која у менталитету Рађеваца представља интеграцију традиционалног и савременог у комуникационском изражавању односа на релацији село — породица у културној прошлости и садашњости.

ЗАКЉУЧАК

У традиционалном друштву Рађеваца породица је основно друштвено језетро, које је прошло кроз процесе трансформације у историјско-политичким и социјално-економским условима развоја у прошлости, у пограничној зони у подринској области Србије до другог устанка, и касније у новим границама српске кнегевине и краљевине, све до првог светског рата. У међуратним годинама, до другог светског рата и у послератном периоду, у новим историјско-политичким и социјално-економским условима развоја, породица је у патријархалном друштву Рађеваца прошла кроз снајан и одлучујући трансформациони процес у савременом друштвеном животу, у коме су индустријализација и урбанизација области створили услове за промене у традиционалним типовима породица. Наиме, у њима су раслојене архаичне родовске основе и формирани типови породица и структура породичног живота у коме је тип традиционалне породице задржао своју патријархалну основу, али у модификованим формама. Тако је породица старијег периода пре свега по сродничкој структури диференцирана од савременог типа породице, док су у социјално-економској структури формиране основе породице које одговарају општим условима социјално-економског и културног развоја Рађевине у оквиру Подриња у Србији као регионалној целини.

У погледу распореда породица које формирају савремена рађевска насеља, у условима савремене урбанизације и индустријализације у овој од старије рударској српској области, конфигурација тла, као један од сталних природних фактора, још увек задржава неке елементе традиционалног породичног груписања делова насеља. При том се запажају традиционална обележја делова села, (подела по породичним махалама и крајевима према географској подели), са новим појавама процеса „саселјавања“ и размештања у оквиру локалних кретања, као и нове појаве депопулације, одрађене у савременим расељавањима рађевских породица ка урбаним и индустријским средиштима у области или ван ње.

За Рађевину је специфично то што су до данас очуване трансформисане форме архаичних родовских структура, које су веома старе и потичу из српског и турског средњовековног периода, са очуваним врло разгранатим породичним заједницама, које су основа савременим рађевским насељима. Породичне задруге су карактеристични облици трансформисаних облика некадашњих задруга, по сродничкој структури веома сличне, али по социјално-економској структури чине нов тип развијене породичне заједнице, у којој јоснову више не представља родовска и сродничка повезаност, него материјална основа, нове врсте занимања и привређивања. Са тим променама, породица се јавља као значајан фактор у ширењу контаката и развијању друштвених и културних веза са урбаним срединама, за разлику од изолације у комуникацијама у релацији село — град. По томе је данас запажено као нов процес уклапање руралних породица у урбане друштвене средине, уношење традиционалних породичних обичајних елемената у породични живот те средине. Такви су примери, пре свега, груписање сеоских породица у приградској зони и у близини индустријских објеката, где чланови раслојених сеоских породица налазе зараду. Одржавање контаката сеоских породица до сељених у градску средину, с друге стране, данас је већ унело доста урба-

них утицаја у породични живот и породичне јодносе у рађевским селима, где се, као и у суседним и другим подринским областима, раслојене породице мешовитог типа, радничко-сељачке економске структуре, одржавају у традиционалном амбијенту породичних малта и крајева, са јостарелом генерацијском структуром „кућана”, која се већ приближава старачком и самачком типу породице. Предвојене породице традиционалног типа, још увек везане економском породичном заједницом, као и нови типови „гастарбајтерских” породица, такође „неиздельених” имањем, подељених само „кућом”, још су у активном процесу одржавања традиционалних сеоских породичних заједница.

Колективни живот у породичним и сеоским заједницама данас се све више јостварује проридањем урбаних утицаја у начин живота и прилагођавање новим захтевима у економским и друштвеним променама на селу, као и у новим условима повезивања сеоских и урбаних породица, најпре у промени начина производње или занимања, а затим и у породичним комуникацијама, усмереним према породичним структурама и оним друштвеним срединама у којима је могућан опстанак и живот породице.

И поред трансформацијских процеса, раслојена традиционална основа породице и породичног живота значајан је фактор у погледу формирања специфичних одлика менталитета Рађеваца. Традиционално везани за породице и сеоске заједнице, одсељени из села и области, па чак и ван државних граница, Рађевци се одликују породичним васпитањем. Оно се најпре запажа у начину схватљања друштва и њиховој обавези према заједници, у њиховој тактичности у одлучувањима која одређују судбину породице и појединца у тренутку растанка са завичајном средином, и надасве израженим патријархалним васпитањем у новим друштвеним срединама, у које се укључују без тежких последица и проблема, за разлику од неких планинаца и равничара из других области. Настављавање ван завичајних села у сродничким групама, па чак и у породичним развијеним заједницама, једна је од традиционалних одлика Рађеваца, која се запажа на пример у Лозничком пољу, у Мачви, у Срему, па чак и ван наше републике. Сналажљивост у промени занимања, која је стечена у завичајним рађевским селима у којима, по традицији, свака породица налази допунски извор зараде, у сеоским занатима или у надничењима и наполици, лако се уочава и кад су у питању савремене урбанизоване сеоске породице Рађеваца у области и изван ње.

Запажа се да се, супротно раслојеним породицама у селима, расељене породице Рађеваца у другим друштвеним срединама готово по инерцији враћају традиционалним облицима развијених породица, породичним задружним заједницама новог типа, само по социјалној и економској, али не и по сродничкој структури. Навикли на јоскудилу, како каже Ј. Џвијић „с малим задовољни, Рађевци су у породичном животу остали прави потомци својих предака, одговорни према друштву и „држави”, што су и показали у току другог светског рата и у послератном периоду развијатка наше земље.

НАПОМЕНЕ И ЛИТЕРАТУРА

1. Х. Шабановић, Босански пашалук, Сарајево 1982, 95. М. Спремић, Крупањ и Рађевина у средњем веку. Рађевина у прошлости, Београд 1986, 108, 128.
2. В. Каракић, Даница 1837. Географско-статистичко описание Србије. Сабрана дела Вука Каракића, књ. VIII, Београд 1965, 136, 137.
3. В. Каракић, Српски речник (IV издање), Београд 1935, 645.
4. Х. Шабановић, нав. дело, 18. Д. Бојанић, Крупањ и Рађевина у XVI и XVII веку. Рађевина у прошлости. Београд 1980, 131, 132.
5. Х. Шабановић, нав. дело, 200, 203, 231. Д. Бојанић, нав. дело, 132.
6. В. Н. Стојанчевић, Етничке лимитофне зоне Србије прве половине XIX, века, Историјски часопис књ. XXIX—XXX (1982—1983) Београд 1983, 340, 344.
7. Б. Милојевић, Рађевина и Јадар, Српски етнографски зборник, Насеља књ 9, Београд 1913, 673, 675.
8. Д. Пантелић, Војно-географски описи Србије пред Кочину крајину од 1783. и 1784, СКА Споменик XXX, други разред 64, 116. У аустријским документима уписано је место Сенари на утоку Борањске реке у Дрину, а не Борина (Бохорина), са осам кућа. У истом документу (с. 117) записано је село Шљивова са 15 кућа (рђавих зграда чатмара и од дрвета); Богошица, са седам кућа, Дробњаци са осам хришћанских кућа (заселак Кржаве), добро грађених).
9. Б. Б. Милојевић, нав. дело, 675.
10. Д. Бојанић, нав. дело 161, 162 (попис из 1595. Нахија Крупањ и нахија Рађевина).
11. Исто, 181, 184.
- В. Николић-Стојанчевић, Рађевина и Јадар у необјављеним рукописима Цвијићевих сарадника. САНУ СЕ зб књ. LXXXVIII. Насеља књ. 41, 162, 163: пример властелинске породице, име властелина Богоуша, као претпоставка да је Богошица била у баштини тог гвастола?
12. Ј. Цвијић, Антропогеографски проблеми Балканског полуострва, СЕЗБ. Насеља књ. I, Београд 1902, 84, 85.
13. В. Стојанчевић, Архивски прилози за проучавање Рађевине — насеља, становништва и друштвени обичаји (у рукопису).
14. Б. Ж. Милојевић, нав. дело, 688, 689.
15. Х. Шабановић, нав. дело, 115, 200, 201 Д. Бојанић, нав. дело 133. Д. Бојанић, нав. дело, 133.
16. Х. Шабановић, нав. дело, 170.
17. Исто, 114.
18. Исто.
19. М. Бојанић, нав. дело, 133. М. Спремић, нав. дело, 115, 118. М. Сиренић, нав. дело, 115, 118.
20. Д. Бојанић, нав. дело, 133—136.
21. М. Спремић, нав. дело, 115.
22. Д. Бојанић, нав. дело, 134.
23. Исто, 138.
24. Б. Милојевић, нав. дело, 680.
25. Ј. Цвијић, нав. дело, 84, 85.
26. Д. Бојанић, нав. дело, 135.
27. Исто, 136.
28. В. Стојанчевић, Архивски прилози за проучавање Рађевине.
29. В. Н. Стојанчевић- Етно-демографска обележја и народна култура у Рађевине у 19. веку. Рађевина у прошлости, Београд 1986, 371, 372.
30. Архив Србије. ЗТ Ибр. 570/1830, бр. 4 (домаћинства од бр. 133—146).
31. Ј. Цвијић, нав. дело, 84, 85, 124.
32. В. Николић-Стојанчевић, Брањско поморавље (етнолошка испитивања), САНУ, СЕЗБ, Живот и обичаји народни, књ. 36, Београд 1974, 316 (нап. 19).
33. Т. Р. Ђорђевић, Архивска грађа за насеља у Србији. СКА, СЕЗБ, Насеља књ. 22, Београд 1926, 327.
34. Д. Бојанић, нав. дело, 134.
35. М. Спремић, нав. дело, 117.
36. Архив Србије. ПО (К-35, 1834; МФ-ГК (8) 1824—1834).
37. Архив Србије. КК XIV/1822—1838 (Фонд Јован Обрековић); Бр. 424 (1834); Бр. 547 (1835) (Мешовита српско-турска комисија); извештај о Башњацима који су

- опленили нека села у Подрињу. М. Триковић, *Политичке прилике у Рађевини 1834—1914. Рађевина у прошлости*, Београд 1986, 222.
38. М. Ђ. Милићевић, *Кнежевина Србија*, Београд 1876, 562, 563.
  39. Ф. Каниц, *Србија. Земља и становништво*. СКЗ, Београд 1985, (фототипско изд.) књига прва, 413.
  40. Статистика Краљевине Србије. Књ. I, Део пети, Београд 1898, 45.
  41. Д. Милић, *Привреда у Рађевини у 19. веку. Рађевина у прошлости*, Београд 1986, 295—301. Б. Ж. Милојевић, нав. дело, 705.
  42. Б. Милојевић, нав. дело (Посебни део, подаци о насељима), 697—740. В. Николић-Стојанчевић, *Рађевина и Јадар у необјављеним рукописима*, 59—212.
  43. Д. Бојанић, нав. дело, 176.
  44. Д. Милић, нав. дело, 270, 271 (Отпор сељана села Борине 1843. против одузимања селске планине, потеса селских, за државна добра).
  45. Б. Милојевић, нав. дело, 657.
  46. В. Николић-Стојанчевић, нав. дело, 42, 45.
  47. Државна статистика Краљевине Србије. Књ. V. Попис становништва и домаће стоке 1910. г., Београд 1911, 8—9.
  48. Пример у породици Тодора Вучетића (досељен 1921. у село Брасину из Босне, па као није пресељен у Г. Ковиљачу); славио је 2. октобра 1987. рођендан праунука, с којим је заједно у задрузи, са ожењеним сином. Слично је и у селу Богошићи, у породици Александра Максимовића и Чедомира Максимовића, одељеног из задруге; и у Горњој Еорини, у породици Драгољуба Петровића.
  49. Републички завод за статистику СРС. Попис становништва, домаћинстава и становова 1981. Први резултати по општинама и насељима. Билтен 194, Београд, 1981, 61.
  50. Упоредити: V. Bogišić, *Zbornik sadašnjih pravnih običaja južnih Slavena. Jugoslavenska akademija znanosti*, Zagreb 1874, odelj. (Obitelj, Familija).
  51. D. Rihtman *Kultura grupe i usmeno komunikacija*, Zavod za istraživanje folklora, Instituta za filologiju i folkloristiku, Zagreb, 1982, 19, 65—74 (рез.) С. Бауман, Култура и друштво, Београд 1984, 28, 113, 116, 119, 123.
  52. С. Бауман, нав. дело, 154.
  53. В. Н. Стојанчевић, *Архивска грађа за проучавање Рађевине* (рукопис).
  54. М. Мос, *Социологија и антропологија*, Београд 1982, 272.
  - Караџић бр. 4: Д. Стојловић, *Нешто из народног живота, обичаја и изражавају Подрињу*, Алексинац 1904, 227, 231. Б. Ж. Милојевић, нав. дело 658.
  55. Д. Стојловић, нав. дело, 227, 231.
  56. С. Бауман, нав. дело, 127, 128.
  57. Д. Бојанић, нав. дело, 133.
  58. Пера Младеновић из Богошице морао је да тражи да му се опрости старо кумство пошто је остао сам, школује децу и не може да поднесе трошкове око обичаја (записано 1988).

АРХИВСКИ ПРИЛОЗИ

АРХИВСКИ ИЗВОРИ ЗА ПРОУЧАВАЊЕ ПОРОДИЦЕ И НАСЕЉА У РАЂЕВИНИ

I

Супротно неким друштвима суседним јубластима у Подрињу (на пример ваљевској и шабачкој), о Рађевини не налазимо потпуне, већ најчешће парцијалне податке у иначе оскудним архивским изворима о насељима и становништву, миграцијама и традиционалним културним тековинама његовог дела пограничне подринске јубласти у XIX веку. Због географско-стратегијског положаја који је током историјско-политичких догађаја од почетка прошлога века имала рађевска област као етничко и гранично размеђе обновљене Србије, Турске и Аустрије, у честим ратним уништавањима нестајајо је највећи део драгоцених писаних извора о развоју насеља и популацијом и културном раслојавању крајем турске владавине и почетком слободног националног развоја до краја XIX и почетком XX века. Остаци архивске граве, сачуване у локалним административним средиштима, уништени су у аустријским војним походима преко Рађевине и Подриња у првом светском рату (1914 — 1918.) Данас је тешко доћи до неког од тих архивских извора још и због тога што је и онако јоскудан њихов фонд опустошен, расут и уништен у току другог светског рата, у коме је Рађевина поново била једно од ратних попришта у Србији. Због тога је за нас драгоцен сваки податак који се може прикупити и наћи у архивским фондовима изван рађевске области, који садржи податке о насељима, животу и обичајима народа у овом делу Подриња током прошлог века.

У једној од последњих објављених монографских студија о Рађевини из прве деценије XX века (Б. Милојевић, *Рађевина и Јадар*. СКА Српски етнографски зборник. Насеља и порекло становништва књ. IX, Београд 1913.) изложени су резултати непосредних теренских антрополошких проучавања рађевске области у саставу са Јадром, као јединствене предеоне, етничке и административне целине, која је вршио један од познатих и цењених научника пореклом из истог, рађевског краја, Џвиђићев ученик и сарадник Б. Милојевић. У новије време објављена је још једна монографија у којој је, на основу необјављених архивских записа (из 1903) Џвиђићевих сарадника — просветних радника, обухваћен само мањи део рађевских села и области Рађевине као

предеоне целине (В. Николић-Стојанчевић, *Рађевина и Јадар у необјављеним рукописима Цвијићевих сарадника*, САНУ Српски етнографски зборник, Насеља и порекло становништва књ. 41, Београд 1975). Ти објављени архивски извори само су један део рукописне заоставштине Ј. Цвијића, која је сачувана од ратних пожара у бомбардовању Београда 1941. године. У њима управо недостаје грађа која се односи на већи број рађевских насеља.

У настојанима да се употпуни и што више прикупи ретка и расута архивска документација о насељима, становништву и културној баштини Рађевине у прошлом веку, покушали смо да искористимо прве пописе у којима су, непосредно после другог устанка и доношења Хатишерифа из 1830. године у Србији, први пут у целини обухваћена рађевска насеља као административна јединица (Нахија Рађевска) у попису „Рађевских арача“ из 1831. године. У њему се налазе аутентични подаци о фискалним обавезама становника рађевских насеља, који истовремено пружају и општу слику стања популације и демографске структуре у рађевској области у првим деценијама XIX века, о чему управо налазимо веома оскудне податке у другим малобројним сачуваним архивским изворима из тог времена.

Међутим, још увек недостаје онај део писаних извора који би могли да пруже бар основне податке о стању развоја насеља и популације у Рађевини током друге половине прошлог века, о чему постоје само делимични и непотпуни статистички подаци. Тако у овом тренутку указала се прилика да се може допунити управо онај део који је недостајао у поменутој монографији о Рађевини и Јадру, на основу необјављених архивских записа Цвијићевих сарадника из 1903. године, а који би обухватао највећи део подручја Рађевине. То су насеља за која су недостајали описи у сачуваним нумерисаним омотима у рукописној Цвијићевој заоставштини (о чему се потпуније говори у наведеној монографији). Наиме, ксерокс-копије архивске грађе из фонда Матице српске у Новом Саду, уз моју велику захвалност, уступио је mr Милорад Радевић, стручни саветник Историјског института у Београду, ради допуне документације у раније објављеним записима из 1903. године о насељима и становништву Рађевине, а које несумњиво потичу од Цвијићевог сарадника М. П. Васиљевића из Крупња. Упоређивањем рукописа из 1903., који су нађени у Цвијићевој заоставштини са потписом М. Васиљевића (са упутствима и напоменама Ј. Цвијића) са рукописом из архиве Матице српске, који представља описе села и области Рађевине, али са псеудонимом »Argus«*, уместо потписа пуног имена писца, може се без икакве сумње утврдити да потичу од

* Овај псеудоним исписан је латиницом, рукописом истим којим је писао М. Васиљевић у тексту који је кориговао Ј. Цвијић (одељак „Опис Рађевине“ објављен у наведеној књизи Рађевина и Јадар у необјављеним рукописима Цвијићевих сарадника). Псеудоним „Argus“ — у значењу грчке речи „будне очи које све виде“ — (по античком грчком диву, из приче о Зевсовом чувару, „са очима по целом телу“, које су биле увек будне) — М. Васиљевић је можда преузео од познатог публицисте и новинара — дописника (из времена Херцеговачког устанка 1875 — 1878) руских новина Гаврила Сергеевича Веселитског, који се потpisивао истим псеудонимом (у Годишњаку Друштва историчара БиХ, Год XXVIII — XXX/1977 — 1989. Сарајево 1979, 147.)

истог аутора, записивача М. Васиљевића. Датиране су 1893. године највероватније као први писани концепт припреман за достављање Великој школи. Географском заводу, односно професору Јовану Цвијићу на рецензију и допуну, као што су на исти начин били упућени и Васиљевићеви записи који су били касније објављени.

Овде у целини наводимо записи М. Васиљевића, који су потписани под наведеним псеудонимом. У њима је обухваћено 28 рађевских села и заселака, са варошицом Крупњем и описом Рађевине као обласне ћелине, који је у скраћеној верзији био објављен у наведеној књизи.

Овај део записа о Рађевини и њеним насељима треба да буде до-пуна и целовита садржина рукописа о рађевским насељима и области Рађевини. Део записа био је до наших дана готово изгубљен, да би случајно био пронађен у рукописној заоставштини аутора М. П. Васиљевића, спрског начелника у Крупњу, из 1893. године, као концепт, потписан псеудонимом „Аргус“. Са систематичнијим излагањем по Цвијићевим напоменама и упутствима објављен је у наведеној књизи о Рађевини и Јадру и Васиљевићев, допуњен и коригован опис села Цикота (касније села у јадарском срезу), који је датиран са 1900-том годином (упоредити стр. 5 наведене књиге), опис вароши Крупња и села Каменице (на с. 6, 7).

Треба напоменути да је у истој књизи објављено и још неколико описа рађевских насеља, али од других записивача. То су описи села Џветуље „у области Рађевине“, од Љ. Шопаловића (в. стр. 6 наведене књиге), села Радаља, знатно опширенје и потпуније него што је у записима М. Васиљевића, а чији је записивач био учитељ Н. Ненадовић (в. стр. 7 наведене књиге). У истом запису изнети су и неки подаци за рађевско село Планину (стр. 158).

У записима, као концепту за потпунију обраду, М. Васиљевић је дао податке о насељима у Рађевини, који се могу сврстати у неколико одељака: географски положај, природне одлике и тип села; сеоски атари са традиционалном поделом на потесе и крајеве, са локалним традиционалним топонимима и хидронимима; облици сеоске, колективне и породичне имовине у земљи, испашама шуми.

Детаљне и драгоцене податке Васиљевић је дао о пореклу становника, миграцијама, локалним помештањима породица у области и о старијим фазама развоја сеоских малâ и крајева. Посебно су значајни изворни подаци о распореду родова и породица у селима, сродничкој структури и генеалогији најстаријих родова, о остатцима стариња везаних за сеоска гробља и стара прквишта и богомольje, за стара рудишта.

Посебан значај имају и Васиљевићи записи о породичним предањима, легендама и специфичним одликама менталитета Рађеваца, који су повезани са њиховим начином живота у селу и главнијим етнографским одликама, (о ношњи, кући, начину привређивања, народној исхрани, народним и сеоским обичајима — слави, преславама и др., најродном здрављу и неким знањима о свету, о народним религиозним представама, са архаичним преостатцима прехришћанских и црквених, хришћанских обележја.)

Премда су записи М. Васиљевића остали недовршени, они су значајна грађа за проучавање Рађевине и живота њених становника крајем XIX века и почетком XX века. Његовим записима обухваћено је укупно 25 села са засеоцима. То су: Богоштица, Бањевац, Липеновић, Костајник, Бо-

рина, Радаљ, Доња Трешница, заселак Амаић, Планина, Будишић, Пљештица, Цулине и заселак Гојселица, Кржава и заселак Дробњац, Томањ, Шљивова, Ставе, Врбић, Бастав, Бела Црква, Ликодра, Толисавац и Красава.

Уз описе неких села оставио је и скице и цртеже које је сам израдио према ономе што је чуо у народу и видео у остацима стварише. Уз описе, Васиљевић је давао и своје примедбе, критичке осврте на опште стање народне културне традиције и односа управних власти у његово време према народу уопште, а посебно према народној културној баштини и народном просвећивању. Те његове опаске биле су у објављеним записима у наведеној књизи редиговане и изостављене према Џвиђићевим примедбама и исправкама, што се тек сада, на основу изнетог аутентичног Васиљевићевог првог концепта записа, може запазити при употребљавању објављеног текста и садржаја првог концепта, који овде доносимо. Текст Васиљевићевих записа овде смо пренели у оригиналу, без ортографских, правописних исправки, онако како је он записивао, и са свим његовим допунама и исправкама које је само понекде уносио у иначе уредно исписан и читак концепт, писан у оном, у његово време, постојећем стваринском стилу, старом техником (мастилом и писарским перима, обичним и „ронд-пером”), не мењајући своје карактеристичне одлике исписивања слова и реченица.

Уз Васиљевићев текст приложене су овде скице и цртежи које је он сам израдио, а негде су допуњени и скицама које су за рађевска села дали и други већ поменути записивачи.

II

У могућности ћемо да обухватимо Рађевину као етничку област у ширем културно-историјском пресеку: у првој половини XIX века, када су веома интензивни и динамични миграциони процеси у специфичним условима развоја тек обновљене Србије. Тада се управо формирају типови насеља и структура сеоске породице у овом делу Подриња; и крајем друге половине XIX, до почетка XX века, у периоду већ развијених специфичних типова рађевских насеља, са изменјеном популационом и социјално-економском структуром читаве области у условима слободног националног развоја и у новим административно-управним границама.

У првом делу биће у целини изложен преглед породица оних рађевских насеља која су обухваћена пописом „Рађевских арача 1831. године”, још пре увођења дефинитивне административне српске управе и пре „припајања отрпнутих нахија Србије”, 1834. године. У основи, то је први српски попис рађевских насеља и њихових становника, а истовремено и аутентичан преглед затеченог стања, непосредно по објављивању Хатишерифа из 1830. године, у Рађевини као етничкој и административној целини у области ширег подручја Подриња, пограничне српско-турске територије. У наведеном попису из 1831. године обухваћена су 42 насеља: Шљивова, Ставе, Врбић, Толисавац, Планина, Богоштица, Бањевац, Томањ, Дробњац, Крупањ — Стара Касаба, Брштица, Липеновић, Кржава, Костајник, Ликодра, Цулине, Гојселица, Читлук, Амаић, Пљештица, Будишић, Трешњица, Радаљ, Борина, Зајача, Вођићак, Брасина, Пасковац, Ковильача (село), Красава, Брезовица, Завлака, Мојковић, Рамнаја, Коњуша, Вукомирић, Бела Црква, Ћветуља, Белотић, Бастав, и

село Крупањ. Сумарне податке из тог пописа користили смо у одељку *Етнодемографска обележја и народна култура у Рађевини у XIX веку* (у књизи *Рађевина у прошлости*, књ. прва, Београд 1986, 327—379). Овде ћемо у целини обухватити породице сваког од пописаних рађевских села, са свим подацима који указују на развој насеља и народни живот Рађевача тридесетих година прошлог века.

У наведеном пореском попису из 1831. године дати су основни подаци о категоријама мушких становништва — издаљеног, према фискалним обавезама, на „арачке” и „пореске главе”, као и у свим каснијим пореским пописима из тог времена, у тек образованим нахијама и кнежинама као административним и управним јединицама. Женско становништво, као ванпореска категорија, није било обухваћено тим пописима све до 1834. године.

Године 1831. у наведена четрдесет два насеља у Рађевини, која су обухваћена пописом „арача”, било је неколико њених која су касније припадала суседним срезовима (Аманћ — срезу азбуковачком, Пасковац и Ковиљача срезу јадарском, управо у време кад је после 1834. године била извршена љуба административна и управна подела српске кнежевине). У 1831. години затечена су као мешовита (српско-турска) рађевска насеља: Гојселица (са 11 муслиманских кућа од укупно пописаних 22) и „Касаба Крупањ” („варош”, „стара касаба”) Осим стално настањених сеоских породица, били су пописани, као затечени, привремени становници, дошаљаци, сезонски надничари и занатлије (у Костајнику је тада било укупно пет тек придошлих „самаца”, без породица). Слично је и у Крупуњу, где је већ тада било досељено десетак занатлија и трговаца из суседних вароши у ослобођеном делу Србије. Сви су они били пописивани само као „арачи”, јер су као досељеници били јослобађани једнотако порезе за три године, ако се стално настане, слично и у осталим нахијама српске кнежевине од 1830. до 1834. године, према законским одредбама.

У том првом пореском попису рађевских насеља нису издвајана села од заселака, као што је учињено у каснијим годинама. Тако су, на пример, некадашњи засеоци Дробњак (заселак Кржаве), Аманћ (заселак Читлуга), Гојселица (заселак Џулине), јовде били пописани као села. То управо указује на јону развојну фазу рађевских насеља у првим деценијама прошлога века, у којој су неразвијена рађевска села почела да се просторно и насеобински значајно шире и популационо нарастају у сложеније типове насеља, која, осим традиционалних малâ и крајева, имају и засеоце. Осим крупањске касабе, сва су рађевска насеља тада била затечена као села, тако да област Рађевина тада није имала никаквог урбаног средишта. Крупањска касаба била је само мало, неразвијено тржиште за јокотна села, и углавном комуникациони расокрсница за суседне области (Јадар, Азбуковицу и Соколску нахију), за магистралне подринске комуникационе расокрснице према Турској (Ужице, Зворник и Босну, у ширим границама).

Према укупном броју пописаних „сума глава”, које у наведеном попису у ствари представљају број пореских глава, односно приближен том броју и број породица (ако се узме да је свака пописана пореска глава могла да буде и старешина домаћинства), могао би се, као укупна

сума пореских домаћинства, узети збир од 1668. Од њих је 303 било са сложеном сродничком структуром, као што су форме традиционалних задружних породица.

У истом попису посебно су драгоценни подаци о патронимици и о сродничким односима, који су одражени у породичним и личним именима тада затеченог и пописаног сеоског мушкиг становништва, одраслих — „пореских”, и „арачких”, неодраслих и одраслих мушких становника рађевских села. Ако се прате пописана имена пореских обвезника у свим рађевским селима у то време, запажа се једна од архаичних социо-етнолошких одлика, које представљају систем сродничких веза изражених у традиционалној патронимици. Наиме, из личних имена очева извођена су презимена синова, тако да су родови били претежно пописани са више различитих презимена. Како су пописивани у редоследу, један за другим, као „главе” (арачке, пореске), може се уочити задужна структура породица. У њима су мушки чланови чинили основу рачунања крвног сродства по степенима, односно појасима и коленима (или „први рођаци”, „други рођаци” итд.) све до неколико генерацијских слојева крвних сродника по мушкију линији, „по крви”. Може се, на пример, са сигурношћу сматрати да су они који су један за другим пописани са истим презименима која су претежно изведена из личних имена (ономастичког значења) несумњиво остаци старих братинских задруга као једног од карактеристичних типова старих породичних задруга у рађевском крају. Становници који су пописивани у сукцесивним групама, са презименима која су извођена из личних имена уписаных испред или иза личних имена која ће се таква називати, свакако су им „први рођаци” (они који су им морали бити очеви).

У селу Шљивови, на пример под бр. 7 и 8 пописани су чланови задруге (братинске) Перић, у којој један од њихових потомака више нема исто презиме, већ се по опу Сави уписује као Савић (свакако је син Саве Перића, итд.). Таквих је примера много у сваком пописаном селу.

Насупрот тим несталним породичним именима, у истом попису су забележена и стална, стара породична имена, која се нису мењала по генерацијама. Највећи је међу њима број оних која су изведена из личних имена родоначелника, а само су мањим делом изведена из надимака, у којима се очувало сећање на неке од физичких (антрополошких) одлика или одлика менталитета, „нарави”, психичких одлика, очуваних код породичних предака. Таква су, на пример презимена: у селу Шљивови — Радовановићи, Перићи, Макомировићи; у Трешњици — Стакићи, Игњатовићи, Матићи, Васиљевићи, Младиновићи и др, у Томњу и у Костајнику — Матићи, Јовановићи, Вучетићи и други као и у осталим насељима. Несумњиво је да су та презимена јозначавала старинце или старије досељеничке родове у рађевским селима. Затим, презимена по неким физичким особинама, као: Комарац (из Вођњака) Шарац (Ковиљача) Пуљези (Завлака)

Такође су драгоценни, иако знатно ређи, они подаци које дају презимена пописаних мушких „глава” у којима је обележено порекло, односно место и област из којих су се досељавали у старини, или из којих су помештани у Рађевини. У тим презименима су у основи очувани подаци о правцима миграција и локалних помештања старијих и млађих

породица досељеника. Таква су на презимена: Бошњак (у Крупњу), Бирчак (у Ковиљачи), Красавац (у Радаљу), Каменарац (у Костајнику), и др.

Досељеници у време овог првог лореског (арачког) пописа уписивани су, како се из аутентичног „тефтера“ види, без редног броја (нпр. у Костајнику и још неким селима), без навођења места из којих су пристизали у Рађевину, и без података о броју „арача“. То би могло значити да су дошаљаци досељавани најпре појединачно без породица, или су се у рађевским селима задржавали привремено, као сезонски радници (надничари или сеоске занатлије). То се може такође запазити и међу становницима тек засноване „нове касабе“ Крупањ, који су пописани као механиције, трговци и занатлије, по личном имену и врсти занимања (које им је служило у попису као презиме), као и са неким надимком (нпр. Мићо и Ристо Мали, Јевто Комарац и други).

Поред висине („суме“) прикупљених арача, на економско стање сеоског становништва Рађевине у то време указују и записана занимања сеоских занатлија, што свакако упућује на то да су у то време овде били развијени они занати који су задовољавали потребе сеоских породица и да су били једна од допунских грана домаће радиности, као и у другим нахијама српске кнежевине. Од села у којима је било развијенијих сеоских занатских породица према овом попису, јављају се: Брасина (кожуар, бр. 34); Трешњица (чаруција, ћурчија, бр. 34); Радаљ (такође „чурџије“, и још самарџије, бр. 31, 19, (вероватно дошаљак из јужнијих крајева); Бастав (терзије, бр. 19, 32). У вароши Крупњу било је такође сеоских занатлија, односно занатлија чарукција, терзија, али и доста „варошких“ занатлија, као еkmекчија, тувегџија и још неких (механиција, кафедија) од варошких занимања.

Осим досељавања из даљих места и крајева, као што се види из пописа, за Рађевину у то време било је карактеристично и локално по-мештање, сељакање породица из места у место, из села у село. То се види по патронимици, односно по расутим презименима породица, која се често понављају у разним селима. Тако су, на пример, у Завлаци били пописани: породица „Гуњаћани“, и „Пуљези“, који се јављају и у још неким селима; Стакићи у Brasини и Томњу; Радовановићи у Шљивови и Ставама; Вучетићи у Костајнику и Толисавцу, итд. Такође се може пратити и по-мештање породица по селима, у оквиру истог сеоског атара. Тако су се, највероватније деобом развијенијих задруга, у истом селу распоређивале неке породице на периферији атара (свакако юд „колиба“, оне одељене), док су породице са истим презименима делом осталаје у средишту села. То се у попису види по редном броју по коме су породице пописиване. На пример, у селу Костајнику само се породица Пурић јавља под бројевима 31, 32, 69, 70, а неке од њих биле су пописане међу првима, под бројевима 8 до 10, итд. То размештање породица на просторима сеоских атара у Рађевини било је од значаја за формирање и развијање појединачних фаза насеља разбијеног типа, у коме су делови села задржавали архаичну родовску повезаност и сродничку структуру мала и крајева, које су потицале од заједничких родонаочелника, оснивача најпре најстаријег дела насеља, а касније и појединачних мала и крајева.

Такође се из броја пописаних мушких становника по насељима могу издвојити она села која су била тек у зачетку, (највероватније су ово

током ратних година била расељена места). У њима је било десетак арачких глава (на пр. Планина као заселак); или село Будишић са 17, а Планина са двадесетак арачких глава). Понекде су остављени редни бројеви празни, без уписанних фамилија. То би се могло схапити као да су, можда, куће напуштене, расељене (на пр. у Красави од бр. 146 — 148, или Мојковићу од 91 — 127), које су уписане по помереном редоследу пописаних арачких глава услед помрлих, или угашених и исељених породица или досељених из ближих и даљих села. Ратним недаћама и епидемијама које су их пратиле погођена су највише села Шљивова, Ставе, Врбић, а нарочито Толисавац, у коме је у време пописа десет дома било сасвим угашено (Записани су сви као „мртви“ (пумирали су у њима сви укућани).

У напоменама је уведено доста „наново писаних“, што би подразумевало, углавном, тек пристеле, одрасле мушкикарце изнад 7. године живота, али делом „свакако, и оне „скривене“ главе, у сиромашнијим породицама, за које су избегавали плаћање арача и пореза. За неке пописане мушкике главе било је у примедбама пописивача записано често „нема га“ (пр. у Цутићи под бр. 10, у Трешњици бр. 63); или „нема га, о' ћо у „свет“ (Белотић, бр. 37), а за неке је само записано „остављен“ од порезе (можда као инвалидно, дефектно лице). Доста је било пописаних мушких становника, арачких глава, са назнаком да је „у момаштву“, „у службби“ (Бела Црква, Бастав), или су уписаны у категорију „бећара“, (у Кржави, од бр. 37 до 42).

У време овог пописа у Рађевини је запажена доста честа појава да се породице без мушких потомака одржавају, „настављају“ чешће обичајем довођења зета у кућу, као „уљеза“, домазета, било дошљака било из села ближег, даљег, или из истог села и мा�ле. У том погледу су у то време била карактеристична села Ставе (бр. 26), Брезовица (бр. 18, 126), Пљештаница (бр. 15) и још нека села.

Да Рађевина у време ослобођења од Турака после другог устанка није економски била развијена, и поред релативно повољних природних услова, насељености и повезаности са осталим подринским крајевима, може се претпоставити по укупном износу „суме арача“ у 1831. години. У „сумаријуму“ („Сумарију“) овог пописа уписано је укупно 2960 арачких глава, које су плаћале по „12 гроша и 2 паре“, што је укупно чинило новчану суму од „42 дуката цесарска“ или 35 668 гроша, од чега се исплаћивало „Капетану Илији Чворићу 1000 гроша“, као плата, и „писару његовом“ 100 гроша за попис.

Иако су овде истакнути важнији подаци, који само делимично осветљавају прилике у којима су живели Рађевци непосредно после доношења хатишерифа из 1830. године, они данас представљају драгоцене изворе за проучавање општих социјално-економских и етно-демографских услова развоја у време о коме још увек нема довољно аутентичне документације за Рађевину.

III

У следећа два одељка презентирани су подаци из фондова Архива Србије у Београду, који осветљавају потпуније и поузданјије неке основне етничке одлике и архаичне тлојаве друштвеног обичајног живота Рађеваца у XIX веку. Премда су ови, као и претходно изложени архивски

извори, делом и оштећени и оскудни, они и такви какви су данас затечени представљају драгоцену грађу за проучавања ове врсте појава народног живота у рађевском крају. У пописима после 1831. године подаци су нешто потпунији у погледу популационих категорија по узрасту и полу, као и по структури породице и сродничких односа, а посебно по социјално-економским категоријама породица.

Потпунији од ових су, и знатно поузданiji, подаци те врсте за другу половину XIX века, који за овај део Подриња у Србији пружају и први службени катастарски пописи из последњих деценија прошлог века (1884 — 1890.) Од ових докумената сачуван је само један део пописних књига распореда пореза на земљишта у рађевским селима. Остало је изгубљено или уништено у ратним годинама (1914 — 1918.) а делом и за време другог светског рата (1941 — 1945.) Та сачувана грађа послужила је за анализу не само демографских кретања, него и за праћење интезивних процеса размештања и распореда породица у области и ван ње у новим социјално-економским условима развоја у Рађевини крајем XIX века. Такође је пружила и много аутентичних података о општим социјално-економским приликама у рађевским селима, о арханчним преостасцима колективне породичне и сеоске имовине. Они су посебно очувани у пописима сеоских утрина и шума у сточарски развијеним рађевским селима, као и у подацима о разоравању сеоских и општинских испаша услед популационог развоја и урбанизације села. Постоји су драгоценi подаци о просторном ширењу урбане основе варошице Крупња у време индустријализације, унапређења рударства, као старе привредне гране, градске привредне структуре током друге половине прошлог века. Нагло пражњење пасивних планинских села, услед докупљивања обрадиве земље у равничарским јадарским селима и у Лозничком Пољу, у шабачкој Посавини, Мачви и ваљевским селима, стварало је услове за формирање нових типова насеља и породица.

Може се закључити да је у овој грађи дат магистрални пресек традиционалног породичног живота, уз настојање за даљим трагањима за изворима те врсте ради научног проучавања етнолошких одлика Рађевине као дела ширег подручја северозападне Србије.

Осим проучених појава из породичног живота и обичаја, у наведеним архивским пописима из прве и друге половине 19. века, као и у монографским записима о Рађевини у рукописној заоставштини М. Васиљевића, налази се разноврсна грађа која заслужује да буде презентирана на овај начин, како би постала део културне баштине, значајне за проучавање живота становника Рађевине у прошлости. С обзиром на то да досада ти архивски извори нису били доступни нити су коришћени у досадашњој литератури о културној историји Рађевине, ова грађа је и намењена ширем упознавању културне традиције сачуване у архивским фондима изван области. Она ће на тај начин бити приближена народу и култури рађевског краја.

IV

Намера је била да се у овај план излагања поставе и аутентични архивски извори за проучавање насеља, становништва и културних прилика у Рађевини као пограничном подручју од великог комуникационо-стратеџијског значаја у историјском развоју Србије у XIX веку. Ово утолико

пре што је још увек дефицитарна архивска грађа те врсте за проучавање културне прошлости Рађевине, услед многих и честих ратних страдања, којима је овај део Подриња у Србији био изложен током XIX и почетком XX века, да би у последњем, другом светском рату, у пожарима коначно био уништен иначе оскудан фонд изворне архивске документације за последњих сто година развоја овог краја.

Захваљујући томе што је Рађевина као област антропogeографски била проучена почетком XX века, пред први светски рат, пружа се могућност да се уз непосредна проучавања насеља, становништва и обичајног живота у овом крају Подриња употребне подаци и изврше кумпаративна изучавања архивске грађе која је, колико је то досада било могуће, истражена и консултована дрема овде третираним темама, у фондовима Архива Србије у Београду и мањим делом у фондовима Матице Српске у Новом Саду, као део приватних архива уступљених или откупљених до другог светског рата, али још увек несрећених и знатним делом још неидентификованих, што знатно јутежава истраживања ове врсте. Кад је реч о локалним матичним архивама, може се констатовати да ни у њима нема доволно извора за етно-демографска и етнолошка истраживања за XIX век, када је формирана етничка, популациона, социјално економска и културна структура данашњих рађевских насеља и читаве области у оквиру ширег подринског региона. Овим прилогом архивске грађе за проучавања специфичних одлика живота становника Рађевине покушали смо да бар унеколико употребимо и прошишимо знања о народу овога краја Србије, који је и по свом природном положају и по историјској прошлости, а и по савременом развоју, једно од специфичних и активних метанастазичких жаришта, што доприноси да се у много чему разликује од суседних области у Подрињу.

Упоређивањем резултата проучавања насеља и становништва у овој области објављених у наведеној монографији Б. Милојевића, са подацима из записа М. Васиљевића који су настали две деценије раније (почетком последње деценије XIX века), може се пратити завршна фаза у формирању типова рађевских породица и насеља, у условима миграционих кретања, онаквих какви су проучени у монографији Б. Милојевића, али са више појединости и локалне боје, богатији локалним предањима јер су записивани на основу усмене народне традиције и запажања добронамерног али и нестручног записсивача, какав је био срески начелник среза рађевског М. Васиљевић. Вредност научно-истраживачких резултата Б. Милојевића је у томе што је систематским проучавањима и анализама проверена и умногоме потврђена тачност његових записа, који су знатно допунили многе проблеме, на основу јочување народне традиције, за које се у непосредним теренским истраживањима Б. Милојевића нису налазиле сигурније претпоставке или решења, нарочито о постанку села и пореклу неких старијих породица. Тако, на пример Б. Милојевић је приликом својих теренских истраживања у првој деценији XX века затекао село Боготишицу као већ формирано насеље, са шест мањих засеока или крајева (Павитине, Склюп, Поточари, Село Богоштица и Мисир), док је то насеље двадесет година раније у прошлом веку М. Васиљевић затекао само као развијен заселак села Бањевица, заједно са развијенијим малама, и без засеока под називом Мисир. Као други пример могу се узети подаци у монографији Б. Милојевића који се односе на порекло породица и родовску структуру насеља, која је одређивала типове рађевских села старијег по-

танка, углавном разбијеног махалског типа, или села са крајевима који су названи према породицама које их настањују, али су по типу углавном збијена насеља, претежно у Крупањском пољу и у речним долинама, односно у долинама мањих сеоских потока, који такође носе имена по насељу или по имениу мале и краја, односно породицама које су у њиховој долини биле настањене. У записима М. Васиљевића знатно су бројнији детаљни подаци о старијим деловима села и њиховом засељавању, као и једном ширењу заселака и села, а посебно о начину и правцима локалних помештања делова села у правцу планина — равнице или село — варошица Крупањ, ближе према главној и јединој комуникацији. (Крупањ — Ваљево — Лозница).

У погледу топонима сеоских атара, старих мећа, „синора” сеоских и „потеса”, богатији су подаци М. Васиљевића. У њима су очувани трагови и сећања из старијих периода у којима су поједина насеља настајала и у којима су досељени старији родови оснивачи старијих рађевских насеља. Посебно су драгоценни још подаци М. Васиљевића који су оскуднији у књизи Б. Милојевића, а односно се на турски феудални период у коме су нека села била „агалуци соколских диздара” с посебним наметима. Такође су код М. Васиљевића бројнији и потпунији подаци о традиционалним врстама производње и начину занимања сеоског и старог варошког крупањског становништва, о ратарској технологији, традиционалним формама сточарења у рађевским планинским и брдским селима, затим, о сеоским занатима и сеоској трговини стоком, воденичарству, традиционалном начину коришћења руде, старе народне рударске технологије и рударских топонима, као и о рударским насељима Рађевине у време кад су записи настали.

Архивски извори у изложеним пореским и арачким пописима из прве и друге половине XIX века треба да употребне онај период у развоју Рађевине који није био доступан научним истраживањима Б. Милојевића ни посматрањима и записивањима М. Васиљевића, осим у непотпуним и већ скоро заборављеним породичним предањима у којима се чува сећање на живот у време ослобођења од турске власти. Изложена архивска грађа је за сада још увек, премда оскудна, једина аутентична документација о затеченом стању у рађевским селима, о насељености, процесима депопулације, динамичним миграционим кретањима у области, о новим условима живота и развоја овог дела Подриња после утврђивања нових грааница Србије по доношењу хатишерифа из 1830. и 1833. године и после „припајања отрнутих нахија Србије“ (из првог српског устанка), међу које спада и нахија рађевска. Међутим, у овим архивским изворима нема много података о пореклу породица у рађевским селима, осим у мањем броју презимена у којима су очувани трагови порекла и места одакле су после 1831. и 1834. године досељавани становници расељених или запустелих попраничних рађевских насеља и села из којих су били исељени тursки „поданици“. Тако, на пример у попису села Костајнича неке су породице записане са презименима: „Бирчани“, „Јерцеговци“, од којих су касније, крајем XIX века, развијене сеоске мा�ле са истим именима породица, које су их основале и населиле, размножавањем породица; заселак Дробњаци у Кржави, као досељеничке породице из Херцеговине, или „Швабићи“, породица која се у време првог устанка исељавала у аустријске крајеве преко Саве и, као реемигранти, настањивала са својим прживелим члановима на старим огњиштима у селу (Мала Брђанска у Ли-

кодри; Ерићи у Томњу) итд. Понетде се досељеничка породица пописиваја под презименом Дошљак. Неки крајеви тих села добијали су име и по заједничкој породици које су га настањивале, на пример у Костајнику породице или мала Башчовани; у Џерови род Ковачеви (Ковачевићи); Пекмезовићи у Брезовици; Коларићи у Топлисавцу итд.

Према редоследу породица пописаних у пореским и арачким тефтерима из 1831. и 1834. године може се донекле пратити распоред породица у сеоским атарима, као и груписање родова и сродничких породица у старијим деловима и крајевима села, док се размештај досељених породица запажа у поремећеном редоследу сродничких породица, између којих су се уметале породице „пришелаца“ или „дошљака“, „скороселаца“. Посебно су драгоценни подаци у овим првим пописима који указују на сродничку структуру и терминологију, на типове породица, пре свега породичне задруге, особито развијене у оним селима у којима су развијени родови; затим на породице издељене само „јућом“ као пореским домаћинством, без задужења порезом, са неподељеном земљом као „привидна деоба“, а такође су пописане прилично бројне породице „уљеза“, домазетске задружне и инокосне породице и „удовичке“ задруге и домаћинства, карактеристична за овај погранични део Подриња, са честим ратним миграцијама, расељавањима и депопулацијом села у првој половини XIX века, у време првог и другог устанка и утврђивања нових граница српске кнежевине 1834. године.

Топоними и хидроними везани за имена заселака, мала и крајева указују у јувим првим српским пописима насеља и становништва Рађевине на положај и географске одлике старијих и новијих насеља, а такође и на врсте колективне породичне и сеоске својине земљишта, нарочито у називима делова „планине“, извора и потока, који носе име породица које су се њима користиле.

Аутентично стање популационог развоја и демографске структуре приказују се у овим првим српским пописима кроз категорије становништва, по традиционалним мерилима разврстане на класе према полу, узрасту и брачности (пореске и арачке главе, као и напомене о „бећарима“, „скороженцима“), као и по социјалним категоријама по којима су биле подељене демографске категорије које представљају фискални слој, и категорије које су ослобођене једног дела давања (порезе) према угледу и функцији коју имају у друштвеној средини, у административном управљању (кмет, свештеник, „часни отац“, капетан нахијски, срески; пандур нахијски и срески, општински; солдат, занатлија итд.). Социјални положај и положај у породици означаван је и у посебним пописним категоријама као „старац“, „жејаки“, „сирочад“ или „сирота убога“, као и према здравственом стању пореских обвезника (подељених у класе „способних за војску“, и „неспособних, болесних и немоћних“), по категоријама угрожености, врсти и степену болести или према старачкој изнемогlostи, за рад способних и неспособних становника. Тиме је употребљена општа слика демографске и популационе структуре рађевских насеља у првој половини XIX века.

У рукописној заоставштини М. Васиљевића посебно треба истaćи драгоценост јуних записа који дају јубичајни колорит живота рађевског сеоског становништва. То су, пре свега, у топонимима очувана сећања на колективне сеоске светковине, на пример топоним Крс', Липије, Лазарице, Сватовска пробља, а посебно топонимима који су одсликавали свакодневни живот сељака, на пример у домаћим и пољским пословима (Перила, Мо-

чила, Конопљишта и сл.); легенде о српским средњевековним грађиштима, митским бићима из далеке старине легенде о „летењу цркава” сеоских са једне на другу обалу реке или потока, или са брега на брег; записи о породичним и родовским, селским и црквеним славама (нпр. манастира Троноше) и манастирским свећама, „рађевској и јадарској свећи”, њико-вом обредном изливаша и даривању манастиру за плодност летине „берићет”; или о „јопасивању цркава” као жртвени дар нероткиња за плодност. Као специфичну одлику живота Рађевца овде налазимо и гостопримство, карактеристичне „гостионске собе” за породичне светковине (славе, свадбе, селске и црквене славе и преславе) специјалне „гостионске куће“ или конаке, а уз то и народно ликовно уметничко стваралаштво изражено у украсавању складним бојама и шарама на крову или фасади, на димњаку или „капку”, понекаде са декорацијама симболичког обележавања гостопримства (знак „руке“ као поездрав домаћински и „јабука“ на врху крова, карактеристични су нарочито за куће „осаћанке“ и слично). „Мраморја“ и „затробишта“ у тим записима указују и на развијен култ покојника, односно предака.

За рударска насеља, као трагови старијег и новијег рударења, записани су топоними, као што је на пример „Варошиште“ (у Борини), „Згура“ за неке локалитете и стара рударска окна, и рударски „каменорези“ (символи) на стариим пробиштима. Низ записаних народних назива, као „зирати, брањевине, вотњаци“, или „котари, камаре паљевине“ и слични, као и сточарски термини „чатриња“ и „стубо“, употпуњују знања о врстама и технологији традиционалне производње рађевских ратара и сточара у XIX веку.

Посебно треба истаћи и многе записи о народним знањима везаним за период средњовековне српске државе, као што су, на пример предања о некада угледним родоначелницима, најстаријим оснивачима неких насеља, по којима села носе име (нпр. Будиша или Красавац, и сл.) које везују за доба „косовске битке“, као и многе топониме везане за време првог устанка (нпр. „шанчеви“ Рожањ, Петков шанац итд.).

У пописима распореда порезе по насељима, за разлику од пописа из прве половине XIX века, налазимо највише података о утврђивању патронимике у рађевским селима, која је у првој половини XIX века била нестална, преносила се на потомство најчешће извођењем презимена из очевог личног имена, осим неких развијених старих родова који су имали стална презимена или надимке. У пописима распореда порезе из последње деценије XIX века драгоценни су подаци о економској структури породица и раслојавању колективних својинских облика, као што су „селска“ имања, издељена задружна имања „масена имања“ као форме наслеђа земље, „селске утрине“, општинска имања као традиционалне форме колективне својине земље, које су се задржале до почетка XX века у неким рађевским селима.

1. ОПИС РАЂЕВИНЕ (М. Васиљевић)

О П И С Р А Б Е В И Н Е*

На западном крају слободне српске Краљевине, у углу горњег и доњег Подриња, налази се предео — звани „Рађевина”. По имену овог предела прозван је срез рађевски, са седиштем у варошици Крупињу.

Рађевина се простире између села: Комирића, Белотића, Беле Цркве, Мојковића и Равнаје.

Рађевина је описка, таласаста висораван, на којој добро успева кукуруз, страволинија и цветне ливаде испресецане плитким поточићима и Мојковачком речицом.

На С. И. страни овог висоравња постоји трубо отесани кречни камен у облику пирамиде дубоко усађен у земљу на једној узвишици, међу два дубећа и једног пања од посеченог трећег бреста. Предање вели: да је овај споменик подигао војвода Рађ, киој је у искону доба логорио на овом пољу, као доминирајућој тачци спрам старе насеобине „Вароши”, на чијем месту данас постоји село Бела Црква, чувена са своје богомольје истог имена, како са лепоте у архитектури, тако и са историјског значаја старе славе Немањића. (Садања Бела Црква подигнута је на месту старе богомольје, саграђене српским владарима из лозе Немањића.) По овоме споменику прозвано је не само поље већ и цео срез „Рађевином”.

Око Рађевог камена налази се старо гробљиште, а даље од овога, као готово и по целом срезу налазе се „ате”, „промиле”, „бобије” и други стаодревни споменици, међу којима има и богумилских надгробника.

У време „бомбардовања Београда” почивши књаз Михаило посетио је поред Подрињаца и Рађевчане. Одушевљени народ дочекао је свога владаоца радосно а, у част Његовог доласка приређено је народње весеље прве недеље по М(алој) Госпојини у Рађевом пољу. Од тога дана, народ ово га краја празнује сваке године тај свечаник уз литију, гозбу и народне игре. Веле да је било ужорењено веровање „да нико није смео откинути ни једне гранчице од онда постојећих трију брестова око Рађевог камена, јер ко би то учинио да би платио главом,” или доласком Књаза-Мученика, раздраган народ беше приставио разна пецива, међу којима беху и много зборених волова за сиротињу, а пића беше свако-врсног и, у изобиљу. По одласку Владаочевом весеље је продужено до марке ноћи, младеж је играла а међу старијима уз купе вина повела се је реч и јо неприкосновености постојећих брестова, коментаришући недогледне последице за онога кој(и) би се дрзнуо да на њима оштети ма и један листак. У друштву разговарајућих налазио се и један занатлија, по народности Талијан, — овај, чувши разговор а прилично наквашен румеником, устане иза стола не говорећи никоме ништа, и упути се Рађевом камену, успут с прве шатре зграби секиру и посече највећи брест до самог корена. Тврде, да му ништа није било и да је весео наставио питањаку до неко доба ноћи. Од то доба остала су два дубећа и трећи пањ Талијаном посеченог бреста.

Описујући Рађевину налазим за потребно да, бар у кратким потезима пера опишем и рађевски срез.

Срез рађевски граничи се са И. Пејском реком и венцем планине Влашића, на коме су познати планински делови: „Белутак”, „Крст”, „Раз-

* М. 9034. Архив Матице српске у Новом Саду. Из рукописне збирке Mr. Милорада Радовића, стручног саветника Историјског института у Београду.

боини“, и „Црна Бара“; западно се граничи реком Дрином а, иза ове, Босном — српском покраином; северно се граничи срезовима јадарским и поцерским, и јужно срезом азбуковачким.

Срез рађевски имао је осам општина: Бело-Црквенску, Боринску, Доњо-Трешњичку, Завлачку, Крупањску, Комирићску, Костајничку и Соколску*.

У срезу рађевском до 1891. године било је 3056 домаћина, са 23301 становником, од којег броја мушких је било 11904 а женских 11397 душа. Сре-ез броји 5829 порез-платајућих глава.

Становници овога среза добри су радници, али им недостаје обрађујуће земље, са ког узрока већи број сиротнијих ратара слази у јадрански срез те обрађује напољише земље — „аде“ богатих Јадрана. Мада је ма-нина и то богатијих Рађевчана који имају своих сопствених земаља у јадранском пољу.

У Рађевском срезу се Рађевог поља, плодније су још и ове равнице: „Дринска раван“, „Крупањско поље“, „Јадранске луке“ и „Ликодран-ску поље“. Северо-Западни, Западни и Јужни крај овога среза планински је предео који се грана са пл. Борање, у којој је највиши врх „Кошућа стома“. Планина Борања изобиљује разноврсном гором, међу којом има и четинар, као и разноврсном шумском дивљачју, међу којом није реткост виђети срну а ређе и јелена. Сем Кошуће стоме у Борањи су познати и ови делови: „Вуколовци“, „Средње“, „Репиште“, „Врлетно — Осојце“ „Црни Врх“, „Јелица“, „Липово-Брдо“, „Раскришће“ и „Бобије“.. На „Бобија-ма“ подигнут је источник — звани „Војница“, са здравом планинском во-дом. Овај источник сазидао је о своме трошку знани капетан Радаковић, за спомен изгинулим борцима на „Бобијама“ и „Влашким Њивама“ у рату за ослободење и независност (1878). На жалост, овај лепи споменик команданта Радаковића предњим је делом порушен и само се мермерна плоча са написом у њему држи. Ово није зуб времена уништио, већ нехат чобанчади и ингажња полицијска и шумске власти!

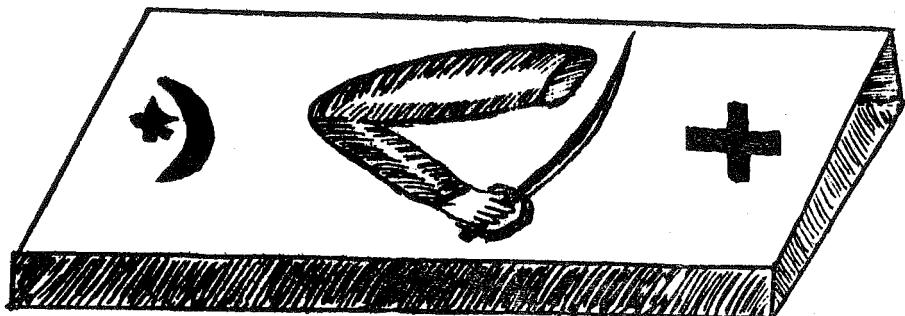
Клима овога среза напло је променљива, бива кад-када, да се и лети и зими, обданице мора изменјати сва три паре ѿдела — т.ј. у јутро зимско, пред и по-подне летње а увече јесење одело. Са ове промене климата и летина је несигурна. Главна је трана производње шљива — ова кад се одржи, Рађевчанин је и као Мачванин, или Стижанин при богатим жетвама њихових плодних равница. Док је велика несигурност у погледу материјалном и у спољашњој територији, дотле је и њена унутрашњост богата: оловом, сребром, твожбем, бакром, цинком, каменим угљом, антимоном и живом а, јошем горњих метала тима мрамора и минералних вода, — као што је сумпорна вода у селу Радаљу, на 72. км. друма Шабац — Лозница — Љубовија. Безброј старијих рударских поткопа и многа места тросквом покривена очити су примери срећног доба старога рударства. Сада је у раду топионица код Крупања, а Костајнички мајдан и данас је у застоју! Што ли то?! Ко зна?

Рађевски срез богат је старијим споменицима, црквиштима, бојним по-љима, градским развалинама и другим антикама. Од многих споменика, најбоље су очувани надгробници у селима Красави и Толисавцу.

* По последњем разгруписавању постале су још три општине: Радаљска, М. Зворничка и Бањевачка, а нада је да ће бити још која.

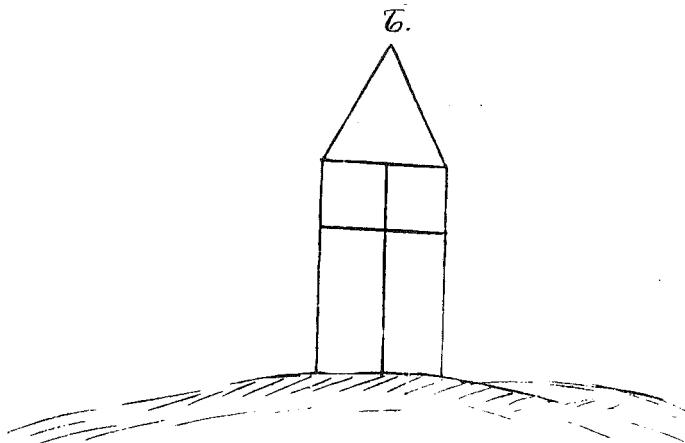
У кућном дворишту Николе Маричића, тежака из Красаве, а до самог селског пута, постоји старо гробиште, међу многим надгробницима има и овајских:

1. Гранитока плоча хоризонтално положена, 2 м. дугачка, метар широка, 0,4 м. дебела, а на површини плоче налази се пупчаст каменорез, као што приказује нацрт под А.

Сл. А

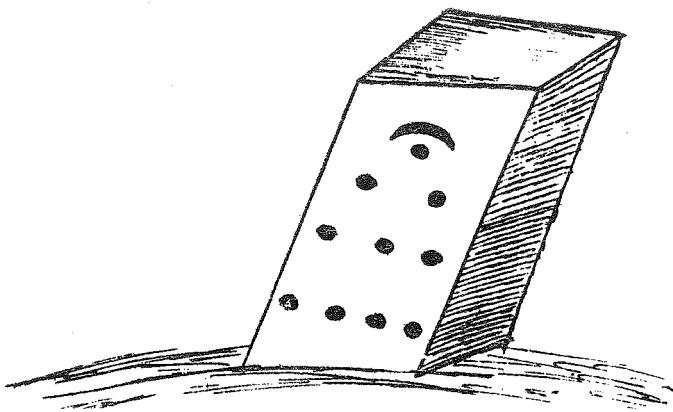
2. Надгробник од кречњака усправан, 1,5 м. висок, 0,80 м. широк, 0,5 м. у пречнику, са удубљеним каменим резом, као што приказује слика Б, окренут истоку.

Сл. Б

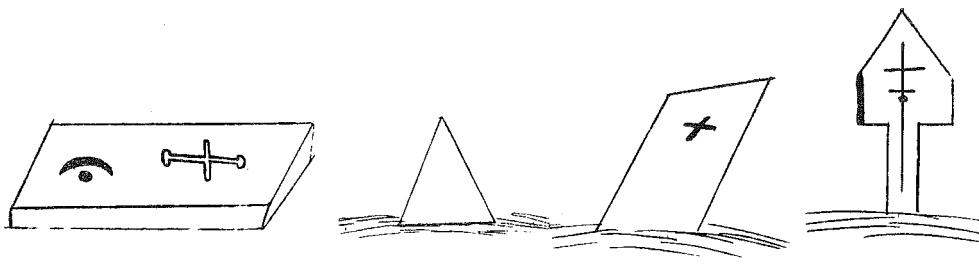
3. Надгробник гранитски, косо-усправан, 1,5 м. висок, 0,80 м. широк, 0,40 м. у пречнику, окренут западу са пупчастим каменорезом, као што пре(д)ставља сл. В.

Сем горњих, и њима сличних надгробника, има их много без икаквих каменореза. Очувано предање, горње надгробнице свако тумачи: плоча под А. покрива војсковођу, Србина — мухамеданске вере. (Други на основу историског факта тврде: да је на плочи изражая знамења босанског грба! — ал' шта ће крст и полу-месец изнад и испод руке с мачем?); под Б. Србина православне вере, а под В. мухамеданца.

Сл. В

На један хектометар од толисавачког гробља, налази се старо про-
биште — звано: „мацарско” (по некима „Мраморје”), у коме је много над-
пробника положених косо, и усправних, са и без каменореза, — као што
се види из следећих скица:

Правац је горње плоче хоризонталан у дужини 1.5 метар. ширине 0.95 и дебљине 0.40 метара, под њом је сахрањен Србин — мухамеданске вере.

Усправни правоугаоник без каменореза, кречњак.

Косо усађени кречни надгробник окренут истоку, са символом право-
славља источног.

Пирамидални надгробник кречњак 0.80 висок, 0.50 у горњем крају
широк и 0.30 дебео, са символом западног православља.

У селу Врбићу, спрођу куће г. Мијаила Младеновића, тежака, на јед-
ној висоравни налазе се рушевине старог манастира, на којима је у новије
је време подигнута капела брвнара и шиндром покривена, у којој Врби-
ћани склањају мртваце. У овој капели нема иконостаса, већ су по поду
намештене од камена изрезане статуе, наћене у рушевинама поменутог
манастиришта. Ове статуе — правије рећи идоли, изражавају облике: ан-
гела, сатана и неких светитеља, и све без икаквих натписа, па ипак се
по обележју дају распознати, тако нпр. ангели су изражени с благим
ликом и крилима, сатање с рогуљама и репом, а светитељи ангелског лица
и полу-венцем на глави. По капотинама востка види се да по неки припа-
љује свећице на кипове ангела и светаца, а сатањски су бачени у један
угао. Предање није очувано о имениу горњег манастира.

У засеоку Богоштици, саставном делу села Бањевца; а све скупа општине Крупањске (по најскоријој подели бањевачка је за се општина), налази се старо манастириште, по предању звано „Богиња”. Овај манастир био је источно-православни јер му је олтар окренут истоку, а двојном дебљим зидовима — који су служили за звоник окренути су западној страни. По имену манастира и засеок је прозват „Богоштицом”, а по засеоку прозвана је речица — која кроза њу протиче, „Богоштичка река”, која се испред в. Крупања улива у Кржаву, па пошто прими са С. З. стране речицу Чаћавицу, теку кроз Крупањско поље под именом Река до Марићеве — стене, одавде наступа кроз реон села Ликодре и добија назив Ликодранска река, даље протиче поред села: Красаве, Мојковића, Равнаје и Брезовиће, примајући многе уточице, улива се испод Завлаке у р. Јадар.

По очуваном предању од пре 200 година, из Оровиће — у Азбуковици, доселио се је неки ча-Павле, са женом Стојном и осморо деце, обожега пола и настанио се на данашње „звано место” — „Склоп”. У томе Склопу затекао је чича Павле раније насељеног деда Суботу, са преко тридесето-роје чељади. Одакле је, и у ком времену досељен Субота? — не зна предање! Од ових првих досељеника засеок је растао прираштајем и сада има 51 дом. Павлови су потомци данашњих Марковићи а деда Суботини задржали су презиме свога претка, те се и данас презивају Суботићи, сви славе Св. Јована а прослављају Спасов-дан.

Богоштица је засеок збијеног типа и насељено је на висоравњу „Орлићу”, а опколено шумовитим висовима: „Орловим-крилом”, „Јасеновачом” и „Сребрничким брдом”, ка И. страни, висораван је спушта у виду благог налиба до у Богоштичку речицу. Најстароје су куће у Склопу, а у следећем наименовању и куће су насељаване у махалама: „Поточари”, „Село” и „Павитњаци”. Кроз засеок протичу потоци: „Велико-силовачки” и „Врлетни поток”. Засеок изобиљује изворима са здравом водом, од којих знатнији су: „Гајића чесма”, „Силовац”, „Маљански точак”, „Велико-силовачки точак, (Силовац је прозван због силне-јаке жице), и „Студена вода”. У потесима главнији су кладенци: „Добра вода”, „Студенац” и „Водица на ашик-равни” — последња је добила име због ашиковања у ранија времена.

Богошточани имају обрађујућих земаља у синонимима: „Испод планине”, „У Богоштичком пољу”, „Малој Богоштици”, „На Јасеновачи” и „У Кулину”. Заједничке — засеочеке шуме и испаше имају са Бањевчанима у „Стрмицу” и „Кулину”. Највећа је задруга Радосава Николића од 25 укућана.

Од постанка засеок је на истом месту и није мењао своје првобитно име. За време турског господарства засеок је припадао агалуку соколског диздаря.

Село *Бањевац* налази се на И. страни поменутог засеока, а Ј. И. од в. Крупања удаљен за 5 километара како од засеока, тако и од варошице. Село се простире по косама и благим странама: „Јовановог брега”, виса „Молитва”, „Савиној стражи”, „Миљевицу”, „Грујиној бари”, и на јужној страни „Булиног виса”. Село је заклоњено С. И., „Јовановим висом”, С. З. „Лазаричким висом” и Ј. И. „Јастребовцем”. Кроз село протиче Бањевачки поток. Поточну воду не пију, јер сељани имају довољан број извора са изврсном водом. Главнији су селски извори: „Лазарица”, „Прешевац”, „Дамњановићка чесма”, „Бурчина вода” (прозвана по хајдуку Бурчији, родом из Срем. Босута), „Вукићев студенац”, „Грујина Бара” и други.

Бањевац је блажије климе од Богоштице, јер је заклоњенији од ветрова. Најјачи је ветар јужни и доноси кишу, „Борањац“ — западни ветар доноси снег; северац је најхладнији, и две устоке: „Модруша“, Београдска устока јако мрзне и „Плавуша“, блажија од прве, ретко се јавља, правач јој је између Обреновца и Шапца.

Бањевац је село разбијеног типа и насељено по крајевима — „махалама“ „Горњи“ и „Доњи“ крајеви села, „Дамњановићска“ и „Цветиновићска махала“, и „Средина села“. Осем обрађујућих земаља у поткућницима, ове су им у овим потесима: у „Крупањском пољу“, „Бањевачкој равни“, у „Парлогу“ и у „Калдрми“. Испаше и селске шуме имају са Богоштичанима у заједници. Село има 43 дома, с Богоштицом свега 94 куће и 804 становника, од којих је 419 мушких и 385 женских, са 214 даначких глава.

О постанку села Бањевца, предање овако прича:

„Бан и Липен, рођена браћа, били су имућни и задружни домаћини, а код своих суграђана у Босанском Липеновићу признати, и популарни као народни заштитници. С тога их Турци намрзну и неколико пута наортаху на њихове домове, ну, увек беху сузбијани сложном и надмоћнијом српском силом, али кад Турци удесише планове да их побију чим се из села удаље; при том жељећи се избавити страха и обесне турске настриљивости, напусте своју постојбитну и са породицама и живим малом пребегну у Србију и настане се на левој страни р. Ликодре. Одмах по доласку у Србију, усљед поремећености у породицама настане раздор, с тога се браћа споразуму и стари Липен остане на досељеном месту, а млађи Бан пређе на десну страну поменуте реке, заузме плодно пољанче и брдо изнад овога па на томе месту са својом породицом заснује нову несеобину, назван је по своме имениу „Бањевац“. Липен је остао на вису с леве стране р. Ликодре једно са свога имена које је по своме селу раније постојбине добијо, а друго сећајући се свога старог завичаја, назове своју насеобину „Липеновић“. И Липеновчани и Бањевчани, сви славе Аранђеловдан. Највећа је задруга Марка Грујићића од 30-торо укућана. Све село преславља Св. Троици. Од постанка село нити је помештано, нити је мењало своје првобитно име!

Од старијих путева и данас се познаје Соколски пут, од града Сокола, поред Петрине стене, села Шљивова и Бањевца за Крупањ и даље преко „Калдрме“ за Белу Цркву. У Бањевац је у времену турског господарства припадао соколском Диздар-аги.

Село *Липеновић* насељено је на висоравнима, блажијим странама и у поднојју ових планинских висова: „На доловском брду“, „Дугој њави“, „Приседлини“, на „Селишту“ и у поднојју „Плавања“ на чијем се вису налазе развалине старог града истог имена. О овим развалинама народно предање верује: да је некада био богати град неке владарке која је ткала на златном разбоју и, да се под зидинама старог града налази скривено благо, али благодарећи Богу не влада манија за копањем овог баснословног богатства!

Селске куће су углаве на присојним странама.

Кроз село протичу „Селишки“ и „Плавањски“ потоци, близу утоке оба се састају, па под именом „Липеновачке реченице“ уливају се у р. Ликодру. „Добри поток“, по коме је и црква прозвана — „Добропоточка“ протиче кроз С. И. крај села, и наспрам топионице подринских рудника улива се у р. Ликодру.

Липеновић изобиљује изворском здравом водом, најглавнији су: „Перјаница“, „Вуличина вода“, „Селишни точак“, „Ивановићски извор“, „Грнчаревац“ и други. Текуће воде служе мештанима за поила стоке, перила и конопљишта — топилишта. Поред селских има и синорских извора — званих: „Језава“ прозвана због хладноће, од које после доброг напитка и при највећој жези прође телом језа — хладноћа; „Катовац“ прозван по чобаници Кати, која га је прва пронашла, у времену првог насељења и, кад је изворац жуборио у скоро непроходној шуми; „Радовинци“ и други.

Липеновић је село разбијеног типа и подељено на крајеве: „Бурђевски“, „Митровићски“, „Теовановићски“, „Гошићки“, „Стојковићски“ и „Под-Плавањем“. Крајеви су удаљени по један до један ипо километра, пречник села износи 5—6 км; крајеви су растављени потоцима и подношјем поменутих висова. Остојање је кућа неједнако: 50, 80, 100 а има их и до 200 метара у размаку. Као што је у опису села Бањевца речено: Липеновчани су потомци оснивача Липена, село је расло прираштајем и незнатним доцнијим насељавањем уљеза; одсељених има од пре 20 — 30 година и то: Симеон Јеремиј у Бриштицу, Гаја Филиповић у Цветуљу, Миле Марковић, Никола Димитријевић и Станко Гошић трговци — у Крупањ — све у овоме срезу, сви славе Аранђеловдан. Под једнопородичним презименом има насељених кућа које сачињавају махале, као што су: Гошићи, Стојковићи и Теовановићи. Село има 63 дома, 505 становника, од којих је 250 мушких, 255 женских са 138 порез плаћајућих глава. Највећа је задруга Петра Костића од 30 укућана, Мила Теовановића од 27, Боје Петровића од 20 и других.

У реону села Липеновића постоји „Добропоточка“ црква. У порти ове налази се селско, а, више овог, старо гробље, и нека зидина — за коју се верује: да је остatak рушевине пређашње богумилске богомольје.

Добропоточка црква на левој — благог нагиба — страни, селског потока, истог имена, и склонита од видика како пређашњих, тако и садашњих друмова, ово је позитивно намерно учињено због турске обести. Добропоточка је црква мања, али истог облика као и манастир „Троноша“, још и с том разликом: што је Добропоточка црква покривена шиндром, овај је бесумње кров, при обнављању ове цркве заменио „ћерамиду“, којом је и дан-дан је покривен кров поменутог манастира. Поред описанних једно-ликости, и код Добропоточке цркве има Источник — „чесма“ са две цеви, а над овим је источником саграђена стаја, за слониште парохијана при хрђавом времену. На источнику манастира „троноше“ има девет цеви и, на свих девет истиче вода у јаким млаzewима. Ово поређење учиних с тога: што постоји двојако предање о постанку цркве добро-поточке. По једноме, сву је цркву једно-времено зидао један од Немањиних синова (мисле на Стевана и Вукана) — док је други подизао „Белу-Цркву“, а кад су обе биле сазидане, браћа су се питала:

— Како је твоја црква?

— Склонита је, у Добром-потоку! А твоја?

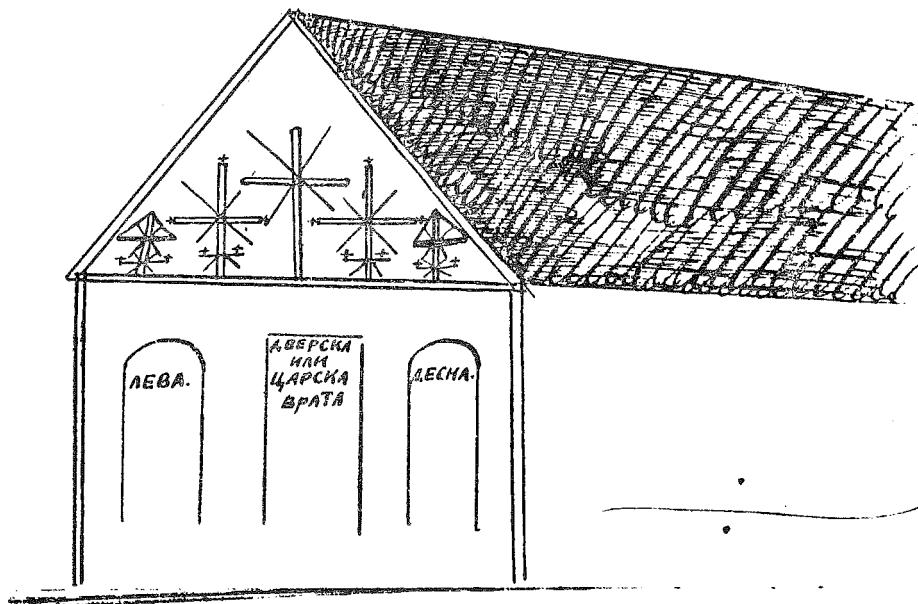
— Моја је црква на равници, бела као снег, тако: да се из велике даљине може видети!

По горњим описаним пријевима, тумаче постанак имена.

По другом предању, ову је цркву подигао Влајко, — син старог Југ-Богдана, и према горњим упоређеним сличностима, то је вероватни-

је од првога. По овоме предању, ова црквица била је намењена: да се подигне на вису „Лазарици“ Ј. И. иэнад в. Крупња и, на томе је месту наиме обележио простор, и поставио сигнале: палив' канџило, обноћ, уочи отпочињања рада, сви знаци неимарови буду уништени, а канџиоца нестане са олтарског места. Зором је настало трагање, и после попа часа хода, нађу горуће канџило на месту — где је олтар данашње добро-поточке цркве. Веровање је владало: да ова промена Божијом прошиљу извршена, а канџилце да су ангели пренели на Бого-одређено место. Зато, што је место било у потоку, и добро-склонито, прозвана је црква: „Добро-поточка“, а ово је и најјачи основ веровању: да је добро-поточка црква зидана у познија времена, кад се је од навале турске силе имало бојазни!

При уласку у цркву, поред сиромашног иконостаса, нагло пада у очи пет дрвених крстова, — поређаних над иконостасом испред олтара. Ево скице тих крстова са изгледом унутрашњости д. поточке цркве:

Од поменутих крстова, на средини се налази распеће Спаситељево, остала су четири симбола ал' пре западног, њу источног православља!

Од Липеновића на С. З. страни, у долини на 5 км. налази се село *Костајник*. Село је насељено по косама, странама, гребенима и подножју юголелих висова: „Дугог Рта“, „Кучића“, „Пањевог-брда“ и „Липњу“, а опкољено проређено — потпуњењим брдима, „Костајничким брдом“, „Белегом“, „Липовачом“, „Полицама“, „Козјом-стеном“, „Ор-гујом“ и „Жилником“. Највећи је Костајнички вис, који при чистом времену и голим оком дà видик из ужичког округа. На врху овога виса налазе се зидине „Костајничког-града“. Предање вели да су некада биле три сестре: Коса, Петра и Сока, да су све три сазидале градове, и прозвале их по своме имену. Сокин је град „Соко“, у реону села Шљивове,

а на граници срезова рађевског и азбуковачког; Петрин је град „Петриц“ у ср. азбуковачком, а Косин град „Костајник“, по чијем је имену прозvana речица а по овој добило је име село. Костајничка речица прима многе уточице, од којих је најбујнији „Луди“ — по некима „Орловски“ — поток, па и поменута речица валовита је, да у наглом надолажењу руши камене мостове!

Село ћема бунара нити цермова, али изобиљује планинским изворма, од којих ћу поменути као главније: „Леденац“, „Млакву“, „Ивицу“, „Велики точак“, „Чесма код мочила“, „Швабића чесма“, „Јасика“ итд. Да нема извора по речној води се не би могло постојати.

Клима је у Костајнику као и у околини лако променљива, снег почиње о Митрову-дне, последњи копни друге половине месеца марта, а бива изузетно снега у априлу и месецу мају. Обрађујућих земаља имају у поткућницама и синорима: „Горњанском“ и „Доњанском“ потесу, „Јерцеговачком“ и „Савићском“ атару, највише сеју кукуруза а најмање јечма. Сушба шљива у овоме селу — као и у целом срезу најглавнији је продукт. Селске шуме има у местима „Угаришту“, „Грабовом — Остевику“, „Оргуји“, „Сувајама“ и на „Столицама“. Гора је од лиснатог дрвета, највише од буковог.

Костајник је село разбијеног типа, подељено на крајеве: „Радичевићски“, „Бирчански“, „Петрићки“, „Јерцеговачки“. Крајеви су раздалеко 1—2 км. а раздвојени селском речицом, и поднојјем висова. Куће су раздалеко од 50 до 200 м. Село има 122 дома, 923 житеља, 459 мушких и 464 женских становника а свега 237 пореских глава. Највећа је задруга г. Стеве Радичевића, економа и резер. поручника од 30-оро укућана. Ко је први засновао ово село, незнано се. Најстарије су породице: Радичевићи, Шећеровићи и Переићи — старином род, славе Митров-дан предак им је досељен из Херцеговине; Петрићи, Павловићи и Лазићи — старином су род, славе Бурђевдан, предак им је из Босне; Арсићи и Јеремићи — старином „Бирчани“ по чијем је имену и насељени крај прозван „бирчански“, славе Срђев-дан, предак им је из Босне, свега их је данас по пет кућа: Вучетићи, Мијићи, Лукићи, Живковићи и Илићи — старином Јерцеговчани, славе Св. Јована крститеља, данас је 24 дома, предак им је из Херцеговине, остали су новији досељеници из околних села и срезова. Село преславља прву недељу по Спасову-дне, звану „Младу недељу“.

На сев. странам Костајничког виса постоје државне зграде са топијоницом и рудником, из кога је вађен антимон, али сада овај рудник не ради, извесно са српске толерантности: да не би конкурисао „Зајачком руднику“ — кога странци експлоатишу!

Старих путева има који и данас служе: с пл. Борање, поред Костајника и Зајачког рудника за Лозницу; други преко поменуте планине, за села: Борину и Радаљ.

Костајник с црквом припада „доброточкој“ парохији, школу има своју, камо долазе деца из: Костајника, Ћерове, једног дела Брштице, и једног дела Липеновића. (Из удаљенијих крајева, шаљу децу у крупањску школу). Општинска је судница у Брштици, под називом: „Костајнишка простире се пл. Борања, која се околцима на С. З. веже с плаопштине.

Костајник је последње село на западној страни Рађевине; иза Костајника простире се пл. Борања, која се околцима на С. З. веже с пла-

нином „Гучево“, а на југу са плашином „Јагодњом“ — прва на граници рађевског и јадарског, друга рађевског и азбуковачког среза. Иза пл. Борање налазе се: „Дринске општине“ — Боринска и Доњо-трешњичка, које, са шест општина у Рађевини, састављају „рађевски срез“. Боринску општину до пре садањег разгруписавања састављала су четири села: Борина, Радаљ, Мали Зворник и Сакар. Сада су: Борина и Радаљ свако село за се, а М. Зворник и Сакар у заједници општине, под називима: „Боринска“, „Радаљска“ и „М. Зворничка“.

Село *Борина* састављена је из четири засеока: „Доња Борина“, лежи на ј. з. подножју пл. Гучева; „Горња Борина“ насељена је на венцу борањског огранка — званог: „Букови-Поток“ насељена је на „Андрача“ је насељена на Борањским окомцима: „Осоје“ и „Буково“ и „Лепеница“ лежи на висоравњима „Бобије“ и „Требешница“, из ове по-следње извире селска речица истог имена, и утиче у р. Дрину. Село је опкољено пл. Гучево, и огранцима Борање: „Биљепом“, „Плавце“, „Јелицом“, „Турском пробом“ (место, на коме су у давно време вуци рас-тргли Турчина), „Црвеном Јабуком“, „Мамутовцем“ и „Ботвом“.

Кроз село притичу: „Боринска речица“, извире из „Турског гроба“, притиче кроз средину села и улива се код механе „Батра“ (Батар је у време устанка било село, па га је поч. кнез Милош раселио због кријум-чарлуке и преступа у благополучију) — у р. Дрину; „Каменица“ извире из пл. Гучево, тече кроз Д. Борину а улива се у Боринску речицу код засеока Лепенице; „Рогульски поток“ из Брасине, улива се између горње и доње Борине у Боринску речицу и, „Букови-поток“ извире из пл. истога имена и, у Д. Борини улива се у Бор. речицу. Све су речице бујне и пријаким кишама штете зирате кроз која притичу.

У свима засеоцима има много извора са здравом и чистом водом, међу коима су најболи: „Милутиновац“ (по предању извор је назван по имену српског краља Милутина, а по његовој титули прозвана је „Краљева вода“, „Дубравски извор“, „Бирина вода“ и „Велики извор“).

Клима је у Борини блажија но у околним местима, с тога: што је село опкољено шумовитим висовима.

Борина је село разбијеног типа, зиратна су им имања и брањевине у поткућницама, куће су раздалеко по 50, 100, 150, а имућније куће и до 400 метара, у међу-кућијем размаку — односно у поткућницама, налазе се: двориште, ватњаци, зирати, брањевине и ливаде. У поткућницама су: домови, код имућнијих и „постианска кућа“, — „конак“, польо-привредне зграде, као вајати, хамбари, кошеви, качаре, млекари, у по-задини су куће кошаре за крупну, торови за ситну стоку, свињи, дрљаници и кокошињици; у ватњацима су сушнице-пушнице; у ливадама котари, а у брањевинама и на чистим местима наслагане су камаре су-вих дрва.

Ко је први насељио Борину незнано се. Најстарије су породице: Богдановићи у Андрачи; Деспотовићи — који се презивају и Танаџковићи по доцнијем претку — у Лепеници; Мићини у Гор. Борини и Љубинко-вићи у Д. Борини. Претци горњих првих двеју породица Богдан и Дес-пот досељени су из Херцеговине, славе Бурђев-дан; претци потоњих по-родица Љубинко и Мићан досељени су из Босне, славе Степањдан. Старе постојбине напустили су због турског зулума! Засеоци Андрача и Лепеница преслављају други дан Духова, а горња и доња Борина Спасов-дан.

Село је добило име по месту на коме је насељено. Предање вели: да је пртзор на коме је данашња Борина био под четинарском гором да су крчењи ову инехотице, или обратно, запалили те је ова изгорела. За сећање остала су само два бора, — по један у порњој и доњој Борини. По борвој шуми прозвано је село Борина, а ова шума „Борања“ и данас при срању ледине налазе Боринци у земљи борове пањеве а у овој Борањи само на једном окномку налази се четинара, — то се место зове „Борје“.

У атару села Борине испод малог и великог Ципа налазе се остатци старе насеобине, по свој прилици рударске, коју мештани зову „Варопшиште“. Одмах, у близини овога места налазе се рударски откопи и згуре, а до ових старо гробиште са надгробницима, на коима је каменорез пунчастог облика. На поменутим надгробницима нема написа, већ израђене слике: чукови, длета, рударске секире, клешта и друге алатке. На једноме надгробнику израђена је винова лоза са три грозда, мештани га тумаче: да је покојник православно-источни хришћанин, јер три грозда представља симбол Св. Тројице, а винова лоза као знамење, од чијег се плода спровља св. тајна причешћа.

У близини откопа налази се пећина а у овој вештачки изграђен базен изнад овог отесана је у камену клупа за одмор, а у позадини базена отвор с продужењем, које, бар мештани незнaju да је испитано. За ово купатило везано је предање: да је саграђено за краља Милутина, кад је долазио у свој рударски крај. Недалеко јод купатила налазе се остатци старог манастира и калуђерских ћелија, име му се незна, мештани ово место зову „манастириште“.

Борина има свога свештеника, који опслужује и села: Радаљ, М. Зворник и Сакар. Децу своју шаљу у брасинску школу, која је на синону — међи: Борине и Брасине — последње је село у јадранском срезу.

У времену турског господства Борина је припадала агалкуку: Мустај-аги бега Видића из В. Зворника.

На ј. з. страни борине, а по Радаљској долини, и по косама Бораниних огранака распостире се село Радаљ. Село је добило име по радаљској речици, ова има два крака: „Мали“ и „Прни“ Радаљ, оба се крака састају ниже радаљске — сумпоровите воде за пиће и купање, и улива се на запад у пограничну реку Дрину, под именом р. „Радаљ“. Радаљ је старо село, с тога није ни очувано предање о постанику имена радаљске реке. У близини радаљске школе, у једноме јаснику, налази се старо појродично гробље; на једном од надгробника исписан је некролог на старословенском језику, који у преводу гласи: 1205. године престави се Богош, а сахрањен је на својој земљи!

Испод извора прнога Радаља налази се мермерни мајдан, који је од прошле године у експлоатацији.

Јужно јод села Радаља налази се Мали Зворник, насељен на висоравњама: „Живодера“, „Твртка“. Село је откољено са северне, источне и јужне стране висовима: „Батинским“, „Рујевом-главицом“, „Орловином“, „Пећином“ и „Паљевином“ — прва су два шумовита, остали голетни висови. Са западне стране село је заклоњено босанским големим висовима: „Кулусовим брдом“, „Снаговом“ и „Бексујом“. Кроз село протичу речице: „Бучева“ и „Моштаница“, и поток „Вољевац“ — све се улива у р. Дрину. Главнији су сеоски извори: „Стельено“, „У камену“, „Живодер“ и „Врело“. Обрађујући земљу имају М. Зворничани у поткућ-

ницама и потесима: „На камену”, „У брду” и у „М. Зворничком пољу”. У потесима главнији су извори: „Здравац” и „Змајевац”. Највише сеју кукуруза, најмане јечма. Шљивани је род ванредно крупан. Селске испаше и шуме имају М. Зворничани у „Врелу”, „Вољевици”, „Рујевој-глаци” и у „Ланишту”. Село је разбијеног типа и подељено на крајеве — „демате” — зване: „Живодер”, „Бучева”, и „Башчелуци”. У првоме крају насељено је 15 српских кућа, у друга два краја настањено је 101 кућа Срба мухамеданске вере. Башчелучки крај подељен је на горњи (Зворник) и доњи цемат — по цамијама — горњи цемат се зове: „Мехмед-Емин махала”. Ко је прво насељио М. Зворник? — незна се. Најстарија је српска породица Ристе Букановића (насељена 1876. године кад су М. Зворник и Сакар предати Србима), досељеника из села Планине ов. сре-за, сл. Св. Јована Крститеља.

Од мухамеданских породица најстарији су: „Берићи, Авдићи, Кржавићи, Мула-Мусталићи и Имшировића — бив. муктара зворничког. Унук из ове породице: Мехмед Имшировић ода је у М. Зворнику. М. Зворник има 116 дома, 306 мушких, 246 женских становника са 152 даначке главе. Мухамеданској полигамији канда је одзвонило јер у оба села, т.ј. у М. Зворнику и Сакару, само Салих Мујиновић из Сакара има две жене. Око „Зворник-махале”, постоји зидина порушена од земље, од пре-башњег мало-зворничког градића. Прича се: да је „проклета Јерина” сазидав' трад В. Зворнички, одпочела зидање градића и у М. Зворнику. На питање наимарово: које величине жели да сазида град? — одговорила је: „о градић хоћу да изгледа као мали звоник на страни овог већег града”. — По овоме, босански је прозван „Велики”, а српски „Мали Зворник”. Осим ових зидина на висоравни „Твртак” налазе се рушевине ст-аре тврђаве, за коју предање вели да ју је зидао босански краљ Твртко. Српски крај „Кожодер” прозван је због турског варваризма, — веле: да су на том месту Турци живоме Србину одрали кожу.

За, време турског господарства М. Зворником управљао је: Мула-Мујо Имшировић а био је и хода, данашњи хода Мехмет Мулин је унук.

У дринском крају још је важније место *Доња Трешњица*, која се простире по косама и странама: „Шабатова брега”, „Илићевог брда”, „Под Чавчићем” (залатку-осојно место), „На Лабу” и „Под Оглавком”. Село је опкољено висовима: „Али беговцем”, пл. „Чавчићем”, „Великом-Стеном” и „Смиловим брдом”. На Шабатовом брегу насељене су куће Максимовића, њих је 5 дома, сл. Св. Јована, одакле су досељени њихови претци? — незнају данашњи потомци. На Илићевом брду најстарија је породица Мишковићска, њих је четири куће, славе Лазарев-дан, старином су из ужичког округа. Под Чавчићем насељени су Зверовићи, — сад се презивају: Мићановићи, Живковићи, Петровићи и Васићи, првих је четири, осталих по три куће, сви славе Лучин-дан, старином су из Херцеговине. На Лабу насељени су Веселиновићи, има их 12 кућа, сви славе Лучин-дан, старином су из Азбуковице, и под Оглавком најстарије су куће Катића, њих је шест дома, четири Катића, два Крстића — „Бјелице”, старином су и са Невесиња. Осем побројаних најстаријих породица има и других доцније досељених. Село броји 97 кућа, 316 мушких, 347 женских становника, са 151 пореском главом.

Као и остала села у Рађевини, тако и сва у дринском крају, има(ју) много кладенаца под именима породичних кућа. Изван махала постоје ови

извори: „Бераповац”, „Вртача”, „Миљевац”, „Гроэнничава вода” (извире из паштољине, и као нездрава, прозвана је „грозничава вода”), и други.

Село преславља мали Спасовдан.

Крајеви су удаљени по 1,2—3 км. размак кућа износи по 50—200 м. Зиратна су им земљишта труписана у поткућницама.

По предању: село је добило назив Трешњица по реци истог имена, описни пријед „доња” за разлику је од азбуковачке „горње” Трешњице. Река је добила име Трешњица, због јаке треске — лупњаве стругара и других радионица у сретно доба рударског рада.

Црква Д. Трешњичка постоји у омањој, али животописној равничари, саграђена је 1852. године, у црквеном порти саграђена је школа, камо долазе дечија из Д. Трешњице, Будишића, Читлuka и засеока Аманића, Џулина и засеока Гојселице и из села Планине.

У овим крајевима требало би одобрити у сваком селу ма и непрописну школу, јер је мањи грех, или од два зла мање је: што ће дете издржати четири часа дневно у непрописној ученици, но га нагонити по хрђавом путу, и још хрђавијем времену, или вальда нећemo бити ради претпостављати основно знање дечијем здрављу и животу? — Црква стави први дан Духова.

У месту „Тисавцу” до Трешњичке реке налази се мермерни мајдан, а, недалеко од овог места, налазе се зидине почетог ал’ недовршеног манастира. Мисли се: да су јостаци из времена последњих Немањића.

У месту „Сакајицу” вађена је бакарна и оловна руда, а у „Рудачкој ќоси“ налазили су сребро, у „Брезовачком потоку“ вађена је оловна и сребрна руда, у „Малој реци“ налажен је арсеник и, под „Голим бремом“ вађена је жива. На свима поменутим местима постоје и данас трагови откопа.

Испод засеока „Аманића”, на међи атара поменутог засеока и Д. Трешњице налазе се развалине неког старог градића, о ком предање незна ништа подробније.

Старо гробиште постоји на излазу из Д. Трешњице, на друму, у месту званом „Загробиште”, са усправним и положеним плочама без написа и каменореза. Мештани га зову „мраморје” у Загробишту, без да ишта даље о њему знају.

Старих путева има, водећих: из Рударске ќосе, уз Дјелачку ќосу преко села Планине за Борину, и поред боринских мајдана, преко Зајаче за Лозницу.

За време турске владавине село је припадало пашалуку Виданића, абеглуку Јусу-бебића.

На С. И. страни Д. Трешњице, на даљини 10—20 км, налази се село Планина, на ќоси и другој страни Борањског огранка истог имена. Ово је село постало у почетку прошлог столећа, а насељено је из околних села, пошто су досељеници предходно по неколико година излазили на пашу са ситном и крушном стоком. Село је опколјено висовима: „Кошућом стопом”, „Мраморницима”, „Црним Врхом” и пл. Чавчићем. Кроз село протичу два крака Д. Трешњичке реке, један извире испод Кошуће стопе, други под Црним врхом, кад наступа над-местом „Тисавцем” састају се оба крака и теку под именом Д. Трешњичке реке. Планинчанински су зирати у поткућницама, свега је 45 кућа, 174 мушких, 183 женских становника и 81 даначни обвезник.

Најстарије су породице: Николићи, Радићи, Лукићи, Грујићићи и Секулићи, — ови славе Св. Јована; Марјановићи, Грујићи и Живановићи сл. Св. Бурђа. Највећа је задруга Боје Николића од 18 укућана. Све село преславља други дан Духова.

Николићи, Радићи и Лукићи досељеници су из Радаља, старином из Пиве у Херцеговини; Грујићи и Секулићи из ужичког округа;

Марјановићи, Живановићи и Грујићи из Больовца у ср. азбуковачком.

Село припада политичко-школско-прквеној Д. трешњичкој општини. Овако је саставни део и село Будишић, које лежи на северној страни од Д. Трешњиће, а западно од села Планине.

Будишћ има 58 дома, 158 мушких, 172 женских житеља и 81 пореску главу.

Село је насељено на висоравњу „Дречевца” („Дречевац” је прозвана у времену првих насељења због „дреке”-ху-укања јејина), и „Јевца”, једној њоси „Илићевог брда” и на странама виса „Медника”. Опкољено је „Влашким њивама” и „Стрмоглавом”.

Кроз село протиче речца „Пјешталица” и „Матијин Поток” — прозван по првом насељенику Матији.

О постанку овог села очувано је ово предање: „Матија — по чијем је имену прозван поток, и Матијски крај у селу, — пребегао је из Херцеговине са породицом због турског зулума, и настанио се у данашњем Будишићу, ту је затекао неког Будишу са женом Јевом и повећом задругом. По Будиши село је добило име „Будишић”, по Јеви прозван је крај села „Јевац”, по Мати назван је „Матијски крај” а, „Медник” је дао име по месту које је било потшумљено липама, у чијим су дупљама насељеници овога краја налазили много меда шумских пчелиних ројева.”

По предању, Будишини су потомци данашњих Петровићи у јевачкој мајали, њих је 10 кућа, славе Бурђевдан; Матејини су погомци: Гајићи, Тривуновићи и Лукићи — свега 12 кућа, сл. Бурђевдан. У Пјешталичком крају најстарије су две куће Илића, предак им је из Херцеговине, сл. Митровдан и, у Меднику најстарије су четири куће Илића, сл. Алимпијев-дан, старином из Босне. Сем поменутих, има и других доцнијих досељеника из околних оближњих села, само је Тодор из Орида, сл. Петковицу.

Будишић је село разбијеног типа, крајеви су раздалеко 1—2 км; остојање је између кућа од 50 до 400 метара, у поткућницима груписана су: дворишта, воћњаци, зирати, ливаде и бранини.

Скоријих досељеника нема, а одсљени су бр. Недићи у Београд.

За време турске управе, село је било беглук Јусуф-Бегића.

„Јужно од Будишића у даљини 7—8 км. а на висовима: „Збиру” и „Главиши”, насељено је село Читлук са засеком Амаићем.

Село је постало од чифчија а, по њима је и име добило. Засек „Амаић” добио је име из разговора раје и ага, предање вели: да је ага дошао са зајтијама да покупи десетак и, и од читлучана овај је покупио, али од Амаићана у место десетка доби одговор: — „Честити ага, зар хоћеш да нас побијеш или раселиш са овог и онако злого места? ! — Тражиши десетак, и право је, али видиши и сам да ништа није родило од летине, а ни стоке немамо”. У ствари мање је било зло, ну што су чифчије представљале, али лаковерни ага прими за готово и остави их на миру — не узвеши им десетка. Кад је Турчин дошао у Зворник, радозна-

ли другови упиташе га: — Па, бива, Авд-аго, како прође с рајелином? — У Читлуку „бинберићеторсум” (Бог да помогне), али у они проклети за-сеој, ненадо „амаић” (нитде ништа). Од тога доба, засеок носи изреку Авдагину као своје име.

Читлук има 43 куће, 162 мушких, 177 женских житеља, 80 пореских глава. Аманћ броји 28 дома, 95 мушких, 86 женских становника, са 52 даначке главе.

У Читлуку најстарије су куће Марковићске, има их 10 дома, славе Јовањ-дан; у Аманџу најстарије су породице Божићи, њих је 8 кућа, славе Мратиндан. Највећа је задруга Крсте Божића од 18 укућана. И село и засеоци преслављају „Покрижак”.

Јужно од Читлука налази се село Цулине, а ј. западно засеок му

Гојселица

Село је насељено на „Јеличића брегу”, „Топаловићевском брду”, „Јошићској коси”, а крај који се зове „Бушница” лежи у дољачи горњих висова, и на „Тустом Чегу”. Засеок Гојселица насељена је на вису „Рудинама”. Село је заклоњено подшумљеним висом „Оштрељом”.

Кроз село Цулине тече речица истог именина, кроз засеок протиче Бушничка речица, — последња је при кишном времену валовита и наноси штете зиратима.

У селу и засеоку има много извора под општим именима: „стублине”. И село и засеок разбијеног су типа и подељени на махале: „Брђанску”, „Забрђанску”, „Топаловску” и „Бушничку”.

Село има 49 кућа, 197 мушких, 158 женских становника, са 98 пореских глава. Засеок броји 29 дома, 121 мушких, 99 женских житеља и 63 даначке главе.

Ко је први оснивалац села и засеока, одкуда је постанак имена? — предање није очувано. Зна се да су и село и засеок расељавани од турске најезде и опет се враћали на своја отињашта.

Најстарије су куће у „Брђанима” Врачевићи, њих је 10 дома, сл. Никољдан; у „Забрђу” две куће Цветиновића, сл. Св. Николу; у „Топаловић махали” пет кућа Вуковића, сл. З. Новембар — Бурђиц, и у засеоку „Појселици” најстарије су куће Деспотовића, осам их је на броју, сл. Лучин-дан. — Сви су досељеници махом из Херцеговине, Босне и ужиначког округа.

Највећа је задруга Андрије Деспотовића из Гојселице од 22 укућана.

Село преславља Спасовдан, засеок М. Спасовдан.

У засеоку налази се старо селиште, остатак од сагорелих српских кућа у времену Караборђевог устанка. На вису „Калуђеровцу” — реон засеока, налази се чесма истог именина, и развалине цркве „Кравице” (биће да је развалина од манастира, коју мештани погрешно називају црквом), која је по предању: „прелетала са виса Калуђеровца у босанско село „Кравице”, пошто се десијо један скандал међу калуђерима”. Старо гробиште има турских и хришћанских ну без натписа на плочама. Село са засеоком за време турског господарења, припадало је Асан-аги из В. Зворника.

Из Цулина има стари пут — којим се и данас служе, а води преко „Копуће стопе” у село Кржа в у, које се налази на западној страни в. Крупња, у даљини 5—6 километара.

„Кржава је насељена на висоравњима и благим странама: „Буковског виса”, „Великог брда” и „Букорчића”. Село изобиљује изворском — пла- нинском водом, међу којима су познатији: „Бела-вода”, „Бисер-вода”, „Букорчићски-извор” и „Клено-вода”. Од селских текућих вода познатије су: речица „Голубовац”, извор испод „Маринковог камена” (Маринков камен висок је 800 м. надморском површином, за околину је природни барометар, јер чим се замагли, предзнак је за кишу!), противе покрај села и улива се с десне стране у р. Кржаву. Голубовац прима више омањих, Калуђеровац од већих сеоских поточића. Кржава извире испод виса Ко- шуће стопе, тече са С. З. на Ј. И. и дели село Кржаву од засеока „Дробњака”, примајући многе поточиће и веће речице, противе кроз Крупањ а, кад нађе на Крупањско поље, замењује особено, општим именом: „Река”.

Село је опкољено С. З. висом — „Кошућом стопом”, Ј. З. „Маринко- вим каменом” и Ј. пл. Јагодњом.

Осим обрађујућих земаља у поткућницама, Кржављани имају ове и у потесима: „Кржавској Речи”, „У Коловцима”, „Барама”, „У Забрањици”, „Под Јагодњом” и у „Оштриковцу”. Селске шуме са испашама „У Бељеви- ни” и „Чкрнатовцу”.

Село је подељено на „махале” — крајеве: „Дивљаковићски”, „Мију- новићски”, „Стојићски”, „Букорчићски” и на засек „Дробњаци”. Село са засеком има 40 кућа, 152 мушких, 168 женских житеља, а свега 140 да- начких глава.

У Дивљаковићском крају најстарије су 5 кућа, породице *Дивљако- вића*, по коме је и крај прозван по њиховом презимену, предак нам је досељен из ужиčког округа, славе Аранђелов-дан; у „Мијуновићском крају” најстарије су породице Мијуновића, њих је 10 кућа, славе Лазарев-дан, одакле им је најстарији предак досељен —незна се; у „Стојићском крају” најстарије су куће Стојића, њихових је 12 кућа, старином су из Азбукови- це, славе Бурђев-дан; у „Букорчићском крају” најстарија је породица Терзића, њих је четири куће, славе Лазарев-дан, предак им је из Херце- говине; у засеку „Дробњаку” најстарије су две куће Остојића, славе Лазарев-дан, предак им је из Дробњака у Херцеговини, по старој домовини прозвали су и нову насеобину „Дробњаци”, а мештане Дробњачанима! — Остали су новији досељеници. Највећа је задруга у селу Мијаила Пет- ровића од 20 укућана, у засеку Павла Остојића од 18 душа. Букорчић- ски крај преславља 9. мај, сви остали Спасов дан.

Више засека Дробњака, у даљини од једног километра, налази се развалина старога града — за који предање вели: да је био „Сувојдан”. О постаницу имена поменутог града свако се прича: „до пре 200 година ово је била турска градска посада, по средини града протицала је град- ска речица, па, једном приликом при водопоју градско-заповедниковог коња овај се отме, и загази дубоко у речицу од чега вода одмах пресуши, а Турци најскора из града сасвим иселе. Биће да је овај град један од римских градова званих: „Звонизед” и „Бродар”, јер на једној страни, у срезу азбуковачком, а у дужини 12—15 км. од Сувојдана, налазе се раз- валине такође повећег градића коме се незна име.

На пл. Јагодњи налазе се стара гробиšта са каменорезом рударског алате, и остаци-рушевине од насеобина, што је доказ: да су сретних времена, и на томе месту, из земљине утробе предузимљиви духови прели благо! —

У времену турске владавине над Србијом Кржава је припадала Ага-Сулији-Кржављанину, коме је конак био у Крупњу.

Кржава је саставни део политичко-црквено-школске крупањске општине.

Варошица *Krupanj* насељена је у подножју висова: на север. страни испод „Прљуше”, западно под „Чађавичким” и јужно „Булинским” и „Лазаричким” висовима. На источној страни до виса „Калдрме”, у дужини од 4 км. пружа се крупањско поље — звано: „Нисполье”. Сви су висови мање-више потшумљени брезовом, буковом и церовом гором. По положају и климату, здравственост није на ономе ступњу, — на коме би требало да буде! — Зашто? — Описаће се у завршном делу овог описа.

Горњи део варошице опкољавају четири планинске речице: „Брштичка речица” тече са севера, извире више села Брштице, — по коме је и прозвана и улева се ниже „Бурђивског 'раст'” (Бурђивски 'раст' налази се на путу: Крупањ—Столице—Лозница, испред Крупња 1 км, познато је као место на коме се извршује смртна казна над зликовцима, прозван је по првострелјаном Бурђићу!) — у р. „Чађавицу.” Река „Чађавица” — прозвана по вису истог имена, поред кога протиче већим делом, — извире у пл. Борањи, ток јој је са З. на И. па, пошто прими Брштичку речицу, скреће Ј. источно, протиче кроз „турску-чаршију”, и улева се у р. Кржаву. — Ова река извире испод стопе Кошуће, тече у правцу ј. источном, дели село Кржаву од засеока, па пошто прими многе уточице, међу коима је и „Сигуљи Кладенац”, скреће на исток и дели варошицу горњу од доње. Сигуљски кладенац извире на један км. западно од в. Крупња с леве стране речице Кржаве, водени пад му је с висине од пет метара, а бистро-кристалне капљице, по веровању овамошњих Европских насьедница: „Сатанског су дјејства, јер, ко-год окуси хлађане сигуљске водице, нарасте му гуша без мал' као зобница!” Због оваквог сујеверија, сигуљски кладенац у непробојној ораховој хладовини непрекидно монотону жубори, и своје сребрнасте капљице несташино убацује у брзе планинске таласасте кржавске речице, у пркос свију бацајућих мргодних погледа крупањских шетајућих се дама! — Безброј пута, враћајући се са уморнога рада, одануо сам у хладовини сигуљског извора па, разхладив се свежом водом, размишљах: о неблагодарним штетачима, — који, незнјајући праве потребе за напитком здраве — планинске воде, запостављаху је празној сујеверици! — како ли би овај извор био благодетај у већим градовима, — како знају да цене сваку корист по здравственост човечанства? — Ну, да се не би погрешно веровало: да ја идеалишем „гушанлијама”, и, да гушавост сматрам за „крунисање лепоте”, слободан сам изјавити: да сам сигуљску воду пијо са уверењем, о празноверици њеног „сатанског дјејства”, што у ствари и постоји, јер Богу хвала, и сада ми стига огрлица Но 42. баш као и ранијих — односно млађих година! Једино је, чему се чудим: од-куд извору име Сигуља, кад је около њега сам гранит? — држим, да му је кумовала мржња — млађа кћи сујеверија!

Последња је речица Богоштица, извире на Ј. З. страни од в. Крупња испод виса „Гориџе”, против тигомом долином богоштичком а, наспрам места „старе вароши” на један км. од Крупња скреће С. З. и у самој варошици састаје се са р. Кржавом, па, под именом последње противчу испод главног моста до „Турске чаршије”, а одавде са уточицом р. Чадавице скрећу на И. до „Марићевог камена”, одатле на С. И. до утоке теку под именом Ликодранске реке и прима с десне стране уточице: Је-

зају, Врело, Прсовачки поток, Отавички поток и две речице, Џеровицу и Красавицу; са десне стране утичу Оровачки и Радишанички потоци, и при самој утоци у Јадар, прима Мојковачку речицу. Овде је учињена једна хидрографска неправда: што је име р. Богоштице запостављено Кржави, и прва означена последњој за уточицу и ако мањој и по све слабијој речици, јер, по величини поменутих река по дужини, правцу речних корита и, најглавније по ушћу — где се обе састају, Кржава је уточица Богоштичке реке!

При јаким кишама надолажење је горњих речица бујно, ну без знатнијих штета по зиратна земљишта, изузев турске чаршије коју редовно плави свака поплава, ну за чије се осигурање не брине месна општинска Управа из простога разлога, што је поменути крај настањен „турским-џиганима“ који, нити клањају, нити се крсте. Међу горњом чиганеријом има их и „музикалних“ са приденутим надимком „крупањски оркестар“, али ни „увесељавајући“ звуци „оркестрових“ егеда, ни припевци „капелника“ или, немогу да прилагоде круту месну полициску власт на осигурање свога краја, — већ на све њихне молбе један је исти одговор: „Чисти се из Крупња!“

Крупањ је стара варошица али без будућности, јер је удаљена од савремених добрих путева и главнијих тргова.

У Крупњу је 204 кућа а петнаест механица, што такође није добар знак за добар развитак газдинства; има 559 мушких, 544 женских становника, са 253 даначних обvezника. Јако пада у очи варошка младеж због беспосличења и трошења готовине, — коју су им претци оставили, а, за коју се најприкладније да применути она изрека: „Харам (с проклетством) дошло, харам ће и проћи!“ И, заиста, нити мање варошице, нити и где више има кретена! — Међу самим домородцима има 9 мушких, и двоје женских кретена. Осем „турске чаршије“, постоји још три улице, и то:

„Марићева улица“ прозвана у час' имена првог управника подринских рудника, сада почившег Манојла Марића, почиње од трга, у правцу ка северу до турске чаршије.

„Радојловићева улица“ почиње од тржишта и продужује се у источном правцу ка рудничкој топионици, која је на километар одстојања од варошице. Ово је најдужа и најправиљнија улица прозвана је по имену „Чика-Пере“ — почившег Петра Радојловића, бив. начелника среза рађевског. Са његовог патриотизма, правичности и пожртвовања, био је омиљена личност у народу овога среза, савременици његови, за живота му даше доказа поштовања и своје неправности, — тако: док варошани прозваше један крај варошице његовим именом, дотле тежачки сталеж, у пл. Борањи, на путу Крупањ — Радаљ — Борина, и. т. д. подигоше чесму под именом „Капетанова вода“. Овај је источник почтив. Радојловић за живота одржавао у добром стању, а, по смрти његовој, благодарни му син г. Радоје Радојловић, бив. начел. пошта и телеграфа, — сада у пензији, — утрошио је око 1000 динара и подигао модерни источник а већити спомен своме родитељу. На овом месту, сваке године, скупља се сабор, а поменути Г. Радојловић шаље по 10 динара награде за најбољу играчицу и победиоца у бацању камена с рамена! — Добро би било: да оснује неки мали фонд, из кога би се ова хумана установа одржавала вековима. Награде досуђује одбор од три лица, — бирана на месту сабора од најугледнијих грађана.

О патриотизму чика Перином, ево шта причају очигледци:

„Кад је почив. г. Радојловић, капетан Рађевине, са „царским изасланником“ приспео граду Соколу, на вису Рожњу (са овог је виса почивши Кађорђе тукao Турке у Соколу, у времену првог устанка, и сада постоје ровови — шанци на Рожњу) доминирајућој тачци поменутог града, чекало је капетана сила света. Десетак кметова и преко педесет градских и волујских возова кренуло је одмах Соколу, а остала свети на посматрала је догађај са поменутог места. Док је изасланик читao ферман Турцима, дотле је срески старешина издао усмени налог своим потчињенима, а ови с возарима — кулучарима ставише се на службу Турцима за превоз пртљага и чељади бесплатно до М. Зворника. Само су остала покривена троја товарна кола, са десетак развијених људи, средњих година, а одважног лика код капетана, да, на дати им миг испуне и остатак његове наредбе!

Након дужег чекања, потоварена кола са стварима, булама и децом кренуше пољем испод Сокола а, поред ќола сневесељени јашаху Турци на своим коњима и, док се возови лагано пољем кретаху, дотле дођоше кметови и јавише старешинама да је и последњи Турчин из града исељен. Тада су се кренула натоварена троја кола са заоставшом групом под град, сав товар унели с кола, па се ова празна вратила, а људи још подуже заостали у унутрашњости градској. Већ Турци беху зашли за „Грачанички теснац“ а десеторица се Срба испеше на „Чукар“, — вис подаљи изнад Сокола — а страшан тресак из града проламаше ваздушне стихије по свој градској окolini. Сви, и Турци и возари стадоше као скамењени, а царски изасланик, који, са својом оружаном пратњом беше далеко измахао путом ка Крупњу, — веле: у мал' с коња није пао! — На очиглед Турака, лагумирани је град експлодирао и, од дотле чврсте градске заштите, створила се је огромна рушевина под гомилом камења. Кад су исељавајући се Турци видели пропас(т) града, уздахнули су, тужно завртели главама и тихо прозборили: „бива, и да нас падишах врати у Соко, — неимамо се нашта вратити амо!“ — ово се је додато 1862. године а, у овоме Радојловићевом поступку, доказана је и философска студија, систематски изведена, у погледу патриотизма.

Последња је „Црквена улица“, почиње од трга, до „срског юнака“, у чијем је дворишту до скора била турска богомоља — „дамија“, коју је порушио Антоније Иванковић, бив. ср. начелник, те од њеног камена направио хапсане за Рађевчане, а, у којој је за кратко време, у и без окова, затворено 80 Рађевчана, — „разних зликовца“, а да га меродавни нису уклонили са горњег положаја — зашто, ко — зна? да се без мало не би сви Рађевчани прошетали по новој хапсани. Благодарећи правосуђу, које се далеко узноси над партизанском тесногрудошћу појединих „властеличића“, — сви Иванковићеви „злочинци“, изузев двоице-троице крадљиваца, пуштени су кућама као невини! Сада се нове хапсане ветре од вапчаја ни кривих, — ни дужних бедника, који по 7—8 месеци лежаху „под испећењем“ у Иванковићевој тамници. И сад, — већ, после подужег времена Иванковићеве тираније, кад би се повела реч о њој, свако би се побожно прекрстio и додао: „поменуло се зло, али неповратило!“ — Ето колика је разлика у патриотизму: између Чика-Пере, и његовог сљедбеника после 40 година!

Пре оснивања в. Крупња, постојала је старија насеобина, чије се име незна. Место на коме је постојало, Крупљани зову: „Стара Варош“,

и лежи Ј. З. од данашње варошице; на овом месту Крупљани сахрањују своје покојнике, често пута прикопању рака — гробница, налазе на подземне зидине, оруђа и друге ствари.

О постанку Крупња постоји ово предање:

„Пре 800 година, једна група ловаца из босанске Крупе, беше се кренула у лов на звериње. Лов је био богат и разноврstan, занешени ловци јурили су на помамним својим коњима за зверињем, преко свију шума, скоро широм Босне, и након много дана, наиђу на честе, кроз које са коњима немогају промаћи, ну, занешени ловачком страшћу, за њих небеше препона, с тога одјашу с коња, ове даду послузи, а ловци с керовима забу у честу извесно време, до послуге је час-по допирао глас ловачких рогова, али са заходом сунчаним изгубио се и последњи акорд звука, а, са наступајућом тишином завладао је тајац. Послуга је била целе ноћи будна, и у грозничавом нестриленију за својим господарима, а, при освјитку првога дневног блеска, неколико момака кретоше у честу да потраже своје господаре. После дужег трагања четворица ловаца са керовима беху се искушили и са послугом изашла из честе, извикивашу још три друга — најватренија ловца које је лов далеко за-вео од друштва, па и керова, у непроходну и честу шуму. Често им би безуспешно, јер ни трага, — ни гласа не бејаше од неставших ловаца, стога зором другога дана, крену дома, — да однесу тужну вест о не-ставшим друговима. Док су се сретни ловци, избављени са послугом до-ма враћали, дотле су се у шуми загубљени другови дивовски борили, да савладају све препоне на путу за избављење, тако: с почетка су се држали у међусобном заједничком остојању помоћу ловачких рогова, ну кад их ноћ и густа магла обви у мрачну копрену, потражише зак-лона од зверова у рачвама високих грмова. Обноћ је навејао дубоки снег, и сваки траг шокрио. Сутра-дан, састала су се сва три ловца и продужили лов, с намером: да се врате послузи, али: „Једно срце, дру-го судба жели!“ — у друго-дневном лову још већма забу у шуму, како их и друга ноћ ухвати а, у свануће трећега јутра, главна им задаћа бе-ше: да изнађу правац за излаз из шуме, у коју тако нерасудно западо-ше. После дужег саветовања и расматрања, — уколико им је последње било могуће од густо-снежног прамења, пођу правцем, за који мишљаху да ће их спasti, али их и овог пута срећа непослужи, већ забоше у ду-мац, где их, и трећа ноћ уморне, прозебле и гладне дочека у свој мрач-ни и хладни загрљај. Ове ноћи због малаксалости немогају се одржати у рачвама растовим, већ се прикупе, заложе ватру, и крај ове спусте, своје уморне удове, а за тим час Морфеј их прими у своје окриље. Спа-вали су и неосећаху када им ватра догореваše, не пробудише се ни онда: када им студ све већма продпраше до сржи и, зора четвртога јутра дочекивала их је успаване за најек! — Први покров био им је дебео слој снега, под којим су лежали завејани лешеви босанско-кру-пањских ловаца. После подужег времена, сточари из околине, тумара-јући по лову, нашли су лешеве и закопали их по хришћанском обичају. Из хартија нађених, видели су: ко су, и каква их је погбија снашла. Место, на коме су сахрањени лешеви, прозвано је: „Код крупањских гробова“. Доцније, на томе месту подигнута насеобина добила је име „Кру-пањ“, а ондашњи думац, данас је дубодольача на коме је варошица и плодно пољашће испод Крупња!“

О пореклу првих насељеника в. Крупња предање није очувано. Зна се: да је Рађевина од искони била позната са свог рудног блага, и да је намамљивала многе народе да је приграбе за се. Прво је српски краљ Урош добавио Дубровчане и Сасе — веште рударе, те су они уз припомоћ Срба отварали руднике и топили руде. Средиште свију рудника у Рађевини била је варошица Крупањ, и данас у околини Крупња налазе се: много згуре, старих јазева и развалина; у самој варошици, а на плацу г. Михаила Пантића трговца, по испитивању почившег Карића, професора, постојећи воденични јаз, служио је у старо време за окрећање фабричких витлова и других машинерија, а, у близини налазиће се зидине: да су остатци рударских грађевина и једне римске цркве.

Ценећи остатке планинских висова, који окружавају в. Крупањ, данашња равница — прећашњи думац — морала је бити потпуњена, коју су први досељеници проокрчили и себи насеобину створили!

Од како се зна Крупањ је на истоме месту.

Најстарије су породице Петра и Симеуна бр. Јефтића, трговаца из Крупња, старином су по оцу из Црнча, ср. азбуковачки, по мајци из Сарајева у Босни, сл. Св. Николу.

Мих. Пантић, ћед му је расељен са „Батра“ — старином из В. Зворника, сл. Митров-дан.

Браћа Петровићи — „Крајинићи“ — старином из босанске Краине, сл. Аранђелов-дан.

Влајко Васиљевић, старином из Босне, сл. Св. Јована. Отац Влајков, као и преци Пантића учествовали су у „Маџарској буни“.

Сви остали скорији су досељеници из околних срезова и округа.

Од како се зна Крупањ је на истоме месту, никад нити је помештан нити расељаван; најстарије су куће у Црквеној, а најскорошњије у Радојловићевој улици.

Од старих гробишта налазе се у Старој вароши и под висом Прљуше, прво је гробиште „Старо-варошко“, друго мухамеданско.

Старих путева има много, коима се и данас служе, такви су:

Пут од града Сокола, поред „Рожња“, „Петрине стене“, планинским венцем поред села: „Шљивова“, „Бањевца“ и „Томња“ за у Крупањ.

„Калдрма“, води од Крупња поред „Толисавца“, „Ликодре“ за Б. Цркву.

Стари пут од Крупња поред Брштице, Капетанове-воде, планином Борњом с једним краком за Борину, другим за Радаљ и трећим поред Костајника за Зајачу, Тршић (село где се родио отац књижевности, почињ. Вук Стефан (Караџић).

Пут поред „Змајевца“ преко „Кошуће — стопе“ за Д. Трешњицу.

Пут из Крупња поред Томња, засеока Дробњака, испод Маринковог камена, преко пл. Јагодње, на Митрину механу, поред градова „Суводанања“ — „Бродара“ и „Звонизеда“ за Љубовију.

Поред трговаца са девизом: мали обрт, а велика зарада, има и зататлија са основном-примитивном зататлиском спремом, и интережција на кулминационој тачци интересирања! „Закон о интересијама“ за њих има много-много струга, кроз које комотно пролазе: да их ниједан пропис не закачи!

До Крупња најближе је село Томањ, оно лежи на десној страни до варошице, једва до два км. удаљено на висоравњу и косама „Томањског брда“. Село опкољавају висови: Маринков Камен, „Гај“,

, „Пећ“ и „Стрмаш“. На З. страни села испод Маринковог камена извијре речица Голубовац, пртичи кроз засек Дробњак и улива се у р. Кржаву; кроз село Томањ пртичи „Скакавачки“ и „Шумећски“ потоци. У селу има много извора познатих по породичним презименима оних кућа, које су око поменутих кладенаца насељене, нпр. „Стакићски“ у крају истога имена; „Васиљевићски“ у Васиљевићима; „Кејићски“ међу Кејићима; „Секулићски“ у Секулићском крају, итд. У потесима познатији су извори: „У Поропцу“, „На селу“, „На Гуњу“, „У Ливадицама“, „У Ракити“ итд. Осим обрађујућих земаља у поткућницама имају све и у потесима: „На по Брњца“, „На Липама“, „У Ливадицама“, „У Овчина-ма“, „У Ракити“ и „Шумећу“. Селске испаше има у „Понору“, „Пољанама“, а шуме постоје у „Маринковом Камену“, „Гају“, „Вису“ и „Дренку“. Село је разбијеног типа и подељено је на крајеве, — у којима су насељене породичне куће, — као нпр. „Секулићски, Стакићски, Васиљевићски, Кејићски“ итд.; највећа је задруга Јована Стакића од 28 укућана, сл. Бурђев-дан. Најстарије су породице: Стакићи, Милетићи и Шумећани — сви славе Бурђев-дан, и сви су старином из Босне; Селска је преслава Спасов-дан.

У Пољанама има стarih пробишта са надгробницима, на коима је каменорез рударског алата, а сем ових има их са иерадом полумесеца и крста!

У Томњу има 33 дома, 176 мушких, 148 женских житеља, а свега 70 пореских обвезника. До овогодишњег разгруписавања био је саставни део општине Крупањске, сада припада општини Бањевачкој, а са школом и црквом в. Крупњу.

О постанку овога села, зна се само толико: да га је основао неки Тома, ну одакле је, и зашто стари завичај напустио? — незна нико ништа да прича! — За време турске управе припадао је Соколском Диздару.

На Ј. И. страни јод Томња, налази се село *Шљивова*, са засеоцима: „Горицом“ и „Срећицом“.

И село и засеоци насељени су по висоравњу и благим странама повећих висова, истих имена као и насељена места. Шљивова је добила име по многим изданицима дивљих шљива, које су нашли први насељеници. Срећица је прозвана по положају, јер се Срећички вис налази између Шљивовог и Горичког виса, а Горица је прозвана због густе и смање шуме, коју су први насељеници крчили а, које и данас има, у вези са Јагодњом. Шљивова са засеоцима има 89 кућа, 416 мушких, 402 женских житеља, а свега 217 порез-плаћајућих глава. О првим насељеницима овога села предање није очувано. Највећа је задруга Данила Аћимовића од 30 укућана.

У реону овога села налазе се шанчеви из времена првога устанка на Рожњу и вису званом: „Петков-шијанац“, оба су удаљена по два км. од градића Сокола, и као доминирајуће тачке, били су јака позиција Соколу граду.

На путу за Рожањ, а више села Шљивове налази се једноставна оромна стена и неке рушевине, за које је везано предање: „Проклете Јерина, између многих градова, беше наумила да сазида тврђаву и на напред поменутој стени. Много је утрошено и новца и надница, али никада темеља да ухвате, и, скоро беше напустила жељу за даљи рад,

kad se desи случај, da joj dođe нека даљна roђакa u goste, sa malim женским одојчетом. Jерина усни da bi se grad podigao tek онда — kad bi neimар u темељ грађски узидao goštinu детe. Што снила, то и испунила. Наредила је: da сe ноћу детe изнесе из материна кљета и преда неимару, а, gošta да сe извести: da је Госпођа лјутa, и da иде даљe. Дете је предато неимару, а ојађена мати не смејући ни питати за своју ћерчицу, отишила је неутешна своме дому; ну, и после горњег недела, град сe нијe дао подићи, већ је мисао о даљем раду напуштенa, a гомила камењa остала као сведок Jерининог безакoњa и насиљa!"

Узидана цурица звала сe јe: „Петра“, a, по њеном имену стена је прозвана „Петрина Стена“. Биће, da јe ovo предањe по оној нашој лепој и дирљивој песми: „Зидање Скадра на Boјани!“ aли, ma како da јe посталo, главна му јe тенденцијa: da жигошe сvачијi деспотизам kроз векове. Лепa карактеристика за свакогa, da сe уздржавa од народнe тиранијe!

Шљивова јe саставни деo политичke и школске соколскe општине сa седиштем u селу „Ставама“, a парохијa јe Крупањскe цркве.

U атарu ovoga сela имa много стariх гробова. Nекa прobiшta зovу „маџарска“, a другa много stariјa „мраморјe“. Na надгробницима немa натписa нити каменорезa, a, и aко их јe било? — Зуб их јe времена уништио.

Поред поменутих историјско-географских споменика, видеo сам u судници општине Соколске мач-двоsечал, сa крстатим „балчаком“, u дужини 1,40 m. сa тешком гвозденом куглом na доњем kraju ручника — балчакa, po свој прилици: za лакше руковањe оружјem. Мач јe изоран na местu званом: „У њивама“ и био јe оштећен како u резу, тако и u ручнику od дугог лежањa u земљи. Световоa sam: da нађену антику пошаљu Beopradском музејu, ну часништву јe прече било: da гa изоштрe, od чегa јe мач много изгубио како u тежини, такo и od величинe својe. Сада виси u судници o зиду, и замењујe сатару pri сечењu пецива. Po облику, мач јe из времена „Крсташких ратова“, Изглед му јe поред порњег описa изложен и u настрамној скици.

Село *Ставе* u коме јe судница општине соколске, распрос-трањено јe на висовимa: „Анте“, „Горњане“, „Удбини“, „Гумнини“ и на „Метальци“. Село јe опкољено планинским косама: „Рудином“, „Беље-

вином“ и „Бобијама“. Кроз село протиче речица Ставе, која је постала од „Шљивовичког потока“ и „Петричине речице“, обе се састају више Става — код суднице, и теку под именом Ставске речице. По речици и село је добило име. Ставом је прозвата речица с тога: што при утоци Шљивовачког потока, гради се устава воде.

У селу има много извора, од коих важнији су: „Милановац“, „Диздарев-точак“, „Студенац“, „Алуга“ итд.

Најстарије су породице: Богдановићи и Недељковићи, славе Бурђев-дан, одакле су старином? Незнано се. Највећа је задруга Милорада Пантића од 35 душа. Село има 64 куће, 262 мушких, 268 женских становника и 119 пореских глава.

Осем два стара, — по мештанима — „Маџарска пробља“ других стварица нема.

Село *Врбић* лежи на висовима: „Крсту“, „Белијском брду“, „Уму“ и „Метловини“, а опкољено је: „Бобијом“, „Садовином“, „Јастребовцем“ и „Маријин-тајем“. Кроз сред села протиче „Врбићка речица“, која извире из Маријин-гаја. У селу најбоље су пијаће воде са извора: „Рајчевца“, „Студенца“ и „Корде“.

Село је разбијеног типа, и подељено на крајеве, „махале“: „Влајковићски“, „Гручићићски“, „Томићски“, „Петровићски“ и „Крсмановићски“. Сваки крај има презиме насељених породичних кућа. Највећа је задруга Драгомира Антонића—Сарића од 26 укућана. Најстарија је породица Влајковића досељена из Бачке, слави Лазарев-дан.

Осем селске капеле, у почетку описане у синору јвога села налази се црквиште о коме предање није очувано.

Село преславља Духове.

За време Турака, село је припадало Мула-Осман аги, из В. Зворнике, који је с конаком био у Крупњу, а извршитељ је имао Усуф-Барјактаревића из Сокола.

Врбић има 89 кућа, 397 мушких, 381 женских становника, а 175 дачничких обвезника.

Врбић припада политичко-школској општини соколској, а нурија је бело-цркванских свештеника.

Општини соколској припада још и село *Бастава*, које је насељено „на басташком брду“, „Бобији“, „Равном-брду“, „На прекрајку“ и „Јаић-брду“. Село опкољавају: „Братачићски вис“, „Доњи“ и „Горњи Шарампов“, „Анте“ и „Метловине“. Кроз село протиче „Басташица“ и улива се у р. Пећину, која је на праници рађевског и подгорског среза. У селу су главнији извори: „Пећина“, „Бојна вода“, „Цер“, „Буљевац“ и „Врело“.

Село је разбијеног типа и подељено на крајеве: „Братачки“, „Доњи“ и „Горњи“ крај Бастава“, „Шувјаја“ и „Мирковићски крај“.

У Братачком крају насељене су куће Тешмановићске и Солдатовићске, обе су породице у сродству, отуда је и место прозвано „Братачко“, сл. Бурђев-дан, старином из Херцеговине.

У Горњем крају Бастава насељене су куће: Беловодићана, Утонића, Ивановића, Иконића, Игњатовића, Крстића, Јовановића и Јанковића. Прве две фамилије су из Дворске, сп. јадарски, остали су из ужичког округа, сви славе Николь-дан.

Доњи крај Бастава, насељен је: Њелићима, старином из Рујевца у Азбуковици; Цириковићима и Грујићима, старином из Постења у Азбу-
ковици сви славе Аранђеловдан.

У Шувајицама, насељени су: Тешићи, Бурђевићи, Мићини, Крстићи,
Трипковићи, Костићи, Ранковићи, Гајини, Несторовићи, Миловановићи,
Ристивојевићи, Цветковићи и Ранкешевићи. Сви славе Степањдан, а ода-
кле су им претци? — не зна се.

У Младеновића крају, насељено је 9 кућа Младеновића, сл. Аран-
ђелов-дан, старином су из Постења, ср. азбуковачки. Све село преславља
„Покрижак“, — први четвртак по Спасову-дне.

Бастав има 86 дома, 370 мушких, 366 женских становника, а 145
пореских обvezника.

Старина друштих нема у синору села осим два стара гробишта, која
мештани зову: „Маџарска пробља“, плоче су положене по два метра
дужине, без натписа и каменореза.

За време турске управе, село је припадало: бег Јусуф-Ашићу, спа-
хији басташком, коме је конак био у Селу.

Бела Црква је најстарије село у Рађевини, а насељено је
на благим узвишицама „Врле-стране“ и „Бањевца“.

Село је отклоњено висовима: „Шумар“, „Швабин-гроб“, „Бечин“ и
„Врховинама“.

У селу су најбољи извори: „Змајевац“, „Селаковац“, „Цеберајвац“,
„Проклеча“, „Ивак“, „Чатрића“, „Стубо“ и „На-Липи“.

Кроз село протиче Врбићска речица и „Коларуша“.

Најстарије су породице Даничићи, сл. Бурђев-дан, и Стјачићи, сл.
Јовањ-дан, одакле су старином, као и ко је први насељеник овог места?
— Не зна се.

О постанку имена овога села зна се толико: да је постало од бого-
мольје „Беле Цркве“. Ова, и Добропоточка црква најстарије су не само
урезу, већ и у свакој удаљенијој околини, тако: Белој цркви долазили
су на Богослужење сва Подгорина и већи део Азбуковице, а Добропо-
точкој цркви долазили су из дринских села па, и Брасинци из ср. јадар-
ског. И школа бело-цркванска од најстаријих је школа, она је подиг-
нута 1832. године, на две године раније ну што је Рађевина ослобођена
од Турака, јер и ако су се Рађе херојски борили у оба устанка, ипак
су остали под Турцима све до 1834. године, када је ослобођена и при-
дружене кнежевини Србији.

У близини цркве, на имању г. Љуб. А. Поповића, свештеника, на-
лазе се подземне зидине од старе насеобине, — коју мештани зову „Ва-
рош“. У црквеној порти има неколико гломазних плоча без натписа, за
које мештани мисле: да су из римског доба, ну пре ће бити, да су под
њима сахрањени свештеници бело-црквanskог храма а, да је натпис зуб
времена понијтио.

У Белој Цркви има 81 кућа, 321 мушких и 318 женских житеља,
а 167 даначних глава. У времену турског господства, село је припадало
Ибрахим-паши В. Зворничког.

Бело-цркванској општини припадају села: Равнаја, Мојковић, Кра-
сава, Ликодра и Топлисавац, од којих поменућемо последња три села,
важнија са историско-географског гледишта:

Село Ликодра лежи на висоравнима и странама ових ви-
сова: „На Булишту“, „Чоту“, „Стражилу“ и „Јовановом брду“, куће су

насељене с обе стране друма Крупањ—Шабац а протежу се од 54 до 58 км; кроз село проличе р. Ликодра и дели га на десну страну с висом Стражилом, и леву са поменута три виса.

Селски су потоци: „Пресовачака јаруга“, „Јовановића поток“ и „Мађулац“. Пријајко кишном времену наносе квара зирату засипањем камења и одношењем орници.

Зиратна су им земљишта у поткућницама и потесима: „Церовци“, „Подјазници“, „Врелу“, „Палучку“, „Баре“, „Кутлица“, „У Плавању“, „Страни“, „Цајинцу“ и у Ртovима“.

Село је разбијеног типа и подељено је на „махале“ — крајеве: Зељићски, Јовановићски, Чајићски, Митровићски, Јерчићски, Деспићски и Радошићски. Сваки крај носи породично презиме насељених дома, а старином су из Херцеговине, Азбуковице и Босне. Зељићи славе Аранђелов-дан, Јовановићи Бурђев-дан, Радишићи Никольдан, Чајићи Аврамијев-дан, Митровићи — Јовањ-дан, Деспићи — Јовањ-дан, Јефтићи — Аврамијев-дан. Селска је преслава 8. и 9. мај.

Најстарија је породица у селу Томанићска, куће су им у Јефтићкој мали, славе Аранђелов-дан. Веле: да су Томанићи некада били најбогатији, у своини држали су више од пола села Ликодре. У почетку прошлога столећа из Томанићских кућа, преудала се једна удова у Радаљ за Богдана Васића, одвела са собом пасторка Богдану, а свога сина из првог брака Васу. Од овога Васе, за једно столеће прирасло је читаво потомство, од кога ћу генеалошку табличу изнети у завршној речи овога описа.

Ко је први насељеник? — не зна се! — Село је добило име по реци Ликодри.

Ликодра има 105 кућа, 422 мушких, 404 женских становника, 171 пореског обvezника. Највећа је задруга Луке Павловића од 25 укућана. Размак је између кућа од 25 до преко 100 метара, а између крајева до једног километра. У близини Митровићских кућа на самом висоравњу налази се језеро, које, од како се памти непресушује, од преће служило је за перило и погапање конопљи, али од неколико година сила се је запатило гуја, да се из страха њиме више не служе. Дубина му није испитана.

Код утоке речице Церовице у р. Ликодру, налазе се зидине неке старе насеобине, а, мало даље остаци од неког селишта, ну ни за једну од поменутих насеобина предање није очувано!

Стари је пут већ помињан, „Калдрма“ на јужној страни села, и други на С. З. за Плавањ.

Прошле године, у реону села Ликодре нађена је руда олова и антимона.

Ликодра је однихала и виђеније људе, међу којима су: кнез Крста Игњатовић, овај се је са сином Максимом јуначки борио противу Турака у времену првог српског устанка, и данас се познају ровови око Крупића, у којима је кнез Крста ђочекивао и тукао Турке, та места зову се: „Шарампови“. У близини ових ровова била је омања кућица у којој је становаша кнез Крста са сином, а у Шарампову имала су два тона, — један од меди-туча, други трешњев, којим су највише јада задавали Турцима. Прича се: „да су Турци наваљивали на соколског Диздара, да са својом војском и М. Зворничком разбије силу кнеза Крсте и учини једном краја њиховом страховању. Диздар крене војску на Крупањ,

али испод Петрине-стене опазе Максима — сина Крстиног — на коњу, Турци оспу плютун, но не убију га, а Максим ободе коња и као вихор умакне испред пушчаних зрна турских пушака. Дијадар, да би јосведочио своје јунаштво, пусти се на својој брезој бедевији у потеру за Максимом у циљу да га посече, у том гоњењу Максимов коњиц нађе на једну провалу — јаругу — и прескочи је а, бедевија се скрха са Дијадаром и обоје остану мртви! Турци обезглављени вратили су се у Соко.“

Кнез Крста умро је око 1820. године у Ликодри и сахрањен је у селском гробљу. Максим, Крстин син по повратку из Аустрије постављен је за председника лозничког Суда.

Живан Ликодра — прозван по месту рођења, био је начелник, оружни, у последње време, у оновременој престоници Крагујевцу.

Село *Толисавац* лежи на Ј. И. страни од в. Крутића, куће су рас прострте по висоравњима и благијим странама висова: „Рида“, „Петрића“, „Гаја“ и „Бобија“. Село је омкољено оголелим косама: „Грујином—Барсм“, „Садовином“ и „Пребомином“. Кроз село протичу: „Челина“, која се од извора до реона толисавачког зове „Врбићска река“, а кад наступи кроз Толисавац мења правац и право име замењује „Челином“, при утоци зове се „Коларуша“. Од селских потоцима знатнији су: „Роксићски“, „Буљевац“, први се улива у „Челину“, други у р. Ликодру.

Село је разбијеног типа и подељено на крајеве — махале: „Вуковићски“, „Кнежевићски“, „Милетићски“, „Павловићски“, „Пантелићски“, „Лазићски“, „Лукићски“, „Масаловићски“, „Царинчићски“, „Шендићски“ и „Тодоровићски“. Крајеви носе име породичних кућа, којима су насељени. Сваки крај има доволно изворске воде, који носи име крајева породичних кућа. Толисавац има 109 дома, 487 мушких, 464 женских становника, а 234 порез-плаћајућих глава. Најстарије су породице: „Шендића“, њих је седам кућа; сл. Бурђиц 3. новембар, род су са Буричићима, а ови старином из Херцеговине; „Вујковачка“, има пет кућа, сл. Алимпијев-дан, старином из Херцеговине; „Царинчићи“ данас се презивају: Гајићи, Милинковићи, Јовићи и Мишићи, свега их је девет кућа, сл. Алимпијев-дан, одакле су старином — незна се. Највеће су задруге Петра Пантелића, Срећка Масаловића и Џвије Антића од 25—30 укућана.

У средини села налазе се остаци од пређашње — раније насеобине, зове се „Селиште“. Чија је била насеобина, кад је постојала и зашто је расељена? — Предање није очувано.

Наспрам кућа Вујковачких, на „Градачком вису“, налазе се остаци старог грађића „Градца“. Предање вели: да га је зидала нека „Граџа“.

Старих гробишта има испод Градца и код толисавачког гробља, зову их „мраморја“ (Последње називају и „маџарско гробље“), ова су гробишта скицирана и описивата у првоме делу овога рада.

Још је знаменитије село *Красава*, које се простире по висоравњу и благим нагибима „Томиног брда“, „Кика“ и „Преког брда“. Кроз село протиче речица „Красавица“ и улива се у р. Ликодру.

Као у свима јувамошњим планинским селима, и Красава је богата здравом изворском водом, међ којима су познати „Буковац“, „Млаква“, „Врело“ и „Гладни точак“.

Село је разбијеног типа и подељено на крајеве, — „махале“: „Рељићски“, „Мијамловићски“, „Савићски“, „Богдановићски“, „Доњи“ и „Горњи“ крај Красаве. Крајеви са особеним именима прозвани су по фамилијама.

лијарним кућама којима су насељени. Доњи и Горњи крајеви прозвани су по географском положају. У Горњем крају насељени су: Јеремићи, Прокопићи, Васиљевићи и други, у Доњем крају Јосиповићи, Поповићи, Першићи, Радивојевићи и други. Највећа је задруга Першића од 45 душа. Све село има 62 дома, 458 мушких, 451 женских, а 212 пореских глава. Постанак имена овога села овако описује предање: „Прво су основали село два брата Красоје и Тома, они су са породицама доселили с Косова, Тома је у новој насеобини заузeo просторије брда и то место прозвao по свом имену „Томину брдо“, Красоје са породицом остао је у подножју — данашњем Доњем крају села и, како је био старији, прозвao је и своју и братовљеву насеобину „Красавом“ — због красног, — плодног положаја.

Једном је царски глајсник позвао све окољне Србе, граду на Церу да им саопшти царски налог за војну припрему. Красоје нареди своме јединцу сину — јер Томина деца беху нејака — да се спреми, и да оде на зборно место, ну снаха Красојева, наговори свога мужа: да ослаби колан коњског седла, те, да при попласку падне с коња, еда би како остао дома, а на његово место Красоје или Тома отишли. Сутра-дан Красоје по обичају сеђаше у дворишту, а син изведе парила из подрума и покушаваше да узјаше, али при сваком покушају седло је падало са коњског пребена, Красоје беше љутите нарафи, хитар и личит, па видећи у своме сину млакоњу и неспретна млада човека, скочи са свога седишта, истргне вођице из синовљевих руку ускочи на непритечну седло, ободе коња остругом и, у највећем трку пређе мост на реци Јадру, а кад се је примио уз брдашце иза моста, тек тада увуче ноге у узенђије те потера коња још живље, али поред снаге и издржљивости, добри Красојев коњиц, после дугог трчања накашље се, а тиме даље знак своме јахачу: да га је у пренагљеном гоњењу упропастијо. Место, на коме је Красоје утурио ноге у узенђије прозвано је „Завлака“ — од глагола: завући — а место на коме се коњиц накашљао, и одао први знак сипње, прозвано је „Сипуља“. На оба поменута места постоје данас села под горњим именима.

Кад је Красоје стигао на зборно место, био је први, али са упропашћеним коњем. За јуволику његову ревнос(т), Царски га је човек јавно пред збором похвалио — речима: „Красоје — крајно ти име — као и сам што си! — Красан ти пород и све твоје потомство било, красни се јунаци рађали и вазда добре коње гаили!“ Збила, Красавци се одликују стаситошћу, правилним цртама лица, одсечним говором, богатством и добрым коњима. По красном благослову и имену Красојевом, прозвано је село Красава. Све село слави Степањ-дан, осем двеју скоро досељених ќућа, што славе Николь-дан.

У реону села Красаве има више места са старим гробиштима, међу којима је и описано, и скицирано гробље у почетку овог рада.

У селској шуми, у месту „У Изворима“ налазе се рушевине неке старе богомольје, мештани га зову: „Белије“.

У свем срезу, поред разбијених типова села, ипак су крајеви у њима правилно распоређени, — тако: да, сваки крај у селу представља један, или више шорова, на чијим се искрајцима продолжују сеоски путеви и везују за остале крајеве села. Ова целина, са распоредом селских зграда, у поткућницама, даје оку лепу слику, а, иако сировији крај, ипак привлачи пажње посматралаца — пролазника. За становнике доб-

ра је страна, што се узајамно, и у свакој прилици на брзо могу скупити и помоћи, или какви општински — односно државни посао предузећи недантубећи мноло на скуп, као у по неким крајевима титоме Србије.

Клима је врло променљива, бива зима са дубоким и дутотрајним снезима, бива их и са дужим кишама, као што их има и сувомразник. Оваке су промене и лети, те, једно с нагло променљиве климе, а друго што се не сузбијају од надлежних заразне болешчине у почетку, с предохранивим мерама, — никога не изненађује: што, и ако планински крај, испак изобиљује сушницом, шарлахом, дифтеријом и сијасет другим приљеччвим болестима. Ревносно раздавање листа „Пљујте само у пљувачнице“; лист „Народно здравље“, као додатак „Архива Целокупног лекарства“ ни најмање нечини услуге у погледу здравствености. Теорија без практичне примене, код масе народа нема резултата, тим пре и јаче, што поменута допире једва до које судњице, где, као неисечена књижница лежи у архивској прашини! — Ја, овим некажем: да треба послати г. лекара, па, да овај, „мабиском“ силом све горње незгоде отклони „као руком“. — Не, напротив, боље је народу и без лекара, но му натурати на врат неког, тек свршеног „Доктора целокупног лекарства“, па, да овај чини пробе своих медиката и, свог нерутираног доктората над животом нашим, и наше миле дечице! Далеко од замисли да свим хоћу да спорим докторску спрему, ја њој верујем, као и томе: да је сваки од њих, пре поласка „за Оријент“ полагао практични испит на клиници, над одређеним му лешом; али, у толикој, — ако не и у већој мери, верујем да: од констатовања наступне смрти, над клиничким — па и ма коим другим — лешом, до испитаних симптома код болесника, и правца мњења, има много-много корака, — које несмемо допустити младоме доктору, да их у „Гигантском кораку“ прескаче, јер на клиници ако и не изврши опит као што наука тражи негуби нико — до он! — а, код болесника бива обрнута сразмера, често пута са неиспитаним пубитицима! — Докторе треба свака општина, ну ћад није ове среће, онда бар сваки срез, али г. г. докторе са осведоченом спремом у новој пракси. Почетнике треба слати у болнице под контролу старијих лекара, или у другим местима, само под непосредни надзор шефова. Да горњи навод не би изгледао као каква сувишна тражбина, навешћу следеће:

По градовима где су лекарнице, г. г. лекари издају рецепте, ове г. г. апотекари прикупљају за годишњи преглед и статистичке своје податке, али где горњих нема, ту лечник из своје ручне лекарнице даје сам, — често пута и собом спровођење лекове, од коих, нека од стотине само један буде погрешно зготовљен, а услјед овога нека наступи смртни случај, — питање је: ко би требало да одговара за човечији живот, и, чиме би се утврдила погрешка лечникове?! — Има само један одговор: „секцијом“, али и овај је илузоран, јер, „јад дође до главе, тада и оца по глави“, — тада би кривац врло лако одрекао своју кривицу, и ову приписао родбини умрлога: „која је давала бабске лекове, и са овима покојника убила.“

Даље, зар при судовима мало имамо Др. права и, док правни доктор у друштву са двојицом своих колега решава један спор од преко

100, односно 200 динара, док њихово решење има да издржи котектурју трију надсебних правних институција, — дотле један — као што га амо зову: „сеоски лекар“, врши бесконтролно, неодговарајући ни Богу, ни људима свој занат, а пацијенти му се предају на милос(т) и немилос(т). Само са оваке површине — да се не каже и неуређености, — да се често чути заповеднички глас појединих лекара: „гласај за тог и тог, иначе, знај да сам твој лекар!“ — Ове су речи стране, али стварне!

Поред праксом рутинских лекара под јачом контролом, здравствености би много допринела и основна настава, кад би се у њу унело изучавање најпотребнијих хигијенских прописа, а избацила: картонажа, хемија и други предмети са којима се маса у животу никад несретне. Преко воље морам тврдити: да је у погледу напред наведеном касарна много више допринела ћо школа, јер куће истражених војника вазда су чистије, на пригревици и са потребним постељама и другим потребним стварима снабдевене, које без успеха тражимо код младих кметова, ћата и интережија, — лифериованих из данашњих грађанских а раније основних школа!

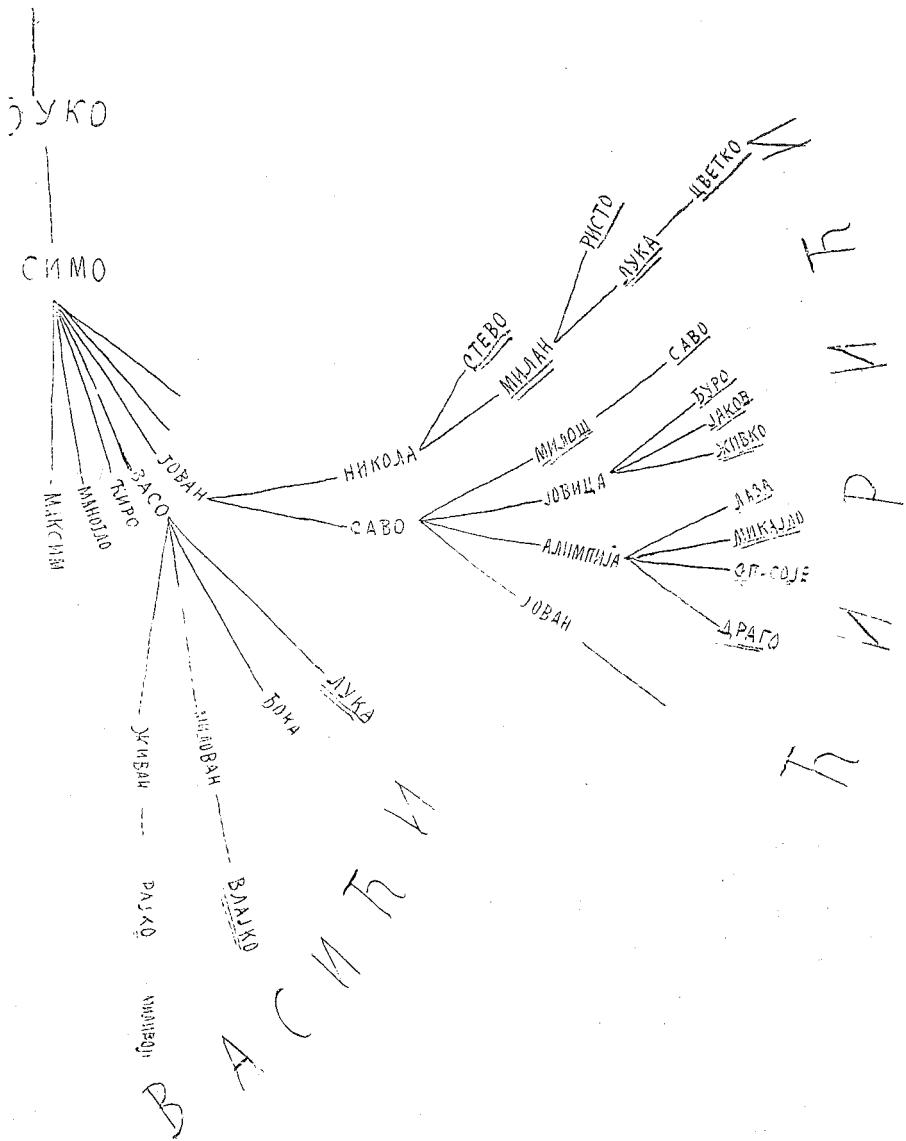
Описујући Д. Трешњицу, напоменући: да је од два зла једно мање, дати овакоме па ма и непрописну школу, но дозволити да децица од 7 до 11 година у лаком, често и издртом оделу, бојо, а по где-које и пладно, по зими и цичи пешачи по четири часа дневно, да јадно стигне до просветног извора, камо да се запоји „писменошћу“ а, у исто време усади у свој млађани организам башту за скору смрт, или ако ову преброди онда за развигтак кржљавог и немоћног подмлатка, у коме Србин мора да гледа пионера за вакронуће својих давнашњих жеља. Не, не! — нетреба се светити подмлатку, за то: што њихови родитељи нису у стању, или немају толико увиђавности за подизање прописних школа; најзад, мањи је грех оставити га и неписменог ћо га чила и здрава — само што је неписмено — бацати са „торпедске стене“, — другим речима: не треба живот децице запостављати „формама“!

Упоредо са здравственошћу иде и привредно гледиште. Економно-привредни живаль остављен је самом себи, са примитивном спремом да се бори противу наоружаних суседа, рационалном спремом и савременим оруђем. С једне стране поменута надмоћност, с друге географски положај са елементарним неприликама бацају га у чељусти зеленаша! — Земљорадничке задруге — оваке, какве су, немоћне су ћо да га задрже од даљег падања у ћиротињу, а о газдинству само су лепе, па ипак празне жеље! — Поред сеоских штедионица, реда би било основну наставу преустроити, а привредне школе поставити јунаке, — какве захтевају географско-економски услови појединих крајева.

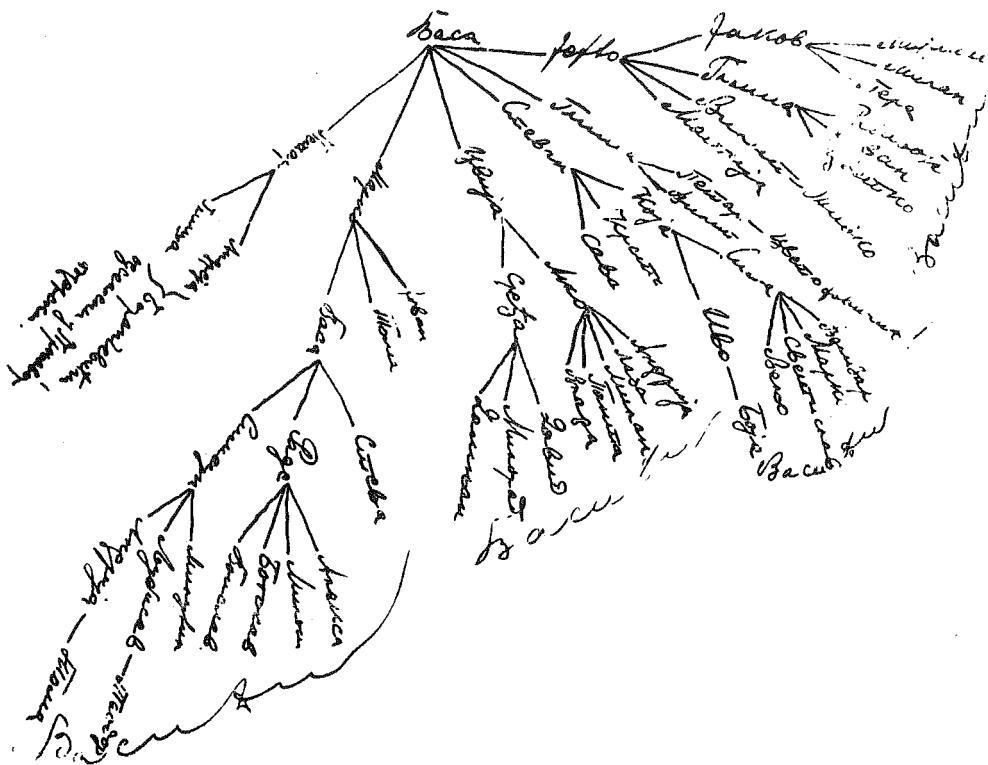
С религиозног гледишта, овај крај исправношћу својом заслужује лажње, али општа болес(т), која се и овде опажа би у дисхармонији свештенства и парохијана, које би нестало када би се праведни захтеви првих решили: у питању регулисања систематичких плата и пензија.

С моралног гледишта, сеоски живаль онамошњег краја на висини је поштовања, а брачна веза скопчана верношћу, и материнска чедност могу да очувају генерације, као што је Васе, пасторка Богдановог, који је у почетку прошлога столећа досељен у Ликодру оставил потомство изложену у следећој родословној таблици.

Син Боже Голубовића*

*) Село Ликодра: родослов породице Васић (досељене из Радаља) (из књиге Рађевина и Јадар у рукописима Џвиђићевих сарадника, с. 154.)

Код овако јаких задруга, економни би напредак био у јаком пољту, кад би се катастром и праведном комасирајућом комисијом оптеретила знатна имања, јер Златибор, Хомоље, Лужница па и Рађевина несму имати једне класе земљишта са: Мачвом, Стилом, Поморављем и другим штитомим крајевима наше Отаџбине.

Поред подизања школа потребних географско-економским прилика, упоредна је потреба бржег и лакшег саобраћаја. Железничку мрежу треба разгранати и у ове забачене крајеве, па, да се осети корист за мештане и за Државу.

Неки применjuју ону Данску изреку: „Има много трулог у држави Српској!“ — Не, напротив, у Србији је, па и у овом крају све свеже и бујно, и, само треба: прегаоства, воље и мало озбиљнијег познавања географско-економских прилика од стране надлежних, после чега би следовале битне поправке, а, тада би нам Економно-привредни живљав натло пошао унапред у правцу добра и благостања!

Са горњом жељом завршује овај рад

Argus

На Божић 1893. год.
У Крупњу

2. Тевтер Мукаде Крупањ (1831)

ЗМП Ибр. 6685 — Архив Србије

Т Е В Т Е Р М У КАДЕ КРУПА Њ

1247. године по турски (1831. године)

Села	Мукаде	Крупине	Пченица — ока	Кукуруз — ока	Зоб — ока	Ечам — ока
1	2		3	4	5	6
1.	БРШТИЦА		314	480	213	17
1.	Мијаило Крсман		40	135	35	—
2.	Никола Крсман		—	25	30	—
3.	Јован Крсман		20	55	25	—
4.	Пом Сима		—	15	—	—
5.	Димитрие Алексиевић		21	12	—	4
6.	Дамјан Димитриевић		—	50	16	—
7.	Деспот Симон		70	50	15	—
8.	Деспот Вићентиевић		70	78	36	8
9.	Панта Михаиловић		43	20	26	—
10.	Тадија Цвитановић		50	20	20	5
11.	Боко Михаиловић		—	—	—	—
2.	ЛИПЕНОВИЋ		101	1585	292	57
1.	Димитрие Николајевић		—	20	42	—
2.	Мићо Којовић		50	65	13	—
3.	Боко Андрејевић		65	115	20	—
4.	Марко Станић		15	50	20	—
5.	Стеван Радовановић		50	95	30	—
6.	Илија Милутиновић		—	15	—	—
7.	Миленко Петровић		—	65	—	—
8.	Иван Марковић		—	85	—	—
9.	Петар Матић		28	25	—	—
10.	Јован Матић		13	25	—	—
11.	Јован Рубановић		60	65	—	—
12.	Јован Тимотијевић		60	75	—	—
13.	Ристо Новаковић		120	30	—	—
14.	Илија Савић		12	10	—	—
15.	Мићо Гавrilовић		47	65	20	—
16.	Вучета Николајевић		25	40	—	—
17.	Кнез Мића		40	40	—	—
18.	Васо Благојевић		16	25	15	—
19.	Вучић Миленковић		50	115	30	—
20.	Ефто Станимировић		5	30	—	—
21.	Петар Станимировић		23	45	—	14
22.	Стеван Дринчић (Еремић?)		—	45	—	—
23.	Мишо Антонијевић		—	10	—	—
24.	Лазо Антонијевић		—	20	—	—
25.	Матеа Живановић		85	80	35	38
26.	Никола Марковић		50	75	5	—
27.	Мићо Вићентић		—	10	—	—
28.	Крсто Јеловић (Јелић?)		45	40	32	5
29.	Груцица (Грибица) Ереми(ов)ић		55	25	—	—
30.	Милутин Симоновић		32	40	20	—
31.	Миленко Новаковић		16	10	—	—
32.	Милош Ковачевић		—	—	—	—
33.	Јован Дринчић (?)		20	20	10	—

* Архив Србије. Збирка Мите Петровића (ЗМП)
Ибр. 6685.

1	2	3	4	5	6
34.	Поп Бирко	40	—	—	—
35.	Ефто Максимовић	5	25	—	—
36.	Ефто Ереми(ов)ић	41	60	—	—
37.	Јањим Зеловић	33	—	—	—
38.	Деспот Симеоновић	—	20	—	—
3. БАНОВЧА (Бањевац)		1/2	655	85	6
1.	Петар Дамјановић	30	50	5	—
2.	Григорије Дамјановић	28	55	—	—
3.	Никола Пантић	21	10	—	—
4.	Ђорђе Борђевић	17	22	—	—
5.	Митар Лазић	32	28	—	—
6.	Буро Лазић	35	30	—	—
7.	Букањ Милутиновић	70	60	13	—
8.	Симо Григоријевић	24	25	4	—
9.	Марко Миладиновић	38	5	—	—
10.	Тодор Грабић	38	110	—	6
11.	Петар Филиповић	20	60	10	—
12.	Тодор Николајевић	10 1/2	28	5	—
13.	Мићо Радовановић	—	2	—	—
14.	Живан Љукић	10	10	—	—
15.	Живан Симоновић	51	42	32	—
16.	Стеван Лазић	—	15	—	—
17.	Васо Милутиновић	40	100	12	—
18.	Милош Пантић	—	3	—	—
4. ДРОБЊАК (Дурњак)		416	468	184	—
1.	Мали Панта	50	60	70	—
2.	Паво Симоновић	50	10	20	—
3.	Манојло Вићентић	25	12	10	—
4.	Васа Вићентић	12	10	4	—
5.	Стојо Јовић	30	75	20	—
6.	Радован Антонијевић	21	40	12	—
7.	Лаза Дмитровић	33	35	13	—
8.	Мићо Вићентић	12	5	—	—
9.	Боко Грабић	—	12	—	—
10.	Рајко Грабић	11	5	—	—
11.	Марко Миленковић	40	20	—	—
12.	Чича Илија	—	10	—	—
13.	Манојло Симоновић	—	13	—	—
14.	Митар Матић	8	12	—	—
15.	Петар Матић	10	12	—	—
16.	Симо Панић	55	55	35	—
17.	Ранко Илиевић	12	8	—	—
18.	Матеа Илиевић	—	35	—	—
19.	Јован Илиевић	35	30	—	—
20.	Коста Борђевић	12	10	—	—
5. КРЖАВА		267	478	288	15
1.	Буро Костић	12	15	20	—
2.	Гајо Превић	10	20	15	—
3.	Ефто Павловић	60	75	60	—
4.	Митар Миладиновић	10	28	30	—
5.	Јован Антонијевић	—	15	—	—
6.	Петко Миладиновић	40	15	30	10

1	2	3	4	5	6
7.	Милосав Илиевић	50	35	35	—
8.	Стеван Јовановић	—	8	—	—
9.	Буро Јовановић	27	33	—	—
10.	Петар Симоновић	10	22	—	—
11.	Илија Милосављевић	—	12	—	—
12.	Јово Терзић	38	80	53	—
13.	Буро Радовановић	—	30	—	—
14.	Буро Манојловић	10	30	20	—
15.	Станимир Ристић	—	60	25	5
6. БАЛКАН (Планина)		361	397	90	16
1.	Никола Јовановић	40	100	40	—
2.	Живан Лукић	15	35	—	5
3.	Живан Манојловић	10	10	—	—
4.	Радован Боковић	42	40	15	—
5.	Грбица Станоевић	36	50	10	—
6.	Борђе Грбић	25	30	6	—
7.	Мићо С(о)колић	40	25	—	5
8.	Танасија Грбица	15	20	2	—
9.	Марјан Лазић	38	25	48	6
10.	Димитрије Николајевић	23	12	—	—
11.	Илија Стефановић	22	10	5	—
12.	Грбица Николајевић	10	10	—	—
13.	Гаврило Самарчић	45	30	15	—
7. БОГОШНИЦА (Богошница)		888	955	284	—
1.	Букањ Радосављевић	48	75	32	—
2.	Гајко Миловановић	37	75	5	—
3.	Игњат Перишић	32	75	45	—
4.	Матеја Јовановић	56	21	—	—
5.	Марко Јовановић	30	85	42	—
6.	Паво Радовић	155	32	22	—
7.	Трифун Радовановић	29	50	20	—
8.	Никола Радић	25	35	—	—
9.	Илија С(о)колић	24	35	—	—
10.	Јанко Буровић	11	20	6	—
11.	Животин... (син?)	—	5	—	—
12.	Мићо Илиевић	19	20	—	—
13.	Манојло Пантић	5	35	—	—
14.	Јован Живановић	80	70	15	—
15.	Мијат Алексић	82	40	15	—
16.	Гајко Марковић	35	32	—	—
17.	Матија Димитријевић	11	18	—	—
18.	Стеван Бурић	17	18	—	—
19.	Никола Бурић	9	10	12	—
20.	Паво Ивановић	70	60	26	—
21.	Филип Бурић	40	20	—	—
22.	Марко Симеоновић	8	40	—	—
23.	Матија Јовановић	25	20	—	—
24.	Анта Бурђевић	30	30	23	—
25.	Стеван Обрадовић	—	5	—	—
8. ТОМАНИ (Томањ)		414	523	212	—
1.	Петар Пантић	48	70	7	—
2.	Јово Бурић	24	25	15	—

1	2	3	4	5	6
3.	Тасо С(о)колић	25	35	23	—
4.	Лука Ристић	25	70	38	—
5.	Матеја Петковић	15	56	5	—
6.	Живан Миладиновић	35	35	—	—
7.	Тешо Миладиновић	37	15	5	—
8.	Матеја Јовановић	37	90	35	—
9.	Јаков Миладиновић	35	30	6	—
10.	Васа Стевановић	55	55	48	—
11.	Стеван Ивановић	38	36	30	—
12.	Гајо Грујовић	40	12	—	—
9. ТРИШНИЦА (Тријешница)		244	572	159	10
1.	Стеван Симоновић	40	50	40	—
2.	Трифун Игњатовић	22	25	18	—
3.	Илија Веселиновић	30	35	15	10
4.	Радо Васић	8	17	15	—
5.	Јово Лукић	15	27	—	—
6.	Станоје Григоријевић	23	35	13	—
7.	Ђурђе Марковић	30	31	23	—
8.	Петар Марковић	—	5	—	—
9.	Петар Поповић	—	10	—	—
10.	Станимир Петровић	10	25	—	—
11.	Којо Степановић	—	—	—	—
12.	Тадија Степановић	—	10	—	—
13.	Стеван Васић	—	40	5	—
14.	Васо Алексијевић	23	55	15	—
15.	Петар Лукић	18	50	—	—
16.	Мићо Алексијевић	—	55	8	—
17.	Јован Лукић	—	30	7	—
18.	Сима Васовић	—	22	—	—
19.	Гајо Васовић	25	25	—	—
20.	Стеван Вучић	—	25	—	—
21.	Лазо ... (без презимена)	—	10	—	—
22.	Мијаило Игњатовић	—	10	—	—
10. РАДАЉ					
Маала Рогуља		83	411	111	13
1.	Тошо Лукић	—	17	—	13
2.	Поп Костовић	—	15	—	—
3.	Илија Михаиловић	28	60	10	—
4.	Павле Костандиновић	—	34	8	—
5.	Бојко Максимовић	20	25	20	—
6.	Стојан Живановић	10	50	18	—
7.	Тодор Максимовић	—	15	—	—
8.	Којо Јокић	—	80	30	—
9.	Никола Савић	5	15	—	—
10.	Ђоко Марјановић	—	50	—	—
11.	Марјан Лазић	20	50	27	—
Маала Ш(љ)ивар		214	909	123	—
12.	Исидор Мићић	22	65	8	—
13.	Јоко Максимовић	32	60	10	—
14.	Јован Ђурђевић	32	120	27	—
15.	Милош Ристић	30	80	13	—
16.	Џојо Петровић	8	67	—	—

1	2	3	4	5	6
17.	Илија Игњатовић	—	27	—	—
18.	Илија Матовић	—	65	—	—
19.	Панто Крсмановић	15	60	10	—
20.	Станко Недељковић	—	45	—	—
21.	Панто Томић	10	70	—	—
22.	Мићо Јовановић	10	70	35	—
23.	Живан Јовановић	—	70	10	—
24.	Павле Срдовић	40	65	10	—
25.	Марко новодошавши	—	10	—	—
Маала Уструљ		38	254	97	2
26.	Петар Госпавић	—	20	—	—
27.	Јово Игњатовић	8	74	28	7
28.	Иван Игњатовић	3	25	8	—
29.	Илија Васић	11	25	20	5
30.	Сава Тршић	5	20	8	—
31.	Петар Пантић	11	60	10	—
32.	Максим Петрановић	—	30	23	—
Маала Ђуково Брдо		310	572	175	—
33.	Марко Лукић	—	20	—	—
34.	Симо Борђевић	—	15	—	—
35.	Живан Лукић	15	30	—	—
36.	Васо Симић	10	20	10	—
37.	... (без имена) Симић	—	70	26	—
38.	Јово Митровић	93	120	—	—
39.	Танасије Митровић	10	30	—	—
40.	Живан Лазић	—	30	3	—
41.	Симо Радић	38	80	80	40
42.	Марко Антић	—	—	—	—
43.	Мићо Поповић	23	50	16	—
44.	Мојо Поповић	4	25	—	—
45.	Петар Костровић	58	102	23	—
46.	Ристо Ристић	20	30	7	—
47.	Васо Митровић	7	10	—	—
Маала Жарковић		126	644	128	3
48.	Јован Бокић	—	25	—	—
49.	Бокан Ивановић	—	10	—	—
50.	Максим Крсмановић	3	10	—	—
51.	Васо Лукић	—	25	—	—
52.	Стојан Радојчовић	15	134	—	—
53.	Мато Спасовић	7	80	9	3
54.	Милован Стевановић	20	120	20	—
55.	Сава Ивановић	15	40	10	—
56.	Тодор Ивановић	40	120	30	—
57.	Нестор Благојевић	—	20	6	—
58.	Стојан Ракић	26	45	26	—
59.	Благое Божић	—	15	27	—
Маала Батина		51	394	25	7
60.	Петар Илић	8	45	—	—
61.	Андреа Филиповић	7	30	10	—
62.	Нико Јовановић	8	140	—	—

1	2	3	4	5	6
63.	Јово Нинковић	5	30	—	—
64.	Петар Симић	2	30	—	—
65.	Симо Петровић	2	38	15	7
66.	Павле Васић	6	45	—	—
67.	Матеја Степановић	8	30	—	—
68.	Ефто Петровић	5	6	—	—
11. ВЕЛИКА БОХОРИЦА (БОРИНА)		278	1085	72	—
1.	Петко Недељковић	—	20	—	—
2.	Васа Томић	—	35	—	—
3.	Крсто Томић	44	35	—	—
4.	Игњат Томић	28	50	—	—
5.	Танаско Ивановић	—	40	—	—
6.	Антоније Томић	4	50	5	—
7.	Деспот Ивановић	—	50	5	—
8.	Јово Божић	50	50	120	—
9.	Јово Ивановић	50	50	120	—
10.	Цветан Николаевић	10	22	—	—
11.	Глигорије Боковић	4	10	—	—
12.	Радо Ђирковић	—	35	—	—
13.	Мијаило Ђерковић	5	30	—	—
14.	Мићо Симовић	—	35	—	—
15.	Иван Симовић	2	10	—	—
16.	Паво Петровић	—	—	—	—
17.	Боко Илиевић	4	30	—	—
18.	Васо Андрејевић	—	7	—	—
19.	Деспот Максимовић	7	45	—	—
20.	Симо Јовић	—	20	—	—
21.	Боко Петровић	—	35	10	—
22.	Коста Ристић	—	15	—	—
23.	Паво Недељковић	—	16	—	—
24.	Мијаило Вучић	—	20	—	—
25.	Лука Павловић	—	90	—	—
26.	Павле Николаевић	60	50	25	—
27.	Вукман Лукић	—	40	—	—
28.	Коста Мијаловић	—	36	—	—
29.	Јоко Ристић	—	25	—	—
30.	Борђе Илић	—	30	—	—
Маала Коцова (Гучево)		155	580	38	22
31.	Ристо Николаевић	12	70	12	3
32.	Марко Ивановић	20	40	—	—
33.	Ристо Ђирковић	—	20	—	—
34.	Иван Нинковић	—	30	—	—
35.	Мића Ђирковић	—	30	—	—
36.	Андреа Гајовић	—	15	—	—
37.	Симо Јовановић	—	60	—	—
38.	Ефто Стефановић	—	35	—	6
39.	Радо Максимовић	45	55	14	7
40.	Илија Ристић	10	35	7	6
41.	Риста Савић	—	—	—	—
42.	Слако Матић	—	65	5	—
43.	Сава Мијаловић	22	35	—	—
44.	Јаков Радовановић	40	40	—	—

1	2	3	4	5	6
45.	Којо Јаћимовић	—	20	—	—
46.	Максим Митровић	6	30	—	—
		155	580	38	22
12	ПРАСНА (Брасина)	214	3316	169	—
1.	Петар Скулић (С(о)колић?)	—	350	—	—
2.	Ристо Василовић	—	20	—	—
3.	Крсто Василовић	—	—	—	—
4.	Паво Живановић	—	30	—	—
5.	Петко Грујовић	15	35	—	—
6.	Тадија Митровић	—	20	—	—
7.	Живан Васић	15	6	—	—
8.	Тимотије... (без презимена)	—	10	—	—
9.	Тријко Крсмановић	22	70	—	—
10.	Ефто Томић	26	60	55	—
11.	Ефто Стевановић	12	35	—	—
12.	Антоније Станковић	—	45	—	—
13.	Васо Павловић	—	10	—	—
14.	Тома Јовановић	—	30	—	—
15.	Јосиф Јовановић	—	55	—	—
16.	Бојо Милосављевић	—	50	—	—
17.	Слајое Милосављевић	—	20	—	—
18.	Дамјан Џукановић (Џукановић?)	30	70	—	—
19.	Алекса Игњатовић	—	50	—	—
20.	Кнез Игњат	15	40	—	—
21.	Јован Стокић	8	90	—	—
22.	Тадија Станоевић	15	80	—	—
23.	Арсеније Милошевић	—	35	—	—
24.	Илија Јовановић	—	20	—	—
25.	Јово Симоновић	—	45	—	—
26.	Гаврило Андреевић	—	15	—	—
27.	Андреа Благојевић	—	30	—	—
28.	Тадија Лазовић	20	170	10	—
29.	Мишић Букић	—	80	28	—
30.	Буро Живановић	—	20	3	—
31.	Андреа Младеновић	5	55	18	—
32.	Јован Младеновић	—	110	—	—
33.	Симо Илић	50	120	10	—
34.	Петар Гаић	35	55	12	—
35.	Пајо Митровић	—	180	13	—
36.	Симо Костић	17	105	—	—
37.	Ристо Костић	—	160	8	—
38.	Панта Милошевић	22	150	20	—
39.	Манојло Вукосављевић	—	120	—	—
40.	Јово Стојановић	—	30	—	—
41.	Стојан Ристић	—	60	—	—
42.	Игњат Стојановић	—	70	—	—
43.	Илија Вукосавић	—	115	—	—
44.	Поп Јован	—	40	—	—
45.	Стојан Мићић	—	35	—	—
46.	Пано Лукић	—	20	—	—
47.	Антоније Лукић	—	50	—	—
48.	Лука Џукић	—	20	—	—
49.	Живан Павловић	—	—	—	—
50.	Петар Павловић	—	30	—	—

1	2	3	4	5	6
Семејства					
51.	Панто Јовић	—	20	—	—
52.	Исаило Јовановић	42	105	—	—
13. КОВИЉАЦ (Ковиљача)					
	Долина Маала	86	3599	82	13
1.	Лазо Савић	9	350	—	—
2.	Нешто Бежић	11	220	—	—
3.	Боко Савић	—	56	—	—
4.	Нешто Смиланић	—	52	—	—
5.	Стојан Јовановић	10	180	5	—
6.	Ристо Јовановић	—	170	6	—
7.	Дамјан Трповић	35	214	—	—
8.	Тошо Симић	—	188	—	—
9.	Дамјан Миловановић	—	116	—	—
10.	Анто Јовановић	—	228	8	—
11.	Којо Антонијевић	—	80	—	—
12.	Станое Џујић	—	40	—	—
13.	Спасоје Ефтитић	—	178	8	—
14.	Марко Глигоријевић	1	102	—	—
15.	Митар Лукчић	5	148	10	—
16.	Васо Томић	—	146	—	—
17.	Ефто Лазић	—	78	—	—
18.	Деспот Благојевић	—	30	—	—
19.	Гајо Савић	—	30	—	—
20.	Симо Божић	—	70	—	—
21.	Боко Божић	—	54	—	—
22.	Живан Божић	—	90	—	—
23.	Аврам Мијаиловић	—	96	—	—
24.	Марко Митровић	—	130	30	—
25.	Илија Божић	—	140	—	—
26.	Начо Божић	15	140	—	—
27.	Лука Григоријевић	—	90	—	—
28.	Јован Митровић	—	140	9	10
29.	Милован Трпковић	—	50	—	3
30.	Сава Тадић	—	29	6	—
Маала Грбов(и)ца					
		13	995	33	41
31.	Буро Савић	—	100	—	—
32.	Илија Петковић	—	75	—	—
33.	Тодор Лазић	7	110	—	—
34.	Рафајило Јаковић	—	150	8	3
35.	Вукосав Савић	—	120	—	—
36.	Григорије Мијаиловић	—	55	—	5
37.	Којо Мијаиловић	—	15	—	8
38.	Панта Мијаиловић	6	100	17	—
39.	Ристо Фросиновић	—	110	—	25
40.	Максим Вирциловић	—	130	8	—
Маала Бавуља (Павуља)					
		38	1035	98	6
41.	Радован Недељковић	—	70	17	3
42.	Ристо Милојевић	3	75	22	—
43.	Јован Трпковић	—	5	—	—
44.	Јованче Марковић	25	160	28	—
45.	Тодор Богићевић	—	115	12	—

1	2	3	4	5	6
46.	Илија Мићић	—	130	—	—
47.	Стефан Радосављевић	10	16	—	—
48.	Миленко Пауновић	—	60	—	—
49.	Јосиф Миловановић	—	50	12	—
50.	Сава Бурић	—	—	4	—
51.	Тасо Марковић	—	35	3	—
52.	Стеван Дамјановић	—	150	—	8
Маала Самари (Сенари?)		35	840	20	—
53.	Кнез Игњат	35	180	20	—
54.	Максим Јовановић	—	23	—	—
55.	Петар Андреевић	—	30	—	—
56.	Максим Симоновић	—	60	—	—
57.	Никола Лазић	—	100	—	—
58.	Мирко Симоновић	—	70	—	—
59.	Којо Лазаревић	—	20	—	—
60.	Максим Митровић	—	70	—	—
61.	Максим Гајовић	—	100	—	—
62.	Паво Давидовић	—	10	—	—
63.	Јово Тадић	—	20	—	—
64.	Игњат Григоријевић	—	80	—	—
14. БАСКОВЦА (Пасковача)		273	110	136	4
1.	Кнез Стеван	25	50	5	—
2.	Марко Максимовић	26	40	8	—
3.	Стеван Руњић	55	80	8	4
4.	Паво Николајевић	10	100	7	—
5.	Илија Јокић	50	85	10	—
6.	Ефто Живановић	20	45	5	—
7.	Јован Томић	—	65	—	—
8.	Антоније Цојовић	30	100	50	—
9.	Буро Ристић	35	10	—	—
10.	Маријан Мићовић	—	70	12	—
11.	Јован Григоријевић	5	50	5	—
12.	Јаков Алексијевић	—	35	—	—
13.	Димитрије Пантић	—	40	—	—
14.	Ефто Живановић	—	100	13	—
15.	Боко Живановић	10	70	—	—
16.	Лазо Ковачевић	—	65	—	—
17.	Живан Костић	13	40	13	—
18.	Поп Глиша	—	55	—	—
15. ЗАЈАЧА		132	386	118	28
1.	Никола Васиљевић	10	20	15	12
2.	Буџо Гавриловић	5	35	—	—
3.	Ефрем Петровић	—	35	—	—
4.	Миле Ва(ра)гић?	—	8	—	—
5.	Васа Стефановић	16	35	10	—
6.	Тома Стефановић	—	12	—	—
7.	Бондан Илијевић	12	20	5	—
8.	Илија Јовановић	—	10	—	5
9.	Сава Томић	—	10	3	—
10.	Петар Тадић	—	23	25	—
11.	Деспот Матић	10	35	—	—
12.	Никола Матић	—	16	—	—

1	2	3	4	5	6
13.	Симон Николић	—	20	25	—
14.	Ефто Никол(а)евић	10	20	25	—
15.	Петар Томић	10	20	5	—
16.	Мићо Тадић	—	15	—	—
17.	Марко Матић	47	32	5	6
18.	Анто Илиевић	—	10	—	—
19.	Паво Аћимовић	—	10	—	—
16. МАЛА БОГОРИЦА (Бохорина)		208	344	124	12
1.	Боко Теодоровић	38	55	22	—
2.	Гадија Теодоровић	110	35	20	12
3.	Андреа Бирковић	—	16	—	—
4.	Љубо Николаевић	10	76	20	—
5.	Божо Теодоровић	—	55	—	—
6.	Петар Константиновић	12	23	20	—
7.	Мићо Зарић	5	30	12	—
8.	Илија Максимовић	3	10	—	—
9.	Антоније Марковић	30	50	30	—
17. КРНЧАРИ (Грнчара) Горња Маала		—	00	60	—
1.	Никола Лазић	—	80	45	—
2.	Станоје Гавриловић	—	110	—	—
3.	Павле Савић	—	125	—	—
4.	Ефто Петровић	—	80	—	—
5.	Стефан Павловић	—	50	—	—
6.	Лаза Боковић	—	40	—	—
7.	Поп Рада	—	95	—	—
8.	Глишо Павловић	—	150	15	—
Долња Маала		396	1155	163	10
9.	Никола Петровић	—	65	33	—
10.	Јаза Андрејевић	—	55	25	10
11.	Мијаило Матић	—	60	25	—
12.	Крста Богосавић	25	40	30	—
13.	Глишо Пантелић	35	65	10	—
14.	Вујкосав Теодоровић	—	50	—	—
15.	Јован Теодоровић	—	55	—	—
16.	Јован Мијаиловић	6	95	—	—
17.	Никола Јовановић	15	40	—	—
18.	Павле Дамјановић	30	85	—	—
19.	Живан Павловић	50	110	—	—
20.	Петар Јокић	35	85	—	—
21.	Кнез Милош	50	85	30	—
22.	Гаврило Илиевић	—	10	—	—
23.	Петар Игњатовић	—	60	—	—
24.	Филип Јовановић	75	50	—	—
25.	Боро Милошевић	—	25	—	—
26.	Живан Божић	—	30	—	—
27.	Милосав Јанковић	—	10	—	—
28.	Јован Илиевић	—	10	—	—
29.	Панта Радовановић	55	40	—	—
30.	Максим Спасић	—	30	—	—
31.	Само Мирковић	—	30	10	—
32.	Миленко Спасоевић	20	70	—	—
ОКА:		10095	23085	3143	289
Укупно 17 села (+ 14 махала) (4 села са махалама)					

**3. Архив Србије (ЗТ Бр. 570)
тевтер арача Рађевских,
нахије Подрињске 1831**

Число	Имена	Пореске главе	Арачи
1	2	3	4
1. Село ШЉИВОВА			
1.	Антонија Радовановић	1	1
2.	Јаков „	—	2
3.	Глигорија Тимотић	1	3
4.	Максим „	—	4
5.	Деспот Јовановић	1	3
6.	Продан Николић Мијаило Савић	1	6
7.	Сава Перић	1	7 наново п.
8.	Станимир Перић Јован Перић	1	5 наново п.
9.	Марко Перић	1	9
10.	Вучета Јевтић Бранко Јевтић	1	10
11.	Илија Андрић	1	11 наново п.
12.	Андреја Бранковић	—	12
13.	Весо Јевтић	—	13
14.	Јован Першић	1	14
15.	Радован Бурђевић	—	13
16.	Милован Бурђевић	1	16
17.	Живан Цветиновић Милић Јовановић	1	17
18.	Мијаило Милић	—	18 наново п.
19.	Радован Глоторић	1	19
20.	Глигор Радочић	1	20
21.	Максим Стевановић умро	—	—
22.	Борђија Вилипа Максимовић	1	21
23.	Никола Максимовић	—	22
24.	Никола Гојковић	1	23
25.	Антонија Петковић	1	24
26.	Јаков Петковић Петар Петковић	—	23
27.	Петар Аћимовић	1	— наново п.
28.	Симо Јовановић	1	26
29.	Ранко Симић	—	27
30.	Маринко Грђанић	1	28
31.	Станимир Илић	—	29
32.	Ранко Грујанић Марко Митровић	—	33
		—	31
		—	— наново п.

1	2	3	4
33.	Митар Грујанић	—	32
34.	Тома Јанковић	1	33
35.	Деспот Јанковић	1	34
36.	Стеван Јанковић	1	33
37.	Васиљ Бурић	1	36
38.	Петар Бурић	1	37
39.	Паво Бурић	—	38
40.	Јован Гавриловић	1	39
41.	Бураћ Гавриловић	—	40
42.	Секула Мићић	—	41
	Димитрија Секулић	—	наново п.
43.	Васо Секулић	1	42
44.	Марко Радовановић	1	43
	Андреја Симић	—	наново п.
45.	Симо Милијовић	1	31
46.	Никола Милијовић, умро	—	—
47.	Тимотија Милијовић, умро	—	—

Сума 51 арача

2. Село СТАВЕ

1	2	Пор.	ап.
1.	Марко Радовановић	1	1
	Милан Ракић	—	наново п.
2.	Радован Петровић, умро	1	2
3.	Симо Радовановић	—	3
4.	Петар Симић	1	4
5.	Јован Ивковић	1	3
6.	Милан Ивановић	—	6
7.	Јован Бурић	1	7
8.	Благоје Ристивојевић	—	8
9.	Васиљ Ристивојевић	1	9
10.	Мијаило Симић	—	10
11.	Иван Симић	—	11
12.	Коста Симић	—	12
13.	Тривун Богдановић	1	13
14.	Лука Тривуновић	—	14
15.	Тома Тривуновић	—	15
16.	Вилијам Богдановић, умро	1	13
17.	Нешко Вилијовић	1	16
18.	Симо Перишић	1	17
19.	Младен Даић	1	18
20.	Матија Младеновић	—	19
21.	Бука Даић	1	30
22.	Лука Букић	—	21
23.	Митар Тривуновић, умро	1	22
24.	Сава Митровић	1	23
25.	Станимир Митровић	1	24
26.	Иван Уљез	1	25
27.	Грушица Даић	1	26
28.	Јевта Даић	—	27
29.	Илија Ристивојевић	—	28
30.	Аврам Илић	—	29
31.	Паво Окановић	—	30
32.	Милован Павловић	1	
33.	Василија Павловић	—	
34.	Јован Нешковић, умро	—	

1	2	3	4
35.	Маринко Јовановић Петар Јовановић	1	31 наново п.
36.	Боко Јовановић	1	32
37.	Мићо Николић	—	33
38.	Крсман Тимотић	1	34
39.	Живан Крсмановић	—	33
40.	Јован Тимотић	1	36
41.	Никола Јовановић	—	37
42.	Секула Јовановић	—	38
43.	Никола Савковић, умро		
44.	Милош Николић	1	39
45.	Јевто Николић	1	39
46.	Рако Перишић	1	40
47.	Живан Ракић	—	42
48.	Јаков Ракић	—	43
49.	Тома Јовановић	1	44
50.	Антонија Марковић	1	43
51.	Живан Антонић	—	46
52.	Матија Бајић	—	47
53.	Иван Матић	—	48
54.	Никола Марковић	1	49
55.	Никола Ракић	1	30
56.	Радован Мијатовић	1	31
57.	Филип Радовановић	—	32
58.	Милован Јанковић	1	33
59.	Живан Аћимовић	1	34
60.	Манојло Аћимовић	—	33

Сума 57 пор.

3. Село ВРВИЋ

1.	Максим Букић	—	1
2.	Живан Максимовић	1	2
3.	Јован Максимовић	—	3
4.	Глигор Аврамовић	1	4
5.	Стеван Аврамовић	1	5
6.	Срећо Глигорић, умро		
7.	Антонија Алексић	1	6
8.	Марко Влајковић, умро		
9.	Никола Марковић	—	7
10.	Милан Марковић	—	8
11.	Костадин Лазић	1	9
12.	Милован Лазић	1	10
13.	Петар Лазић	—	11
14.	Јован Лазић	—	12
15.	Илија Лазић	—	13
16.	Ильјат Пантелић Илија Пантелић	1	14
17.	Никола Игњатовић	1	13 наново (писан)
18.	Милисав Игњатовић	—	16
19.	Аћим Пантелић	1	17
20.	Тадија Аћимовић	—	18
21.	Петар Аћимовић	—	19
22.	Паво Аћимовић	—	20
23.	Матија Пантелић	1	21
24.	Милан Мирковић	—	22
25.	Антонија Пантелић	1	23

1	2	3	4
26.	Марко Антонић	—	24
27.	Симо Антонић	—	25
28.	Вучета Јевтић	1	26
29.	Живко Вучетић	—	27
30.	Мићо Живановић	1	28
31.	Буко Живановић	1	29
32.	Марко Алексић	1	30
33.	Матија Алексић	—	31
34.	Стеван Перић	1	32
35.	Иван Симић	—	33
36.	Мило Јаковић	—	34
37.	Поп Гаврило, није дао	1	33
38.	Нестор Живановић	1	36
39.	Јевто Живановић	—	37
40.	Матија Живановић	—	38
41.	Максим Живановић	—	39
42.	Грађо Живановић	—	40
43.	Бако Живановић	—	41
44.	Димитрија Милановић	—	42
45.	Танасија Димитрић	1	43
46.	Ранко Радовановић	1	44
47.	Митар Радовановић	1	45
48.	Јован Радивојевић	1	46
49.	Марко Радивојевић	—	47
50.	Никола Радивојевић	1	48
51.	Иван Николић	1	49
52.	Петар Радивојевић	1	51
53.	Милован Радивојевић	1	52
54.	Вучета Јевтић	1	32
55.	Петар Вучетић	—	33
56.	Јован Вучетић	—	34
57.	Живан Вучетић	—	33
58.	Младен Марковић	1	36
59.	Петар Јовановић	—	37
60.	Илија Симић	1	38
61.	Ранко Симић	—	39
62.	Мирко Симић	—	60
63.	Димитрија Буричић	1	61
64.	Крсман Буричић	1	62
65.	Вилијам Зелић	1	63
66.	Никола Филиповић	—	64
67.	Аврам Никетић	1	67
68.	Паво Аврамовић	—	66
69.	Милован Никетић	1	67
70.	Милош Миловановић	—	68
71.	Јаков Радовановић	—	69
72.	Петар Радовановић	—	70
73.	Јован Радовановић	—	71
74.	Радован Новаковић	1	72
75.	Антонија Борђић	1	73
76.	Тодор Антонић	—	74
77.	Јаков Јовичић	1	73
78.	Борђија Грујичић	1	76
79.	Паво Борђић	1	71
80.	Живан Грујичић	1	78
81.	Дамјан Живановић	—	79
82.	Ранко Живановић	—	—
83.	Милован Грујичић	—	80

1	2	3	4
---	---	---	---

84. Јанко Миловановић	—	81	
85. Јевто Миловановић	—	82	
86. Васо Грујичић	1	83	
87. Бранко Годоровић	1	84	
88. Бурица Тодоровић, умро			
89. Ранко Ракић, умро			

Сума 83 арача

4. Село ТОЛИСАВАЦ

1. Тодор Бајић	1	1	
2. Мило Тодоровић	—	2	
3. Иван Тодоровић	—	3	
4. Исаило Живановић	1	1	
5. Спасоје Живановић	—	3	
6. Луко Живановић	1	6	
7. Максим Мићић	1	7	
8. Марко Мићић	1	8	
9. Предраг Вуковић	1	9	
10. Станимир Милутиновић	—	10	
11. Максим Станојевић	—	11	
12. Ристан Мићић	1	12	
13. Илија Глигорић	1	13	
14. Јаков Илић	1	14	
15. Маринко Илић	—	15	
16. Петар Глигорић	1	16	
17. Андрија Петровић	—	17	
18. Симо Игњатовић	1	18	
19. Вилотија Тривуновић	1	18	
20. Панто Тривуновић	1	19	
21. Живан Симеуновић	1	20	
22. Недељко Симић	1	21	
Никола Недељковић			наново п.
23. Марко Недељковић	—	23	
24. Маринко Недељковић	—	24	
25. Петар Грујић	1	25	
26. Бурађ Грујић	1	26	
27. Матија Мијаиловић	1	27	
28. Петар Матић	—	28	
29. Јеврем Матић	—	29	
30. Илија Станичић, умро			
31. Милован Илић	1	30	
32. Милан Илић	1	31	
33. Васа Гавриловић	1	32	
34. Никола Димитрић	1	33	
35. Јанко Димитрић	1	34	
36. Никола Мијаиловић	1	35	
37. Марко Николић	—	36	
38. Матија Мијаиловић	—	37	
Ранко Матић			наново п.
39. Радован Мијаиловић	1	38	
40. Милинко Мијаиловић	1	39	
41. Јован Вучетић	1	40	
Павле Јовић			наново п.
42. Мићо Миловановић	1	41	
43. Гаја Миловановић	1	42	
44. Тривун Мићић	—	43	

1	2	3	4
45.	Крста Младеновић	1	44
46.	Јанко Младеновић	1	45
47.	Никола Вилиповић	1	46
48.	Андија Вилиповић	—	47
49.	Живан Вилиповић	—	48
50.	Јован Тешић	1	49
51.	Новак Тешић	1	50
52.	Никола Тешић	1	51
53.	Нешо Тешић	1	52
54.	Тома Петровић	—	53
55.	Симо Топаловић	1	54
56.	Паво Поповић	1	55
57.	Радо Вићановић	—	56
58.	Стеван Вићановић	—	57
59.	Андија Дамјановић	1	58
60.	Никола Дамјановић	1	59
61.	Веселин Дамјановић	—	60
62.	Митар Дамјановић	—	61
63.	Мићо Васиљевић	—	62
64.	Бурица Васиљевић	1	63
65.	Паво Јоановић	1	64
66.	Бајо Јоановић	—	65
67.	Јаков Јоановић	—	66
68.	Еврем Јоановић	—	67
69.	Јован Лукић	1	68
70.	Васо Лукић	—	69
71.	Петар Симић	1	70
72.	Маринко Симић	1	71
73.	Цветин Борбенић	1	72
74.	Мата Борбенић	—	73
75.	Коста Борбенић	—	74
76.	Мића Ефтић	—	75
77.	Грдо Миливојевић	1	76
78.	Максим Грујић	1	77
79.	Марко Грујић	—	78
80.	Симо Грујић	—	79
81.	Крста Лазић	—	80
	Никола Крстић		наново п.
82.	Јован Лазић	1	81
83.	Ристивој Лазић	1	82
84.	Мијаило Гавrilовић	1	83
85.	Петар Мијаиловић	1	84
86.	Шантелија Ристивојевић	1	85
87.	Трифун Шантелић	—	86
88.	Јован Николић	1	87
89.	Перо Николић	—	88
90.	Илија Симић	—	89
	Еврем Илић		наново п.
91.	Панто Симић	1	90
	Владисав Пантић		наново п.
92.	Матија Тошић	1	91
93.	Јован Тошић	1	92
94.	Бурабја Тошић	—	93
95.	Марко Тошић	—	94
96.	Матија Лукић	1	94
97.	Бока Лукић	—	95
98.	Паво Јоановић	1	96
99.	Гаврило Панић	1	97

1	2	3	4
100.	Симо Славковић	1	98
101.	Паво Васиљевић	1	99
102.	Крста Васиљевић	1	100
103.	Јован Васиљевић	—	101
104.	Ранко Васиљевић	—	102
105.	Матија Васиљевић	—	103
106.	Мића Николић Обрад Мићић	1	104
107.	Јован Илић	1	105
108.	Јаков Јовановић	—	106
109.	Јанко Јовановић	—	107
110.	Бранко Јовановић	—	108
111.	Марко Илић	1	109
112.	Цветан Илић	1	110
113.	Мило Крстић	—	111
114.	Петко Тривуновић	1	112
115.	Максим Бурђевић	—	113
116.	Антонија Спасојевић	1	114
117.	Костадин Максимовић	1	115
118.	Милисав Максимовић	—	116
119.	Јоан Симић Раде Јовић	1	117
			наново п.
120.	Матија Димитрић	1	118
121.	Паво Степановић	1	119
122.	Маринко Димитрић	1	120
123.	Стево Матић	—	121
124.	Милован Матић	—	122
125.	Бранко Павловић	—	наново п.
126.	Василије Матић	—	123
127.	Спасоје Симић	—	124
128.	Бурађа Мишковић	1	125
129.	Бајо Бурђевић	1	126
130.	Груцица Бурђевић	—	127
131.	Јанко Радивојевић	1	128
132.	Станиша Илић	1	129
133.	Цвијетан Алексић, умро	—	130
134.	Борђија Цвијетановић	—	131
135.	Иван Младеновић Живко Цветиновић	—	132
			наново п.
136.	Лазо	умро (мртви)	Сума
137.	Филип	умро	141 ар.
138.	Луко	умро	—
139.	Тривун	умро	—
140.	Тошо	умро (мртви)	—
141.	Живан Николић	умро "	—
142.	Василь	умро "	—
143.	Ранко	умро "	—
144.	Поп Јаков	умро "	пописати

5. Село ПЛАНИНА

1.	Марјан Лазић	1	1
2.	Младен Лазић	1	2
3.	Илија Стевановић	—	3
4.	Грујо Николић	—	4

1	2	3	4
5.	Димитрија Николић	1	5
6.	Живан Манојловић	—	6
7.	Танасија Грујичић	1	7
8.	Мићо Секулић	1	8
9.	Боко Грујичић	1	9
10.	Бујан Грујичић	1	10
11.	Љубинко Грујичић	—	11
12.	Радо Лукић	1	12
13.	Лука Радић	1	13
14.	Никола Јоановић	—	—
15.	Сава Николић	1	14
16.	Станое Николић	—	15
17.	Кузман Николић	—	16
18.	Недељко Николић	—	17
19.	Васо Николић, чуруција	—	—
20.	Радо Петровић	1	18
21.	Гаврило Самарчић, умро	—	—
22.	Василь Гавриловић	1	19
23.	Живан Гавриловић	1	20
24.	Стеван Гавриловић	—	21
25.	Глигорија Гавриловић	—	22

Сума 22 ар.

6. Село БОГОШТИЦА

1.	Станимир Окановић	1	1
2.	Максим Окановић	1	2
3.	Живан Окановић	1	3
4.	Танасија Станимировић	—	4
5.	Секула Илић	1	5
6.	Радован Илић	1	6
7.	Мићо Илић	1	7
8.	Тривун Радовановић	1	8
9.	Богдан Радовановић	1	9
10.	Паво Радивојевић	1	10
11.	Манојло Павловић	1	11
12.	Матија Јоановић	1	12
13.	Тодор Матић	—	13
	Петко Матић		наново п.
14.	Марко Јоановић	1	14
15.	Максим Јоановић	1	—
16.	Петар Миловановић	1	15
17.	Гаврило Миловановић	1	16
18.	Грујица Петровић	—	17
19.	Никола Радић	1	18
20.	Марко Николић	—	19
21.	Периша Радосављевић	—	20
22.	Нешо Перишшић	1	21
23.	Јанко Бурић	1	22
24.	Максим Јанковић	—	23
25.	Пајо Илић	1	24
	Марко Илић		накнадно п.
26.	Манојло Пантић	1	25
27.	Радо Мијатовић	1	26
28.	Васо Мијатовић	1	27
29.	Гаврило Марковић	1	28
30.	Јован Пантић	1	29

1	2	3	4
31.	Никола Пантић	1	30
32.	Стеван Буричић	1	31
33.	Петар Стевановић	—	32
34.	Јокан Илић	—	33
35.	Никола Буричић	1	?
36.	Матија Димитрић	1	34
37.	Илија Матић	—	35
38.	Марко Симић	1	36
39.	Макивија Симић	—	37
40.	Паво Ивановић	1	38
41.	Боко Ивановић	1	39
42.	Јоан Ивановић	1	40
43.	Матија Ивановић	—	41
44.	Андреја Буричић	1	42
45.	Мићо Бурић	1	43
46.	Вилип Бурић	1	44
47.	Матија Вилиповић	—	45

Сума 47 ар.

7. Село БАЊЕВАЦ

1.	Петар Филиповић	1	1
2.	Матија Филиповић	1	2
3.	Танасија Петровић	1	3
4.	Јован Матић	—	4
5.	Милицав Матић	—	5
6.	Бујан Милутиновић	1	6
7.	Нешко Букановић	1	7
8.	Марко Букановић	—	8
9.	Живан Симић	1	9
10.	Димитрија Живановић	1	10
11.	Милутин Живановић	—	11
12.	Симо Глигорић	1	12
13.	Марко Младеновић	1	13
14.	Јова Марковић	1	14
15.	Танасија Марковић	—	15
16.	Васо Милутиновић	1	16
17.	Јевто Милутиновић	—	17
18.	Луко Милутиновић	—	18
19.	Перо Васић	1	19
20.	Ристо Лукић	—	20
21.	Тодор Груичић	1	21
22.	Цвијетан Груичић	1	22
23.	Стенан Груичић	1	23
24.	Јован Груичић	—	24
25.	Боко Буричић	1	25
26.	Јован Буричић	—	26
27.	Никола Пантић	1	27
28.	Милош Пантић	1	28
29.	Живан Лукић	1	29
30.	Радо Живановић	—	30
31.	Марко Живановић	—	31
32.	Јово Лукић	—	32
33.	Глигорија Дамјановић	1	33
34.	Боко Глигорић	—	34
35.	Петар Дамјановић	1	35
36.	Паво Дамјановић	1	36

1	2	3	4
37.	Јаков Дамјановић	1	37
38.	Максим Петровић	—	38
39.	Тодор Николић	1	39
40.	Перо Тодоровић	—	40
41.	Митар Лазић Радо Митровић	1	41
42.	Бурађ Лазић	1	42
43.	Перо Бурђевић	—	43
44.	Стеван Лазић	1	44
45.	Мићо Радовановић	—	45
46.	Радоица Мићић	—	46

наново п.

8. Село ТОМАЊ

1.	Петар Пантић	1	1
2.	Јован Пантић	1	2
3.	Арсеније Перић	—	3
4.	Јован Ђурђевић	1	4
5.	Тешо Секулић	1	5
6.	Мато Секулић	1	6
7.	Димитрија Секулић	—	7
8.	Лука Булић	—	8
9.	Лука Крстић	1	9
10.	Марко Крстић	—	10
11.	Јанко Тадић	—	11
12.	Мато Петковић	1	12
13.	Живан Миладиновић	1	13
14.	Стојан Живаловић	—	14
15.	Тешман Миладиновић	1	15
16.	Живко Тешмановић	—	16
17.	Матија Ивановић	1	17
18.	Максим Ивановић	1	18
19.	Васо Ивановић	1	19
20.	Андирија Матић	1	20
21.	Милош Максимовић	—	21
22.	Милић Васић	—	22
23.	Гаврило Груић	—	23
24.	Василије Стевановић	1	24
25.	Боко Васиљевић	—	25
26.	Глигорија Васиљевић	—	26
27.	Паво Васиљевић	—	27
28.	Костадин Стевановић	1	28
29.	Симо Костић	—	29
30.	Јаков Миладиновић	1	30
31.	Мићо Миладиновић	—	31

Сума 31 ар.

9. Село ДРОБЊАК

1.	Пантелија Јездин	—	—
2.	Петар Пантелић	1	1
3.	Маринко Пантелић	1	2
4.	Паво Симић	1	3
5.	Василь Вићановић	1	4
6.	Арсеније Васиљевић	—	5
7.	Милош Васиљевић	—	6

1	2	3	4
8.	Манојло Вићановић	1	7
9.	Остоја Јовић	1	8
10.	Перо Остојић	—	9
11.	Радован Матић	1	10
12.	Тодор Антонић	—	11
13.	Јован Ракић	—	12
14.	Лазар Митровић	—	13
15.	Стеван Лазаревић	—	14
16.	Степан Лазић	—	15
17.	Мића Вићановић	—	16
18.	Боко Грујићић	—	17
19.	Илија Ракић	—	18
20.	Марко Миликовић	1	19
21.	Панта Марковић	—	20
22.	Манојло Симић	1	21
23.	Марко Симић	1	22
24.	Максим Симић	—	23
25.	Ранко Симић	—	24
26.	Милић Матић	—	25
27.	Митар Матић	1	26
28.	Панто Митровић	—	27
29.	Симо Панић умро?	—	—
	Марко Симић		наново п.
30.	Веселин Симић	1	28
31.	Паво Симић	—	29
32.	Ранко Илић	—	30
33.	Матија Илић	—	31
34.	Ристо Матић	—	32
35.	Иван Илић	1	33
36.	Јаков Николић	—	34
37.	Костадин Ђукић	1	35
38.	Радован Костић	—	36
39.	Рако Груичић	—	37
40.	Јован Јовановић	—	38

Сума 39 ар.

10. КАСАБА КРУПАЊ

1.	Јаков Екмечић	1	1
2.	Максим Бошњак	1	2
3.	Симо Екмечија	—	3
4.	Груцица Џвитиновић	—	4
5.	Андирија Митровић	1	5
6.	Илија Пантић	—	6
7.	Живан Јевтић	1	7
8.	Ристо Илић	—	8
9.	Ристо Мали	—	9
10.	Мићо Мали	1	10
11.	Спасоје Јовановић	1	11
12.	Марко Радовановић	1	12
13.	Марко Митровић	—	13
14.	Марко Мијуновић	—	14
	Игњат Марковић		наново п.
15.	Мило Перић	1	15
16.	Нешко Екмечија	1	16
17.	Павле Екмечија	1	17
18.	Јован Станков	1	18

1	2	3	4
19.	Јован Илић	1	19
20.	Никета Тувекчија	—	—
21.	Ристо Тувекчија	1	20
—	Станко Тувекчија	—	21
—	Антоније Максимовић	—	22
—	Боко Максимовић	—	23
—	Живан Чарукчија	—	24
—	Јово Чарукчија	—	25
—	Јово Ковачевић	—	26
—	Буљо Живановић	—	27
—	Никола Живановић	—	28

11. Село БРШТИЦА

Сума	29 ар.
1	1
1	2
1	3
1	4 (5?)
1	6
1	7
1	8
1	8 (?)
—	9
1	10
—	11
—	12
—	13
1	14
1	15
—	16
—	17
—	18
1	19
—	20
—	21
—	—
1	22
—	23
—	24
1	25
1	26
1	27
—	28
—	29
—	30
1	31
1	32
—	33
—	—
1	34
1	35
—	36
1	37
1	38

умро

умро

Сума 39 ар.

1	2	3	4
---	---	---	---

12. Село ЛИПЕНОВИЋ

1.	Димитрија Николић	1	1
2.	Мијо Костић	1	2
3.	Теован Костић	1	3
4.	Стеван Радовановић	1	4
5.	Илија Милутиновић	1	5
6.	Марко Јанковић	1	6
7.	Перо Марковић	—	7
8.	Буко Андрић	1	8
9.	Љубинко Андрић	1	9
10.	Живан Андрић	—	10
11.	Маноило Андрић	—	11
12.	Милинко Петровић	1	12
13.	Милисав Маринковић	1	13
14.	Паво Милинковић	—	14
15.	Иван Марковић умро	—	
16.	Коста Ивановић	1	15
17.	Марко Ивановић	—	16
18.	Петар Матић	1	17
19.	Пуреш Максимовић	—	18
20.	Јован Матић	1	19
21.	Јован Тимотић	1	20
22.	Веселин Јовић	—	21
23.	Антонија Јовановић	—	22
24.	Воин Антонић	1	23
25.	Јован Војновић	1	— (?)
26.	Вучета Николић	1	24
27.	Јован Вучетић	1	25
28.	Илија Савић	1	26
29.	Мијо Алексић	1	27
30.	Коста Теовановић	1	28
31.	Товило Теовановић	1	29
32.	Мијо Тешић	—	30
33.	Васо Благојевић	1	31
34.	Вучета Милинковић	1	32
35.	Пера Милинковић	1	33
36.	Марко Вучетић	1	34
37.	Бранко Вучетић	—	35
38.	Миша Антонић	1	36
39.	Лазо Антонић	1	37
40.	Симо Стевановић	1	38
41.	Поп Бира умро?	—	
42.	Лазо Поповић	—	39
43.	Арсеније Поповић	—	40
44.	Јевто Станимировић	1	41
45.	Јаков Јевтић	—	42
46.	Петар Станимировић	1	43
47.	Никола Марковић	1	44
48.	Милош Марковић	1	45
49.	Крста Марковић	—	46
50.	Матија Живановић	1	47
51.	Ранко Матић	—	48
52.	Марко Матић	—	49
53.	Мијо Станојевић	1	50
54.	Крста Јелић умро	—	
55.	Станоје Дамјановић	1	51
56.	Груица Еремић	1	52

1	2	3	4
57.	Деспот Еремић	1	53
58.	Е(Ј)евто Еремић	1	54
59.	Тодор Еремић	1	55
60.	Луко Јевтић	—	56
61.	Вилотна Симић	1	57
62.	Веселин Вилотић	—	58
63.	Маринко Вилотић	—	59
64.	Марко Вилотић	—	60
65.	Деспот Симић	1	61
66.	Милинко Новаковић	1	62
67.	Милош Радивојевић	1	63
68.	Андирија Милошевић	1	64
69.	Мића Јовановић	1	65

Сума 65 ар.

13. Село КРЖАВА

1.	Бурађ Томић	1	1
2.	Петко Миладиновић	1	2
3.	Милисав Илић	1	3
4.	Андирија Илић	—	4
5.	Стеван Илић	—	5
6.	Перо Стевановић	1	6
7.	Бурађ Јовић	1	7
8.	Перо Симић	—	8
9.	Јово Симић	—	9
10.	Илија Милосављевић	1	10
11.	Максим Јевтић	1	11
12.	Ристо Јевтић	1	12
	Димитрије Ристић		наново п.
13.	Мата Јевтић	1	13
14.	Перо Максимовић	1	14
15.	Живко Максимовић	—	15
16.	Јоан Антонић	—	16
17.	Митар Милутиновић	1	17
18.	Марко Митровић	—	18
19.	Живан Мијаиловић	—	19
20.	Јоан Мијаиловић	1	20
21.	Симо Живановић	1	21
22.	Цвејо Матић	1	22
23.	Матија Јовић	—	23
24.	Паво Живановић	—	24
25.	Буро Радукић	1	25
26.	Радован Бурић	—	26
27.	Бурађ Јаковљевић	1	27
28.	Станимир Крстић	1	28
29.	Петар Крстić	—	29
30.	Матија Мирковић	1	— (?)
31.	Јован Мијунковић	1	30
32.	Тадија Мијунковић	1	31
33.	Лазар Мијунковић	1	32
34.	Панта Савић	1	33
35.	Перо Наранчић	—	34
36.	Мата Јовић	—	35
37.	Крста „	—	36
38.	Радо „		
39.	Перо „	Сума	37 ар.

40. Алимпић Илија
 41. Јевто
 42. Пантелија" Лазаревић

14. Село КОСТАЈНИК

1.	Биро Николић	1	1
2.	Марко Николић	1	2
3.	Мијаило Јовановић	1	3
4.	Ранко Мијаиловић	—	4
5.	Ненад Кузмановић	1	5
6.	Обрад Ненадовић	1	6
7.	Мијаило Ненадовић	—	7
8.	Мићо Пурић	1	8
9.	Вучета Пурић	1	9
10.	Тадија Пурић	1	10
11.	Андреја Сарић	—	11
12.	Стеван Бурђевић	1	12
13.	Перо Вићентић	—	13
14.	Микан Матић	1	14
15.	Митар Матић	1	15
16.	Недељко Матић	—	16
17.	Нико Игњатовић	1	17
18.	Аксо Јовановић	—	18
19.	Јанко Букић	1	19
20.	Андреја Букић	1	20
21.	Васо Букић	—	21 (?)
22.	Костадин Јаковљевић	1	22
23.	Лазо Јаковљевић	—	23
24.	Мато Васић	1	24
25.	Стево Васиљевић	1	25
26.	Јован Марјановић	1	26
27.	Анто Јовановић	1	27
28.	Максим Јовановић	—	28
29.	Страјло Станоевић	1	29
30.	Недељко Бурић	—	30
31.	Буро Пурић	1	31
32.	Грдо Пурић	—	32
33.	Јевто Петровић	1	33
34.	Вучета Пејић	1	34
	Глишо Пејић		наново п.
35.	Данило Вучетић	1	35
36.	Јован Вучетић	1	36
37.	Алекса Митровић	1	37
38.	Деспот Алексић	—	38
39.	Бурица Милић	1	39
40.	Јанко Марковић	1	40
41.	Мијаило Марковић	1	41
42.	Милисав Марковић	—	42
43.	Борђија Степановић	1	43
44.	Луко Степановић	1	44
45.	Андреја Степановић	—	45
46.	Станоје Гајић	1	46
47.	Глигор Јеремић	1	47
	Милета Глигорић		наново п.
48.	Саво Матић	1	48
	Мелентија Савић		наново п.
49.	Рако Савић	—	49

1	2	3	4
50.	Стеван Симић умро	1	50
51.	Веселин Симић	1	51
52.	Јевто Мијаиловић	1	52
53.	Милован Јевтић	—	53
54.	Андреја Нешковић	1	54
55.	Грујица Ристивојевић	1	55
56.	Максим Ристивојевић	1	56
57.	Лазо Ристивојевић	1	57
58.	Деспот Савић	1	58
59.	Мићан Савић	1	59
60.	Нестор Савић	1	60
61.	Милош Петровић	—	61
62.	Марко Петровић	1	62
63.	Јован Прокопић	1	63
64.	Благоје Прокопић	1	64
65.	Прокопија Антонић	1	65
66.	Паво Прокопић	—	66
67.	Боко Прокопић	—	67
68.	Мило Прокопић	—	68
69.	Васиљ Пурић	1	69
70.	Тадија Пурић	—	70
71.	Перо Митровић	1	71
72.	Алекса Евић	1	72
73.	Јован Евић	1	73
74.	Василије Евић	1	74
75.	Цвјетан Матић	1	75
76.	Димитрије Матић	1	76
77.	Букањ Илић	1	77
78.	Живан Паић	1	78
79.	Јово Глигорић	—	79
80.	Максим Петровић	1	80
81.	Мићо Максимовић	1	81
82.	Перо Максимовић	—	82
83.	Васиљ Петровић	1	83
84.	Милисав Петровић	1	84
85.	Илија Матић	1	85
86.	Никола Матић	1	86
87.	Милан Илић	1	87
88.	Коста Марковић	—	88
89.	Паво Лукић	—	89
90.	Јаков Вукосавић, умро	—	90
91.	Димитрије Алексић	1	91
92.	Јован Гавриловић	—	92
93.	Глишо Митровић	1	93
94.	Васиљ Матић, умро	—	94
95.	Никола Евић, умро	—	95
96.	Киро Паић	—	96
97.	Димитрије Бирић	—	97
98.	Живан Глигорић	—	98
99.	Глигорије Вучетић, умро	—	99
100.	Томо Петковић	1	100
101.	Иван Томић	—	101
102.	Антонија Јовановић Јанко Антонић	1	102
103.	Станко Савић, умро	1	103
104.	Живан Антонић	—	104

1	2	3	4
---	---	---	---

15. Село ЛИКОДРА

1.	Антонија Митровић	—	1
2.	Јован Митровић	1	2
3.	Тојило Митровић	1	3
4.	Живан Антонић, Није дао. Момак	—	4
5.	Стако Јоановић	—	5
6.	Милутин Антонић	—	6
7.	Максим Петровић, умро	1	7
8.	Живко Максимовић	—	8
9.	Марко Петровић	—	
10.	Грујица Катић, умро	1	9
11.	Тојило Буричић	—	
	Јован Буричић	1	наново п.
12.	Илија Миљајановић	1	10
13.	Панто Мијаиловић	1	11
14.	Срећко Мијаиловић	1	12
15.	Глиша Мијаиловић	—	13
16.	Вук Ивановић	1	14
17.	Глигорија Ивановић	1	15
18.	Недељко Букић	1	16
19.	Мојсило Поповић	1	17
20.	Авакум Поповић	1	18
21.	Тадија Томић, умро	—	
22.	Мићо Тадић	1	19
23.	Глишо Тадић	1	20
24.	Срећко Тадић	1	21
25.	Живан Томић	—	22
26.	Живан Миљићевић	1	23
27.	Бурађ Милићевић	—	24
28.	Дајо Ивановић	1	25
29.	Јанко Ивановић	1	26
30.	Мило Даић	—	27
31.	Живко Маринковић	1	28
32.	Итињат Маринковић	—	29
33.	Цвејо Маринковић	—	30
34.	Бранко Нешић	—	31
35.	Веселин Миловановић	—	32
36.	Радован Миловановић	1	33
37.	Матија Миловановић	1	34
38.	Паво Матић	—	35
39.	Грујо Ковачевић	1	36
40.	Симо Јевтић	—	37
41.	Јаков Симић	—	38
42.	Никола Глигорић	1	39
	Крста Николић	—	наново п.
43.	Максим Стевановић	1	40
44.	Јаков Новаковић	1	41
45.	Милош Николић, умро	1	42
	Јово Милошевић	—	наново п.
46.	Јанко Милошевић	—	43
47.	Бранко Милошевић	—	44
48.	Станимир Докић	1	45
49.	Јевто Станимировић	—	46
50.	Марко Ненадовић	1	47
51.	Илија Ненадовић	1	48
52.	Дамњан Ненадовић	1	49
53.	Јевто Мићић	1	50

1	2	3	4
54.	Мило Илић	—	51
55.	Живко Филиповић	1	52
56.	Мирко Аксентић	—	53
57.	Нешо Аксентић	—	54
58.	Мато Зарић	1	55
59.	Васо Зарић	1	56
60.	Ранко Васић	1	57
61.	Перо Васић	—	58
62.	Андреја Зарић	—	59
63.	Паво Степановић	1	61
65.	Обрад Павловић	—	62
66.	Митар Живановић	1	63
67.	Коста Живановић	—	64
68.	Антонија Живановић	—	65
69.	Борђија Живановић	—	67
70.	Цветан Алимпић	1	68
71.	Јанко Алинцић	—	69
72.	Станоје Нешковић	1	70
73.	Бранко Нешковић	—	71
74.	Милицав Савић	—	72
75.	Ранисав Савић, умро	—	
76.	Лука Савић	1	73
77.	Илија Нешковић	1	74
78.	Милош Илић	—	75
79.	Боко Крстић	1	76
80.	Марко Јоановић	1	77
81.	Станко Јоановић	1	78
82.	Луко Ненадовић	—	79
83.	Максим Митровић	1	80
84.	Стеван Митровић	—	81
85.	Гаврило Петровић	1	82
86.	Глигорија Лазић	1	83
87.	Боко Глигорић	1	84
88.	Игњат Јевтић	—	85
89.	Јосип Јевтић	1	86
90.	Грујо Станимировић	1	87
91.	Перо Грујић	—	88
92.	Стеван Симић	—	89
93.	Петар Симић	1	90
94.	Станимир Симић	—	91
95.	Василије Гавриловић	1	92
96.	Нешо Гавриловић	1	93
97.	Пантелејмон Николић	1	94
98.	Мато Василић	—	95
99.	Бураћ Вучетић	1	96
100.	Јаков Миловановић	1	97
101.	Матија Јаковљевић	—	98
102.	Мићо Петровић	1	99
103.	Јово Петровић	1	100
104.	Аћим Зелић, умро	1	101
105.	Луко Аћимовић	1	102
106.	Вучета Аћимовић	—	103
107.	Јевто Андрејић	1	104
108.	Стеван Савић	1	105
	Срећко Мијаиловић		
	Лазар Илић		

Сума

106 ар.

1

2

3

4

16. Село ЦУЛИНЕ

1.	Спасен Пушљевић	1	1
2.	Степан Тодоровић	1	2
3.	Јован Трифуновић	1	3
4.	Петар Танасић	—	4
5.	Митар Савић	1	5
6.	Итињат Савић	1	6
7.	Глишо Митровић	—	7
8.	Деспот Остојић	1	8
9.	Петар Миливојевић	1	9
10.	Матија Миливојевић, нема га (умро)		
11.	Коста Стојановић	1	10
12.	Остоја Костић	—	11
13.	Мићан Врачевић	1	12
14.	Гаврило Мићановић	1	13
15.	Живко Мићановић	—	14
16.	Панта Радовановић	—	15
17.	Малиша Мишиковић	—	16
18.	Благоје Малишевић	—	17
19.	Никола Малишевић	—	18
20.	Симо Јовановић	—	19
21.	Митар Јовановић	1	20
22.	Спасен Симић	—	21
23.	Јошић Симо	1	22
24.	Коста Јошић	1	23
25.	Марко Симић	—	24
26.	Ранко Костић	—	25
27.	Лазар Нешчић	1	26
28.	Милисав Нешковић	1	27
29.	Буко Вулетић, умро		
30.	Ристан Максимовић	—	28
31.	Марко Ристановић	—	29
32.	Симо Томић	1	30
33.	Грујица Томић	1	31
34.	Гајо Грујић	1	32
35.	Матија Грујић	—	33
36.	Матија Стевановић	1	34
37.	Арсеније Ивановић	—	35
38.	Илија Ивановић	—	36
39.	Саво Васић	1	37
40.	Панто Савић	1	38
41.	Васо Јевтић	1	39
42.	Јово Јевтић	—	40
43.	Бука Максимовић	1	41

Сума 41 ар.

17. Село ГОЈСЕЛИЦА

1.	Вук Живановић	1	1
2.	Милан Божић	1	2
3.	Живко Милановић	—	3
4.	Коста Јоановић	1	4
5.	Тадија Перишић	1	5
6.	Јанко Тадић	—	6
7.	Недељко Мијаиловић	1	7
8.	Лаза Мијаиловић	1	8

1	2	3	4
9.	Деспот Стевановић	1	9
10.	Мијаило Живановић	1	10
11.	Гајо Живановић	1	?
12.	Недељко Живановић, умро		11
13.	Благоје Мијаиловић	—	12
14.	Митар Лукић	1	13
15.	Сава Лукић	—	14
16.	Боко Мићић	1	15
17.	Максим Мићић	—	16
18.	Радо Мићић	—	17
19.	Којо Тодоровић	1	18
20.	Никола Тодоровић	—	19
21.	Марко Тодоровић	—	20
22.	Боко Петровић	—	21
23.	Матија Петровић	—	22
		Сума	22 ар.

18. Село ЧИТЛУК

1.	Стеван Томић	1	1
2.	Тријун Стевановић	1	2
3.	Илија Стевановић	—	3
4.	Перо Стевановић	—	4
5.	Ратко Стефановић	—	5
6.	Саво Стефановић, умро (мртв. писат)		6
7.	Васо Алипчић	1	7
8.	Максим Вучетић	1	8
9.	Коста Васић	—	9
10.	Марко Лазић	—	10
11.	Ињаја Марковић	1	11
12.	Панта Марковић, умро		
13.	Гајо Марковић	—	12
14.	Симо Марковић	—	13
15.	Матија Лазић	1	14
16.	Боко Матић	1	15
17.	Тадија Матић	—	16
18.	Јован Живановић	1	17
19.	Илија Митровић	—	18
20.	Букањ Илић	1	19
21.	Паво Илић	1	20
22.	Перо Илић	—	21
23.	Спасен Митровић	1	22
24.	Вићан Васиљевић	1	23
25.	Јово Вићановић	—	24
26.	Лука Јовић	—	25
27.	Тодор Јовић	—	26
28.	Дамњан Ивановић	1	27
29.	Јован Ивановић	1	28
30.	Средоје Максимовић	1	29
31.	Коста Остојић	1	30
32.	Панто Стојановић	—	—
33.	Дамњан Ристић	—	—
34.	Јован Дамњановић	1	31
35.	Симо Дамњановић	—	32
36.	Луко Дамњановић	—	33
37.	Илија Тодоровић	1	34
38.	Јово Тодоровић	1	35

1	2	3	4
39.	Видак Илић	1	36
40.	Недељко Илић	—	37
41.	Јевто Илић	—	38
42.	Богић Савић	1	39
43.	Јово Милановић		
		Сума	39 ар.

19. Село АМАИЋ

1.	Буро Милосављевић, умро	—	—
2.	Буро Бурић	—	1
3.	Милосав Бурић	—	2
4.	Цветан Бурић	—	3
5.	Зарија Бурић	1	4
6.	Пурен Петровић	1	5
7.	Васо Петровић	—	6
8.	Игњат Пурешевић	—	7
9.	Тома Аћимовић	1	8
10.	Станоје Аћимовић	1	9
11.	Видоја Аћимовић	1	10
12.	Остоја Јовичић, умро		
13.	Вучета Симић	1	11
14.	Стеван Вучетић	—	12
15.	Стеван Живановић	1	13
16.	Јанко Живановић	—	14
17.	Антонија Живановић	—	15
18.	Јевта Букић	1	16
19.	Јовица Јевтић	—	17
20.	Ан드리ја Јевтић	—	18
21.	Лазо Кузмановић	—	19
22.	Арсеније Лазић	1	20
23.	Симо Лазић	1	21
24.	Секула Лазић	—	22
25.	Боко Арсенијевић	—	23
26.	Вучета Радовановић	—	24
27.	Радо Вучетић	—	25
28.	Милисав Вучетић	—	26
29.	Остоја Бурбевић	—	27
30.	Милован Бурбевић	—	28
31.	Маринко Бурбевић, умро		испа(да)о
32.	Јово Васиљевић	—	29
33.	Обрад Јовић	—	30
34.	Станоје Васиљевић, старац	не море давати више	
35.	Мајо Станојевић	1	31
36.	Матија Станојевић	—	32
37.	Јеремија Николић	1	33
38.	Вичета Букић	1	34
39.	Стојан Јоановић, умро		
40.	Тешо Стојановић	1	35
41.	Антонија Стојановић	1	36
42.	Симо Стојановић	—	37
43.	Јово Тешић	—	38

Сума 38 ар.

20. Село ПЉЕШТАНИЦА

1.	Бојо Вукашиновић, старац	1	2
2.	Стојан Бојић	—	3
3.	Перо Бојић	—	4
4.	Средоје Бојић	—	5
5.	Марко Живановић	1	6
6.	Јанко Спасојевић	1	7
7.	Недељко Јанковић	—	8
8.	Јован Јанковић	—	9
9.	Борђија Иковић	—	10
10.	Вучета Гашић	1	11
11.	Игњат Гашић	1	12
12.	Дамњан Мијатовић	1	13
13.	Јован Богдановић	—	14
14.	Мићо Јоановић	—	15
15.	Паво Уљез	—	16
16.	Станица Симанић	—	17
17.	Илија Ристић	—	18
18.	Ранко Илић	—	
19.	Васо Ристивојевић, умро	—	19
20.	Ранко Ристивојевић	—	20
21.	Јово Ранковић	—	21
22.	Никола Прелић	—	22
23.	Максим Николић	—	23
24.	Драгић Николић	—	
25.	Гојко Спасојевић, умро	—	
26.	Никола Јанковић	—	24

Сума 23 ар.

21. Село БУДИШИЋ

1.	Јово Ђурић	—	1
2.	Петар Грујић	1	2
3.	Тешо Лукић	1	3
4.	Коста Максић	1	4
5.	Недељко Пантић	1	5
6.	Тривун Васић	1	6
7.	Гајо Недељковић	—	7
8.	Живко Бокић	—	8
9.	Коста Јовић	1	9
10.	Марко Пантић	—	10
11.	Живан Андрић	—	11
12.	Борђија Живановић	—	12
13.	Лука Вукосављевић	1	13
14.	Анто Јовић	1	14
15.	Средоје Јовић	—	15
16.	Ристо Филиповић	1	16
17.	Вићан Филиповић	1	17

Сума 17 ар.

22. Село ТРЕШЊИЦА

1.	Спасен Игњатовић, стар	1	1
2.	Вучета Спасеновић	—	
3.	Живан Спасеновић, нема га	—	

1	2	3	4
4.	Јевто Спасеновић	—	2
5.	Мијаило Спасеновић	—	3
6.	Букан Игњатовић	1	4
7.	Вићан Букић	1	5
8.	Илија Симић	1	6
9.	Перо Стевановић	1	7
10.	Пајо Манојловић	1	8
11.	Тодор Матејић	1	9
12.	Живко Тодоровић	—	10
13.	Живан Илић	—	11
14.	Панто Петровић	—	12
15.	Мато Петровић, умро		
16.	Ранко Теодоровић	1	13
17.	Лазо Глигорић	1	14
18.	Мијаило Игњатовић	1	15
19.	Тодор Игњатовић	1	16
20.	Вуло Мијаиловић	—	17
21.	Митар Мијаиловић	—	18
22.	Петар Матић	1	19
23.	Петар Јовић	1	20
24.	Рада Васић	1	21
25.	Јово Лукић	1	22
26.	Игњат Тријуновић	—	23
27.	Матија Тријуновић	1	24
28.	Стеван Симић	1	25
29.	Пуро Симић	1	26
30.	Средоје Стевановић	—	27
31.	Илија Симић	1	28
32.	Петар Илић	1	29
33.	Бурић Илија	—	30
34.	Станоје Глигорић, ћурчија, стар		
35.	Петар Станојевић	1	31
36.	Јаков Станојевић	—	32
37.	Борђија Максимовић	1	33
38.	Ранко Борђић	—	34
39.	Тадија Степановић	—	35
40.	Коста Степановић	1	36
41.	Станимир Петровић	1	37
42.	Илија Петровић	—	38
43.	Стојан Васић	1	39
44.	Вучета Стевановић	1	40
45.	Васо Алексић	1	41
46.	Живан Алексић	1	42
47.	Мићан Алексић	1	43
48.	Петар Мићановић	—	44
49.	Јован Лукић	1	45
50.	Петар Лукић	1	46
51.	Симо Вујић	1	47
52.	Мићо Вујић	1	48
53.	Марко Јовичић	1	49
54.	Мато Крстић	—	50
55.	Гајо Васић	1	51
56.	Бајо Букић	1	52
57.	Јово Букић	1	53
58.	Средоје Букић	—	54
59.	Борђија Игњатовић	—	55
60.	Живко Борђић	—	56
61.	Живко Симић	—	57

1	2	3	4
62.	Крста Јездин	—	53
63.	Лука Петровић	нема га	—
64.	Јевто Андрић	—	59
		Сума	59 ар.

23. Село РАДАЉ

1.	Петар Савић	1	1
2.	Тошо Илић	1	2
3.	Поп Костандин умро	1	3
4.	Павле Костић	1	4
5.	Илија Мијаиловић	1	5
6.	Јовица Максимовић	1	6
7.	Тодор Максимовић	1	7
8.	Стојан Живановић	1	8
9.	Коста Букић	—	9
10.	Никола Савић	—	10
11.	Јован Марковић	—	11
12.	Срдо Мићић	1	12
13.	Јоко Максимовић	—	13
14.	Луко Јовичић	—	14
15.	Недељко Живановић	—	15
16.	Луко Живановић	—	16
17.	Алекса Којић	—	17
18.	Вилип Којић	—	18
19.	Перо Јокић	—	19
20.	Ристо Јокић	—	
21.	Јован Бурђевић умро	1	20
22.	Илија Јоановић	—	21
23.	Алијипије Јоановић	—	22
24.	Милић Ристић	1	23
25.	Недељко Ристић	—	24
26.	Цветан Петровић	1	25
27.	Бојо Џвејић	—	26
28.	Коста Петровић	—	
29.	Игњат Петровић умро	1	27
30.	Илија Игњатовић	—	
31.	Илија Митрић чуругција	—	сакат у руке
32.	Лазо Илић	—	28
33.	Ристо Илић	—	29
34.	Панто Крсмановић	1	30
35.	Недељко Крсмановић	1	31
36.	Јован Томић	—	32
37.	Мило Јовановић	—	33
38.	Станко Недељковић	—	34
39.	Панто Томић	1	35
40.	Мићо Јовановић	1	36
41.	Живан Јовановић	1	37
42.	Паво Срдић	1	38
43.	Васо Павловић	—	39
44.	Крста Ристић	1	40
45.	Живко Крстић	—	41
46.	Јово Крстић	—	42
47.	Вилип Петровић	1	43
48.	Спасоје Петровић	—	44
49.	Јевто Петровић	—	45
50.	Андреја Петровић	—	46

1	2	3	4
51.	Мићо Поповић	1	47
52.	Милош Поповић	—	48
53.	Јован Поповић	—	49
54.	Мојсиљо Поповић	1	50
55.	Марко Антонић	1	51
56.	Живко Лазић	1	52
57.	Мило Лазић	—	53
58.	Симо Радић	1	54
59.	Живко Радић	—	55
60.	Танасија Митровић	1	56
61.	Јово Митровић	1	57
62.	Мићо Митровић	—	58
63.	Весо Митровић	—	59
64.	Стеван Васић	1	60
65.	Іљејо Васић	умро	
66.	Марко Васић	1	61
67.	Јевто Васић	1	62
68.	Крсто Васић	—	63
69.	Гиро Симић	—	64
70.	Јово Симић	1	65
71.	Васо Симић	1	66
72.	Зело Љукић	—	67
73.	Максим Зелић	1	68
74.	Симо Ђурђевић	1	69
75.	Марко Љукић	—	70
76.	Перо Пантелић	1	71
77.	Танасија Пантелић	1	72
78.	Лука Пантелић	—	73
79.	Коста Перић	—	74
80.	Сава Тришић	—	75
81.	Панто Тришић	—	76
82.	Матија Тришић	—	77
83.	Илија Весић	1	78
84.	Перо Илић	—	79
85.	Иван Игњатовић	1	80
86.	Јован Игњатовић	1	81
87.	Иван Игњатовић	1	82
88.	Мићо Игњатовић	1	83
89.	Петко Јовић	—	84
90.	Стојан Ракић	1	85
91.	Давид Ракић	1	86
92.	Благоје Божић	—	87
93.	Нестор Благојевић	—	88
94.	Максим Петровић	1	89
95.	Антонија Петровић	1	90
96.	Мато Спасојевић	1	91
97.	Боко Спасојевић	1	92
98.	Јован Стевановић	1	93
99.	Јевто Јовановић	—	94
100.	Сава Ивановић	1	95
101.	Степан Савић	—	96
102.	Антонија Тодоровић	—	97
103.	Васо Теодоровић	—	98
104.	Перо Теодоровић	—	99
105.	Средоје Теодоровић	—	100
106.	Станоје Радојичић	1	101
107.	Живко Радојичић	—	102
108.	Илија Радојичић	—	

1	2	3	4
109.	Васиљ Лукић	—	103
110.	Максим Крсмановић	—	104
111.	Васо Максимовић	1	105
112.	Марко Максимовић	—	106
113.	Букањ Ивановић	1	107
114.	Јован Букић	1	108
115.	Матија Степановић	1	109
116.	Паво Васиљевић	1	110
117.	Јевто Петровић	1	111
118.	Симо Петровић	1	112
119.	Мићо Симић	—	113
120.	Стево Симић	—	114
121.	Петар Симић	1	115
122.	Јово Јанковић	—	116
123.	Нико Јанковић	1	117
124.	Андреја Филиповић	1	118
125.	Перо Илић	1	119
126.	Стојан Пантелић	—	120
127.	Марко Красавац	—	121

Сума 121 ар.

24. Село БОРИНА

1.	Петко Недељковић	1	1
2.	Паво Недељковић	1	2
3.	Јеко Стојановић	1	3
4.	Мићо Стојановић	1	4
5.	Васиљ Томић	1	5
6.	Ранко Васиљевић	—	6
7.	Крста Томић	1	7
8.	Ињњат Томић	1	8
9.	Панто Џињјатовић	—	9
10.	Живан Антонић	1	10
11.	Танасија Ивановић	1	11
12.	Јаков Танасић	—	12
13.	Деспот Ивановић	1	13
14.	Перо Јовић	1	14
15.	Боко Јовић	1	15
16.	Живко Јовић	—	16
17.	Илија Јовић	—	17
18.	Арсеније Николић	1	18
19.	Боко Арсеновић	—	19
20.	Цветан Николић	1	20
21.	Алимпија Глигорић	—	21
22.	Лазо Бирић	1	22
23.	Мијаило Бирић	1	23
24.	Мићо Симић	1	24
25.	Иван Симић	1	25
26.	Живко Ивановић	—	26
27.	Паво Петровић	1	27
28.	Боко Илић	1	28
29.	Васо Андрић	1	29
30.	Симо Јевтић	1	30
31.	Деспот Максимовић	1	31
32.	Боко Петровић	1	32
33.	Коста Ристић	1	33
34.	Јоко Петровић	1	34

1	2	3	4
35.	Максим Јокић	—	35
36.	Јоко Илић	1	36
37.	Петар Илић	—	37
38.	Коста Мијаиловић	1	38
39.	Паво Николић	—	39
40.	Коста Николић умро	1	40
41.	Вучета Исаиловић	1	41
42.	Вилин Лукић	1	42
43.	Вукашин Лукић	—	43
44.	Јевто Лукић	1	44
45.	Ристо Николић умро	1	45
46.	Паво Ристић	—	46
47.	Марко Ивановић	1	47
48.	Стеван Марковић	—	48
49.	Иван Нинковић	—	49
50.	Нинко Ивановић	—	50
51.	Мићо Бирић	1	51
52.	Андреја Гајић	1	52
53.	Симо Јовановић	1	53
54.	Иван Симић	—	54
55.	Илија Симић	—	55
56.	Јевто Стевановић	1	56
57.	Боко Јевтић	1	57
58.	Којо Јевтић	—	58
59.	Војо Илић	1	59
60.	Радо Максимовић	1	60
61.	Митар Максимовић	1	61
62.	Савронија Максимовић	—	62
63.	Илија Ристић	1	63
64.	Ристо Илић	—	64
65.	Максим Митровић	1	65
66.	Мијаило Максимовић	1	66
67.	Јован Радивојевић	1	67
68.	Нешто Јоановић	—	68
69.	Којо Аћимовић	1	69
70.	Вук Богићевић	—	70
71.	Риста Савић	1	71
72.	Спасен Матић	1	72
73.	Сава Мијаиловић	—	73
74.	Јаков Ракић	1	74 (77?)
75.	Раско Јаковљевић	—	75 (78?)
76.	Мирко Тодоровић умро	1	76 (79?)
77.	Максо Бирић	1	77 (81?)
78.	Перо Бирић	1	78 (82?)
79.	Јанко Бирић	1	79 (83?)
80.	Тошо Бирић	—	80 (84?)
81.	Тадија Тодоровић умро	1	81 (86?)
82.	Богдан Тадић	1	82 (87?)
83.	Којо Тадић	—	83 (88?)
84.	Антонија Тадић	1	84 (89?)
85.	Мићо Зарин	—	85 (90?)
86.	Божо Тодоровић умро	1	
87.	Љубинко Николић	—	
88.	Светин Љубинковић	1	
89.	Васо Андрић	—	
90.	Антонија Марковић	1	
91.	Живан Марковић	—	

1	2	3	4
92.	Петар Костић	1	86 (91?)
93.	Илија Максимовић	1	87 (92?)
		Сума	89 (?)
25.	Село ЗАЈАЧА		
1.	Никола Васиљевић	1	1
2.	Којо Васиљевић	—	2
3.	Симо Васиљевић	1	3
4.	Јосип Васиљевић	—	4
5.	Јово Томић	—	5
6.	Перо Томић умро?	1	6
7.	Никола Букић	1	7
8.	Илија Аврамовић	1	
9.	Мићо Велесић умро?	1	
10.	Васо Стевановић	1	8
11.	Јоцо Васић	—	9
12.	Јаков Зарић	—	10
13.	Богдан Илић	1	11
14.	Андирија Илић	—	12
15.	Илија Јовановић	1	13
16.	Мићо Јовановић	—	14
17.	Сава Томић	1	15
18.	Живан Антонић	—	16
19.	Тадија Петровић умро?	1	
20.	Перо Тадић	1	17
21.	Деспот Матић	1	18
22.	Секула Матић	1	19
23.	Симо Никић	1	20
24.	Јевто Никић	1	21
25.	Паво Никић	—	22
26.	Петар Томић	1	23
27.	Мићо Матић умро?	1	
28.	Перо Матић	1	24
29.	Марко Лукић	1	25
30.	Паво Лукић	1	26
		Сума	26 ар.

26. Село ВОЊАК

1.	Видак Мијаиловић	1	1
2.	Марко Чворић	1	2
3.	Петко Чворић	—	3
4.	Гаја Станојевић	1	4
5.	Марко Станојевић	1	5
6.	Илија Станојевић	—	6
7.	Васо Стејић	1	7
8.	Јевто Комарац	—	8
9.	Марјан Јевтић	1	9
10.	Вилип Марић	1	10
11.	Алекса Марић	1	11
12.	Антонија Бурић	1	12
13.	Јеко Антонић	—	13
14.	Глишо Игњатовић	1	14
15.	Марко Симић	1	15
16.	Бојо Симић	1	16

1	2	3	4
17.	Петар Ристић	1	17
18.	Јосип Божић	1	18
19.	Радован Стјајић	1	19
20.	Бојо Ракић	1	20
21.	Јевто Ракић	—	21
22.	Марко Ристић	1	22
23.	Стеван Радић	1	23
24.	Глишо Поповић	1	24
25.	Јово Поповић	—	25
26.	(27?) Pero Поповић	—	26
27.	(28?) Стево Поповић	—	27
28.	(29?) Милован Николић	1	28
29.	(30?) Лазо Николић	1	29
30.	(31?) Васиљ Перић	1	30
31.	(32?) Живан Перић	—	31
32.	(33?) Тимотија Костић	1	32
33.	(34?) Вилиј Костић	—	33
34.	(35?) Тешо Андрић	1	34
35.	(36?) Андреја Ђукић	—	35
36.	(37?) Јован Петрић	—	36

Сума 36 ар.

27. Село БРАСИНА

1.	Тривко Красмановић	1	1
2.	Андреја Тривуновић	—	2
3.	Живан Васић	1	3
4.	Јевто Томић	1	4
5.	Аврам Јевтић	—	5
6.	Секула Петровић	1	6
7.	Ристо Васић	1	7
8.	Крсто Васић	1	8
9.	Паво Живановић	1	9
10.	Петко Грујичић	1	10
11.	Панто Веселиновић	1	11
12.	Стеван Пантић	—	12
13.	Антонија Станковић	1	13
14.	Весо Павловић	1	14
15.	Јосип Јоановић	1	15
16.	Луко Ђукић	1	16
17.	Панто Ђојић	1	17
18.	Исаило Јлић	1	18
19.	Танасија Исаиловић	1	19
20.	Перо Исаиловић	1	20
21.	Станоје Исаиловић	—	21
22.	Вучета Гајић	—	22
23.	Дамњан Ђукић	1	23
24.	Станоје Дамјановић	—	24
25.	Илија Милић	1	25
26.	Гаја Милисављевић	1	26
27.	Мијаило Јовић	1	27
28.	Спасоје Милисављевић	1	28
29.	Борђија Спасојевић	—	29
30.	Паво Љукић	1	30
31.	Антонија Љукић	1	31
32.	Спасо Антонић	1	32
33.	Сава Антонић	—	33

1	2	3	4
34.	Марко Јевтић	1	34
35.	Мићо Марковић	—	35
36.	Стојан Мићић	умро	
37.	Јово Стојановић	—	36
38.	Петар Павловић	1	37
39.	Мићо Перић	—	38
40.	Алекса Игњатовић	1	39
41.	Јован Стакић	1	40
42.	Буко Јовановић	1	41
43.	Тадија Стакић	1	42
44.	Арсен Уљез	1	43
45.	Јово Симић	1	44
46.	Илија Симић	1	45
47.	Јевто Симић	—	46
48.	Глигорија Симић	—	47
49.	Андирија Кожувар	—	48
50.	Гавро Андрић	1	49
51.	Тадија Владић	—	50
52.	Арсен Тадић	1	51
53.	Панта Тадић	1	52
54.	Тешо Тадић	—	53
55.	Мишио Богићевић	1	54
56.	Алекса Мишић	1	55
57.	Буко Мишић	—	56
58.	Ристо Којић	1	57
59.	Радо Којић	1	58
60.	Пантелија Милошевић	—	59
61.	Глишо Пантелић	1	60
62.	Јевто Пантелић	1	61
63.	Боко Пантелић	1	62
64.	Јово Стојановић	1	63
65.	Игњат Стојановић	1	64
66.	Стојан Ристић	1	65
67.	Поп Јово, није дао	—	
68.	Илија Вукосављевић	—	66
69.	Пуреш Илић	1	67
70.	Максим Илић	1	68
71.	Манојло Вукосављевић	1	69
72.	Марко Вукосављевић	1	70
73.	Симо Костић	1	71
74.	Петар Гајић	1	72
75.	Симо Илић	1	73
76.	Васо Симић	1	74
77.	Тешо Симић	—	75
78.	Лука Симић	—	76
79.	Пајо Митровић	1	77
80.	Васо Митровић	—	78
81.	Јован Младеновић	1	79
82.	Глишо Јовановић	—	80
83.	Андирија Младеновић	1	81
84.	Вучета Андрић	—	82
85.	Бурађ Јовановић	—	83
	Тадија Митровић, наново π.	—	84

Сума 84 ар.

1	2	3	4
---	---	---	---

28. Село ПАСКОВАЦ

1.	Јован Стевановић	1	1
2.	Тешо Стевановић	—	2
3.	Максим Стевановић	—	3
4.	Марко Пејић	1	4
5.	Јанко Марковић	1	5
6.	Живан Ђукић	—	6
7.	Стеван Марковић	1	7
8.	Перо Марковић	1	8
9.	Перо Живановић	—	9
10.	Перо Николић	1	10
11.	Богић Илић	1	11
12.	Јован Илић	1	12
13.	Јован Томић	1	13
14.	Антонија Џвејић, умро (?)		
15.	Станко Антонић	1	14
16.	Јеврем Антонић	—	15
17.	Буко Ристић	1	16
18.	Вучета Ђукић	—	17
19.	Јован Глигорић	1	18
20.	Тодор Матић	1	19
21.	Јаков Алексић	1	20
22.	Димитрија Пантић	—	21
23.	Јевто Ђурешинић, умро (?)		
24.	Илија Јевтић	1	22
25.	Марко Јевтић	—	23
26.	Симо Илић	—	24
27.	Марко Ђукић	—	25
28.	Андија Ђукић	1	26
29.	Перо Марковић	1	27
30.	Лазо Ђурешевић	—	28
31.	Симо Лазић	1	29
32.	Јово Лазић	—	30
33.	Јован Костић	1	31
34.	Глишић Петровић	1	32
35.	Живко Антонић	—	33

Сума 33 ап.

29. Село КОВИЉАЧА

1.	Мијат Петровић	—	1
2.	Јован Петровић	1	2
3.	Живан Матић	—	3
4.	Спасоје Јовановић	—	4
5.	Перо Давидовић	1	5
6.	Ристо Перић	—	6
7.	Крсто Перић	—	7
8.	Вићан Перић	—	8
9.	Јово Тадић	1	9
10.	Којо Лазаревић	1	10
11.	Милош Којић	1	11
12.	Стеван Лазић	1	12
13.	Максим Гајић	1	13
14.	Срећко Максимовић	—	14
15.	Јово Станојевић, умро		
16.	Максим Јовановић	1	15

1	2	3	4
17.	Јован Максимовић	—	16
18.	Симо Вујин Шарац	—	17
19.	Максим Симић	1	18
20.	Миро Симић	1	19
21.	Радо Симић	1	20
22.	Никола Лазић	1	21
23.	Остоја Николић	—	22
24.	Луко Никић	1	23
25.	Максим Красавац	1	24
26.	Милош Красавац	—	25
27.	Лазо Красавац	—	26
28.	Стојан Јовић, умро	—	—
29.	Тодор Јовичић	—	27
30.	Ранко Стојановић	1	28
31.	Стеван Ракић	1	29
32.	Илија Мићић	—	30
33.	Јовица Марковић	1	31
34.	Којо Марковић	1	32
35.	Ранко Тодоровић	—	33
36.	Марко Којић	—	34
37.	Негован Бирћак, умро	1	35
38.	Јован Неговановић	1	36
39.	Митар Неговановић	—	37
40.	Илија Неговановић	—	38
41.	Лазо Неговановић	—	39
42.	Стеван Неговановић	—	40
43.	Димитрија Јовановић	—	41
44.	Јован Трифковић	1	42
45.	Крста Милић	—	43
46.	Тривун Милић	1	44
47.	Милинко Павловић	—	45
48.	Петар Станић	—	46
49.	Живан Јовановић	1	47
50.	Вукосав Живановић	1	48
51.	Илија Петковић	1	49
52.	Максим Илић	—	50
53.	Игњат Илић	—	51
54.	Јово Петковић	1	52
55.	Глигорија Мијаиловић	1	53
56.	Мирко Глигорић	1	54
57.	Коста Мијаиловић	1	55
58.	Јанко Петровић	1	56
59.	Андирија Јевтић	—	57
60.	Марко Андрић	—	—
61.	?	—	58
62.	Еро Симић	—	59
63.	Јово Максимовић	1	60
64.	Љубомирко Максимовић	—	61
65.	Илија Максимовић	—	62
66.	Крста Пурешевић	1	63
67.	Живко Крстић	—	64
68.	Панто Крстић	—	65
69.	Пантелија Мијаиловић	1	66
70.	Максим Пантелић	—	67
71.	Мијаило Пантелић	—	68
72.	Ивко Пантелић	—	—
73.	Максим Јовановић	1	69
74.	Ристо Максимовић	—	70

1	2	3	4
75.	Крсто Максимовић	—	71
76.	Вукасав Савић	1	72
77.	Ранко Вукасављевић	—	73
78.	Буро Савић	1	74
79.	Тодор Лазић	1	75
80.	Јосип Милановић	1	76
81.	Стеван Дамњановић	1	77
82.	Саво Ђурђевић	1	78
83.	Јован Савић	—	79
84.	Мићо Ђурђевић	1	80
85.	Тешо Марковић	1	81
86.	Данило Петровић	1	82
87.	Ранко Јокић	—	83
88.	Јован Јокић	—	84
89.	Нешо Смиљанић	1	85
90.	Паво Нешић	—	86
91.	Стеван Нешић	—	87
92.	Боко Савић	1	88
93.	Гајо Бокић	—	89
94.	Лазо Савић	—	90
95.	Перо Лазић	—	91
96.	Цвејо Лазић	—	92
97.	Нећо Тошић	—	93
98.	Марко Тошић	1	94
99.	Никола Тошић	1	95
100.	Симо Тошић	—	96
101.	Којо Тошић	1	97
102.	Стојан Јовановић	1	98
103.	Матија Стојановић	—	99
104.	Дамјан Трифковић, умро	—	
105.	Илија Дамњановић	1	100
106.	Тешо Дамњановић	1	101
107.	Крсто Јовановић	—	102
108.	Танасија Крстић	—	103
109.	Тошо Симић	—	104
110.	Дамњан Трифковић	1	105
111.	Живан Митровић	—	106
112.	Иван Антонић	—	107
113.	Игњат Ивановић	—	108
114.	Којо Антонић	—	109
115.	Јово Којић	1	110
116.	Гајо Бокић	1	111
117.	Спасоје Јевтић	1	112
118.	Перо Јевтић	—	113
119.	Мирко Јевтић	—	114
120.	Марко Глигорић	—	115
121.	Митар Лукић	1	116
122.	Љубинко Митровић	—	117
123.	Васо Томић	1	118
124.	Цвејо Васић	—	119
125.	Јевто Лазић	—	120
126.	Деспот Благојевић	1	121
127.	Вучина Деспотовић	1	122
128.	?	—	123
129.	Живан Пурић	1	124
130.	Марко Митровић	—	125
131.	Ранко Митровић	—	126
132.	Илија Пурић	1	

1	2	3	4
133.	Неђо Пурић	1	127
134.	Аврам Мијаиловић	1	128
135.	Лука Глигорић	1	129
136.	Јован Митровић	1	130
137.	Живко Јовановић	—	131
138.	Никола Јоановић	—	132
139.	Милован Тривковић	1	133
140.	Сава Тадић	1	134 (135?)
141.	Сава Вићић	—	135 (136?)
		Сума	136

30. Село КРАСАВА

1.	Срећко Луковић	—	1
2.	Прокопија Милић	1	2
3.	Јевто Марковић	1	3
4.	Лазар Марковић	—	4
5.	Бељо Маринковић	1	5
6.	Која Белић	—	6
7.	Божо Белић	—	7
8.	Живко Кузмановић	—	8
9.	Иван Јовановић	1	9
10.	Срећко Јовановић	—	10
11.	Вилип Јовановић	—	11
12.	Бранко Ивановић	—	12
13.	Матија Ивановић	—	13
14.	Матија Марковић	1	14
15.	Буро Ракић	—	—
16.	Јаков Ракић	—	15
17.	Коста Матић	—	16
18.	Марјан Новаковић	1	17
19.	Марко Новаковић	—	18
20.	Јанко Новаковић	—	19
21.	Петар Милић	1	20
22.	Дамњан Петровић	1	21
23.	Живко Петровић	—	22
24.	Паво Петровић	—	23
25.	Андреја Ђорђић	—	24
26.	Буро Ђорђић	—	25
27.	Јанко Кулић	1	26
28.	Никола Кулић	—	27
29.	Симо Тодоровић	1	28
30.	Никола Тодоровић, умро	—	—
31.	Вујо Пантелић	1	29
32.	Илија Мићевић	—	30
33.	Јово Вујић	—	31
34.	Паво Поповић	1	32
35.	Матија Павловић	—	33
36.	Веселин Митровић	1	34
37.	Луко Митровић	—	35
38.	Симо Матић	1	36
39.	Бело Симић	1	37
40.	Марко Симић	—	38
41.	Илија Симић	—	39
42.	Јевто Симић	—	40
43.	Вилин Јевтић, умро (?)	—	41

1	2	3	4
44.	Боко Филиповић	1	42
45.	Паво Филиповић	—	43
46.	Митар Јеринић	1	44
47.	Аврам Митровић	—	45
48.	Јово Митровић	—	46
49.	Живан Јевтић	—	47
50.	Танасија Живановић	—	48
51.	Јово Живановић	—	49
52.	Милицав Живановић	—	50
53.	Тешо Тадић	—	51
54.	Бурица Тадић	1	52
55.	Божо Буричић	—	53
56.	Андреја Стевановић	—	54
57.	Симо Андрић	—	56 ?
58.	Мијаило Степановић	1	57
59.	Мијаило Степановић	1	58
60.	Митар Мијаиловић	—	59
61.	Симо Веселић	1	60
62.	Стево Веселић	—	61
63.	Дамњан Веселић	—	61 ?
64.	Бело Алексић Бурађ Белић	1	62
65.	Живко Алексић	1	63
66.	Деспот Цветановић	1	64
67.	Милицав Цветановић	—	65
68.	Матија Алексић	1	66
69.	Којо Алексић	—	67
70.	Мијо Антонић	1	68
71.	Јевто Мијић	—	69
72.	Илија Мијић	—	70
73.	Аврам Ракић	1	71
74.	Стеван Ракић	1	72
75.	Мато Ракић	1	73
76.	Кићо Стевановић	—	74
77.	Мило Матић	—	—
78.	Марко Матић	1	75
79.	Марко (Васиљевић?), умро ?	—	76
80.	Јаков Марковић	1	77
81.	Живко Марковић	1	78
82.	Владо Марковић	—	79
83.	Луко Станимировић	1	80
84.	Маринко Лукић	—	81
85.	Јевто Марић Иван	1	82
86.	Теодор Станимировић	1	83
87.	Којо Теодоровић	—	84
88.	Дамњан Теодоровић	—	85
89.	Стеван Станимировић	1	86
90.	Глишо Стевановић	—	87
91.	Цветан Ракић	1	88
92.	Марко Богдановић	1	89
93.	Периша Богдановић	1	90
94.	Мијаило Богдановић	1	91
95.	Луко Богдановић	—	91 ?
96.	Боко Богдановић	—	92
97.	Ранко Марковић	—	93
98.	Матија Манојловић	1	94
99.	Тома Филиповић	1	95

1	2	3	4
100.	Антонија Вилишовић	1	96
101.	Јован Вилишовић	—	97
102.	Срећко Филишовић	—	98
103.	Симо Мијаиловић	1	99
104.	Панто Симић	1	100
105.	Вујо Симић	—	101
106.	Панто Вилишовић	1	102
107.	Алекса Филишовић	—	103
108.	Јован Пантић	—	104
109.	Јован Цветановић	1	105
110.	Ђум Јовановић	—	106
111.	Гаврило Стевановић	1	107
112.	Јован Гавриловић	—	108
113.	Мићан Стефановић	1	109
114.	Марко Стевановић	—	110
115.	Благоје Андрић	1	111
116.	Паво Благојевић	—	112
117.	Живан Андрић	1	113
118.	Алекса Лазић	1	114
119.	Живко Алексић	—	115
120.	Васо Бурђевић, умро?	—	
121.	Јован Бурђевић	1	116
122.	Мићо Бурђевић	1	117
123.	Симо Бурђевић	—	118
124.	Андирија Петровић	1	119
125.	Срећко Андрић	—	120
126.	Петар Манојловић	1	121
127.	Живко Петровић	—	122
128.	Бураћ Петровић	—	123
129.	Недељко Петровић	—	124
130.	Нешко Митровић, умро?	—	
131.	Васиљ Нешковић	—	125
132.	Богосав Нешковић	—	126
133.	Мило Бурђевић	1	127
134.	Томо Бурђевић, умро?	—	
135.	Срећко Бурђевић	—	128
136.	Петар Бурђевић	—	129
137.	Матија Нешковић	1	130
138.	Антонија Крстić	1	131
139.	Перо Буричић	1	132
140.	Никола Перећ	—	133
141.	Стеван Тавиловић	1	134
142.	Матија Стевановић	—	135
143.	Димитрија Стевановић	—	136
144.	Стеван Бурић	1	137
145.	Матија Стевановић	—	138
146—148.	?		
149.	Луко Буричић	1	139
150.	Милојо Буричић	1	140
151.	Милисав Лукић	1	141
152.	Јевто Ђукић	1	142
153.	Срећко Ђукић	—	143
154.	Милош Ђукић	—	144
155.	Аврам Ђукић	—	145
156.	Панто Ивановић	1	146
157.	Веселин Пантић	—	147
158.	Јевто Бурић	1	148
159.	Бураћ Јевтић	—	149

1	2	3	4
160.	Јанко Миланић	1	150
161.	Стеван Јанковић	—	151
162.	Мијаило Јанковић	—	152
163.	Стеван Јовановић	1	153
164.	Ранко Стевановић	—	154
165.	Бранко Стевановић	—	155
166.	Јаков Петровић	1	156
167.	Ранко Бајић	—	157
168.	Поп Матија	—	—
		Сума	150

31. Село БРЕЗОВИЦА

1.	Веселин Симић	1	1
2.	Живко Веселиновић	—	2
3.	Милић Веселиновић	—	3
4.	Никола Новаковић	—	4
5.	Новак Симић умро?	—	
6.	Коста Симић	1	5
7.	Антонија Пејић	1	6
8.	Недељко Буђевић	1	7
9.	Илија Недељковић	—	8
10.	Никола Буђевић	1	9
11.	Тешо Живановић	1	10
12.	Станоје Стевановић	1	11
13.	Јован Станојевић	—	12
14.	Матија Љубинковић	1	13
15.	Јован Матић	—	14
16.	Иван Матић	—	15
17.	Деспот Миловановић	—	16
18.	Алекса Уљез	1	17
19.	Маринко Љубинковић	1	18
20.	Боко Маринковић	—	19
21.	Антонија Маринковић	умро	
22.	Василија Маринковић	умро	
23.	Максим Марковић	1	20
24.	Грујо Марковић	—	21
25.	Симо Љубинковић	1	22
26.	Радо Симић	—	23
27.	Димитрије Матић	1	24
28.	Јаков Матић	1	25
29.	Јевто Петковић	1	26
30.	Перо Петковић	1	27
31.	Максим Петковић	1	28
32.	Алекса Максимовић	—	29
33.	Јанко Петковић	1	30
34.	Жико Петковић	1	31
35.	Биро Петковић	—	32
36.	Весо Петковић	—	33
37.	Новак Митровић	1	34
38.	Радо Илић	—	35
39.	Матија Јоксимовић	1	36
40.	Станоје Јоксимовић	1	37
41.	Мићан Јоксимовић	1	38
42.	Перо Матић	1	39
43.	Стево Станојевић	—	40
44.	Димитрија Павловић	—	41
45.	Нешто Вучетић	1	42

1	2	3	4
46.	Живко Вучетић	1	43
47.	Божо Нешић	—	44
48.	Никола Нешић	—	45
49.	Марко Јовичић	1	46
50.	Танасија Јовичић	—	47
51.	Васо Јовичић	—	—
52.	Цвејо Пантелић	1	48
53.	Луко Пантелић	—	49
54.	Вићентије Симић	1	50
55.	Срећко Симић	—	51
56.	Јевто Лукић	1	52
57.	Живко Јевтић	—	53
58.	Никола Лукић	1	54
59.	Милан Лукић	—	55
60.	Тодор Лукић	—	56
61.	Милош Борђић	1	57
62.	Мијаило Борђић	1	— ?
63.	Милутин Борђић	1	58
64.	Станоје Петровић	1	59
65.	Вилотије Андрић	1	60
66.	Живко Тодоровић	1	61
67.	Вујо Тодоровић	—	62
68.	Димитрија Поповић	1	63
69.	Луко Поповић	—	64
70.	Живко Остојић	1	65
71.	Мијаило Остојић	1	66
72.	Буко Ристивојевић	1	67
73.	Живко Букић	—	68
74.	Живан Ристивојевић	1	69 70?
75.	Глишо Ракић	1	71
76.	Срећко Ракић	—	72
77.	Паво Ракић	—	73
78.	Марјан Симић	—	74
79.	Милисав Симић	—	75
80.	Вучета Васић	1	76
81.	Сава Васић	—	77
82.	Симо Васић	—	78
83.	Грујица Бирић	1	79
84.	Јевто Бирић	1	80
85.	Василија Грујић	—	81
86.	Илија Јевтић	—	82
87.	Бурађ Димитрић	—	83
88.	Илија Бурђевић	—	84
89.	Милић Бурђевић	1	85
90.	Бојо Бркић	1	86
91.	Мишко Лазић	1	87
92.	Андрija Станојевић	—	88
93.	Марко Лазић	—	89
94.	Јован Андрић	?	?
95.	Јеврем Андрић	1	90
96.	Антонија Андрић	—	91
97.	Мијаило Андрић	—	92
98.	Рако Букић	—	93
99.	Марко Букић	1	94
100.	Никола Букић	1	95 96?
101.	Симо Букић	—	96 97
102.	Илија Букић	—	97 98
103.	Стеван Вајић	1 (99?)	100

1	2	3	4
104.	Сава Стевановић	1	101
105.	Јевто Живановић	1	102
106.	Алијипија Живановић	1	103
107.	Дамњан Јевтић	—	104
108.	Јован Алијипић	—	105
109.	Јоко Бојић	1	106
110.	Танасија Јокић	1	107
111.	Глигорија Јокић	—	108
112.	Гаја Ковачевић	1	109
113.	Беко Ковачевић	1	110
114.	Никола Бекић	—	111
115.	Јован Ковачевић	1	112
116.	Илија Лукић	1	113
117.	Јевто Лукић	1	114
118.	Мићо Лукић	—	115
119.	Симо Лукић	—	116
120.	Гајо Лукић	—	117
121.	Јеремија Петровић Лука Јеремић	1	118 наново писан
122.	Живко Јеремић	—	119
123.	Јеврем Илић	—	120
124.	Јован Петровић	1	121
125.	Никета Јоановић	—	122
126.	Јован Уљез умро	—	
127.	Биро Васић	1	123
128.	Живко Бирић	—	124
129.	Луко Бирић	—	125
130.	Максим Миливојевић	1	126
131.	Урош Миливојевић	1	127
132.	Марко Максимовић	—	128
133.	Обрад Максимовић	—	129
134.	Јоран Јевтић	—	130
135.	Буро Јевтић	—	131
136.	Мило Јевтић	—	132
137.	Симо Мијаиловић	1	133
138.	Гајо Мијаиловић	1	134
139.	Живан Симић	—	135
140.	Стеван Јаковљевић	1	136
141.	Живко Јаковљевић	—	137
142.	Бурица Мишковић	1	138
143.	Јован Панић	—	139
144.	Живан Митровић	1	140
145.	Матија Нешковић	1	141
146.	Милисав Матић	—	142
147.	Вилија Мишковић	1	143
148.	Јован Филиповић	—	144
149.	Никола Филиповић	—	145
150.	Ранко Филиповић	—	146
151.	Васо Станојевић	—	147
152.	Живко Станојевић	1	148
153.	Симо Станојевић	—	149
154.	Илија Мишковић	1	150
155.	Живан Алексић	1	151
156.	Јово Живановић	—	152
157.	Живко Тадић	1	153
158.	Митар Тадић	—	154
159.	Марко Тадић	—	155
160.	Недељко Гаврић	1	156

1	2	3	4
161.	Живко Недељковић	1	157
162.	Андира Недељковић	—	158
163.	Никола Недељковић	—	159
164.	Цветан Петровић	1	160
165.	Лазо Петровић	1	161
166.	Паво Лазић	—	162
167.	Станоје Димитрић	1	163
168.	Срећко Станојевић	—	164
169.	Никола Станојевић	1	165
170.	Бајо Вучетић	1	166
171.	Благоје Вучетић	1	167
172.	Митар Танасић	1	168
173.	Алимија Танасић	1	169
174.	Тешман Станојевић	—	170
175.	Марко Станојевић	—	171
176.	Никола Станојевић	—	—
177.	Јевто Аврамовић	1	172
178.	Милан Аврамовић	—	174 (173?)
179.	Петар Аврамовић	—	175
180.	Живан Марковић	1	176
181.	Максим Марковић	—	177
182.	Весо Марковић	—	178
183.	Борђија Панић	1	179
184.	Лазо Панић	1	180
185.	Илија Марковић	1	181
186.	Тешо Илић	—	182
187.	Антонија Илић	1	183
188.	Деспот Живановић	—	184
189.	Максим Живановић	—	185
190.	Вилијам Живановић	—	186
191.	Марко Димитрић	1	187
192.	Тривун Васић умро	1	188
193.	Буко Васић	1	189
194.	Марко Јовановић	—	—
Сума		189	ап.

32. Село ЗАВЛАКА

1.	Станимир Вилиповић	1	1
2.	Јевто Андрић	1	2
3.	Јован Јевтић	—	3
4.	Митар Андрић	—	4
5.	Гргур Манојловић	1	5
6.	Јоксим Мијатовић	1	6
7.	Јездимир Јоксимовић	1	7
8.	Илија Симић	1	8
9.	Ранко Илић	—	9
10.	Саво Јоксимовић	—	10
11.	Андира Аћимовић	—	11
12.	Јевто Лукић	1	12
13.	Тома Лукић	1	13
14.	Петар Лукић	—	14
15.	Антонија Лукић	—	15
16.	Паво Јевтић	—	16
17.	Бако Јовић	1	17
18.	Љубинко Јовић	1	18
19.	Симо Јовић	1	19

1	2	3	4
20.	Мијаило Симић	—	20
21.	Васиљ Симић	—	21
22.	Тодор Симић	—	22
23.	Јован Гајић	1	23
24.	Милан Гајић	—	24
25.	Бако Крстић	1	25
26.	Димитрија Крстић	1	26
27.	Јован Крстић	—	27
28.	Маринко Крстић	—	28
29.	Станоје Крстић	—	29
30.	Паро Грујић	1	30
31.	Станоје Перић	1	31
32.	Јован Перић	—	32
33.	Антонија Живковић	1	33
34.	Марко Гуњаћанин	1	34
35.	Васиљ Гуњаћанин	1	35
36.	Петар Гуњаћанин	—	36
37.	Матија Гуњаћанин	1	37
38.	Матија Маринковић	1	38
39.	Тадија Маринковић	—	39
40.	Мијаило Кесеровић	1	40
41.	Јован Илић	1	41
42.	Васо Кесеровић	1	42
43.	Тешман Кесеровић	—	43
44.	Јован Пулеј	—	44
45.	Митар Пулеј	1	45
46.	Митар Пуњез	1	46
47.	Илија Митровић, умро		
48.	Букањ Пулеј	1	47
49.	Борђија Букић	—	48
50.	Пано Букић	—	49
51.	Станко Ракић Никола Ракић	—	50
52.	Стеван Станковић	1	51
53.	Милисав Станковић	1	52
54.	Љубинко Мишић	1	53
55.	Петар Бачић	1	54
56.	Бурица Станић	—	55
57.	Паво Петровић	1	56
58.	Живко Павловић	—	57
59.	Илија Павловић	—	58
60.	Марко Ивановић	1	59
61.	Арсеније Ивановић	1	60
62.	Симо Ивановић	—	61
63.	Живан Јовановић Стеван Јовановић	—	62
64.	Букањ Николић	1	63
65.	Пантелија Симић	1	64
66.	Илија Симић	1	65
67.	Иван Симић	—	66
68.	Никола Јанковић	—	67
69.	Марко Јанковић	1	68
70.	Марко Стевановић	1	69
71.	Максим Гавrilовић	1	70
72.	Стеван Максимовић	—	71
73.	Стеван Грујић	1	72
74.	Марко Грујић	1	73
75.	Симо Стевановић	1	74

наново п.

наново п.

1	2	3	4
76.	Иван Марковић	—	75
77.	Мићан Васић	—	76
78.	Живан Божић	—	77
79.	Јован Божић	—	78
80.	Арсен Божић	—	79
81.	Живан Крстић	1	80
82.	Јован Крстић	—	81
83.	Василија Крстић	—	82
84.	Стеван Крстић	—	83
85.	Јован Јаковљевић	1	84
86.	Новак Јевтић	1	85
87.	Симо Јевтић	—	86
88.	Јован Савић	1	87
89.	Никола Јелић	1	88
90.	Грдо Николић	—	89
91.	Мићо Николић	—	90
92.	Бурађ Релић	1	91
93.	Перо Бурђевић	—	92
94.	Веса Релић	1	93
95.	Луко Весић	—	94
96.	Живан Богићевић	1	95
97.	Панто Живановић	—	96
98.	Илија Живановић	—	97
99.	Мијаило Богићевић	1	98
100.	Мићо Бурђевић	1	99
101.	Јован Маринковић	—	100
102.	Исаило Марјановић	1	101
103.	Митар Исаиловић	—	102
104.	Ранко Марјановић	1	103
105.	Марко Арсеновић	1	104
106.	Арсен Марковић	—	105
107.	Перо Марковић	—	106
108.	Мићо Брајић	1	107
109.	Митар Брајић	1	108
110.	Деспот Брајић	—	109
111.	Лазо Брајић	—	110
112.	Живко Першић	1	111
113.	Милинко Першић	1	112
114.	Јован Першић	1	113
115.	Никола Живановић	—	114
116.	Петар Мијаиловић	1	115
117.	Јаков Петровић	1	116
118.	Јоксим Новаковић	1	117
119.	Стеван Јоксимовић	—	118
120.	Марко Мијаиловић	1	119
121.	Паво Мијаиловић	1	120
122.	Бурађ Марковић	—	121
123.	Гајо Поповић, умро?	—	
124.	Букањ Поповић	1	122
125.	Марко Гајић	—	123
126.	Тома Гајић	—	124
127.	Мишо Гајић	1	125
128.	Јоксим Мићић	—	126
129.	Живан Мићић	—	127
130.	Јован Живановић	1	128

33. Село МОЈКОВИЋ

1.	Марко	Перић	1
2.	Зеко	Стојановић	1
3.	Симо	Мијаиловић	—
4.	Гајо	Марић	1
5.	Јован	Милисављевић	1
6.	Пантон	Мандић	1
7.	Гргур	Васић	1
8.	Обрад	Гргуровић	—
9.	Антонија	Гргуровић	—
10.	Марко	Пантић	1
11.	Крста	Панић	1
12.	Јевто	Панић	1
13.	Дамњан	Панић	—
14.	Живан	Марковић	1
15.	Јован	Марковић	1
16.	Перо	Марковић	1
17.	Андреја	Живановић	—
18.	Максим	Бојић	1
19.	Живко	Бојичић	—
20.	Ивко	Бојичић	—
21.	Јанко	Бојичић	—
22.	Васо	Лазић	1
23.	Васо	Перић	1
24.	Глигорија	Савић	1
25.	Митар	Јевтић	—
26.	Илија	Павловић	1
27.	Симо	Остојић	1
28.	Зело	Остојић	1
29.	Веселин	Симић	—
30.	Петар	Симић	—
31.	Грујица	Симић	—
32.	Бајо	Јанковић, умро	—
33.	Жарко	Бајић	—
34.	Марко	Бајић	—
35.	Јанко	Бајић	—
36.	Јевто	Перић, умро	—
37.	Ранко	Јевтић	1
38.	Паво	Максимовић	—
39.	Милисав	Павловић	—
40.	Тријун	Јовановић	1
41.	Јевто	Тријуновић	1
42.	Савко	Тријуновић	—
43.	Ранко	Трифуновић	—
44.	Живко	Глигорић	1
45.	Бело	Глигорић	—
46.	Вилотија	Пантелић	1
47.	Симо	Станимировић	1
48.	Живко	Станимировић	1
49.	Танасија	Симић	—
50.	Бурађа	Алексић	1
51.	Живан	Теодоровић	1
52.	Петар	Живановић	—
53.	Крсман	Живановић	—
54.	Јован	Станимировић	1
55.	Матија	Алексић	1
56.	Нинко	Стековић, умро	—

1	2	3	4
57.	Пантелија Николић Вилотија	1	54 чаново п.
58.	Бурађ Савић	1	55
59.	Костадин Савић	1	56
60.	Матија Алинцић	1	57—67?
61.	Веселин Алинцић	1	68
62.	Цветан Алинцић	—	69
63.	Исаијо Ристивојевић	—	62
64.	Јеврем Ристивојевић	—	63
65.	Леонтија Јоановић	—	64
66.	Живан Ристивојевић	1	65
67.	Стеван Ристивојевић	1	66
68.	Перо Симанић	1	67
69.	Пањо Симанић	—	68
70.	Илија Антонић	1	69
71.	Јевто Јовић	1	70
72.	Обрад Јевтић	—	71
73.	Илија Максимовић, умро		
74.	Илија Јовић	1	72
75.	Перо Илић	1	73
76.	Иван Илић	1	74
77.	Стеван Мијаиловић	1	75
78.	Јован Стевановић	—	76
79.	Биро Станојевић	1	77
80.	Бајо Станојевић	1	78
81.	Марко Станојевић	—	79
82.	Арсен Глигорић	1	80
83.	Јеремија Павловић	1	81
84.	Перо Пантић	—	82
85.	Андирија Пантелић	—	83
86.	Лука Николић	—	84
87.	Гаврило Буричић	1	85
88.	Јевто Васиљић	1	86
89.	Живан Јевтић	—	87
90.	Паво Јевтић	—	88
91.	Јован Маринковић	—	89
92.	Иван Јовић	1	90
93.	Игњат Васић	1	91
94.	Милован Васић	1	92
95.	Митар Васић	1	93
96.	(91?) Станоје Миловановић	—	94
97.	(92?) Јово Миловановић	—	95
98.	(93?) Јевто Николић	1	96
99.	(94?) Перо Јовић	1	97
100.	(95?) Никола Јовић	—	98
101.	(96?) Стево Матић	1	99
102.	(97?) Матија Глигорић	1	100
103.	(98?) Дамјан Матић	—	101
104.	(99?) Антонија Борђић	—	102
105.	(100?) Марко Стевановић	1	103
106.	(101?) Живко Стевановић	1	104
107.	(102?) Боко Милићевић	1	105
108.	(103?) Иван Милићевић	1	106
109.	(104?) Перо Милићевић	—	107
110.	(105?) Поп Васо, умро		
111.	(106?) Стеван Вилиповић	1	108
112.	(107?) Марко Вилиловић	1	109
113.	(108?) Никола Вилиловић	—	110

1	2	3	4
114.	(109?) Остоја Мишковић	1	111
115.	(110?) Сава Остојић	—	112
116.	(111?) Милутин Тешић	1	113
117.	(112?) Симо Тешић	—	114
118.	(113?) Никола Ненадовић	1	115
119.	(114?) Недељко Николић	—	116
120.	(115?) Јанко Ненадовић	—	117
121.	(116?) Пано Павловић	1	118
122.	(117?) Томо Павловић	1	119
123.	(118?) Мило Панић	—	120
124.	(119?) Ристивој Маринковић, умро		
125.	(120?) Pero Павловић	1	121
126.	(121?) Срећко Павловић	—	122
127.	(122?) Буро Мићић	1	123
128.	(123?) Маринко Теодоровић	1	124
129.	(124?) Димитрија Теодоровић	—	125
130.	(125?) Паво Тојић	1	126
131.	(126?) Дамњан Тојић	—	127
132.	(127?) Димитрија Павловић	—	124 ?

Сума 124 ар.

34. Село РАМНАЈА

1.	Илија Јелић	1	1
2.	Пантелија Јелић	1	2
3.	Иван Јелић	1	3
4.	Јеврем Јелић	—	4
5.	Дамњан Матић	1	5
6.	Петар Матић	1	6
7.	Радован Радосављевић	1	7 није дао
8.	Илија Радосављевић	1	8
9.	Никола Марковић	1	9
	Симо Николић		наново п.
10.	Луко Марковић	1	10
11.	Јован Марковић	1	11
12.	Мијаило Марковић	1	12
13.	Васо Николић	—	13
14.	Антонија Лукић	—	14
15.	Марко Јевтић	1	15
	Боко Јевтић		наново п.
16.	Митар Видаковић	1	16
	Мијаило		наново п.
17.	Антонија Видаковић	1	17
18.	Милан Митровић	—	18
19.	Милосав Митровић	—	19
20.	Илија Митровић	—	20
21.	Богосав Живановић	1	21
22.	Глигорија Живановић	1	22
23.	Иван Глигорић	—	23
24.	Недељко Живановић	—	24
25.	Маринко Живановић	—	25
26.	Аврам Марковић	1	26
27.	Јован Марковић	—	27
28.	Станоје Стевановић	1	28
29.	Паво Стевановић	—	29
30.	Јанко Симић	1	30
31.	Лазо Митровић	1	31

32.	Мијаило Спасијевић, умро	1	32
33.	Паво Мијаиловић	1	33
34.	Тешо Бојић	—	34
35.	Паво Тешић	1	35
36.	Гаврило Тешић	—	36 ?
37.	Алекса Гавриловић	1	37
38.	Мијаило Петровић Иван Мијаиловић	—	накнадно п.
39.	Лазо Мијаиловић	1	37
40.	Крсман Андрић	—	38
41.	Илија Мијаиловић	—	39
42.	Боко Матић	1	40
43.	Недељко Матић	—	41
44.	Јован Крстић	1	42
45.	Никола Јовановић	—	43
46.	Антонија Палић	1	44
47.	Остоја Антић	1	46
48.	Никола Лукић Мићо Лукић	1	46 наново п.
49.	Петар Лукић	—	47
50.	Илија Остојић	1	48
51.	Бајо Остојић	1	49
52.	Перо Остојић	1	50
53.	Степан Илић	—	51
54.	Јанко Илић	—	52
55.	Живан Перић	—	53
56.	Марко Перић	1	56 ?
57.	Никола Митровић	—	57
58.	Остоја Митровић	—	58
59.	Мијаило Матић	1	59
60.	Ранко Мијаиловић, умро	1	60
61.	Ивко Мијаиловић	—	61
62.	Недељко Мијаиловић	1	62
63.	Григорије Павловић	—	63
64.	Лазар Гавриловић	1	64
65.	Бурађ Марковић	1	65
66.	Мићо Гавриловић	—	66
67.	Живан Гавриловић	1	67
68.	Јово Аћимовић	1	68
69.	Матија Грујић	—	69
70.	Радо Грујић	1	70
71.	Јаков Симић	—	
72.	Тома Јаковљевић, умро	1	71
73.	Митар Јаковљевић	—	72
74.	Живко Митровић	1	73
75.	Јован Арсеновић Бурађ Ђојић, наново п.	1	74

Сума 78 ар.

35. Село КОЊУША

1.	Марко Илић	1	1
2.	Маринко Илић, умро	—	2
3.	Јово Марковић	—	3
4.	Мирко Стевановић	1	3
5.	Иван Стевановић	—	4
6.	Рако Стевановић	—	5

1	2	3	4
7.	Боко Страиловић	—	6
8.	Илија Петровић	1	7
9.	Ранко Петровић	—	8
10.	Бурађ Петровић	—	9
11.	Матија Петровић	—	10
12.	Милић Васиљевић Луко Милићевић	1	11
13.	Јанко Деспотовић	1	наново п. 12
14.	Иван Јанковић	—	13
15.	Матија Деспотовић	1	14
16.	Радован Матић	—	15
17.	Обрад Милић Лазо Обрадовић	1	16
18.	Андреја Милић	1	наново п. 17
19.	Борбја Милић	—	18
20.	Милутин Милић	—	19
21.	Дамњан Милић	1	20
22.	Милутин Јоановић	1	21
23.	Сава Деспотовић	1	22
24.	Перо Алексић	1	23
25.	Василија Савић	1	24
26.	Јован Савић	—	25
27.	Ристо Савић	—	26
28.	Илија Алексић	—	27
29.	Симон Радић Станко Симоновић	1	28
30.	Крста Николић	—	наново п. 29
31.	Митар Николић	1	30
32.	Тријун Гавrilović	1	31
33.	Симо Гавriloviћ	1	32
34.	Станимир Крсмановић	1	33
35.	Симо Станимировић	1	34
36.	Боко Станимировић	—	35
37.	Еремија Митровић	1	36
38.	Матија Митровић	—	37
39.	Андреја Митровић	—	38
40.	Крсман Андрић Ристо Милић Илија Еремић Ранко Ристић Матија Митровић	— 1 — — —	39 40 41 42 43
Сума			47 ар.

36. Село ВУКОМИРИЋ (Комирић)

1.	Марко Матић	1	1
2.	Јанко Матић	1	2
3.	Дамњан Матић	1	3
4.	Митар Матић	1	4
5.	Никола Митровић	—	5
6.	Борбја Митровић	—	6
7.	Симо Медонић	1	7
8.	Бурађ Медонић	1	8
9.	Тошо Медонић	1	9
10.	Живан Борђевић	—	10
11.	Еко Медонић	—	11
12.	Теодор Поповић	1	12

1	2	3	4
13.	Сава Поповић	1	13
14.	Арсен Поповић	—	14
15.	Марјан Грујичић	1	15
16.	Јово Грујичић	1	16
17.	Живан Љукић	1	17
18.	Никола Јеремић	1	18
19.	Васо Јеремић	—	19
20.	Поп Саво, није дао		
21.	Јаков Савић	—	20
22.	Јован Драгутиновић	1	21
23.	Иван Јовановић	—	22
24.	Јанко Паштајовић	1	23
25.	Матија Николић	1	24
26.	Марко Тривуновић	1	25
27.	Лазо Драгутиновић	1	26
28.	Ранко Лазић	—	27
29.	Бајо Перић	1	28
30.	Мато Перић	—	29
31.	Мићо Перић	—	30
	Аврам Мићић		наново п.
32.	Вилотија Митровић	1	31
33.	Маринко Петровић	—	32
34.	Гајо Новаковић	1	33
35.	Максим Новаковић	1	34
36.	Никола Новаковић	—	35
37.	Митар Марковић	—	36
38.	Радослав Перић	1	37
39.	Рако Перић, умро		
40.	Вилотије Лазић, умро		
41.	Матија Вилотић	1	38
42.	Грујо Лазаревић	1	39
43.	Петар Лазаревић	—	40
44.	Глигорија Паштоловић	1	41
45.	Митар Паштоловић	1	42
46.	Поп Марко		није дао
47.	Борђија Паштоловић?	1	43
48.	Антонија Нинковић	1	44
49.	Никола Гавриловић	1	45
50.	Бранко Гавриловић	—	46
51.	Јанко Гавриловић	—	47
52.	Марко Гавриловић	—	48
53.	Живан Митровић	—	49
54.	Петар Стевановић	—	50
55.	Илија Митровић	1	51
56.	Панто Илић	—	52
57.	Макивија Илић	—	53
58.	Матија Илић	—	54
59.	Симо Грујић	—	55
60.	Матија Продановић	1	56
61.	Стеван Матић	1	57
62.	Ранко Матић	1	58
63.	Антонија Грујичић	1	59
64.	Живко Грујичић	—	60
65.	Јанко Миланић	1	61
66.	Живко Јанковић	—	62
67.	Матија Миланић	—	63
68.	Перо Матић	—	64
69.	Илија Миланић	1	65

1	2	3	4
70.	Паво Миланић	—	66
71.	Јован Станковић	1	67
72.	Иван Јовановић	—	68
73.	Јово Радуловић	1	69
74.	Остоја Антонић	1	46
75.	Антонија Радуловић	—	71
76.	Живан Грујичић	1	72
77.	Манојло Грујичић	1	73
78.	Јаков Остојић	1	74
	Матија Николић		наново п.
79.	Петар Остојић	—	75
80.	Марко Николић	—	76
81.	Симо Остојић	1	77
	Миливоје Стевановић		наново п.
82.	Мијајло Остојић	—	78
83.	Митар Филиповић	1	79
84.	Ристо Митровић	—	80
85.	Васо Гладовић	1	81
86.	Јаков Гладовић	1	82
87.	Илија Гладовић	—	83
88.	Гајо Гладовић	1	84
89.	Марко Гладовић	—	85
90.	Андреја Гладовић	—	86
91.	Радивој Павловић	1	87
92.	Симо Павловић	1	88
93.	Иван Јовановић	1	89
94.	Нинко Јовановић, момак	—	90
95.	Цвејо Јовановић	1	91
96.	Ранко Ивановић	—	92
97.	Мијаило Илић	1	93
98.	Симо Илић	—	94
99.	Борбина Илић	—	95
100.	Живан Николић	—	96
101.	Јован Николић	1	97
102.	Станимир Марковић	—	98
103.	Никола Матић	—	99
104.	Сава Гладовић	1	100
105.	Станко Гладовић	1	101
106.	Петар Гладовић	1	102
107.	Стеван Гладовић	—	103
108.	Никола Новаковић	1	104
109.	Симо Новаковић	—	105
110.	Митар Миловановић	1	106
111.	Петар Миловановић	1	107
112.	Јанко Миловановић	—	108
113.	Максим Мијаиловић	—	109
114.	Марко Натарић	1	110
115.	Боко Марковић	—	111
116.	Максим Симић	—	112
117.	Јово Симић	—	113
118.	Мато Симић	—	114
119.	Перо Томић	1	115
120.	Глигорија Томић	—	116
121.	Јован Бурић	1	117
122.	Станоје Јовановић	—	118
123.	Симо Јовановић	—	119
124.	Марко Радосављевић	—	120
125.	Алекса Радосављевић	1	121

1	2	3	4
126.	Панто Радосављевић	1	122
127.	Ранко Матић	1	123
128.	Бајо Матић	—	124
129.	Маринко Матић	—	125
130.	Илија Настић	1	126
131.	Никола Илић	—	127
132.	Панто Гајић	—	128
133.	Вујо Гајић	—	129
134.	Петар Вујић	—	130
135.	Мијаило Вујић	—	131
136.	Илија Гајић	—	132
137.	Глигорија Пантелић	1	133
138.	Андреја Пантелић	—	134
139.	Матија Томић	1	135
140.	Антонија Томић	1	136
141.	Пантелеја Нешковић	1	138 (?)
142.	Букањ Нешковић	—	139
143.	Стеван Нешковић	1	140
144.	Грујо Благојевић	1	141
145.	Иван Грујић	—	142
146.	Илија Грујић	—	143
147.	Цветан Гајић	1	144
148.	Антонија Перић	—	145
149.	Јово Перић	1	146
150.	Максим Перић	1	147
151.	Марко Перић	—	148
152.	Лазар Пајић	1	149
153.	Вилијам Пајић	—	150
154.	Милован Николић	1	151
155.	Живан Николић	1	152
156.	Јанко Николић	1	153
157.	Ранко Николић	—	154
158.	Иван Живановић	—	155
159.	Илија Ракић	1	156
160.	Паво Илић	—	157
161.	Митар Илић	—	158
162.	Петар Гајић	1	159
163.	Илија Гајић	1	160
164.	Андреја Гајић	—	161
165.	Стеван Мишић	1	162
166.	Симо Мишић	1	163
167.	Пајо Мишић	—	164
168.	Луко Мишић	—	165
169.	Никола Савић	1	166
170.	Крста Николић	—	168
171.	Јеврем Николић	—	169
172.	Марко Перић	—	170
173.	Сава Павловић	1	171
174.	Марко Павловић	—	172
175.	Бранко Павловић	—	173
176.	Глигорија Тривковић	1	174
177.	Јеремија Тривковић	—	175
178.	Теодосија Тривковић	—	176
179.	Рако Младеновић	—	177
180.	Милован Младеновић	—	178
181.	Димитрија Перић	—	179
182.	Дамњан Николић	1	180
183.	Вилијам Дамњановић	1	181

1	2	3	4
184.	Тошо Тошић	1	182
185.	Лазар Тошић	—	183
186.	Марко Тошић	—	184
187.	Веселин Лазић	1	185
188.	Симо Веселиновић	—	186
189.	Гвозден Веселиновић, умро	1	187
190.	Лука Петровић	1	188
191.	Борђија Лукић	—	189
192.	Паво Лукић	—	190 наново п.
	Саво Лукић	—	191
193.	Панто Лукић	—	192
194.	Матија Петровић	1	193 (194?)
195.	Митар Петровић	—	195
196.	Радојица Матић	—	196
197.	Лазар Аврамовић	1	197
198.	Лука Аврамовић	—	198
199.	Матија Лазаревић	—	199
200.	Грујица Мијаиловић	1	200
201.	Иван Грујић	—	201
202.	Никола Марковић	1	202
203.	Илија Мијаиловић, умро	1	203
204.	Живан Богдановић	—	204
205.	Максим Богдановић	—	204
	Сума	204	ар.

37. Село БЕЛА ЦРКВА

1.	Петар Илић	1	1
2.	Јанко Петровић	—	2
3.	Драгутин Лазић	1	3
4.	Милош Драгутиновић	—	4
5.	Илија Младеновић	1	5
6.	Јово Младеновић	1	6
7.	Јаков Илић	—	7
8.	Поп Петар, није дао	—	
9.	Јаков Матић	—	8
10.	Милован Савић	1	9
11.	Симо Савић	1	10
12.	Марко Савић	—	11
13.	Матија Павловић	1	12
14.	Ивко Павловић	1	13
15.	Марко Матић	—	14
16.	Мићо Ковачевић	1	15
17.	Гаврило Ковачевић	1	16
18.	Веселин Ковачевић	1	17
19.	Нешо Гавриловић	—	18
20.	Поп Вилип, није дао	—	
21.	Буко Максимовић, момак није дао	—	19
22.	Поп Тома, није дао	—	
23.	Јаков Максимовић	—	20
24.	Лука Поповић	—	21
25.	Милутин Симић	—	22
26.	Вуко Ракић	1	23
27.	Илија Дамњановић	1	24
28.	Матија Вуковић	1	25
29.	Љубинко Вуковић	1	26
30.	Милан Лазић	—	

1	2	3	4
31.	Дамњан Лазић	—	27
32.	Јован Јевтић	—	28
33.	Бранко Стевановић	—	29
34.	Крста Џевтић	—	30
35.	Андирија Џевтић	—	31
36.	Тимотија Тешић	1	32
37.	Тимотија Николић	1	33
38.	Перо Димитрић, момак није дао		34?
39.	Станимир Димитрић	1	35
40.	Марко Димитрић	—	36
41.	Ранко Ристивојевић	—	37
42.	Гојко Бурђевић	1	38
43.	Марко Бурђевић	1	39
44.	Стеван Гојковић	—	40
45.	Тома Нешковић	—	41
46.	Никола Нешковић	—	42
47.	Петар Панић	1	43 (44?)
48.	Паво Панић	1	45
49.	Јаков Панић	1	46
50.	Паво Ракић	—	47
51.	Матија Митровић	1	48
52.	Милисав Матић	—	49
53.	Милисав Грујић	1	50
54.	Којо Грујић, умро		
55.	Матија Спасојевић	1	51
56.	Тимотија Спасојевић	—	52
57.	Луко Васић	1	53
58.	Џеветан Васић	1	54
59.	Јово Џеветановић у служби, није дао		55?
60.	Матија Џеветановић	1	56
61.	Илија Џеветановић	—	57
62.	Новак Џеветановић	—	58
63.	Живан Мићин	1	59
64.	Симо Мићин	1	60
65.	Јеврем Живановић	—	61
66.	Марко Митровић, умро		
67.	Бољан Марковић Никола Марковић	1	62
68.	Максим Петровић Паво Максимовић	1	63
69.	Луко Томић, нема га		
70.	Радо Петровић	1	64
71.	Јоко Петровић	—	65
72.	Иван Петровић	1	66
73.	Пантелија Степановић	1	67
74.	Андирија Степановић	—	68
75.	Марко Степановић	—	69
76.	Бурађ Павловић	1	70
77.	Алекса Јевтић	1	71
78.	Глигорија Јевтић	1	72
79.	Аврам Алексић	—	73
80.	Срећко Глигорић	—	74
81.	Антонија Маркотић	1	75
82.	Петар Марковић	—	76
83.	Луко Ивановић	1	77

1	2	3	4
84.	Вилип Ивановић	—	78
85.	Симо Ивановић	—	79
86.	Дамњан Антонић	1	80
		Сума	79 ар.

38. Село ЦВЕТУЛА

1.	Глигорија Товиловић	1	1
2.	Тома Товиловић	—	2
3.	Мијаило Јеремић	1	3
4.	Никола Мијаиловић	—	4
5.	Грујица Стевановић	1	5
6.	Тодор Грујичић	—	6
7.	Симо Бурбевић	1	7
8.	Бурица Симић	—	8
9.	Иван Симић	—	9
10.	Живан Радовановић	1	10
11.	Јован Радовановић	1	11
	Милицав Радовановић		наново п.
12.	Милован Радовановић	—	12
13.	Јован Алексић	1	13
14.	Петар Јовановић	—	14
15.	Никола Алексић	1	15
16.	Јоксим Алексић	1	16
17.	Симо Алексић	1	17
18.	Милован Алексић	1	18
19.	Јоко Николић	1	19
20.	Андреја Јокић	—	20
21.	Маринко Марковић	1	21
22.	Никола Марковић	1	22
23.	Илија Николић	—	23
24.	Василија Маринковић	—	24
25.	Гајо Ракић	1	25
26.	Илија Јанковић	1	26
27.	Василија Букић	1	27
28.	Мијаило Грујичић	1	28
	Јован Грујичић		наново п.
29.	Митар Степановић	1	29
30.	Станко Петровић	1	30
31.	Бранко Петровић	1	31
32.	Дамњан Исаиловић	1	32
33.	Никола Исаиловић	—	33
34.	Иван Новаковић, умро?	—	(34?)
35.	Веселин Ивановић	—	35
36.	Живко Ивановић	—	36
37.	Мијаило Марковић	1	37
38.	Стеван Пантелић	1	38
39.	Никола Стевановић	—	39
40.	Вукоман Марковић	1	40
41.	Илија Стевановић	—	41
42.	Глигорија Матић	1	42
43.	Јаков Матић	1	43
44.	Ранко Лазић	1	44
45.	Радован Лазић	1	45
46.	Луко Гајић	—	46

Сума 47

39. Село БЕЛОТИЋ

1.	Ристо Станић	1	1
2.	Алинција Стевановић	1	2
3.	Симо Алинциј	1	3
4.	Андреја Миловановић	1	4
5.	Љубинко Стевановић	1	5
6.	Радован Стевановић	1	6
7.	Грујиша Васић	—	7
8.	Дамњан Грујић, нема га	—	
9.	Максим Васић	1	8
10.	Илија Петровић	1	9
11.	Сава Петровић	1	10
12.	Теодор Петровић	—	11
13.	Коста Митровић	1	12
14.	Аврам Митровић	1	13
15.	Радосав Митровић	1	14
16.	Бурађ Костић	—	15
17.	Глигорија Стевановић	1	16
18.	Вуко Глигорић	—	17
19.	Живко Глигорић	—	18
20.	Благоје Савковић	1	19
21.	Васо Савковић	—	20
22.	Симо Васић	1	21
23.	Илија Симић	—	22
24.	Симо Илић	1	23
25.	Ранко Илић	—	24
26.	Ивко Марковић	1	25
27.	Маринко Марковић	—	26
28.	Саватија Пантелић	—	27
29.	Живан Пантелић, умро	—	(28?)
30.	Драгутин Јевтић	1	29
31.	Марио Марић	1	30
32.	Маринко Марковић	—	31
33.	Сава Марковић	—	32
34.	Тома Мићић	1	33
35.	Веселин Томић	—	34
36.	Буко Милошевић	1	35
37.	Матија Милошевић, нема га „оће у свет“	—	
38.	Јаков Милошевић	—	36
39.	Вићан Секулић	1	37
40.	Ранко Вићановић	—	38
41.	Андреја Стевановић	1	39
42.	Секула Стевановић	1	40
43.	Срећко Стевановић	—	41
44.	Јован Секулић	1	42
45.	Марко Јоановић	—	43
46.	Живан Перић	1	44
47.	Иван Перић	1	45
48.	Максим Перић	—	46
49.	Петар Томић	—	47
50.	Пантелија Томић	1	48
51.	Савко Томић	—	49
52.	Боко Петровић	—	51 (?)
53.	Јован Бојанић	1	52
54.	Иван Бојанић	1	53
	Петар Ивановић		наново п.
55.	Јован Недељковић	1	54

1	2	3	4
56.	Милош Недељковић	—	55
57.	Радован Васиљевић	—	56
58.	Живан Васиљевић	1	57
59.	Нико Васиљевић	1	58
60.	Милић Симић	1	59
61.	Лазар Симић	—	60
62.	Паво Ивановић	1	61
63.	Андирија Лукић	—	62
64.	Теодор Савић, умро		
65.	Јован Теодоровић	1	63
66.	Цветан Теодоровић	—	64
67.	Миша Миленић, умро		
68.	Боко Мишић	1	65
69.	Живко Мишић	—	66
70.	Јанко Мишић	—	67
71.	Никола Марковић	1	68
72.	Којо Николић	—	69
73.	Симо Малонић (?)	1	70
74.	Бранко Матић	—	71
75.	Јово Матић	—	72
76.	Станимир Перић	1	73
77.	Антонија Станимировић	—	74
78.	Веселин Максимовић	1	75
79.	Ранђо Максимовић	—	76
80.	Илија Маленић	—	77
81.	Стеван Гајић	1	78
82.	Бурица Гајић	1	79
83.	Никола Гајић	1	80
84.	Милош Стевановић	—	81
85.	Трифун Јанковић	1	82
86.	Илија Јанковић	—	83
87.	Живан Јанковић	—	84
88.	Петар Гајић	—	85
89.	Васо Петровић	1	86
90.	Живан Вукосављевић	1	87
91.	Јевто Чавић, умро		
92.	Дамњан Чавић	1	88
93.	Мићо Аврамовић	1	89
94.	Иван Аврамовић	—	90
95.	Јанко Аврамовић	1	91
96.	Петар Мијатовић	—	92
	Бураћ Петровић		наново п.
97.	Живан Петровић	—	93
98.	Данило Станковић, умро		
99.	Иван Станковић	1	94
	Васо Даниловић		наново п.
100.	Лука Даниловић	—	95
101.	Петар Радић	1	96
102.	Бојица Радић	—	97
103.	Саватија Јовичић	1	98
104.	Андирија Јовичић	—	99
105.	Коста Ристивојевић	—	100
106.	Живан Ристивојевић	—	101
107.	Никола Павловић	1	102
108.	Костадин Павловић	1	103
109.	Стеван Митровић	1	104
110.	Бураћ Митровић	1	105
111.	Лазар Митровић	—	106

1	2	3	4
112.	Милан Митровић	—	107
113.	Јован Станић	—	108
114.	Илија Станић	1	109
115.	Петар Матић	—	110
116.	Милинко Марковић	1	111
117.	Аврам Симић, умро		
118.	Лука Симић Игњат Лукић	1	112
119.	Паво Љукић	—	113
120.	Ранко Ристивојевић	—	114
121.	Симо Ристивојевић	1	115
122.	Митар Ристивојевић	1	116
123.	Ранко Ристивојевић		
		Сума	119 ар.

40. Село БАСТАВ

1.	Тешман Џвјетановић	1	1
2.	Дамњан Џветановић	1	2
3.	Милован Ђуричић	—	3
4.	Бранко Ђуричић	—	4
5.	Живан Ђуричић	—	5
6.	Симо Ђуричић	—	6
7.	Иван Грујић	1	7
8.	Ранко Грујић	1	8
9.	Живан Миловановић	1	9
10.	Тодор Миловановић	—	10
11.	Џветан Тешић	1	11
12.	Недељко Тешић	—	12
13.	Крста Остојић	1	13
14.	Бурађ Крстић	1	14
15.	Димитрија Крстић	—	15
16.	Ристивој Остојић	1	16
17.	Танасија Ристивојевић	—	17
18.	Бурађ Белић	1	18
19.	Ранко Терзић, горски (остав.?)		
20.	Сава Николић	1	19
21.	Алекса Марић	1	20
22.	Спасоје Благојевић	—	21
23.	Андриса Благојевић	1	22
24.	Матија Андрић	—	23
25.	Паво Андрић	—	24
26.	Дамњан Јевтић	1	25
27.	Милован Благојевић	1	26
28.	Коста Миловановић	—	27
29.	Митар Миловановић	—	28
30.	Ранко Нешић	1	29
31.	Симо Нешић	—	30
32.	Јован Терзија Марко Терзић	1	31
			наново п.
33.	Петар Јовановић	—	32
34.	Тешо Савић	1	33
			наново п.
35.	Милутин Тешић	—	34
36.	Андриса Тешић	1	35
37.	Гађо Петровић	1	36

1	2	3	4
38.	Бурица Мићић	1	37
39.	Марко Јевтић	1	38
40.	Гајо Манојловић	1	39
41.	Миливој Симић	1	40
42.	Милић Симић	1	41
43.	Веселин Симић	—	42
44.	Милош Симић	—	43
45.	Маринко Симић	—	44
46.	Илија Чворић	1	45
47.	Пантон Марковић	—	46
48.	Перо Илић	—	47
49.	Грдо Симић	1	48
50.	Јаков Гредић	—	49
51.	Бураћ Матић	—	50
52.	Бураћ Вујић	—	51
53.	Саво Нешић	1	52
54.	Симо Нешић	1	53
55.	Марко Младеновић Спасоје Марковић	—	54
56.	Дамњан Младеновић	1	55
57.	Паво Антонић	—	56
58.	Алекса Антонић	—	57
59.	Тешман Илић	1	58
60.	Грујо Алексић	1	59
61.	Мијајло Грујић	—	60
62.	Симо Филиповић	1	61
63.	Живан Марковић	—	62
64.	Ранко Марковић	1	63
65.	Антонија Нешић	1	64
66.	Крста Петровић	1	65
67.	Јово Петровић	1	66
68.	Недељко Петровић	—	67
69.	Живан Теодоровић	1	68
70.	Перо Живановић	—	69
71.	Милутин Димитрић	—	70
72.	Петар Димитрић	—	71
73.	Иван Симић	1	72
74.	Бранко Симић	—	73
75.	Недељко Симић	1	74
76.	Јанко Мићић	1	75
77.	Петар Мићић	1	76
78.	Ранко Мићић	—	77
79.	Јеврем Јанковић	—	78
80.	Диши Јовичић	—	79
81.	Игњат Јовичић	—	80
82.	Максим Јовић	—	81
83.	Андриса Живановић	—	82
84.	Матија Вуковић	1	83
85.	Петар Матић	—	84
86.	Мићо Вуковић	1	85
87.	Јово Тривуновић, служитељ — у момаштву	—	
88.	Ранко Симић	1	86
89.	Иван Симић	—	87
90.	Митар Симић	1	88
91.	Васо Симић	—	89
92.	Матија Николић	—	90
93.	Марко Николић, служи у момаштву	—	
94.	Дамњан Мирковић	1	91

наново п.

1	2	3	4
95.	Маринко Дамњановић	—	92
96.	Марко Митровић	1	93
97.	Маринко Митровић	1	94
98.	Тимотија Нештин	1	95
99.	Милош Тимотић	—	96
100.	Јаков Тимотић	—	97
101.	Васо Алексић		
102.	Маринко Младеновић		
		Сума	100 ар.

41. Село КОСТАЈНИК

1. Глигорија Илић
2. Страноје Јаковљевић
3. Вићан Ивановић
4. Глигорија
5. Мијат

ДОДАТАК:

Село КРУПАЊ КАСАБА

Иван Чарукција	1	ар.
Јово Чарукција	2	"
Марко Ђагић	3	"
Гаврило Терзија	4	"
Јован Мићић	5	"
Гавро Ђордананин	6	"
Коста Гаврић	7	"
Дамњан Тошић	8	"
Васиљ Баћо	9	"
Митар Екмечија	10	"

Село ПЛАНИНА

Максим Игњатовић	1	пор.	1	ар.
Стеван Игњатовић	1		2	
Мило Игњатовић	—		3	
Јово Игњатовић	—		4	
Живан Максимовић	1		5	
Марко Максимовић	—		6	
Илија Сировљевић	1		7	
Симо Сировљевић	1		8	
Крста Каменарац	—		9	
Никола Крстић	—		10	
Лазо Илић	1		11	
Панто Батинац	—		12	

1

2

3

4

С У М А Р И Ј А*

Число	И М Е Н А С е л а	Арачки глава		И М Е Н А С е л а	Арачки глава у суми
		у суми	Число		
1.	Шљивова	51		Преведено	995
2.	Ставе	57		Радаљ	121
3.	Врбић	85		Борина	89
4.	Планина	22		Зајача	26
5.	Богоштица	47		Вођњак	36
6.	Бањевац	47		Брасина	84
7.	Томањ	31		Пасковац	33
8.	Дробњак	39		Ковиљача	136
9.	Крупањ Касаба Ст.	29		Красава	159
10.	Бриштица	38		Брезовица	189
11.	Липеновић	65		Завлака	131
12.	Кржава	37		Мојковић	124
13.	Костајник	102		Рамнаја	78
14.	Ликодра	106		Коњуша	47
15.	Цулине	41		Вукомирин (Комирин)	204
16.	Гојсалица	22		Бела Прква	79
17.	Читлук	39		Цветуља	47
18.	Амаић	38		Белотић	119
19.	Пљештаница	23		Бастав	100
20.	Будишић	17		Касаба Нова Крупањ	10
21.	Трећињица	59		Камен	12
	Превод	995		Толисавац	141

СУММА свију Глава Арачки

1960

Кое рачунајући по 12 гр. 2 пр. износе у Сумми на 42 Гр. Дук. цес. и т. д: 35668 Гр.

Из тога дато је Капетану Илији Чворићу 100 Гр.

Писару његовом 100 Гр. = 1100

Остало је 34568 Гр.

* У Сумаријуму је поремећен редни број насеља.

4. Архив Србије (МФ.—ПР.)
Књиге распореда пореза
на земљиште за 1885,
1890. Округ Подрински
срез Рађевски

Распоред пореза на земљишта за 1890

**Округ ПОДРИНСКИ
Место КРУПАЊ**

Општина КРУПАЊСКА

срез РАБЕВСКИ

Ред. број	(ИМЕ И ПРЕЗИМЕ)	занимање	КОЛИКО		
			Број	(Посебно)	Свега
			поп. књ. Б	(дин./пара)	(дин./пара)
1	2	3	4	5	5
1. Илија Петровић	трговац	1 и 45		7 36	
2. Павле Јаковљевић	кафеција	2		21 52	
3. Милан Тадић	трговац	3		0 48	
4. Марко Јовановић	свештеник	5		0 64	
5. Михаило Пантић	трговац	6 и 11		25 04	
6. Џветин Гајић	"	7		0,52	
7. Симон Секулић	"	8		6 12	
8. Јеврем Јевтић	"	9		5 36	
9. Тривун Симовић	механиџа	10		1 64	
10. Милан Ристић	трговац	11 и 45		60 10	
11. Светозар Мутавцић	"	12		2 08	
12. Сима Милановић	"	13		3 52	
13. Петар Ивановић	"	14		10 04	
14. Мића Поповић	"	15		2 40	
15. Маса Тодора Бурића	"	17		5 31	
16. Маса Томе Вићентића	"	18		1 08	
17. Марко Станојевић	трговац	19		1 20	
18. Ружа Новаковић	"	20		1 20	
19. Марко Петровић	трговац	22		6 04	
20. Јован Букорчић	"	23		2 60	
21. Тодор Божић	"	24		13 04	
22. Настас Тодоровић	"	25 и 83		7 24	
За пренос				184 53	
Пренето				184 53	
23. Милинко Мильковић	сараж	26		0 16	
24. Тодор Костић	"	26		0 16	
25. Глигорија Марковић	"	27		0 84	
26. Бојо Вукосављевић	механиџа	31 и 45		9 25	
27. Матија Ивановић	опанчар	32		7 66	
28. Милош Јовановић	надничар	33		0 16	
29. Милош Солдатовић	трговац	35		13 12	
30. Милисав Костић	"	38		0 32	
31. Маса Милисава Петровића	"	39		2 12	
32. Петар Живановић	терзија	42		0 74	
33. Јаков Ракић	надничар	44		0 08	
34. Никола Васиљевић	Дворска трговац	45		2 40	
35. Тодор Деспић Церова	"	45		4 00	
36. Недељко Статомња	земљоделац	45		5 60	
37. Маса Бурђа Станимировића	земљоделац	47		3 04	
38. Спасенија Павла Петровића	"	48		1 24	
39. Марко Грујићић	"	48		4 00	
40. Петар Јевтић	трговац	50		27 14	

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

41. Саво Јовановић	свештеник	52	19 20
42. Илија Марковић	надничар	54	7 30
43. Мијаило Јовановић	трговац	55	0 84
44. Милентија Нешић	терзија	57	3 00

За пренос			296 60
пренос			296 60
45. Лазар Тодоровић	зидар	60 и 45	3 80
46. Живко Марковић	молер	61	5 84
47. Јанко Мићић	терзија	65	0 95
48. Јелисавета Томић	"	66	0 24
49. Коста Глишић	земљоделац	68	6 00
50. Боко Панић	терзија	69	0 80
51. Боко Јаковљевић	кафеција	74	1 44
52. Радоица Васиљевић	пушкар	75	1 60
53. Јевто Делић	надничар	76	2 40
54. Лука Делић	слуга	77	2 40
55. Ристо Глишић	мутавџија	78	1 20
56. Маса Николе Марковића	"	84	0 60
57. Лука Марковић	терзија	88	1 66
58. Крста Радовић	кафеција	89	3 40
59. Анђаја удов. Митровића	"	91	1 50
60. Живан Ивановић	опанчар	92	0 08
61. Маса Риста Митровића	"	93	0 40
62. Маса Станимира Петровића	"	95	0 60
63. Тодор Станић	кафеција	96	2 20
64. Јован Поповић	земљоделац	99	5 71
65. Бурђија удов. Марковића	"	104	0 42
66. Живана удов. Јездимирића	"	105	0 08

за пренос	340 22
пренос	340 22

67. Петар Вучковић	трговац	106	0 08
68. Славко Зилкић	надничар	108	1 00
69. Асан Салкић	"	113	0 40
70. Медо Салкић	"	114	0 38
71. Алид Мигић	"	117	0 40
72. Алид Авдић	"	118	0 80
73. Алил Алиманић	надничар	128	0 50
74. Мемиш Дурмић	"	129	0 50
75. Аган Суљић	"	131	1 00
76. Салко Омеровић	"	132	10 00
77. Варошица Крупањ	—	148	3 70
78. Општина Крупањска	—	148	755 80
79. Спасоје Антонић	земљоделац	107	0 88
80. Браћа Солдатовићи	трговци	135	176 60
81. Василија Вићентић	zemљоделац	139	0 08
82. Браћа Јовановићи	трговци	140	0 48
83. Петар Спасојевић	"	142	8 18
84. Алекса Матић	"	144	0 08
85. Саво Марковић	сарадач	145	0 80
Бошњаковићи	телеграф.		
86. Светислав и браћа		146	1 78

1	2	3	4	5
87. Алекса Бајић	трговац	147		8 00
88. Марко Петровић	земљоделац	—		3 00
89. Маринко Петровић	"	—		5 00
90. Маринко Петровић	"	—		5 90
91. Марко Вујковић	"	—		0 44
92. Нада јудов. Пајића	"	—		3 48
				1161 40
СВЕГА				
	за пренос			1149 58
	пренос			1149 58

На основу члана 75 закона о непосредном порезу надзорна власт среза Рађевског извршила је разрез пореза на земљишта варошице Крупања, тачно по пописним књигама „Б“ на пет страна овог распореда, а од тек. бр. 1 до 92 закључно. Разрезана сума пореза на земљишта износи 1161.40 динара. За тачан разрез јамчи:

Н° 710
24 Јануара 1890 год.
Крупањ
Порески надзорник
Алек. Милетић

Начелник ср. Рађевског
Јеремија П. Тадић (? нечитко)

2. Место ЦВЕТУЉА Општина Цветульска Срез РАБЕВСКИ

Тек. бр.	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	Број поп. књиге „В“	Непосредни порез на земљишта (динара/пара)	ПРИМЕДБЕ
1	2	3	4	5
1. Ђукан Матић		1	36 67	
2. Јанко Лукић		2	28 95	
3. Антоније Јокић		3	22 74	
4. Владимира Јерић		4	20 99	
5. Алексије Матић		5	7 50	
6. Иван Николић		6	12 51	
7. Живан Николић		7	7 58	
8. Спасоје Петровић		8	26 57	
9. Маса Марка Алексића		9	7 01	
10. Гаврило Јокић		10	16 45	
11. Маса Арсена Сарића		11	13 43	
12. Савко Пантелић		12	28 66	
13. Игњат Глигорић		13	12 18	
14. Милутин Алексић		14	10 75	
15. Милош Митровић		15	19 48	
16. Јован Теовиловић		16	10 29	
17. Недељко Илић		17	8 61	
18. Велимир Божић		18	11 87	
19. Марко Вукомановић		19	15 58	
20. Ђурђе Грујић		20	14 40	
21. Јеротије Алексић		21	18 25	
22. Јован Стојановић		22	24 33	
23. Тома Тодоровић		23	32 43	
24. Зарија Алексић		24	35 48	

1	2	3	4	5
25.	Илија Василић	25	18 96	
26.	Нико Алексић	26	4 65	
	За пренос		466 30	
	Пренос		466 30	
27.	Обрад Симеуновић	27	15 92	
28.	Борђе Радовановић	28 и 56	26 01	
29.	Јаков Радовановић	29 и 55	12 90	
30.	Станко Радовановић	30	11 86	
31.	Спасоје Алексић	31	10 90	
32.	Арсен Мијаиловић	32	18 97	
33.	Живко Симић	33	25 54	
34.	Лука Мићић	34	20 70	
35.	Милош Јокић	35	19 34	
36.	Миљко Петровић	36	27 70	
37.	Мирко Буричић	37	32 89	
38.	Васо Илић	38	27 47	
39.	Јоцо Марковић	39	0 36	Живи у Црниљеву
40.	Гајо Филиповић	40	4 05	
41.	Мијаило Радовановић	41	12 65	
42.	Матија Глигорић	42	15 44	
43.	Јован Павловић	43	0 30	
44.	Митар Алексић	44	13 25	
45.	Маса Милоша Николића	45	5 91	
46.	„ Марка Алексића	46	11 60	
47.	„ Мирка Вукомановића	47	6 45	
48.	„ Ивана Панића	48	17 62	
49.	„ Марка Љукића	49	19 65	
50.	Новак Новаковић	50	28 35	Живи у Комираћу
51.	Милован Новаковић	51	5 20	
52.	Петар Илић	52	5 84	Живи у Шабцу
	За пренос		866 17	
	Пренос		886 17	
53.	Село Цветуља	57	55 00	
54.	Тома Петровић	36 и 58	24 78	
55.	Матија Мркоњић	45 и 59	4 44	Живи у Равнаји
	СВЕГА		950 39	

(На крају следи овера и потпис пореског надзорника и среског начелника, в. претходни попис в. Крупња).

3. Место КОЊУША Општина Цветуљска Срез РАБЕВСКИ

Тек. бр.	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	Број поп. књиге „В“	Непосредни порез на земљишта (динара/пара)	ПРИМЕДБЕ
1.	Саво Андрић	1 и 57	24 25	
2.	Крсман Андрић	2	34 95	
3.	Љубомир Петровић	3	25 26	
4.	Иван Јеремић	4 и 55	21 50	

1	2	3	4	5
5.	Саво Петровић	5 и 54	20 82	
6.	Маса Јакова Радића	6	12 56	
7.	" Алексе Ристић	7	21 83	
8.	Јела Матића	8	—	Ослобођена по чл. 3 о порези.
9.	Владислав Андрић	9	17 77	
10.	Савко Андрић	10	11 04	
11.	Тодор Андрић	11	12 75	
12.	Обрад Марковић	12	36 70	
13.	Милан Јеремић	13	19 95	
14.	Јован Јеремић	14	24 96	
15.	Ранко Јеремић	15	12 95	
16.	Ранко Савић	16	17 11	
17.	Милош Милићевић	17	23 57	
18.	Јован Цвејић	18	2 37	Живи у Црниљеву
19.	Живко Ивановић	19	26 30	
20.	Велимир Мићић	20	19 37	
21.	Тимотије Милићевић	21	24 61	
22.	Степан Јовановић	22	21 05	
23.	Иван Марковић	23	43 84	
24.	Цветин Јанковић	24	37 42	
25.	Бурђија жена Андрије Марковића	25	5 69	
26.	Степан Андрић	26	60 22	
За пренос		578 84		
Пренос		578 84		
27.	Лазар Андрић	27	33 20	
28.	Спасоје Дамњановић	28	46 06	
29.	Маса Живка Дамњановића	29	18 03	
30.	Живко Милутиновић	30 и 50	42 94	Живи у Камирићу
31.	Станоје Пантелић	31	1 58	" " "
32.	Јеврем Мишић	32	1 86	" " "
33.	Лазар Бурић	33	54 70	" " "
34.	Јован Грујић	34	1 60	" " "
35.	Лазар Гладовић	35	6 54	" " "
36.	Милан Гладовић	36	6 11	" " "
37.	Лазар Павловић	37	4 68	" " "
38.	Аксентије Пантелић	38	10 41	" " "
39.	Ранко Гладовић	52 и 39	11 28	" " "
40.	Јанко Гладовић	40	2 49	Живи у Б. Цркви
41.	Алимпија Гладовић	41	28 40	Живи у Камирићу
42.	Лазар Гладовић	42	3 87	Живи у Шабицу
43.	Петроније Јовановић	43	6 65	Живи у Црниљеву
44.	Новак Новаковић	44	0 63	Живи у Камирићу
45.	Радојица Продановић	45	3 21	" " "
46.	Станко Пантелић	46	0 94	" " "
47.	Алекса Јанковић	47	1 71	" " "
48.	Владимир Мишић	48	2 30	" " "
49.	Арсен Мишић	49	2 30	" " "
50.	Нинко Муцић	50	26 74	" " "
51.	Мијаило Веселиновић	51	6 07	
52.	Милица Мандић	52	2 40	Живи у Црниљеву
За пренос		907 52		
Пренос		907 52		

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

53. Село Коњуша	56	69 00	Живи у Комирићу
54. Никола Вуковић	59	16 58	Живи у Црниљеву
55. Радован Дамњановић	60	13 63	Живи у Црниљеву

СВЕГА

1006 73

(Текст пореског надзорника са потписом среског начелника исти као у завршном делу пописа у претходним пописаним порезима насеља).

4. Место ЗАВЛАКА Општина Цветульска срез Рађевски

Тек. бр.	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	Број поп. књиге	Непосредни порез на (динара/пара)	ПРИМЕДБЕ
1.	Јован Лукић	1	70 47	
2.	Срећко Јовановић	2	13 14	
3.	Недељко Петровић	3	14 57	
4.	Мијат Перишић	4	37 12	
5.	Недељко Панић	5	25 07	
6.	Живан Мијаиловић	6	30 25	
7.	Лазар Љубинковић	7	9 67	
8.	Стеван Мијаиловић	8	9 24	
9.	Симо Брајић	9	14 12	
10.	Маса Спасоја Јоксимовића	10	15 51	
11.	Иван Брајић	11	25 52	
12.	Светозар Брајић	12	31 18	
13.	Митар Николић	13	15 35	
14.	Саво Поповић	14	50 92	
15.	Маса Пантелије Поповића	15	8 95	
16.	Милован Јовановић	16	8 06	
17.	Јаков Поповић	17	24 48	
18.	Василије Јоксимовић	18	36 49	
19.	Љубомир Поповић	19	36 05	
20.	Срећко Поповић	20	4 19	Живи у Лозници
21.	Милан Ј. Рељић	21	13 22	
22.	Недељко Марјановић	22	22 70	
23.	Радосав Рељић	23	20 17	
24.	Маса Недељка Бурђевића	24	6 16	
25.	„ Арсена Богдановића	25	3 26	
26.	Лука Богићевић	26	1 79	
За пренос			547 63	
Пренос			547 63	
27.	Маса Драгића Богићевића	27	19 18	
28.	Вучета Рељић	28	11 33	
29.	Милан П. Рељић	29	5 80	
30.	Лазар Марјановић	30	13 87	
31.	Иван Рељић	31	2 96	
32.	Неша Тадић	32	10 13	Живи у Мојковићу
33.	Радован Петровић	33	33 76	
34.	Станко Симић	34	9 45	
35.	Марко Јездимировић	35	35 41	
36.	Живан Лукић	36	64 60	
37.	Аксентије Илић	37	20 81	

1	2	3	4	5
38.	Лазар Јанковић	38	24 26	
39.	Влотије Андрић	39	14 33	
40.	Петар Рељић	41	22 79	
41.	Богосав Грујић	42	20 50	
42.	Милош Јаковљевић	43	26 32	
43.	Маса Пантелеје (без презим.)	44	13 39	
44.	Срећко Грујић	45	34 14	
45.	Светислав Крстић	46	10 91	
46.	Ивко Станимировић	47	32 63	
47.	Филип Матић	48	32 04	
48.	Василије Љубичић	49	13 08	
49.	Јеврем Крстић	50	18 36	
50.	Петар Крстић	51	14 34	
51.	Јаков Грујић	52	19 60	
52.	Симеун Томковић	53	62 51	
За пренос			1134 13	
Пренос			1134 13	
53.	Нинко Марковић	54	37 84	
54.	Владимир Симић	55	25 88	
55.	Велимир Гајић	56	25 13	
56.	Милован Крстић	57	24 68	
57.	Алексије Божић	58	33 25	
58.	Ранко Божић	59	12 82	
59.	Живан Марковић	60 и 100	29 57	Живи у Мојковићу
60.	Василије Панић	61	12 20	
61.	Аксентије Пуљезовић	62	37 00	
62.	Нинко Ђесеровић	63	81 70	
63.	Обрад Станковић	64	22 07	
64.	Симеун Станковић	65	17 15	
65.	Максим Станковић	66	16 05	
66.	Димитрије Богићевић	67	44 06	
67.	Станко Џолић	68	10 08	
68.	Маса Живка Митровића	69	10 92	
69.	Срећко Андрић	70	21 94	
70.	Срећко Љубићић	71	6 21	
71.	Мирослав Љубићић	72	10 65	
72.	Драгић Антонић	73 и 40	34 59	
73.	Милинко Џолић	74	24 13	
74.	Спасоје Перић	75 и 40	45 05	
75.	Петар Јовановић	76	— —	Ослобођен по чл. 3 зак. о пор.
76.	Мићан Гајић	77	44 26	
77.	Милисав Јевтић	78	12 32	
78.	Павле Стевановић	79	32 21	
За пренос			1815 41	
Пренос			1815 41	
79.	Матија Мркоњић	80	1 74	Живи у Равнаји
80.	Добросав Гргуровић	81	36 65	
81.	Алекса Пуљезовић	82	23 15	
82.	Милош Крстић	83	60 44	
83.	Марко Букановић	84	23 53	
84.	Велимир Панић	85	4 13	
85.	Живко Пуљезовић	86	16 10	

1	2	3	4	5
86.	Богосав Букановић	87	16 49	
87.	Станко Ђурић	88	31 19	
88.	Савко Илић	89	9 71	
89.	Бурађа Илић	90	13 31	
90.	Нинко Јубинковић	91	36 01	
91.	Иван Марковић	92	44 57	
92.	Алекса Андрић	93	9 15	
93.	Живко Солдатовић	94	21 01	Живи у Мојковићу
94.	Димитрије Јездимировић	95	17 15	
95.	Младен Пантелеј	96	2 14	Живи у Сипуљи
96.	Луко Видаковић	97	5 74	Живи у Мојковићу
97.	Јована удова Тома Попов.	98	26 27	
98.	Маса Марка Богићевића	99	17 87	
99.	Село Завлака	101	16 12	
100.	Стојан Томић	102	2 31	Живи у Бадањи
101.	Живко Недељковић	103	2 00	
102.	Нинко Матић	73 и 104	26 15	
103.	Срећко Пуљезовић	62 и 105	20 12	
104.	Павле Џалић	68 и 106	27 88	
За пренос		2303 40		
Пренос		2303 40		
105.	Радомир Љубичић	72 и 107	10 64	
106.	Стојан Нагић	74 и 108	8 54	
107.	Иван Јездимировић	35 и 109	17 25	
108.	Мијат Јездимировић	35 и 110	8 05	
109.	Стеван Јездимировић	35 и 111	17 16	
СВЕГА		2365 04		

(Текст и овера пореског пописа са потписима порезника и среског начелника као у претходним пописним листама).

5. Место БАСТАВ Општина СОКОЛСКА Срез РАБЕВСКИ

Тек. бр.	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	Број поп. књиге „В“	Непосредан порез на земљишта	ПРИМЕДБЕ
1.	Никола Солдатовић	1	136 91	
2.	Драгомир Ивановић	2	22 28	
3.	Арсен Солдатовић	5	45 61	
4.	Маса Живана Цветиновића (а)	3	60 34	
		4	11 06	
5.	Јован Миловановић	6	19 30	
6.	Василије Миловановић	7	25 73	
7.	Љубомир Ристивојевић	8	13 98	
8.	Саво Цветиновић	9	21 06	
9.	Милорад Цветиновић	10	33 28	
10.	Живан Солдатовић	11	24 93	
11.	Милорад Марковић	12	16 22	
12.	Срећко Недељковић	13	29 50	
13.	Луко Николић	14	41 50	
14.	Маса Јеврема Крстића			

1	2	3	4	5
15.	Иван Буричић	15	21 45	
16.	Тривун Гајић	16	29 27	
17.	Милан Рачић	17	36 02	
18.	Василије Миловановић	18	20 13	
19.	Милорад Крстић	19	35 81	
20.	Тома Бурђевић	20	71 67	
21.	Живко Костић	21	18 36	
22.	Јован Тешцић	22	34 38	
23.	Илија Мићић	23	30 30	
24.	Тривун Раичевић	24	42 48	
25.	Милица Симић	25	26 71	
26.	Љубомир Рачић	26	44 36	
	За пренос		912 63	
	Пренос		912 63	
27.	Петар Ранковић	27	26 30	
28.	Аудија Омеровић	28	1 08	
29.	Салко Омеровић	29	1 08	
30.	Мемет Омеровић	30	1 08	
31.	Аксентије Младеновић	31	52 94	
32.	Андирија Солдатовић	32	59 25	
33.	Милорад Грујић	33	87 90	
34.	Богосав Јоконић	34	12 59	
35.	Богосав Ивановић	35	33 65	
36.	Марко Васић	36	67 41	
37.	Марко Дим. Петровића	37	94 11	
38.	Живко Младеновић	38	75 02	
39.	Јанићије Младеновић	39	22 71	
40.	Срећко Чворић	40	3 00	
41.	Светозар Младеновић	41	24 02	
42.	Јаков Чворић	42	9 52	
43.	Петар Матић	43	9 57	
44.	Јеврем Марковић	44	37 00	
45.	Милорад Младеновић	45	31 60	
46.	Живојин Митровић	46	13 56	
47.	Љубомир Чворић	47	9 50	
48.	Мијајло Младеновић	48	48 33	
49.	Ињијат Младеновић	49	34 57	
50.	Маса Јанка Недељковића	50	41 97	
51.	Љубомир Марковић	51	29 00	
52.	Макевије Марковић	52	40 29	
	За пренос		1779 67	
	Пренос		1779 67	
53.	Јеврем Бојић	53	12 83	
54.	Живко Тривуновић	54	26 25	
55.	Светозар Антонић	55	68 43	
56.	Илија Васић	56	51 12	
57.	Петар Марковић	57	11 89	
58.	Љубомир Живановић	58	30 72	
59.	Влајко Јанковић	59	45 18	
60.	Тривун Петровић	60	61 23	
61.	Станко Јовић	61	68 99	
62.	Јеврем Јовић	62	41 18	
63.	Матеја Вуловић	63	1 49	
64.	Никола Марковић	64	1 54	

1	2	3	4	5
65. Драгомир Милошевић	65	19 11		
66. Милош Николић	66	15 55		
67. Маса Обрада Лукића	67	4 64		
68. Маса Илије Милојевића	68	0 56		
69. Јеврем Андрић	69	0 83	Живи у Белој Цркви	
70. Нинко Радић	70	1 32	Живи у Белој Цркви	
71. Марко Јеремић	71	4 73	Живи у Белој Цркви	
72. Велимир Живановић	72	2 44	Живи у Белотићу	
73. Аксентије Петровић	73	1 85	Живи у Братачићу	
74. Браћа Буричић	74	7 39	Живи у Белотићу	
75. Тома Алексић	75	17 57	Живи у Белотићу	
76. Матија Буричић	76	3 68	" "	Врбићу
77. Тривун Јанић	77	0 95	" "	"
78. Јован Јанић	78	0 48	" "	"
За пренос		2281 62		
Пренос		2281 62		
79. Јеротије Јанковић	79	0 78	Живи у Белотићу	
80. Милан Самојловић	80	0 63	" "	"
81. Јован Ристивојевић	81	3 33	" "	"
82. Петар Јовановић	82	15 33	" "	
83. Тодор Кнезевић	83	4 20	" "	Толисав- циу
84. Срећко Станић	84	5 85	" "	Белој Цркви
85. Глигорије Рачић	85	5 63		
86. Алекса Јосијловић	86	4 10	Живи у Богатићу	
87. Јован Ковачевић	87	1 33	" "	Белој Цр- кви
88. Радован Миливојевић	88	1 40	" "	Братачи- ћу
89. Саво Миливојевић	89	7 00	" "	"
90. Стеван Савић	90	1 40	" "	"
91. Алекса Миливојевић	91	10 50		
92. Село Бастава	92	0 28		
93. Село Шљивова	93	97 97		
94. Панта Марковић	94	1 74	Живи у Белој Цр- кви	
СВЕГА		2443 09		

(Датум, текст о извршеном разрезу пореза са овером и потписима порезника и спрског начелника као и у претходним пор. пописима)

6. Место ВРБИЋ Општина Соколска Срез РАЂЕВСКИ

Тек. бр. ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	Број поп. књиге „В“	Непосредни ПРИМЕДБЕ порез на земљишта (динара/пара)
---------------------------	---------------------------	--

1. Ранко Влајковић	1	26 40
2. Недељко Влајковић	2	49 31

1	2	3	4	5
3. Живко Влајковић	3	17 80		
4. Марјан Влајковић	4	18 50		
5. Иван Влајковић	5	31 31		
6. Јеврем Лазић	6	15 29		
7. Јеврем Поповић	7	42 91		
8. Јован Јањић	8	29 43		
9. Богосав Мићић	9	22 33		
10. Јеврем Аћимовић	10	32 42		
11. Илија Јањић	11	9 13		
12. Цветин Антонић	12	22 40		
13. Петар Букановић	13	26 49		
14. Бурађа Марковић	14	33 01		
15. Станко Јовановић	15	12 96		
16. Лазар Џигњатовић	16	25 37		
17. Андрија Пантелић	17	19 89		
18. Тривун Јањић	18	27 28		
19. Милан Деспотовић	19	61 42		
20. Јеврем Антонић	20	48 27	Увећана пореза за 3,30 дин. види бр. 84 овога села	
21. Пантелија Перић	21	30 79		
22. Лука Ранковић	22	19 81		
23. Срећко Динић	23	61 61		
24. Маса Милана Живковића	24	29 22		
25. Срећко Перић	25	41 10		
26. Ђимитрије Перић	26	56 39	Увећана пор. за 1,36 д. Види бр. 29 овог села	
За пренос		811 17		
Пренос		811 17		
27. Сава Радивојевић	27	17 37		
28. Василије Поповић	28	31 70		
29. Маса Јеврема Симића	29	42 39	По тапији пренето 1,36 дин. на бр. 36	
30. Милорад Ђимитријевић	30	6 61		
31. Марко Ј. Крсмановић	31	42 83		
32. Симеун Перић	32	15 58		
33. Бурађа Крсмановић	33	25 69		
34. Бурађа Максимовић	34	60 96		
35. Арсен Симић	35	43 04		
36. Иван Живановић	36	19 51		
37. Мијајло Крсмановић	37	9 76		
38. Бранко Аврамовић	38	31 86		
39. Крсман Младеновић	39	39 40		
40. Влајко Јаковљевић	40	6 31		
41. Маса Арсена Јаковљевића	41	5 12		
42. Маса Мијајла Филиповића	42	18 85		
43. Сретен Јовичић	43	21 27		
44. Љубомир Глигорић	44	2 38		
45. Маса Милана Филиповића	45	21 37		
46. Милисав Миловановић	46	10 88		
47. Симеун Весић	47	15 46		
48. Срећко Радивојевић	48	11 36		
49. Јевто Миловановић	49	16 28		

1	2	3	4	5
50.	Андрија Миловановић	50	14 86	
51.	Светозар Вучетић	51	24 40	
52.	Богдан Поповић	52	49 80	
	За пренос		1416 24	
53.	Јевто Вучетић	53	24 13	
54.	Влајко Миловановић	54	9 28	
55.	Јован Младеновић	55	39 21	
56.	Живко Јаковљевић	56	16 78	
57.	Недељко Павловић	57	24 08	
58.	Јеврем Антонић	83	— —	Пренета пореза и бр. 20 овог села
59.	Богдан Бранковић	58	8 34	
60.	Василије Вучетић	60	30 67	
61.	Никола Лазић	59	16 71	
62.	Тома Костадиновић	61	7 72	
63.	Живко Филиповић	62	29 39	
64.	Богосав Вучетић	63	26 17	
65.	Лазар Вучетић	64	18 36	
66.	Тома Поповић	65	46 87	
67.	Бураћ Мићић	66	30 98	
68.	Лазар Аврамовић	67	15 63	
69.	Живан Мићић	68	32 79	
70.	Сима Костадиновић	69	10 78	
71.	Милан Поповић	70	64 04	
72.	Милорад Марковић	71	14 66	
73.	Марко Вујновић	72	3 66	Живи у Толисавцу
74.	Луко Динић	74	15 90	
75.	Саво Антонић	73	10 28	
76.	Василије Аврамовић	74	25 19	
77.	Јеврем Јаковљевић	75	10 58	
78.	Димитрије Јаковљевић	76	11 00	
79.	Маса Василије Младеновић	77	21 57	
80.	Лазар Радосављевић	78	24 40	
81.	Тодор Симић	81	0 00	Види бр. 29 овога села
82.	Аксентије Јовановић	79	3 05	Живи у Крупњу
83.	Милић Аћимовић	88	3 09	„ „ Шљивови
84.	Маса Бурђа Бранковића	81	24 00	Смањена пореза са 12,50 дин. и прене- та на бр. 20 и 86.
85.	Имање Села Врбића	82	90 93	
86.	Данило Аћимовић	81	9 23	Пренето са бр. 84 овога села. Живи у Шљивови
	СВЕГА		2135 61	

(На крају је исти завршни текст као у претходним пописима села).

1 2

3

4

5

Округ ПОДРИНСКИ   Општина СОКОЛСКА   Срез РАБЕВСКИ
 7. Место ШЉИВОВА

Тек. бр.	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	Број поп. књиге „В“	Непосредни порез на земљишта (динара/пара)	ПРИМЕДБЕ
1.	Драгомир Грујанић	1	30 03	
2.	Данило Аћимовић	2	37 04	
3.	Јеротије Ранковић	3	17 51	
4.	Јевто Грујанић	4	38 55	
5.	Маса Живка Ранковића	5	15 04	
6.	Димитрије Ранковић	6	11 84	
7.	Никола Симић	7	43 07	По тапији увећано пореза од 17,64 дин. Види бр. 90 овог села.
8.	Маса Симе Станимировића	8	14 65	
9.	Тома Андрић	9	11 85	
10.	Недељко Митровић	10	20 83	
11.	Свето (?) Митровић	11	15 27	
12.	Никола Вилотић	12	52 70	
13.	Крсман Јевтић	13	31 94	
14.	Бураћ Братић	14	42 01	
15.	Јован Савић	15	34 59	По тапији смање- но пореза 0,60 дин. и пренето на бр. 120 овога села.
16.	Недељко Марковић	16	41 72	
17.	Срећко Живановић	17	19 41	
18.	Лазар Цветиновић	18	78 61	
19.	Аксентије Андрић	19	22 33	
20.	Илија Радиновић	20	68 93	
21.	Панта Недељковић	21	16 31	
22.	Станко Срећић	22	15 26	
23.	Марко Милићевић	23	17 22	По тапији смање- но пореза до 1,11 дин. и пренето на бр. 34 овога села.
24.	Живко Станимировић	24	10 80	
25.	Станко Милићевић	25	34 83	
26.	Стеван Радиновић	26	25 26	
За пренос			768 20	
Пренос			768 20	
27.	Павле Јовић	27	27 19	По наредби Г. Ми- нистра ПБр. 15150 uvećano пореза са 10,26 дин. као при- криване
28.	Василије Недељковић		28 62	
29.	Петар Николић	29	15 17	
30.	Маса Лазара Илића	30	12 80	
31.	Никола Весић	31	26 65	
32.	Мићо Миловановић	32	58 96	

1	2	3	4	5
33.	Маса Максима Весића	33	12 44	
34.	Ранко Илић	34 и 37	22 86	Увећана пореза са 1,11 дин. види бр. 23. овога села.
35.	Јован Филиповић	35	15 33	
36.	Иван Гајић	36	10 33	
37.	Светомир Томић	37	18 67	
38.	Тодор Васић	38	7 61	
39.	Цвија Петровић	39	3 04	
40.	Марко Јовановић	40	3 42	
41.	Тадија Марковић	41	3 23	
42.	Маса Илије Секулића	42	18 57	
43.	Јанко Марковић	43	4 00	
44.	Матија Гајић	44	13 04	
45.	Радо Тимотић	45	22 27	
46.	Маса Ненада Марковића	46	4 22	
47.	Петар Казановић	47	15 41	
48.	Јован Стевановић	48	12 36	
49.	Љубомир Бокић	49	29 10	
50.	Цветић Гајић	50	41 78	
51.	Симо Борђић	51	34 42	
52.	Буџо Пурашевић	52	28 36	
За пренос			1253 45	
Пренос			1253 45	
53.	Влајко Милићевић	53	33 25	
54.	Степан Петковић	54	38 34	
55.	Иван Срећковић	55	15 55	
56.	Василије Марковић	56	30 59	
57.	Петар Филиповић	57	17 47	
58.	Максим Филиповић	58	16 34	
59.	Станко Деспотовић	59	30 45	
60.	Лука Васић	60	8 48	
61.	Живко Деспотовић	61	3683	
62.	Љубинко Радовановић	62	28 37	
63.	Марко Бојић	63	18 81	
64.	Тешимин Максимовић	64	16 83	
65.	Живко Бурић	65	49 30	
66.	Никола Бурић	66	63 74	
67.	Осман Јаврић	67	3 24	
68.	Богосав Деспотовић	68	41 09	
69.	Бура Аћимовић	69	29 39	
70.	Никола Васић	70	10 25	
71.	Илија Милановић	71	9 34	
72.	Илија Јовановић	72	4 07	
73.	Јован Петковић	73	13 23	
74.	Митар Милановић	74	14 75	
75.	Стеван Полић	75	5 59	
76.	Благоје Баковић	76	9 07	
77.	Јован Томић	77	10 48	Живи у Гуњацима
78.	Андија Петковић	78	2 68	Живи у Лозници
За пренос			1790 92	
Пренос			1790 92	

1	2	3	4	5
79.	Село Шљивова	79	18 78	
80.	Богдан Поповић	80	48 15	Живи у Врбићу
81.	Бура Јањић	81	6 10	
82.	Аксентије Лукић	82	9 79	Живи у Ставе
83.	Аксентије Крсманов	82	9 79	" " "
84.	Јаков Станимировић	83	15 40	
85.	Јеврем Поповић	84	44 87	Живи у Врбићу
86.	Мијаило Младеновић	85	44 87	
87.	Алимпије Радиновић	85	11 47	" " "
88.	Јеврем Антонић	92	11 32	Живи у Врбићу
89.	Матија Вулетић	88	13 37	" " "
90.	Радо Младеновић	89	3 96	
91.	Браћа Солдатовић	90	91 42	Смањена пореза са 17,64 дин. пренето на бр. 7. Живи у Баставе.
92.	Јаков Милићевић	23	18 32	
93.	Иван Милићевић	25	16 24	
94.	Милош Пантић	90	17 78	Живи у Гуњацима
95.	Недељко Влајковић	90	9 13	Живи у Врбићу
96.	Иван Влајковић	90	21 06	" " "
97.	Илија Вучетић	90	8 13	
98.	Сава Максимовић	90	6 40	Живи у Бањевцу
99.	Стеван Максимовић	90	17 82	
100.	Васа Поповић	90	22 72	Живи у Врбићу
101.	Срећо Димић	90	22 72	" " "
102.	Драгић Младеновић	90	11 35	" " "
103.	Лука Димић	90	11 36	" " "
104.	Арсен Мимић	90	11 35	" " "
За пренос			2314 59	
Пренос			2314 59	
105.	Јован Перић	90	11 36	Живи у Врбићу
106.	Тривун Јањић	90	11 35	" " "
107.	Милан Деспотовић	90	11 36	Живи у Врбићу
108.	Милан Поповић	90	11 35	" " "
109.	Андреја Пантелић	90	6 37	" " "
110.	Јован Јањић	90	6 37	" " "
111.	Богосав Мићић	90	7 96	" " "
112.	Илија Јањић	90	3 98	" " "
113.	Петар Букановић	90	3 98	" " "
114.	Живко Влајковић	90	5 98	" " "
115.	Ранко Влајковић	90	2 99	" " "
116.	Васа Влајковић	90	2 99	" " "
117.	Никола Симић	90	16 61	Живи у Гуњацима
118.	Средоје Бурић	90	3 65	" " "
119.	Јован Томић	90	0 65	Пренето са бр. 69 Живи у Гуњацима
120.	Петар Јанковић	90	0 68	Пренето са бр. 15 Живи у Гуњацима
СВЕГА			2422 22	

(Завршни текст исти као у претходним пореским пописима села).

1 2

3 4

5

8. Место МАЛИ ЗВОРНИК Општина Малозворничка срез РАБЕВСКИ

Тек. бр.	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	БРОЈ ПОП. КЊИГЕ „В“	Непосредни порез на земљишта (динара/пара)	ПРИМЕДЕБЕ
1.	Ристо Букановић	1	16 46	
2.	Алијага Бемановић	2	0 40	
3.	Марко Кокоровић	3	3 32	
4.	Сали Икановић	4	1 26	
5.	Хаци Алија Мула Мутабрић	5	18 56	
6.	Омер Имшировић	6	2 46	
7.	Ибро Имшировић	7	0 92	
8.	Ибро Борић	9	36 66	
9.	Бећир Крндић	10	0 72	
10.	Омер Орлић	11	0 48	
11.	Усо Куинцић	12	0 12	
12.	Усо Борић	13	25 84	
13.	Азем Демировић	14	26 25	
14.	Мујо Кржава	15	0 44	
15.	Мејо Исаковић	16	0 54	
16.	Авдо Бркић	17	17 25	
17.	Салко Бегановић	18	10 60	
18.	Салко Омеровић	19	3 55	
19.	Усо Велић	20	3 08	
20.	Алија Бекрић	21	0 80	
21.	Алија Мејић	22	7 08	
22.	Асим Зуверовић	24	0 20	
23.	Зуло Зулић	25	0 12	
24.	Салко Шушцић	26	0 76	
25.	Мухамед Ачић	27	0 08	
26.	Сали Ибраимовић	29	1 45	
За пренос			179 40	
Пренос			179 40	
27.	Асан Асановић	31	0 76	
28.	Шабан Кокоровић	32	1 96	
29.	Тривун Милосављевић	34	3 72	
30.	Омер Галић	35	0 12	
31.	Јусо Бива	36	0 60	
32.	Суљо Амидовић	37	2 57	
33.	Меша Селимовић	38	0 12	
34.	Мујо Мујкановић	39	4 60	
35.	Мујо Мујкић	41	4 92	
36.	Салкан Булибашић	43	16 68	
37.	Аљо Мујчиновић	44	7 86	
38.	Адем Шериф	45	1 65	
39.	Асан Кујунџић (иров)?	46	2 19	
40.	Рашид Бумбашић	47	19 00	
41.	Салко Јакуповић	49	4 10	
42.	Усо Екменчић	50	0 56	
43.	Салија Авдић	51	0 23	
44.	Осман Борић	52	14 89	
45.	Салко Кочић	53	0 60	

1	2	3	4	5
46.	Аљо Укић	54	5 00	
47.	Салко Душкуновић	55	17 68	
48.	Мехо Атлић	56	0 54	
49.	Ибра Амиџовић	57	3 02	
50.	Мујо Осмаклић	58	4 61	
51.	Мустава Ликић	60	0 04	
52.	Бећир Шабановић	61	1 70	
За пренос		298 22		
Пренос		298 22		
53.	Салко Зуберовић	63	0 12	
54.	Усо Зулић	64	0 44	
55.	Бељо Пирин	65	2 16	
56.	Мујо Борин	67	10 39	
57.	Мујо Демировић	68	3 71	
58.	Алија Веледаровић	69	0 04	
59.	Алија Дупо	70	2 62	
60.	Мехо Мешановић	71	1 25	
61.	Мухарем Селимовић	72	1 52	
62.	Мујо Пућнић	73	1 48	
63.	Асан Дулалић	74	0 44	
64.	Салко Пандуровић	75	0 04	
65.	Салија Ђорић	76	21 60	
66.	Мујо Кокоровић	77	1 39	
67.	Салко Белановић	78	0 40	
68.	Јакун Чучуковић	79	0 12	
69.	Суљо Чучуковић	80	2 07	
70.	Авдо Рнић	81	1 74	
71.	Салко Бонлић	83	0 16	
72.	Аљо Бонлић	84	0 05	
73.	Осмо Булибашић	85	4 95	
74.	Мустава Пирин	86	0 12	
75.	Бего Кујунџић	87	0 78	
76.	Осман Босулић	88	0 08	
77.	Аско Муламуставић	91	6 25	
78.	Маса Рашица Делића	92	6 72	
За пренос		368 90		
Пренос		368 90		
79.	Алија Демировић	93	10 63	
80.	Рашида Екменџић	94	0 12	
81.	Ибиш Авдић	95	1 92	
82.	Емин Шеић	96	0 24	
83.	Јусо Весић	97	0 08	
84.	Ејуб Делић	98	0 12	
85.	Јусуф Почековић	100	0 24	
86.	Салко Коцић	101	0 08	
87.	Авдо Атић	104	0 40	
88.	Абида Муставићка	109	20 26	
89.	Зубсида Јипшировићка	8	— — Ослобођ. пореза по чл. 3 зак. о порезу	
90.	Омер Хоча	23	— — " "	
91.	Ибра Табаковић	28	— — " "	
92.	Фата Бидићка	30	— — " "	

1	2	3	4	5
93.	Рамо Пикуталаов	33	— —	" "
94.	Амет Мујкић	40	— —	" "
95.	Зилка Авусеровић	42	— —	" "
96.	Арив Душкулић	48	— —	" "
97.	Рашид Асанићевић	59	— —	" "
98.	Мехо Усеиновић	62	— —	" "
99.	Ума Речићка	66	— —	" "
100.	Јунус Бичакчић	82	— —	" "
101.	Амет Убамановић	89	— —	" "
102.	Адам Делић	99	— —	" "
103.	Шабан Батић	102	— —	" "
104.	Зенка Османлића	103	— —	" "
За пренос		401 99		
Пренос		401 99		
105.	Мејо Коврић	105	— —	" "
106.	Осмо Делић	106	— —	" "
107.	Усеин Бидовић	107	— —	" "
108.	Насиба Делићка	108	— —	" "
СВЕГА		401 99		

(Завршетак исти као напред).

9. Место КРАСАВА Општина Красавска Срез РАБЕВСКИ

Тек. бр. ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	Број поп. књиге „В“	Непосредни порез на земљишта (динара/пара)	ПРИМЕДБЕ
1. Василије Јосиповић	1	33 58	
2. Драгомир Јосиповић	2	13 19	
3. Милош Јаковљевић	3	3 12	
4. Антоније Јосиповић	4	13 20	
5. Нинко Мирчић	5	32 61	
6. Милутин Букић	6	15 64	
7. Милош Рељић	7	25 40	
8. Добросав Рељић	8	8 55	
9. Глигорије Рељић	9	16 53	
10. Симеун Рељић	10	26 84	
11. Прокопије Букић	11	31 50	
12. Сока М. Јосиповића	12	13 84	
13. Милан Рељић	13	7 15	
14. Вилотије Рељић	14	12 72	
15. Станко Рељић	15	8 35	
16. Тешман Рељић	16	16 77	
17. Илија Јанковић	17	9 71	
18. Станко Пантелић	18	8 49	
19. Крсманија Јанковић	19	7 47	
20. Марко Антонић	20	7 17	
21. Маса Петра Матића	21	3 54	
22. Боко Марковић	22	36 55	
23. Лука Весиљевић	23	41 26	
24. Станко Вукић	24	14 09	

1	2	3	4	5
25.	Марко Петровић	25	30 10	
26.	Маса Петка Рајића—Бајића	26	2 46	
	За пренос		440 92	
	Пренос		440 92	
27.	Тешман Јовановић	27	22 12	
28.	Илија Јовановић	28	23 51	
29.	Томо Андрић	29	35 02	
30.	Богић Андрић	30	19 81	
31.	Тешман Мићановић	31	21 03	
32.	Димитрије Томић	32	10 27	
33.	Радосав Пантић	33	17 52	
34.	Бураб Филиповић	34	24 28	
35.	Обрад Михајловић	35	22 48	
36.	Срећко Букановић	36	2 24	Незна се ће живи
37.	Митар Пантић	37	8 93	
38.	Радосав Томић	38	15 08	
39.	Маса Недељка Мијајловића	39	25 48	
40.	Милош Живановић	40	17 45	
41.	Маса Недељка Бајића	40	3 81	
42.	Богосав Благојевић	42	42 03	
43.	Никола Бајић	43	13 76	
44.	Никола Мићеновић	44	7 53	
45.	Добросав Гавриловић	45	4 48	
46.	Димитрије Петровић	46	18 27	
47.	Симеун Марковић	47	14 04	
48.	Тодор Јовановић	48	9 20	
49.	Владислав Јовановић	49	8 65	
50.	Степан Богдановић	50	21 09	
51.	Добросав Јеринић	51	72 97	
52.	Пантелија Борђевић	52	2 97	
	За пренос		925 37	
	Пренос		925 37	
53.	Срећко Павловић	53	17 74	
54.	Никола Вујић	54	19 26	
55.	Дамјан Тодоровић	55	13 42	
56.	Јаков Мијић	56	65 76	
57.	Владислав Мијић	57	23 76	
58.	Ранко Стевановић	58	20 67	
59.	Јеврем Марковић	59	17 09	
60.	Јеврем Деспотовић	60	19 62	
61.	Андреја Богдановић	61	15 02	
62.	Петар Марић	62	41 69	
63.	Никола Ђуричић	63	21 90	
64.	Велимир Перишић	64	59 16	
65.	Мелентије Тодоровић	65	9 17	
66.	Алекса Деспотовић	66	15 12	
67.	Мијајло Аврамовић	67	4 03	
68.	Игњат Грујић	68	4 81	
69.	Маса Ивана Грујића	69	3 73	
70.	Милан Живановић	70	13 51	
71.	Илија Никетић	71	14 24	
72.	Игњат Поповић	72	64 03	
73.	Милан Матић	73	9 66	

1	2	3	4	5
74.	Стеван Јеринић	74	58 80	
75.	Вујо Грујић	75	4 34	
76.	Мирко Којић	76	5 89	
77.	Петар Петровић	77	31 89	
78.	Тома Борићић	78	4 83	
	За пренос		1504 78	
	Пренос		1504 78	
79.	Јован Новаковић	79	9 09	
80.	Бошко Кузмановић	80	32 23	
81.	Степан Радивојевић	81	36 92	
82.	Аксентије Прокопић	82	34 51	
83.	Петар Прокопић	83	40 84	
84.	Стеван Ивановић	84	4 09	
85.	Маса Бранка Ивановића	85	31 22	
86.	Максим Филиповић	86	9 18	
87.	Бураћ Којић	87	20 07	
88.	Васиљ Бурђевић	88	7 31	
89.	Богосав Бурђевић	89	17 03	
90.	Мијајло Крунић	90	3 74	
91.	Петар Новаковић	91	12 00	
92.	Цвија Андрић	92	36 37	
93.	Маса Боже Бурђевића	93	3 13	
94.	Стеван Стевановић	94	1 05	Живи у Мојковиће
95.	Село Красава	95	124 99	
96.	Аксентије Мирчић	96	34 94	
	СВЕГА		1963 79	

(Завршни текст пописа као у претходним пописима порезе).

10. Место ЛИПЕНОВИЋ Општина Костајничка Срез РАБЕВСКИ

Тек. бр.	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	Број поп. књиге „В“	Непосредни порез на земљишта (динара/пара)	ПРИМЕДЕР
1.	Павле Дринчић	1	37 21	
2.	Тодор Андрић	2	10 21	
3.	Симеун Крстić	3	12 69	
4.	Стојан Деспотовић	4	7 71	
5.	Марко Јеремић	5	27 62	
6.	Симеун Маринковић	6	19 88	
7.	Павле Лукић	7	20 90	
8.	Марко Крстić	8	24 38	
9.	Стеван Гошић	9	17 20	
10.	Јован Гошић	10	18 05	
11.	Антоније Гошић	11	6 58	
12.	Михаило Гошић	12	36 22	
13.	Маринко Петровић	13	76 56	
14.	Живко Гашић	14	7 35	
15.	Павле Гашић	15	15 27	
16.	Јован Марковић	16	51 75	

1	2	3	4	5
17.	Маса Марка	17	18	72
18.	Бурђе Марковић	18	11	65
19.	Милан Б. Теофановић	19	85	82
20.	Никола Костић	20	9	52
21.	Крста Вучетић	21	6	79
22.	Никола Вучетић	21	4	62
23.	Гајо Вучетић	21	4	20
24.	Матија Вучетић	21	4	20
25.	Јеврем Костић	22	17	98
26.	Димитрије Вучетић	23	22	95
За пренос		576	03	
Пренос		576	03	
27.	Петар Арсеновић	24	50	79
28.	Маса Радосава Тошића	25	36	17
29.	Бирко Ђурић	26	38	01
30.	Милан Гошић	27	7	82
31.	Стеван Вучетић	28	4	19
32.	Светислав Перић	29	108	02
33.	Тривун Андрић	30	58	79
34.	Матија Андрић	31	11	98
35.	Никола Ђевановић	32	7	16
36.	Василије Јовановић	34	3	64
37.	Глигорије Ђевановић	35	9	24
38.	Симеун Милинковић	36	53	46
39.	Средоје Андрић	37	36	70
40.	Богосав Матић	38	7	27
41.	Андија Савић	39	11	62
42.	Срећко Гавrilović	40	9	96
43.	Тодор Јовановић	42	11	18
44.	Стеван Костић	43	5	83
45.	Добросав Гавrilović	41	5	19
46.	Петар Тешцић	44	38	01
47.	Петар Мијаиловић	45	17	30
48.	Маса Милана Ђурђевића	46	11	66
49.	Маса Милана Петровића	47	11	27
50.	Маса Јакова Јанковића	50	4	53
51.	Матија Јовановић	51	13	09
52.	Риста Ђевановић	48	6	97
За пренос		1060	02	
Пренос		1060	02	
53.	Маса Милутина Јовановића	49	1	22
54.	Петар Костић	52	20	47
55.	Василије Којић	53	7	03
56.	Срећко Којић	54	5	65
57.	Лазар Ђевановић	55	2	40
58.	Маса Милана Јовановића	56	17	93
59.	Милан Матић	57	11	32
60.	Милан Ђевановић	58	10	45
61.	Маса Петра Јовановића	59	8	01
62.	Спасоје Јовановић	60	58	15
63.	Илија Костић	61	10	62
64.	Обрад Зељић	62	6	37
65.	Василије Гошић	64	4	80

1	2	3	4	5
66.	Бранко Јовановић	65	3 90	
67.	Аврам Јовановић	67	5 66	
68.	Радо Зељић	68	2 90	
69.	Прокопије Јовановић	69	16 78	
70.	Милош Костић	70	0 21	
71.	Марко Деспотовић	71	0 33	
72.	Имање села Липеновића	72	27 10	
73.	Илија Новаковић	63	3 20	Из Толисавца
74.	Радо Бурић	5 и 16	3 04	Крупња
75.	Бока Јаковљевић	5 и 74	3 04	Из Крупња
76.	Коста Вучетић	28	7 28	„ Крупња
	СВЕГА		1246 21	

(Завршетак пописа исти као у претходном).

11. Место БРШТИЦА Општина КОСТАЈНИЧКА Срез РАБЕВСКИ

Тек. бр. ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	Број поп. књиге „В“	Непосредни порез на земљишта (динара/пара)	ПРИМЕДБЕ
1. Симеун Вучићевић	1	33 73	
2. Велимир Вучићевић	2	7 41	
3. Ристо Вучићевић	3	26 88	
4. Недељко Вучићевић	4	16 10	
5. Милицав Стојановић	5	11 18	
6. Лука Стојановић	6	31 12	
7. Богдан Вићентић	7	49 81	
8. Тодор Вићентић	8	22 84	
9. Марко Петровић	9	29 84	
10. Живко Симеуновић	10	7 73	
11. Стеван Гајић	11	54 79	
12. Михаило Стојановић	12	29 32	
13. Живко Пантић	13	21 03	
14. Радосав Павловић	14	28 11	
15. Јаков Симеуновић	15	14 46	
16. Василије Петровић	16	10 79	
17. Милан Марковић	17	10 86	
18. Никола Вићентић	18	17 43	
19. Милицав Пантић	19	19 89	
20. Живко Живановић	20	22 75	
21. Михаило Станић	21	35 84	
22. Мирко Петровић	22	9 75	
23. Бурађ Матић	23	16 15	
24. Тома Станић	24	30 76	
25. Илија Матић	25	44 85	
26. Богосав Станић	26	6 58	
За пренос		609 70	
27. Марко Станић	27	6 50	
28. Радосав Станић	28	12 78	

1	2	3	4	5
29.	Спасоје Станић	29	26	98
30.	Тома Средојевић	30	73	77
31.	Богосав Илијић	31	23	70
32.	Радосав Ивановић	32	8	49
33.	Никола Ивановић	32	8	49
34.	Цветић Ивановић	32	8	49
35.	Маса Стевана Ивановића	32	8	49
36.	Срећко Јевтић	33	8	99
37.	Павле Јевтић	33.	3	11
38.	Давид Андрић	34	24	05
39.	Ристо Деспотовић	35	15	00
40.	Иван Чупић	35	31	75
41.	Танасије Деспотовић	35	21	87
42.	Ивко Јеремић	36	8	90
43.	Костадин Средојевић	37	46	80
44.	Лазар Јовичић	39	21	75
45.	Гаврило Средојевић	38	38	49
46.	Војо Јовичић	40	21	34
47.	Станко Јовичић	40	20	87
48.	Максим Петровић	41	3	20
49.	Станко Марковић	42	14	11
50.	Саво Марковић	43	4	35
51.	Маријан Марковић	44	14	77
52.	Маса Павла Трифуновића	45	14	55
За пренос		1101	33	
Пренос		1101	33	
53.	Павле Трифуновић	46	20	31
54.	Јаков Марковић	47	17	34
55.	Никола Станић	48	11	28
56.	Петар Јовић	50	9	49
57.	Марко Вујковић	51	7	50
58.	Ивко Ивановић	52	0	15
59.	Велимир Ж. Јовановић	53	1	47
60.	Имање Села Брштице	54	273	00
61.	Бола Јаковљевић	74,50	1	86
62.	Мићо Џановић	15,50	2	00
63.	Јован Јелић	49	1	00
64.	Тодор Костић	26,32,30	4	00
65.	Андирија Благојевић	13,12	1	80
СВЕГА		1453	51	

12. Место ЦЕРОВА   Општина КОСТАЈНИЧКА   Срез РАБЕВСКИ

Тек. бр. ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	Број поп. књиге „В“	Непосредни порез на земљишта (динара/пара)	ПРИМЕДБЕ
1. Недељко Латковић	1	23	64
2. Илија Деспић	2	34	03
3. Стеван Деспић	3	45	77

1	2	3	4	5
4.	Маса Косте Живановића	4	10 24	Смањена пор. са 0,33 динара и пренета на бр. 17.
5.	Влајко Јакшић	5	5 23	
6.	Маса Андрије Куzmanовића	6	25 87	
7.	Андрija Петровић	7	9 01	
8.	Крста Стевановић	8	9 61	
9.	Петар Стевановић	9	11 86	
10.	Петар Обрадовић	10	56 63	
11.	Бураћ Лукић	11	32 58	
12.	Маринко Пејић	12	38 12	
13.	Иван Благојевић	13	27 10	
14.	Андрija Благојевић	14	17 73	
15.	Никола Марковић	15	19 50	
16.	Саво Петковић	16	21 37	
17.	Бранко Стевановић	16	9 50	
18.	Илија Вујовић	17, 46, 4	42 98	Увећана пореза са 7,47 д. в. б. 46 и 4
19.	Јеврем Бојић	18	21 48	
20.	Срећко Деспић	19	12 34	
21.	Недељко Јакшић	20	17 17	
22.	Маса Милоша Јовића	21	1 31	
23.	Илија Јакшић	22	109 81	
24.	Борђе Тадић	23	25 74	
25.	Јован Вујић	24	19 82	
26.	Јаков Букић	25	60 95	
За пренос			762 28	
Пренос			762 28	
27.	Милош Јакшић	26	43 34	
28.	Недељко Бојић	27	13 98	
29.	Владисав Марковић	28	25 80	
30.	Василије Ковачевић	29	31 52	
31.	Срећко Мићић	30	12 23	
32.	Бранко Ковачевић	31	14 05	
33.	Тома Тадић	32	8 93	
34.	Јаврем Лукић	33	4 63	
35.	Живан Бојић	34	23 73	
36.	Петко Лукић	35	23 96	
37.	Маса Панте Лукића	36	15 33	
38.	Милан Ковачевић	37	36 61	
39.	Бураћ Марковић	38	21 69	
40.	Антонија Грујићић	39	19 38	
41.	Лука Арсеновић	40	8 50	
42.	Јанко Ковачевић	41	16 66	
43.	Милан Пантић	42	20 33	
44.	Милош Јокић	43	7 96	
45.	Владисав Јолић	44	15 49	
46.	Симеун Марковић	45	61 48	
47.	Маса Вујка Деспотовића	46	7 13	
48.	Стеван Михаиловић	47	9 66	
49.	Марко Симић	48	2 22	
50.	Видоје Јокић	49	5 25	

1	2	3	4	5
51.	Максим Пешић	50	23 20	
52.	Никола Грбић	51	13 20	
За пренос		1248 52		
Пренос		1248 52		
53.	Матија Јовановић	52	33 09	
54.	Маса Петра Грбовића	53	26 71	
55.	Милисав Грбић	54	39 74	
56.	Спасоје Антонић	55	5 36	
57.	Алимпије Пешић	56	22 59	
58.	Гаврило Симић	57	20 95	
59.	Маса Марка Пантића	58	6 51	
60.	Матија Петровић	59	54 45	
61.	Марко Мишковић	60	34 35	
62.	Илија Мишковић	61	5 92	
63.	Милош Мишковић	62	17 05	
64.	Арсен Мишковић	63	18 61	
65.	Симеун Мишковић	64	20 23	
66.	Тодор Мишковић	65	8 09	
67.	Станко Гајић	66	3 00	
68.	Милован Васић	67	15 45	
69.	Јаков Марковић	68	26 31	
70.	Стеван Деспотовић	69	34 35	
71.	Филип Деслотовић	70	17 47	
72.	Милан Васић	71	19 96	
73.	Илија Пешић	72	31 33	
74.	Димитрија Илић	73	2 76	
75.	Милутин Матић	74	10 40	
76.	Јоксић Марковић	75	6 67	
77.	Нешко Марковић	76	17 76	
78.	Маса Матије Петровића	77	3 70	
За пренос		1760 36		
Пренос		1760 36		
79.	Михаило Деспић	78	11 14	
80.	Владимир Бурић	79	6 52	
81.	Цветић Марковић	80	41 75	
82.	Гаврило Петровић	81	6 00	
83.	Глигорија Петровић	82	6 07	
84.	Милинко Бурић	83	12 73	
85.	Јеврем Кузмановић	84	10 65	
86.	Матија Јовић	85	3 75	
87.	Маса Манојла Остојића	86	2 73	
88.	Ристо Митровић	87	10 48	
89.	Андрија Митровић	88	10 48	
90.	Борђе Митровић	89	10 48	
91.	Богосав Бурић	90	22 08	
92.	Павле Илић	91	16 03	
93.	Глигорије Бурић	92	32 01	
94.	Николија Јанка Јокића	93	4 20	
95.	Димитрија Митровић	94	20 97	
96.	Бира Тадић	95	3 85	
97.	Спасоја Митровић	96	2 05	
98.	Јеврем Видић	97	6 64	
99.	Недељко Михаиловић	98	2 07	

1	2	3	4	5
100.	Владисав Мијић	99	2 95	
101.	Станко Радишић	100	5 07	
102.	Трифун Петровић (?)	101	2 31	
103.	Илија Митровић	102	0 69	
104.	Крсман Радишић	103	4 47	
За пренос		2021 78		
Пренос		2021 78		
105.	Симеун Вучићевић	102	0 71	
106.	Недељко Вучићевић	103	0 57	
107.	Антун Кикановић	105	1 48	
108.	Риста Деспотовић	104	12 78	
109.	Симеун Јелић	9	1 11	
110.	Г. Стеван Несторовић	—	0 68	
111.	Настас Тодоровић	25	4 04	
112.	Боко Станимировић	79, 80	0 88	

(Завршни текст исти као у претходним пописима)

13. Место КОМИРИЋ Општина Комирићска Срез РАБЕВСКИ

Тек. бр.	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	Број поп. књиге „В“	Непосредни порез на земљишта (динара/пара)	ПРИМЕДЕБЕ
1.	Милован Поповић	1	96 10	По тапији увећана пореза са 12,33 д. Види бр. 36 овога села
2.	Никола Новаковић	2	15 00	
3.	Лука Новаковић	3	44 62	
4.	Обрад Томић	4	36 27	
5.	Петроније Марјановић	5	12 00	
6.	Вићентије Павловић	6	49 41	
7.	Мелентије Медонић	7	20 02	
8.	Тома Медонић	8	71 25	
9.	Тома Коларић	9	179 73	
10.	Симо Живановић	10	8 60	
11.	Јаков Живановић	11	11 93	
12.	Јован Матић	12	50 93	
13.	Радоица Стојковић	13	3 23	
14.	Продан-Прокопије Перић	14	26 37	
15.	Радован Петровић	15	10 13	
16.	Милош Петровић	16	9 55	
17.	Стеван Новаковић	17	4 93	
18.	Петар Вуковић	18	37 64	
19.	Андреја Матић	19	52 43	По одобр. Мин. од 15/12.889 ПБр. 2028 смањено пореза са 53,13 д.
20.	Бурађ Петровић	20	17 58	
21.	Лука Митровић	21	15 47	
22.	Ивко Остојић	22	38 45	
23.	Панто Јеремић	23	12 16	

1	2	3	4	5
24.	Иван Остојић	24	6 85	
25.	Илија Симић	25	10 21	
26.	Милош Лукић	26	43 57	По тапији смањено пореза са 12,33 дин. и пренето на бр. 1 овога села
	За пренос		884 43	
	Пренос		884 43	
27.	Маса Мијаила Веселиновића	27	11 25	
28.	Срећко Перић	28	29 59	
29.	Панто Драгутиновић	29	56 98	
30.	Бурађ Ракић	30	13 53	
31.	Јован Стевановић	31	19 40	
32.	Иван Грујић	32	49 25	
33.	Макевија Бурић	33	29 23	
34.	Милош Новаковић	34	1 40	
35.	Иван Матић	35	11 85	
36.	Тривун Тодоровић	36	54 65	
37.	Цвејо Остојић	37	5 85	
38.	Аксентије Николић	38	46 03	
39.	Радован Поповић	39	26 66	По тапији смањена пореза са 1,36 д. и пренета на бр. 55.
40.	Лазар Павловић	40	42 96	По одобрењу Минист. од 15/12. 1889. ПБр. 20280 смањена пореза са 18,65 д.
41.	Максим Томић	41	23 36	
42.	Радоица Продановић	42	49 96	
43.	Тимотије Митровић	43	58 79	
44.	Јован Бурић	44	10 45	
45.	Аврам Томић	45	52 80	
46.	Панто Панић	46	34 55	
47.	Јаков Марковић	47	25 88	
48.	Марко Јовановић	48	9 30	
49.	Вићан Митровић	49	24 15	
50.	Васо Томић	50	14 75	
51.	Дамњан Вуковић	51	18 00	
52.	Милош Вујић	52	12 63	
	За пренос		1618 66	
	Пренос		1618 66	
53.	Милан Лазаревић	53	68 60	
54.	Милован Вујић	54	9 49	По тапији увећана пореза са 1,36 д. Види бр. 39.
55.	Бурађ Брадонић	55	50 52	
56.	Никола Дамњановић	56	6 95	
57.	Милан Гладовић	57	117 31	
58.	Јован Митровић	58	64 23	

1	2	3	4	5
59.	Крсман Филиповић	59	45 04	По одобрењу г. Мин. од 15/12. 1889, ПБр. 20283 смањено пореза са 14,05 д.
60.	Милош Вуковић	60	52 37	
61.	Пантелија Продановић	61	22 62	
62.	Живан Томић	62	26 49	
63.	Станко Панић	63	12 83	
64.	Алекса Јанковић	64	39 65	
65.	Јаков Панић	65	16 42	
66.	Владимир Пантић	66	37 37	
67.	Јован Груић	67	57 24	
68.	Маса Нинка Коларића	68	25 81	
69.	Митар Гладовић	69	41 14	
70.	Радован Лазић	70	8 60	
71.	Владимир Мишић	71	38 22	
72.	Милан Продановић	72	20 85	
73.	Стеван Дамњановић	73	18 85	
74.	Лазар Бурић	74	232 61	
75.	Тодор Вуковић	75	15 60	
76.	Василије Бурић	76	10 64	
77.	Алекса Пантелић	77	39 74	
78.	Алимије Гладовић	78	101 80	
За пренос			2799 65	
Пренос			2799 65	
79.	Радоица Бурић	79	12 50	
80.	Пантелија Миланић	80	18 78	
81.	Аксентије Пантелић	81	30 40	
82.	Нинко Вуковић	82 и 139	23 38	
83.	Драгомир Новаковић	83	36 80	
84.	Нинко Муцић	84	127 79	
85.	Никола Вуковић	85	59 17	
86.	Радован Веселиновић	86	15 39	
87.	Станко Пантелић	87	27 30	
88.	Макеље Радуловић	88	61 48	По одобр. г. Мин. од 15/12. 1889, ПБр. 20285 смањено пор. са 15,01 д.
89.	Никола Веселиновић	89	24 82	
90.	Никола Јанковић	90	27 64	
91.	Стеван Бурић	91	50 05	
92.	Милован Новаковић	92	67 60	
93.	Маса Андрије Павловића	93	26 32	
94.	Станко Вуковић	94	43 74	
95.	Јован Перић	95	11 74	
96.	Бранко Брадонић	96	31 01	
97.	Димитрије Коларић	79	50 92	
98.	Марко Мишић	98	33 32	
99.	Милан Новаковић	99	67 15	
100.	Тодор Панић	100	26 19	
101.	Обрад Коларић	101	20 91	
102.	Глигорије Перић	102	12 77	
103.	Добросав Гладовић	103	62 61	
104.	Живко Дамњановић	104	4 50	

1	2	3	4	5
	За пренос		3783 91	
	Пренос		3783 91	
105.	Новак Новаковић	105	57 65	
106.	Јоксим Мишић	106	28 77	
107.	Срећко Брадонић	107	43 51	
108.	Драгић Гладовић	108	78 28	
109.	Љубомир Петровић	109	41 20	
110.	Маса Марка Ракића	110	47 98	
111.	Данило Брадонић	111	38 75	По одобрењу г. Мин. од 15/12 1889 г. ПБр. 2284 сма- њено пор. са 824 дина.
112.	Маса Недељка Павловића	112	51 85	
113.	Маса Пере Јеремића	113	25 40	
114.	Маса Милана Вујића	114	28 04	
115.	Јеврем Мишић	115	23 88	
116.	Симо Гладовић	116	64 28	
117.	Ранко Матић	117	26 20	
118.	Маса Коста Пантелића	118	22 33	
119.	Маса Мијаила Вујића	119	21 25	
120.	Маса Јована Поповића	120	20 12	
121.	Маса Алексе Бурића	121	26 20	
122.	Иван Алимпић	122	16 75	Живи у Осечини
123.	Маса Милана Коларића	123	26 80	Живи у Шапцу
124.	Радоица Бурђевић	124	14 72	
125.	Маса Андрије Ширгића	125	6 55	
126.	Јанко Гладовић	126	8 95	Живи у Белој Цркви
127.	Живан Пантелић	127	1 65	Коњуши
128.	Лука Лазаревић	128	1 00	" " Равнаји
129.	Андриса Марковић	129	2 75	" " Коњуши
130.	Матија Мркоњић	130	11 16	Равнаји
131.	Живко Видаковић	131	1 00	Живи у Равнаји
132.	Љубомир Поповић	133	2 10	Завлаци
133.	Живко Солдатовић	134	14 30	" " Мојкови- ћу
134.	Маса Симе Пантелића	135	— —	Ослобођено по чл. 3 Зак. пор.
135.	Тимотије Мркоњић	137	1 79	Живи у Равнаји
136.	Драгић Бурић	138	0 98	
137.	Павле Пагић	5 и 140	3 38	Живи у Завлаци
138.	Тома Тодоровић	141	3 37	" " Цветуљи
139.	Јован Павловић	7 и 142	0 56	" " "
	СВЕГА		4546 97	

(Завршни текст као у претходним пореским пописима села.)

Тек. бр. ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	Број поп. књиге „В“	Непосредни ПРИМЕДБЕ порез на земљишта (динара/пара)
1. Милан Ерић	1	15 78
2. Војислав Петровић	3	6 68

1	2	3	4	5
3.	Симеун Петровић	2	6 68	
4.	Митар Тодоровић	4	10 48	
5.	Петар Ерић	5	25 12	
6.	Илија Спасеновић	6	11 42	
7.	Спасоје Спасеновић	7	6 14	
8.	Марко Спасеновић	8	9 12	
9.	Светозар Спасеновић	9	11 52	
10.	Јован Спасеновић	10	7 24	
11.	Боко Јовић	11	26 70	
12.	Стеван Ерић	12	31 40	
13.	Бока Илић	13	3 26	
14.	Митар Петровић	14	55 24	
15.	Петар Петровић	15	0 28	
16.	Арсен Ранковић	16	18 35	
17.	Јован Ерић	17	23 58	
18.	Спасен Бојић	18	17 44	
19.	Спасоје Којић	19	38 64	
20.	Симо Васић	20	47 91	
21.	Ристо Јовић	21	14 54	
22.	Љубомир Марковић	22	5 71	
23.	Матија Перић	23	12 92	
24.	Лазар Тадић	24	34 21	
25.	Борђе Гајић	25	0 80	
26.	Стојан Гајић	26	46 61	
За пренос			491 15	
Пренос			491 15	
27.	Остоја Вујић	27	26 80	
28.	Маса М. Вујића	29	20 77	
29.	Петар Радић	30	13 48	
30.	Војислав Станојевић	31	4 17	
31.	Ристо Живановић	32	40 78	
32.	Михајло Ранковић	33	32 29	
33.	Берман Васић	34	12 91	
34.	Антоније Катић	35	13 56	
35.	Ристо Божић	37	7 88	
36.	Маса Н. Катића	38	6 42	
37.	Стеван Вучетић	39	37 68	
38.	Владимир Вучетић	40	24 06	
39.	Аћим Вучетић	41	20 91	
40.	Алекса Мићановић	42	25 11	
41.	Влајко Лукић	43	24 75	
42.	Лазар Петровић	44	20 95	
43.	Јевто Вучетић	45	16 25	
44.	Филип Ђујић	28	0 80	
45.	Никола Катић	36	10 88	
46.	Марко Мићановић	46	11 06	
47.	Павле Васић	47	14 39	
48.	Илија Вујић	48	43 64	
49.	Митар Васић	49	8 47	
50.	Илија Васић	50	13 76	
51.	Стојан Живановић	51	1 84	
52.	Никола Перић	52	45 28	
За пренос			990 02	
Пренос			990 02	

1	2	3	4	5
53.	Бураћ Јездимировић	53	19 54	
54.	Јевто В. Лазић	54	14 71	
55.	Симеун Петровић	55	30 80	
56.	Данило Петровић	56	13 78	
57.	Василије Симић	57	2 85	
58.	Борђе Петровић	58	17 27	
59.	Симо Перић	59	13 27	
60.	Јанко Стефановић	60	35 20	
61.	Светозар Петровић	61	7 98	
62.	Аксентије Симић	62	14 88	
63.	Бранко Тадић	63	1 72	
64.	Петар Р. Петровић	64	9 81	
65.	Рајко Тодоровић	65	18 08	
66.	Матија Симеуновић	66	15 45	
67.	Бајро Прљић	27	20 30	
68.	Усо Имцијировић	67	2 68	
69.	Ристо Пајић	78	1 31	
70.	Милисав Станојевић	74	1 00	
71.	Јеврем Глигорић	75	4 00	
72.	Тодор Мићић	77	3 30	Живи у Вољев- цима
73.	Ристо Тодоровић	78	1 50	
74.	Станко Гошић	82	7 70	Живи у Љубовији
75.	Село Д. Трешњица	79	137 00	
76.	Општина Д. Трешњица	80	185 80	

15. Место АМАИБ Општина Доњо Трешњичка Срез РАБЕВСКИ

Тек. бр.	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	Број поп. књиге „В“	Непосредни ПРИМЕДЕБЕ порез на земљишта (динара/пара)
1.	Јаков Борђевић	1	10 72
2.	Иван Јеремић	2	11 07
3.	Срећко Вучетић	3	14 69
4.	Тимотије Стојановић	4	6 60
5.	Сава Вучетић	5	14 16
6.	Милан Стојановић	6	6 98
7.	Данило Божић	8	27 61
8.	Светозар Божић	9	7 43
9.	Крста Божић	10	44 50
10.	Мијаило Лазић	11	21 11
11.	Милосав Бирић	12	13 41
12.	Никола Живановић	13	7 89
13.	Средоје Стојановић	17	2 20
14.	Алимпије Вучићевић	14	8 81
15.	Ненад Томић	15	10 69
16.	Илија Бурђевић	16	11 97
17.	Јован Лазић	17	14 51
18.	Јован Зарић	18	12 25
19.	Јован Божић	19	14 77
20.	Иван Божић	20	10 42
21.	Сима Васић	21	5 72
22.	Милан Јеремић	22	4 61

1	2	3	4	5
23.	Митар Бурић	23	4 28	
24.	Павле Вучетић	24	8 01	
25.	Маса Вује Стanoјevићa	25	7 52	
26.	Јаков Јанковић	26	35 64	
	За пренос		337 57	
	Пренос		337 57	
27.	Цветан Јевтић	27	9 26	
	СВЕГА		347 43	

(Завршни текст исти као у претходним пор. пописима села).

16. Мместо БУДИШИЋ Општина Долњо Трешњичка Срез РАБЕВСКИ

Тек. бр.	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	Број поп. књиге „В“	Непосредни порез на земљишта (динара/пара)	ПРИМЕДБЕ
1.	Бураћ Живановић	1	15 74	
2.	Андреја Томић	2	14 69	
3.	Веселин Павловић	3	12 62	
4.	Петар Николић	4	25 42	
5.	Маса Бранка Марковића	5	16 18	
6.	Владимир Нешковић	6	7 19	
7.	Јован Митровић	7	8 34	
8.	Милан Живановић	8	6 08	
9.	Гајо Тадић	9	7 99	
10.	Марко Бојић	10	20 16	
11.	Илија Болић	11	7 00	
12.	Матија Петровић	12	16 49	
13.	Влајко Илић	13	8 16	
14.	Василије Панић	14	4 10	
15.	Иван Петковић	15	22 90	
16.	Маса Недељка Недића	16	10 62	
17.	Илија Божић	17	19 87	
18.	Крсманija уд. Јевтића	18	30 36	
19.	Аћим Тадић	19	2 74	
20.	Средоје Тешић	20	11 33	
21.	Бранко Гајић	21	7 25	
22.	Грујо Петровић	22	11 18	
23.	Влајко Петровић	23	12 38	
24.	Јован Живановић	24	9 18	
25.	Михаило Лукић	25	39 87	
26.	Матија Трифуновић	26	14 55	
	За пренос		362 39	
	Пренос		362 39	
27.	Марко Гајић	27	12 23	
28.	Алекса Којић	28	1 84	

1	2	3	4	5
29.	Цвијо Дамњановић	29	16 63	
30.	Василије Средојевић	30	24 32	
31.	Јован Недић	32	26 12	
32.	Панто Максић	34	6 78	
33.	Илија Тешић	35	7 37	
34.	Павле Тешић	36	15 08	
35.	Божо Петровић	37	7 24	
36.	Петар Нешковић	38	12 78	
37.	Маса Петра Јовановића	39	16 23	
38.	Маса Нинка Перића	40	5 46	
39.	Јован Петровић	41	5 77	
40.	Стеван Крстић	43	19 96	
41.	Цветан Јевтић	44	15 60	
42.	Јован Марковић	45	1 64	Живи у Радаљу
43.	Аница Мит. Радоичића	46	1 72	" "
44.	Богосав Марковић	47	12 82	" "
45.	Станко Папић	48	1 59	" "
46.	Имање Села Будишића	—	12 69	
47.	Павле Солдатовић и Ристо Панић	—	46 72	Живе у Бастави и Лозници
СВЕГА			632 98	

(Завршни текст као у претходним пор. пописима села).

17. Место ПЛАНИНА Општина Дољ. Трешњичка

Округ ПОДРИНСКИ Срез Рађевски

Тек. бр.	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	Број поп. књиге „В“	Непосредни порез на земљишта (динара/пара)	ПРИМЕДЕ
1.	Бојо Николић	1	49 66	
2.	Станко Николић	2	9 50	
3.	Кузман Николић	3	23 85	
4.	Никола Николић	4	22 54	
5.	Василије Николић	5	8 86	
6.	Андирија Прокопић	6	1 96	
7.	Јеврем Лукић	7	13 07	
8.	Маса Коште Лукића	8	8 18	
9.	Алекса Лукић	9	11 52	
10.	Јеврем Љубинковић	10	16 92	
11.	Јевта Лукић	11	20 70	
12.	Јеврем Радић	12	115 26	
13.	Симеун Младеновић	13	25 47	
14.	Глиша Грујићић	14	28 76	
15.	Игњат Живановић	15	30 88	
16.	Лука Секулић	16	51 08	
17.	Мирко Радић	17	23 24	
18.	Матија Николић	18	38 96	
19.	Петар Живановић	19	14 50	
20.	Павле Маријановић	20	44 20	
21.	Иван Маријановић	21	45 93	
22.	Бука Уд. А. Маријановића	22	23 20	

1	2	3	4	5
23.	Јован Живановић	23	46 40	
24.	Јован Грујичић	24	53 13	
25.	Стеван Младеновић	25	10 55	
26.	Сима Лукић	26	7 35	
	За пренос		745 67	
	Пренос		745 67	
27.	Веселин Грујичић	27	65 27	
28.	Мијаило Прокопић	28	1 66	
29.	Петар Секулић	29	43 31	
30.	Богосав Грујичић	30	47 83	
31.	Милан Грујичић	31	50 53	
32.	Марко Грујичић	32	3 60	
33.	Срећко Грујичић	33	6 66	
	СВЕГА		964 53	

(Датум, потпис порезника, као напред.)

18. Место ТОМАЊ Општина Бањевачка Срез РАБЕВСКИ

Тек. бр.	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	Број поп. књиге „В“	Непосредни порез на земљишта (динара/пара)	ПРИМЕДЕБЕ
1.	Аксентије Васиљевић	1	34 44	
2.	Срећко Васиљевић	2	26 48	
3.	Марко Васиљевић	3	31 66	
4.	Василија Којић	4	23 48	
5.	Савко Којић	5	21 91	
6.	Јован Миладиновић	6	14 70	
7.	Нешто Миладиновић	7	19 14	
8.	Живко Гајић	8	20 74	
9.	Марко Стакић	9	49 59	
10.	Стојан Живановић	10	65 87	
11.	Средоје Стакић	11	73 44	
12.	Јован Стакић	12	47 10	
13.	Богосав Тешмановић	13	42 89	
14.	Никола Тешмановић	14	35 74	
15.	Стојан Живановић	15	48 97	
16.	Живко Крстић	16	24 92	
17.	Живко Тадић	17	13 97	
18.	Аксентије Секулић	18	8 55	
19.	Срећко Секулић	19	30 62	
20.	Ранко Крстић	20	23 48	
21.	Петар Секулић	21	22 29	
22.	Јаков Секулић	22	13 29	
23.	Глишо Петровић	23	72 37	Овде је урачуната пореза на земље из села Бањевца Бр. 20 у 1,02 динара.

1	2	3	4	5
24.	Јован Петровић	24	32 77	
25.	Тодор Петровић	25	24 93	
26.	Имање села Томња	26	31 00	
СВЕГА			854 34	

(Завршни текст пописа као у претходним пор. пописима села).

19. Место СТАВЕ Општина Соколска Срез РАБЕВСКИ

Тек. бр. ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	Број поп. књиге „В”	Непосредни порез на земљишта (Динара/пара)	ПРИМЕДБЕ
1. Јеремија Пантелић	1	77 30	
2. Аксентије Крсмановић	2	37 76	
3. Аксентије Љукић	3	44 37	
4. Маса Николе Јевтића	4	20 37	
5. Јаков Манојловић	5	7 58	
6. Јован Манојловић	6	17 97	
7. Светозар Ковачевић	7	70 28	
8. Недељко Ракић	8	52 69	
9. Маса Спасоја Ракића	9	34 46	
10. Маса Јована Стенића	10	79 23	
11. Тома Марковић	11	26 84	
12. Добросав Илић	12	44 64	
13. Милинко Мијатовић	13	38 55	
14. Живко Василић	14	28 40	
15. Андрија Станимировић	15	49 94	
16. Радосав Ивановић	16	13 62	
17. Милован Николић	17	102 07	
18. Марко Савковић	18	44 39	
19. Василије Матић	19	14 36	
20. Миленко Савковић	20	28 29	
21. Маса Борба Николића	21	23 39	
22. Аксентије Савић	22	23 77	
23. Јанко Савковић	23	14 67	
24. Крсман Благојевић	24	16 73	
25. Аксентије Благојевић	25	2 47	
26. Спасоје Јовић	26	76 26	
За пренос		921 40	
Пренос		921 40	
27. Јован Николић	27	13 02	
28. Пантелија Малишевић	28	31 05	
29. Милован Симић	29	5 18	
30. Мијајло Благојевић	30	4 59	
31. Петра ѡд. Живановићка	31	8 47	
32. Живан Којић	32	18 70	
33. Тодор Живановић	33	6 79	
34. Маса Срећка Крстића	34	16 28	
35. Борђе Митровић	35	23 90	

36. Јубомир Николић	36	11 04
37. Живан Симић	37	12 36
38. Митар Симић	38	22 65
39. Маса Мирка Благојевића	39	3 23
40. Павле Велимировић	40	11 44
41. Вилотије Велимировић	41	11 44
42. Добросав Велимировић	42	8 34
43. Милош Велимировић	43	14 54
44. Стеван Николић	44	25 99
45. Павле Јевтић	45	24 40
46. Маса Павла Јовановића	46	11 13
47. Лазар Николић	47	29 10
48. Срећко Јовановић	48	14 33
49. Павле Јовановић	49	21 88
50. Јеврем Ђукић	50	11 03
51. Лазар Радовановић	51	15 74
52. Цветин Радовановић	52	15 74

За пренос 1313 76

	Пренос	1313 76
53. Маса Илије Грујичића	53	15 56
54. Петар Јовић	54	4 21
55. Макевија Велимировић	55	24 20
56. Маса Николе Ивановића	56	2 80
57. Браћа Солдатовићи	57	51 70
58. Милан Николић	58	Живе у Бастави
59. Јеврем Антонић	59	3 14
60. Лазар Рајић	60	16 16
61. Гајо Влајковић	61	Живе у Врбићу
62. Рајко и Васиљ Влајковић	62	19 58
63. Недељко и Милан Влајковић	63	Живе у Гуњацима
64. Иван Влајковић	64	4 06
65. Марјан Влајковић	65	Живе у Врбићу
66. Јеврем Лазић	66	2 85
67. Петар Матић	67	" " "
68. Јован Симић	68	4 09
69. Село Ставе	69	" " "
70. Никола Вилотић	70	4 07
71. Недељко Митровић	71	5 50
72. Милица Ђимић	72	" " "
73. Марко Митровић	73	4 16
74. Димитрије Секулић	74	0 28
75. Јевто Грујичић	75	Живе у Бастави
76. Мићо Миловановић	76	5 81
77. Сретен Јовановић	77	Живе у Лозници
78. Илија Симић	78	109 71
		Живи у Шљивови
		3 20
		0 95
		8 26
		12 75
		1 67
		1 33
		8 40
		4 68
		25 92

За пренос 1659 60

	Пренос	1659 60
79. Лазар Рајић	79	2 36
80. Танасије Рајић	80	Живи у Гуњацима
81. Јован Василић	81	18 35
		14 21
		1694 32

СВЕГА

(Завршни текст као у претходном).

20. Место ТОЛИСАВАЦ Општина Бањевачка Срез РАБЕВСКИ

Тек. бр.	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	Број поп. књиге „В“	Непосредни порез на земљишта (Динара/пара)	ПРИМЕДБЕ
1.	Петар Андрић	1	5 54	
2.	Василије Андрић	2	12 98	
3.	Иван Андрић	3	5 43	
4.	Аксентије Поповић	4	37 48	
5.	Добросав Поповић	5	25 59	
6.	Иван Јовић	6	26 89	
7.	Живко Тодоровић	7	47 95	
8.	Илија Николић	8	47 34	
9.	Петар Живановић	9	7 49	
10.	Милош Ристановић	10	9 30	
11.	Борђе Тодоровић	11	18 43	
12.	Цвија Тодоровић	12	19 40	
13.	Матија Станимировић	13	19 00	
14.	Василије Тодоровић	14	35 14	
15.	Нешко Маринковић	15	18 26	
16.	Димитрије Глигорић	16	19 97	
17.	Срећко Миловановић	17	11 19	
18.	Иван Грујић	18	43 18	
19.	Матија Петровић	19	33 48	
20.	Саво Крстић	20	5 04	
21.	Јевто Васиљевић	21	61 33	
22.	Лука Матић	22	5 23	
23.	Марко Гајић	23	43 80	
24.	Иван Филиповић	24	11 55	
25.	Бранко Мићић	25	31 02	
26.	Љубомир Миловановић	26	19 77	
За пренос		672 78		
Пренос		672 78		
27.	Илија Новаковић	27	36 50	
28.	Срећко Милинковић	28	23 14	
29.	Срећко Јанковић	29	42 17	
30.	Срећко Масаловић	30	39 41	
31.	Богосав Јевремовић	31	15 96	
32.	Тома Николић	32	4 93	
33.	Милан Масаловић	33	15 43	
34.	Јеврем Мићић	34	21 37	
35.	Милисав Џвејић	35	12 70	
36.	Марко Вујковић	36	94 37	
37.	Илија Лазић	37	9 61	
38.	Живко Масаловић	38	10 34	
39.	Радоица Масаловић	39	5 30	
40.	Владисав Лазић	40	5 69	
41.	Маса Павла Борђевића	41	7 30	
42.	Михаило Филиповић	42	22 72	
43.	Никола Гајић	43	32 97	
44.	Милош Лазић	44	12 55	
45.	Милутин Бокић	45	13 25	

1	2	3	4	5
46.	Милорад Гајић	46	18 25	
47.	Маса Марка Гајића	47	16 38	
48.	Маса Ивана Јовановића	48	7 52	Из Црнче
49.	Филип Максимовић	49	23 01	
50.	Ненад Тошић	50	16 49	
51.	Илија Славковић	51	13 84	
52.	Богосав Славковић	52	16 51	
	За пренос	1159 49		
	Пренос	1159 49		
53.	Драгомир Тошић	53	17 54	
54.	Аксентије Лукић	54	10 87	
55.	Ранко Масаловић	55	27 44	
56.	Јован Масаловић	56	24 07	
57.	Тома Јовић	55	28 49	
58.	Василије Павловић	56	24 07	
59.	Јанко Павловић	57	28 50	
60.	Прокопије Ковачевић	58	2 49	
61.	Петар Ивановић	59	37 58	
62.	Никола Костадиновић	60	17 36	
63.	Марко Ђорђевић	61	15 61	
64.	Тома Павловић	62	26 56	
65.	Нестор Трифуновић	63	12 25	
66.	Арсен Кнежевић	64	39 84	
67.	Максим Пантелић	65	42 85	
68.	Драгић Николић	66	22 82	
69.	Бураћ Маринковић	67	11 41	
70.	Живко Станић	68	42 35	
71.	Срећко Станишић	69	36 35	
72.	Станко Антић	71	28 28	
73.	Симеун Костадиновић	71	24 85	
74.	Јосип Кнежевић	72	38 36	
75.	Тодор Кнежевић	73	11 51	
76.	Пејо Антић	74	33 02	
77.	Живко В. Кнежевић	75	17 86	
78.	Живко Д. Кнежевић	76	31 66	
	За пренос	1798 54		
	Пренос	1798 54		
79.	Танасија Р. Кнежевић	77	32 89	
80.	Петар Кнежевић	78	18 29	
81.	Радоица Кнежевић	79	14 45	
82.	Стеван Павловић	80	24 65	
83.	Милан Илић	81	34 74	
84.	Срећко Костадиновић	82	29 72	
85.	Јаков Марковић	83	28 79	
86.	Андира Јаворић	84	7 85	
87.	Милорад Илић	85	8 87	
88.	Илија Андић	86	5 65	
89.	Добросав Поповић	87	7 60	
90.	Глигорије Петрић	88	2 70	
91.	Јеврем Поповић	89	5 35	
92.	Срећко Димић	90	1 87	
93.	Маринко Поповић	91	0 54	
94.	Андира Пантелић	92	0 74	
95.	Бураћ Младеновић	93	0 46	

1	2	3	4	5
96.	Мијаило Младеновић	94	0 74	
97.	Тривун Јањић	95	2 93	
98.	Јеврем Аћимовић	96	0 54	
99.	Јован Јањић	97	3 86	
100.	Лука Дишић	98	15 43	
101.	Митра жена Лазара Аврамовића	99	5 55	
102.	Аксентије Т. Поповић	100	3 20	
103.	Павле Деспотовић	101	1 96	
104.	Радојица Мићић	102	7 05	
За пренос		1939 95		
	Пренос	2064 96		
105.	Павле Радишић	104	12 99	
106.	Станко Радишић	105	3 15	
107.	Сава Радишић	106	24 36	
108.	Матија Марковић	107	1 92	
109.	Богић Радишић	108	14 48	
110.	Крсман Радишић	109	8 78	
111.	Радован Радишић	110	12 28	
112.	Тривун Н. Радишић	111	2 23	
113.	Борђе Радишић	112	9 72	
114.	Аврам Јовановић	113	10 81	
115.	Јанко Гладовић	114	4 88	
116.	Марко Деспотовић	115	7 90	
117.	Бранко Јаковљевић	116	2 01	
118.	Прокопије Јовановић	117	0 62	
119.	Борђе Прокопљевић	118	2 97	
120.	Имање села Толисавца	119	7 10	
СВЕГА		2196 16		

(Завршни текст као у претходном).

(Следећи део представља попис непосредне порезе највероватније села (без назива) Костајника, или Ковиљаче општине крупањске (?), а недостаје лист Распореда порезе на земљиште. Преглед разрезаног пореза, по реду земљишта (I—V), и први листови пописа непосредне порезе на земљишта за село (Костајник?) од 1—52. Преостали део пописа села, чије име није записано, сачуван је на листовима од бр. домаћинства 53 — 260, без завршетка). Остатак сачуваних листова пописа распореда порезе на земљишта од 1. јануара до 31. децембра 1890. изложен је у следећем наставку:

53.	Јован Матић	53	14 13	
54.	Обрад Ивановић	54	2 45	
55.	Филип Матић	55	32 77	
56.	Јован Матић	56	5 76	глухонем
57.	Алимпије Пурић	57	41 17	
58.	Станко Ивановић	58	9 68	
59.	Панто Степановић	59	19 51	
60.	Јован Антонић	60	7 04	
61.	Андија Павловић	61	15 56	
62.	Мијаило Џевтић	62	14 27	
63.	Јован Марковић	63	13 62	
64.	Никола Поповић и Живан Митровић	64	20 28	
65.	Маса Срећка Јаковљевића	65	1 68	Испод два хектара

1	2	3	4	5
66.	Маса Недељка Матића	66	8 83	
67.	Коста Мирковић	67	15 55	пронов. 1,36
68.	Светозар Костадиновић	68	19 24	
69.	Виђан Богдановић	69	26 40	
70.	Обрад СтANOјевић	70	38 99	
71.	Иван Сакић	71	28 04	Има земљу у Шурицама и Ступничи
72.	Коста Андрић	72	24 40	
73.	Марко Исаиловић	73	19 48	
74.	Младен Терзић	74	53 87	Има земљу у Шурицама.
75.	Маса Јеврема Бирковића	75	8 37	
76.	Велимир Живковић	76	24 28	Има земље у Шурицама.
77.	Срећко Антонић	77	5 05	
78.	Максим Илић	78	5 50	
За пренос		1504 84		
Пренос		1504 84		
79.	Јеротија Ранковић	79	19 74	
80.	Лазар Погорвић	80	10 58	
81.	Илија Живковић	81	8 50	
82.	Живко Џевтић	82	8 84	
83.	Димитрија Петровић	83	7 69	
84.	Цветин Бирковић	84	15 33	
85.	Маса Јанка Маричића	85	3 60	Испод два хек.
86.	Владимир Јевтић	86	8 06	
87.	Илија Јездимировић	87	10 72	
88.	Обрад СтANOјевић	88	7 80	
89.	Милан СтANOјевић	89	1 48	
90.	Милисав Јовановић	90	17 78	
91.	Радивој Костадиновић	91	29 40	
92.	Димитрија Црногорчевић	92	18 61	
93.	Живан Сакић	93	23 61	
94.	Милош Костадиновић	94	24 17	
95.	Мијаило Марковић	95	2 68	
96.	Маса Николе Филиповића	96	14 01	
97.	Милован Крсмановић	97	29 15	
98.	Маринко Црногорчевић	98	13 39	
99.	Маса Виђана Црногорчевића	99	19 23	
100.	Саво Црногорчевић	100	16 47	
101.	Петар Матић	101	11 08	
102.	Маса Димитрија Бурића	102	25 34	
103.	Богосав Црногорчевић	103	79 48	
104.	Милинко Андрић	104	8 40	
За пренос		1939 95		
Пренос		1939 95		
105.	Петроније Танацковић	105	36 40	
106.	Јевто Јездин	106	48 62	
107.	Маса Јакова Бурића	107	30 10	
108.	Марко Сарић	108	58 16	
109.	Цвија Јевтић	109	107 88	
110.	Јован Деспотовић	110	7 40	

1	2	3	4	5
111.	Милош Стефановић	111	50 94	
112.	Петар Миловановић	112	37 56	
113.	Алимија Симеуновић	113	12 20	
114.	Цвија Лазић	114	24 17	
115.	Симеун Ђукић	115	46 16	
116.	Максим Тодоровић	116	57 66	
117.	Милинко Тодоровић	117	2 79	
118.	Јован Будимировић	118	14 55	
119.	Петар Андрић	119	25 54	
120.	Петар Ђосић	120	9 45	
121.	Матија Јовановић	121	16 00	
122.	Бранко Терзић	122	54 41	Има земље у Шурицама.
123.	Маса Ивана Ђукића	123	60 60	
124.	Сима Аћимовић	124	36 70	
125.		125	49 01	
126.	Јевто Јаковић	126	17 20	
127.	Срећко Глишановић	127	23 74	
128.	Маса Петра Станојловића	128	15 34	
129.	Велимир Станковић	129	28 70	
130.	Милош Бајић	130	5 02	
	За пренос		2816 25	
	Пренос		2816 25	
131.	Милан Живановић	131	36 22	
132.	Мићо Будимировић	132	133 99	
133.	Илија Јовичић	133	7 76	
134.	Илија Команчић	134	21 56	
135.	Пантелија Ђукић	135	68 87	
136.	Радован Будимировић	136	13 81	
137.	Дамњан Јовичић	137	2 68	
138.	Бурађ Јовичић	138	6 35	
139.	Светозар Антонић	139	31 44	
140.	Ранисав Тешић	140	22 46	
141.	Маса Ивана Павловића	141	12 48	
142.	Сима Павловић	142	13 73	
143.	Матија Павловић	143	13 18	
144.	Петар Јовичић	144	13 09	
145.	Јован Љукић	145	15 06	
146.	Ивко Љукић	146	8 35	
147.	Радосав Ковачевић	147	25 00	
148.	Лазар Стевановић	148	18 03	
149.	Нико Ковачевић	149	14 76	
150.	Живко Ковачевић	150	6 52	
151.	Милан Јовичић	151	45 22	
152.	Јован Бојић	152	12 82	
153.	Цветко Бојић	153	22 04	
154.	Срећко Нешић	154	5 34	Из Ликодре сп. Раб.
155.	Богић Андрић	155	4 72	" Красаве
156.	Василија Мајсторовић	156	20 62	" Брезовице
	За пренос		3412 33	
157.	Обрад Микаиловић	157	1 68	
158.	Бока Јаковић	158	1 72	
159.	Јеврем Деспотовић	159	3 08	
160.	Игњат Катић	160	5 72	из Ликодре
161.	Јосип Јаковић	161	4 76	

1	2	3	4	5
162.	Никола Васиљевић	162	11 00	из Дворске
163.	Зарија Антонић	163	59 42	има земљу у Ликодри
164.	Милош Живановић	164	72 72	
165.	Лука Васиљевић	165	1 68	
166.	Г. Степан Глигорић	166	2 76	Свештеник с. Јаребице
167.	Андреја Зорић	167	3 40	има земљу у Ликодри
168.	Митар Пантић	168	1 12	има земљу у Красави
169.	Радосав Пантић	169	1 60	
170.	Борбе Пантић	170	3 60	
171.	Тешман Јовановић	171	0 92	
172.	Светозар Спремић	172	2 68	има земљу у Ступници
173.	Лазар Андрић	173	2 28	има земљу у Красави
174.	Арсен Радовановић	174	2 50	има земљу у Ђуриће
175.	Миливој Савић	175	2 40	има земљу у Ђуриће
176.	Илија Пантелић Јовановић	176	3 52	има земљу у Красави
177.	Симо Мијаиловић	177	1 90	има земљу у Дворској
178.	Маса Џвије Мијаиловића	178	0 96	има земљу у Дворској
179.	Милош Јакшић	179	3 92	има земљу у Џерови
180.	Степан Богдановић	180	14 48	има земљу у Красави
181.	Обрен Капетановић	181	17 60	има земљу у Дворској
182.	Јован Николић	182	30 30	има земљу у Дворској
За пренос		3600 99		
Пренос 3600 99				
183.	Тривун Радовановић	183	2 00	Има земље у Сипуљи
184.	Бока Петковић	184	2 40	Има земље у Филиповићима
185.	Мирко Петровић	185	2 00	Има земље у Дворској
186.	Сато Максимовић	186	8 00	Има земље у Д. Бадањи
187.	Андрејана жена Бранка Тодоровића	187	3 12	Има земље у Д. Бадањи
188.	Глигорије Живановић	188	7 00	Има земље у Ступници
189.	Станко Јовичић	189	4 16	Има земље у Дворској
190.	Димитрије Ђурић	190	4 80	
191.	Обрад Мијаиловић	191	2 40	Има земље у Красави
192.	Милош Поповић	192	1 28	Има земље у Ђуриће

1	2	3	4	5
193.	Живан Нинковић	193	6 80	Има земље у Сипуљи
194.	Нинко Љукић	194	6 00	
195.	Васо Томић	195	1 56	Има земље у Красави
196.	Спасоје Јосиповић	196	5 96	
197.	Г. Сава Поповић	197	27 27	Свештеник с. Шурице
198.	Г. Никола Љукићевић			
199.	Мара, жена Марка Сарића	199	3 20	Има земље у с. Цикоте
200.	Сава Љукић Церовче	200	26 00	Има земље у с. Цикоте
201.	Пантелија Стевановић —	201	26 16	
202.	Милић Болић	202	42 52	
203.	Пантелија Филиповић	203	23 87	
204.	Љубомир Церовчевић	204	30 65	
205.	Василије Илић	205	44 45	
206.	Иван Бенић	206	33 79	
207.	Илија Филиповић	207	28 36	
208.	Василије Благојевић	208	52 22	
	За пренос	4060 46		
	Пренос	4060 46		
209.	Срећко Јокић	209	8 44	Има земље у с. Цикоте
210.	Милисав Николић	210	39 31	
211.	Иван Лазић	211	79 82	
212.	Живојин Лекић	212	30 54	
213.	Маса Мијаила Бокића	213	13 60	
214.	Марко Ђосић	214	38 56	
215.	Марко, Маријан браћа Алексић	215	27 75	
216.	Велимир Јовановић	216	20 03	
217.	Недељко Ракић	217	62 77	
218.	Маса Симеуна Крстића	218	3 36	Д. Бадања
219.	Лазар Церовчевић	219	62 64	
220.	Станко Благојевић	220	53 55	
221.	Гаврило Ракић	221	42 30	
222.	Бурица Ракић	222	56 42	
223.	Милош Белић	223	65 71	
224.	Светозар Марковић	224	37 14	
225.	Димитрије Ракић	225	62 50	
226.	Мијаило Алексић	226	38 12	
227.	Јеврем Николић	227	8 70	
228.	Маса Јована Алексића	228	18 15	
229.	Андирија Ракић—Ивић	229	23 05	
230.	Љубинко Ракић	230	63 35	
231.	Милош Ђосић	231	5 78	
232.	Маса Срећка Старчевића	232	40 30	
233.	Маса браће Лекића	233	12 37	
234.	Јаков Николић	234	7 05	
	За пренос	4981 77		
	Пренос	4981 77		
235.	Вукосав Катић	235	9 56	
236.	Петар Катић	236	9 68	
237.	Илија Благојевић	237	2 13	

1	2	3	4	5
238.	Маса Луке Ивића	238	51 30	
239.	Живојин Панић	239	82 08	
240.	Маса Јеврема Живковића	240	5 40	
241.	Маса Дамњана Лекића	241	39 90	
242.	Милисав Васић	242	10 08	Из Брезовице
243.	Никола Антонић	243	12 37	„ Филиповића
244.	Петар Илић	244	2 68	„ Дворске
245.	Матија Бојић	245	5 24	„ Брезовице
246.	Никола Несторовић	246	4 80	„ Јаребице
247.	Петар Илић	247	6 06	„ „
248.	Мијаило Тривуновић	248	0 75	„ „
249.	Јован Обрадовић	249	8 90	„ „
250.	Живко Бојић	250	3 48	„ „
251.	Филип Аврамовић	251	3 68	„ „
252.	Станко Арсеновић	252	4 60	„ „
253.	Бранко Јовић	253	6 40	„ „
254.	Јован Савић	254	7 24	„ Дворске
255.	Маса Срећка Тешмановића	255	5 10	„ „
256.	Аксентије Васић	256	16 45	„ Брезовице
257.	Васа Обрадовић	257	8 40	„ Ступнице
258.	Маса Дамњана Обрадовића	258	7 72	„ Дворске
259.	Јоца Обадовић	259	2 48	„ „
260.	Алимпија Цвејић	260	3 96	„ Брезовице

За пренос 5299 51

(Недостају даље стране овог пописа порезе, нису нађене у архивским фондома, тако да недостају почетак и завршетак).

Округ ПОДРИНСКИ Срез РАБЕВСКИ 22. Место ЦУЛИНЕ
РАСПОРЕД ПОРЕЗА НА ЗЕМЉИШТА за 1884/5 год.

Ред. бр.	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	Број поп. књиге	Свега пор. „В” динар.	ПРИМЕДЕБЕ пара
-------------	---------------	--------------------	--------------------------	-------------------

1	2	3	4	5
1.	Петко Радовановић	1	15 41	
2.	Срећко Јишић	2	15 32	
3.	Крсман Јишић	3	19 75	
4.	Никола Јишић	4	10 13	
5.	Спасен Јовановић	5	21 40	
6.	Цвијо Деспотовић	6	4 00	
7.	Петар Петровић	7	14 02	
8.	Јанко Јишић	8	20 36	
9.	Никола Врачевић	9	20 03	
10.	Коста Врачевић	10	10 65	
11.	Јаков Врачевић	11	11 96	
12.	Марко Врачевић	12	17 60	
13.	Аксентије Јевтић	13	2 80	
14.	Јован Врачевић	14	13 01	
15.	Панто Врачевић	15	3 74	
16.	Боко Врачевић	16	12 29	

1	2	3	4	5
17.	Благоје Костадиновић	17	6 57	
18.	Василије Трифуновић	18	55 67	
19.	Сима Танасић	19	40 63	
20.	Димитрије Миливојевић	20	7 22	
21.	Марко Деспотовић	21	12 80	
22.	Влајко Игњатовић	22	95 35	
23.	Никола Петровић	23	13 94	
	За пренос	449 65		
	Пренос	449 65		
24.	Миле Николић	24	20 48	
25.	Гајо Ивановић	25	13 98	
26.	Бура Грујићић	26	20 92	
27.	Стево Ристановић	27	8 91	
28.	Иван Ристановић	28	15 33	
29.	Петар Пантић	29	22 63	
30.	Стеван Матић	30	30 62	
31.	Луко Танасић	31	10 78	
32.	Спасен Цветановић	32	14 83	
33.	Илија Ристановић	33	53 72	
34.	Маса Петронија Грујовића	34	17 46	
35.	Павле Лазаревић	35	8 15	
36.	Миаило Ристановић	36	0 40	
37.	Луко Ристановић	37	1 60	
38.	Петар Танасић	38	27 20	
39.	Матија Врачевић	39	74 44	
40.	Маса Митра Пантића	40	3 04	
41.	Имање села Цулина	40	151 50	
42.	Лазар Чикарић	43	3 58	
43.	Алекса Грујићић	34	20 77	
	СВЕГА	969 99		
			Плаћа у Вољев- цима, срез аз- буковица	
			Грешка у 2 паре вишкана није се могла пронаћи.	

Кио. 1370
2. Априла 1885. год.
Срп. Мисаиловић пр.

Порески надзорник Мил. Сарић
Оверава Начелник ср. Рађевског Јов. Борђе
Овај је рачун исправан.
Ј. Живановић (? нечитак потпис)

Округ ПОДРИНСКИ Срез РАЂЕВСКИ 23. Место ГОЈСЕЛИЦА
Распоред пореза на земљишта за 1884/5 год.

Ред. бр.	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	Број пописне књ. „Б“	Свега пор. дин./пара	ПРИМЕДЕБЕ
1	2	3	4	5

1.	Павле Ивановић	1	8 97
2.	Антоније Стевановић	2	32 17
3.	Спасоје Стевановић	3	11 21
4.	Симеун Деспотовић	4	16 24

1	2	3	4	5
5.	Марко Тодоровић	5	10 88	
6.	Василије Мијаиловић	6	21 73	
7.	Ристо Стевановић	7	8 94	
8.	Тодор Тодоровић	8	6 31	
9.	Спасен Тодоровић	9	6 90	
10.	Јаков Тодоровић	10	5 15	
11.	Буро Стевановић	11	4 45	
12.	Маса Видоја Митровића	12	7 02	
13.	Стеван Мићић	13	8 31	
14.	Милан Мићић	14	12 44	
15.	Тодор Радић	15	6 43	
16.	Маса Димитрија Стевановића	16	8 37	
17.	Букањ Лазић	17	58 08	
18.	Лука Максимовић	18	1 64	
19.	Иван Костић	19	4 48	
20.	Видар Костић	20	9 23	
21.	Јован Костић	21	13 10	
22.	Андирија Тадић	22	25 86	
23.	Маса Љуке Тешића	24	7 82	
24.	Спасоје Милановић	25	6 65	
25.	Спасоје Тешић	25	8 80	
26.	Павле Вуковић	26	3 41	
27.	Тодора уд. Јова	27	1 40	
28.	Асан Мусић	28	1 70	
29.	Авдо Мусић	29	0 80	
30.	Максим Живановић	30	15 22	
31.	Средоје Тешић	31	6 46	
32.	Никола Тадић	32	6 94	
33.	Имање села Гојселице	33	8 75	
34.	Ристан Стефановић	7	1 50	
		СВЕГА	357 36	

Михаило Михаиловић Порески надзорник
практикант Миливој Сарић

Оверава
Начелник ср. Рађевског

Округ ПОДРИНСКИ срез ЈАДРАНСКИ (бив. рађевски) 24. Место БРАСИНА
РАСПОРЕД ПОРЕЗА НА ЗЕМЉИШТА за 1884/5 годину

Ред. бр.	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	Број поп. књиге „В“	Свега дин./пара	ПРИМЕДЕБЕ
1	2	3	4	5
1.	Богосав Владић	1	136 86	Има непокретнос- ти у општ. Борин- ској ср. Рађевски
2.	Аћим Гајић	2	130 05	" " "
3.	Лука Андрић	3	105 81	
4.	Маса Јанка Глигорића	4	8 80	
5.	Мелентије Чолаковић	5	109 21	
6.	Бранко Пантелић	6	76 10	
7.	Филип Митровић	7	65 84	

1	2	3	4	5
8.	Цвија Михајловић	8	13 36	
9.	Петар Арсеновић	9	12 93	
10.	Ивко Митровић	10	20 16	
11.	Живко Чолаковић	11	21 92	
12.	Стеван Чолаковић	12	55 36	
13.	Маса Панте Млађеновића	13	27 76	
14.	Митар Митровић	14	18 14	Има непокретноси ти у Ковиљачи.
15.	Спасоје Мишић	15	88 68	Има непокретноси ти у општини Бор ањској, срез Ра ђевски, Трбушнич кој и Ковиљачкој, срез Јадрански.
16.	Радован Алексић	16	10 37	
17.	Станко Чолаковић	17	17 97	
18.	Илија Костић	18	9 82	
19.	Петко Ивановић	19	45 84	
20.	Димитрије Јевтић	20	45 04	
21.	Петар Петровић	21	36 66	
22.	Илија Дамјановић	22	58 82	
За пренос		1075 58		
Пренос		1075 58		
23.	Симеун Јовановић	23	28 79	
24.	Маса Марка Млађеновића	24	21 64	
25.	Јован Илијић	25	21 95	
26.	Богдан Костић	26	15 08	
27.	Јованка Марковић	27	5 84	
28.	Мићо Владић	28	20 32	
29.	Маса Саве Пантелића	29	6 53	Има непокретноси ти у општини Бр асничкој. сп. Ра ђев. у задрузи са Богосавом Влади ћем.
30.	Драгић Костић	30	31 84	
31.	Спасоје Стојановић	31	3 00	
32.	Владимир Костић	32	7 96	Има непокретноси ти у општ. Ковиљ.
33.	Марко Тадић	33	5 96	
34.	Велимир Игњатовић	34	30 14	
35.	Тодор Алексић	35	28 72	
36.	Богосав Милошевић	36	18 20	
37.	Митар Костић	37	17 04	
38.	Цвијо Илијић	38	24 02	
39.	Стеван Илијић	39	7 52	
40.	Лазар Јовановић	40	34 02	
41.	Сава Илијић	41	8 34	
42.	Милицоје Тадић	42	12 44	
43.	Драгић Игњатовић	43	56 61	
44.	Бука Јовановић	44	9 28	
За пренос		1490 82		
Пренето		1490 82		

1	2	3	4	5
45.	Маса Стевана Владића	45	30 45	
46.	Нико Марковић	46	9 74	
47.	Павле Јовановић	47	12 24	
48.	Средоје Ивановић	48	2 22	
49.	Теша Антонић	49	46 62	
50.	Драгић Павловић	50	23 77	
51.	Ранко Пантић	51	17 84	
52.	Димитрије Исајловић	52	20 20	
53.	Јеврем Томић	53	5 24	
54.	Маса Јеротија Антонића	54	22 80	
55.	Васа Стојановић	55	1 40	
56.	Живко Пантић	56	15 74	
57.	Мелентије Томић	57	12 12	
58.	Нико Пантић	58	24 91	
59.	Бука јд. Боје Илића	59	4 84	
60.	Крсман Мишић	60	20 20	
61.	Петар Јојић	61	19 19	
62.	Сима Антонић	62	9 04	
63.	Јаков Спасојевић	63	7 56	
64.	Лазар Јојић	64	15 43	
65.	Тодор Јевтић	65	47 62	
66.	Станко Петровић	66	6 40	
	За пренос	1871 39		
	Пренето	1871 39		
67.	Марко Петровић	67	24 66	
68.	Никола Гајић	68	31 28	
69.	Милован Спасојевић	69	8 76	
70.	Нико Спасојевић	70	6 13	
71.	Цвија Јовановић	71	4 23	
72.	Богдан Павловић	72	20 75	
73.	Владисав Пантић	73	22 12	
74.	Живко Павловић	74	17 55	
75.	Петар Мишић	75	18 36	
76.	Бранко Бојић	76	19 68	
77.	Петар Марковић	77	52 74	
78.	Петар Пантелић	78	3 40	
79.	Мелентије Тодоровић	79	32 35	
80.	Марјан Спасић	80	12 40	
81.	Маса Глише Радића	81	31 51	
82.	Васа Мишић	82	16 95	
83.	Милан Симић	83	31 93	
84.	Васа Дамјановић	84	21 30	
85.	Лазар Секулић	85	38 30	Има непокретнос- ти у општ. Борин- ској, ср. Рађевски
86.	Обрад Павловић	86	8 33	
87.	Гаја Ристић	87	43 16	
88.	Јеврем Живановић	88	5 60	
	За пренос	2343 88		
	Пренос	2343 88		
89.	Маса Јевте Марковића	89	3 92	
90.	Владимир Ристић	90	35 14	
91.	Никола Ристић	91	11 27	

1	2	3	4	5
92.	Нико Ристић	92	42 28	
93.	Стеван Петковић	93	13 08	
94.	Риста Ристић	94	30 28	
95.	Владимир Деспотовић	95	22 46	
96.	Маса Илије и Добросава Павловића	96	14 51	
97.	Јефрем Ристић	97	30 90	
98.	Алекса Севтић	98	35 57	
99.	Лука Јевтић	99	19 83	
100.	Бранко Васиљевић	100	6 33	
101.	Сава Живановић	101	9 69	
102.	Спасоје Павловић	102	11 89	
103.	Василије Тадић	103	26 93	
104.	Која Васић	104	46 57	
105.	Глиша Тимотић	105	14 12	
106.	Обрад Петковић	106	9 84	
107.	Аксентије Спасојевић	107	3 90	
108.	Миле Тадић	108	84 74	
109.	Јанко Тадић	109	10 84	
110.	Милисав Бојић	110	22 95	
	За пренос	2850 92		
	Пренето	2850 92		
111.	Стеван Тимотић	111	10 92	
112.	Крсман Павловић	112	3 40	
113.	Марко Деспотовић	113	21 32	
114.	Маса Јевте Антонића	114	— —	Масена својина
115.	Микајло Игњатовић	115	2 64	
116.	Маса Данила Тадића	116	45 32	
117.	Илија Мишић	117	20 76	
118.	Лазар Мишић	118	13 48	
119.	Владимир Арсеновић	119	204 14	Има непокретно- сти у општ. Бори- ској ср. Рађевски
120.	Опште народна земља	134	631 84	
121.	Село Брасина	135	23 05	
122.	Маса Јанка Стојановића	136	— —	Масена својина
123.	Стеван Пантелић	120	3 76	Живи у Београду у аустро-угарском посланству. Посл- ато да се тамо наплати.
124.	Петар Несторовић	121	17 28	Из Радаља ср. Рађ. Послато да се та- мо наплати.
125.	Спасоје Јокић	122	12 80	Из Борине ср. Рађев. Послато да се наплати.
126.	Марко Лазић	123	2 04	Из Радаља ср. Рађ. Послато да се наплати.
127.	Милош Јовановић	124	1 96	Из Радаља ср. Рађ. Послато да се наплати.
128.	Милан Кирић	125	1 96	
129.	Максим Васић	126	1 88	Из Лознице „ „
130.	Риста Костандиновић	127	7 80	„ Радаља „ „
131.	Никола Павловић	128	11 32	„ „ „ „
132.	Зарија Јовић	129	3 00	„ Борине „ „

1	2	3	4	5
		За пренос	3891 59	
		Пренето	3891 59	
133.	Сима Максић	130	6 20	Из Борине ср. Рађев. послато да се наплати.
134.	Стојан Тодоровић	131	13 76	„ Радаља „ „
135.	Јован Петровић	132	5 12	„ Борине „ „
136.	Милан Николић	133	9 32	„ Радаља „ „
137.	Петар и Лука браћа Секулићи	137	11 40	„ Борине „ „
138.	Алекса Васић	138	2 40	„ Радаља „ „
139.	Која Васић	139	6 40	„ „ „ „
140.	Бокан Јокић	140	1 28	„ „ „ „
141.	Марјан Јокић	141	1 28	„ „ „ „
142.	Јован Поповић	142	3 84	„ „ „ „
143.	Стеван Илијић	143	2 28	„ Радаља „ „
144.	Јевта Несторовић	144	2 56	„ Радаља „ „
145.	Јефрем Лукић	145	4 00	„ Радаља „ „
146.	Андирија Некић	146	4 00	„ Радаља „ „
147.	Марко Илијић	147	5 88	„ Борине „ „
148.	Маса Ранка Владића	148	3 88	
149.	Ивко Поповић	149	— —	Из Лознице. Ослобођено — Дрина тече преко земљишта
				3975 11
		СВЕГА		

Сумирано добро
М. Бурић

РАСПОРЕД ПОРЕЗА
на
ЗЕМЉИШТА

за време
од 1. Јануара 1890. до 31. Децембра 1890. год.

ПРЕГЛЕД
разрезаног пореза на земљишта

Ред	Земљишта хект./ара	Земљишта ослобођена од пла- ћања непосредног пореза				Примедба
		Разрезан непос- редан порез дин./пара	окућнице хект./ара	по чл. 3, 6 и 8 хект./ара	у 13 руб. кн. хект./ара	
а) Зиратна земљишта						
I	6 46	51 92				
II	45 69	182 76				
III	24 77	74 31				
IV	24 17	48 34				
V	2 75	2 75				
б) Земљишта под шумом						
II	1 20	3 60				
III	35 46	70 92				
VI	236 29	236 29				
V	813 35	488 01				
8						
в) Утрине						
II						
III						
IV						
V	5 —	2 50				
8						
г) Јавни испусти и опште народне шуме						
II						
III						
IV						
V						
Свега	1195 17	1161 40	8	8		

24. Јануара 1980. год.
У Крупњу

Порески надзорник
Алек. Милетић

РАСПОРЕД ПОРЕЗА
на
ЗЕМЉИШТА

од 1. Јануара 1890. до 31. Децембра 1890. године

ПРЕГЛЕД
разрезаног пореза на земљишта

Ред	Земљишта хект./ара	Разрезан непос- редан порез дина./пара	Земљишта ослобођена од пла- нија непосредног пореза			Примедба
			окућнице хект./ара	по чл. 3, 6 и 8 хект./ара	у 13 руб. књ. Б хект./ара	

а) Зиратна земљишта

I						
II						
III	118	87	356	61		
IV	109	87	219	74		
V	237	14	237	14		

б) Земљишта под шумом

II						
III	27	22	54	44		
IV	14	97	14	97		
V	20	82	12	49		

в) Утрине

II						
III						
IV						
V						

г) Јавни испусти и опште народне шуме

II						
III	25	00	37	50		
IV	5	00	5	00		
V	25	00	12	50		

Света 583 89 950 39 8

23 Јануара 1890 год.
Крупањ

Порезник
Алек. Милетић

Округ ПОДРИНСКИ
Општина Цветульска

Срез РАБЕВСКИ
3. Место КОЊУША

РАСПОРЕД ПОРЕЗА
на
ЗЕМЉИШТА

за време
од 1. Јануара 1890. до 31. Децембра 1890. године

ПРЕГЛЕД
разрезаног пореза на земљишта

Ред	Земљишта хект./ара	Разрезан непос- редан порез дин./пара	Земљишта ослобођена од пла- ћања непосредног пореза			Примедба
			окућнице хект./ара	по чл. 3, 6 и 8 хект./ара	у 13 руб. књ. К хект./ара	
а) Зиратна земљишта						
I						
II						
III	68 33	204 99		1 37		
IV	84 18	168 36				
V	298 38					
б) Земљишта под шумом						
II						
III	65 28	130 56				
IV	50 65	50 65				
V	141 32	84 79			99 34	
в) Утрине						
II						
III						
IV						
V						
г) Јавни испусти и опште народне шуме						
II						
III	25 00	37 50				
IV	13 00	13 00				
V	37 00	18 50			25 00	
Свега	783 14	1006 73		1 37	124 34	

23 Јануара 1890 год.
Крупањ

Порезник
Алек. Милетић

Округ ПОДРИНСКИ
Општина Цветульјока

Срез РАБЕВСКИ
4. Место ЗАВЛАКА

РАСПОРЕД ПОРЕЗА
на
ЗЕМЉИШТА

ПРЕГЛЕД

разрезаног пореза на земљишта

Ред	Земљишта хект./ара	Земљишта ослобођена од пла- ћања непосредног пореза				Примедба
		Разрезан непос- редан порез дин./ара	окућнице хект./ара	по чл. 3, 6 и 8 хект./ара	у 13 руб. кн. Е хект./ара	
а) Зиратна земљишта						
I						
II	197 12	788 48				
III	195 43	586 29				
IV	176 32	332 64				
V	361 60	361 60				
б) Земљишта под шумом						
II	42 36	127 08				
III	41 95	83 90				
IV	32 92	32 92				
V	60 02	36 01				
в) Утрине						
II						
III						
IV						
V						
г) Јавни испусти и опште народне шуме						
II	2 82	5 64				
III	2 82	4 23				
IV	2 50	2 50				
V	7 50	3 75				
Свега	1123 36	2365 04				

(датум и потпис порезника исти као и у претходним пор. пописима села)

РАСПОРЕД ПОРЕЗА
на
ЗЕМЉИШТА

од 1. Јануара 1890. до 31. Децембра 1890. године

ПРЕГЛЕД
разрезаног пореза на земљишта

Ред	Земљишта хект./ара	Разрезан непос- редан порез дин./пара	Земљишта ослобођена од пла- ћања непосредног пореза			Примедба
			окућнице хект./ара	по чл. 3, 6 и 8 хект./ара	у 13 руб. кв. Е хект./ара	
а) Зиратна земљишта						
I						
II	167 16	608 64				
III	165 00	495 00				
IV	218 77	437 54				
V	384 32	384 32				
б) Земљишта под шумом						
II	62 90	188 70				
III	62 78	125 56				
IV	54 27	54 27				
V	97 65	58 59				
в) Утрине						
II	5 00	10 00				
III	5 00	7 50				
IV	5 00	5 00				
V	15 93	7 97				
г) Јавни испусти и опште народне шуме						
II						
III						
IV						
V						
Свега	1243 78	2443 09				

(Исти датум и потпис порезника, као на претходним пописним листовима).

РАСПОРЕД ПОРЕЗА
на
земљишта

за време
од 1. Јануара 1890. до 31. Децембра 1890. године

ПРЕГЛЕД
разрезаног пореза на земљишта

ред	Земљишта хект./ара	Разрезан непос- редан порез дин./ара	Земљишта ослобођена од пла- ћања непосредног пореза			Примедба
			окућнице хект./ара	по чл. 3, 6 и 8 хект./ара	у 13 руб. књ. Е хект./ара	

а) Зиратна земљишта

I					
II	166	72	666	88	
III	165	08	495	24	
IV	233	24	466	48	
V	349	58	349	58	

б) Земљишта под шумом

II	8	42	25	26	
III	8	34	16	68	
IV	54	04	54	04	
V	102	42	61	45	

в) Утрине

II				
III				
IV				
V				

г) Јавни испусти и опште народне шуме

II				
III				
IV				
V				

Свега 1087 84 2135 61

(Датум са потписом порезника исти као у претходним пореским пописима).

Округ ПОДРИНСКИ
Општина Соколска

Срез РАБЕВСКИ
7. Место ШЛЬИВОВА

РАСПОРЕД ПОРЕЗА
на
Земљишта

за време
од 1. Јануара 1890. до 31. Децембра 1890. године

ПРЕГЛЕД
разрезаног пореза на земљишта

Ред	Земљишта хект./ара	Разрезан непос- редан порез дин./ара	Земљишта ослобођена од пла- ња непосредног пореза			
			окућнице хект. /ара	по чл. 3, 6 и 8 хект./ара	у 13 руб. књ. Е хект./ара	Примедба
а) зирантна земљишта						По наредби

I	78	16	312	64
II	79	69	239	97
III	297	87	595	74
IV	1155	67	1155	67

Г. Министра Финан-
сије од 19/8 1889. год.
(НБ 15150.) увршећено
је у плаћање порез на
прикривање земљиш-
та бр. 27 јерог распоре-
да и то: у III 2,00 и у
IV реду 2,48 хектара,
и пореза увећана са
10,96 динара.

б) Земљишта под шумом

II	58	60	58	60
III	71	03	42	72

в) Утрине

II	12	52	12	52
III	12	51	6	26

г) Јавни испусти и опште народне шуме

II	1761	57	2423	22
III				
IV				
V				
Свега				

(На крају текст са истом садржином као и у претходним пореским пописима села).

РАСПОРЕД ПОРЕЗА
на
ЗЕМЉИШТА

за време
од 1. Јануара 1890. до 31. Децембра 1890. године

ПРЕГЛЕД
разрезаног пореза на земљишта

Ред	Земљишта хект./ара	Разрезан непосредан порез дин./ара	Земљишта ослобођена од плаћања непосредног пореза			Примедба
			окућнице хект./ара	по чл. 3, 6 и 8 хект./ара	у 13 руб. књ. Е хект./ара	
a) Зиратна земљишта						
I						
II	33 18	132 73	1 19			
III	43 34	130 02	1 44			
IV	40 53	81 06	0 54			
V	8 84	8 84				
б) Земљишта под шумом						
II						
III						
IV	13 17	13 17				
V	60 30	36 18				
в) Утрине						
II						
III						
IV						
V						
г) Јавни испусти и опште народна шума						
II						
III						
IV						
V						
Свега	199 36	401 99	3 17			

(Завршни текст као у претходним пореским пописима села).

Р А С П О Р Е Д П О Р Е З А
на
ЗЕМЉИШТА

за време
од 1. Јануара 1890. до 31. Децембра 1890. године

ПРЕГЛЕД
разрезаног пореза на земљишта

Ред	Земљишта хект./ара	Разрезан непос- редан порез дин./пара	Земљишта ослобођена од пла- ћања непосредног пореза			Примедба
			окућнице хект./ара	по чл. 3, 6 и 8 хект./ара	у 13 руб. књ. Е хект./ара	
а) Зиратна земљишта						
I						
II	113 38	453 52				
III	112 46	337 38				
IV	181 51	363 02				
V	438 22	438 22				
б) Земљишта под шумом						
II	45 49	136 47				
III	45 14	90 28				
IV	81 78	81 78				
V	105 20	63 12				
в) Утрине						
II						
III						
IV						
V						
г) Јавни испусти и опште народне шуме						
II						
III						
IV						
V						
Свега	1123 18	1963 79				

(Завршни текст као напред).

РАСПОРЕД ПОРЕЗА
на
ЗЕМЉИШТА

за време
од 1. Јануара 1890. до 31. Децембра 1890. године

ПРЕГЛЕД
разрезаног пореза на земљишта

Ред	Земљишта хект./ара	Разрезан непосредан порез дин./ара	Земљишта ослобођена од плања непосредног пореза			Примедба
			окућнице хект./ара	по чл. 3, 6 и 3 хект./ара	у 13 руб. кв. Е хект./ара	

а) Зиратна земљишта

I	3 11	12 44
II	118 87	302 80
III	196 40	392 80
IV	391 40	391 56

б) Земљишта под шумом

II	20 06	40 12
III	17 37	17 37
IV	19 69	11 81

в) Утрине

II	10 00	15 00
III	4 00	4 00
IV	9 00	4 50

г) Јавни испусти и опште народне шуме

II	790 06	1246 21
III		
IV		
V		
Свега		

(Завршни део пописа као у пописима напред).

РАСПОРЕД ПОРЕЗА
на
ЗЕМЉИШТА

за време
од 1. Јануара 1890. до 31. Децембра 1890. године

ПРЕГЛЕД
разрезаног пореза на земљишта

Ред	Земљишта хект./ара	Разрезан непосредан порез дин./ара	Земљишта ослобођена од плаћања непосредног пореза			Примедба
			окућнице хект./ара	по чл. 3, 6 и 8 хект./ара	у 13 руб. књ. Е хект./ара	
I						
II						
III	65 12	195 36				
IV	301 74	603 48				
V	230 01	230 01				

а) Зиратна земљишта

I				
II				
III	122 32	122 32		
IV	159 67	159 67		
V	33 91	20 35		

б) Земљишта под шумом

I				
II				
III	122 32	122 32		
IV	159 67	159 67		
V	33 91	20 35		

в) Утрине

I				
II				
III				
IV				
V				

г) Јавни испусти и опште народне шуме

I				
II				
III				
IV				
V				

Свега 912 77 1453 91

(Завршни текст исти као у претходном попису).

РАСПОРЕД ПОРЕЗА
на
ЗЕМЉИШТА

за време
од 1. Јануара 1890. до 31. Децембра 1890. године

ПРЕГЛЕД
разрезаног пореза на земљишта

Ред	Земљишта хект./ара	Разрезан непос- редан порез дин./пара	Земљишта ослобођена од пла- ћања непосредног пореза			Примедба
			окућнице хект./ара	по чл. 3, 6 и 8 хект./ара	у 13 руб. књ. Е хект./ара	

а) Зиратна земљишта

I	3 98	15 68
II	156 51	469 53
III	294 06	588 12
IV	715 09	715 09
V		

б) Земљишта под шумом

II	58 22	116 44
III	75 61	75 61
IV	1107 26	64 86
V		

в) Утрине

I	
II	
III	
IV	
V	

г) Јавни испусти и опшите народне шуме

I	
II	
III	
IV	
V	
Свега	1141 67
	2044 87

(Датум, овера пописа исто као и претходним).

РАСПОРЕД
на
ЗЕМЉИШТА

за време
од 1. Јануара 1890. до 31. Децембра 1890. године

ПРЕГЛЕД
разрезаног пореза на земљишта

Ред	Земљишта хект./ара	Разрезан непос- редан порез дин./пара	Земљишта ослобођена од пла- нања непосредног пореза			Примедба
			окућнице хект./ара	по чл. 3, 6 и 8 хект./ара	у 13 руб. књ. Е хект./ара	
а) Зиратна земљишта						
I						
II	408 13	1632 52	0 15			
III	395 57	1186 71	0 15			
IV	285 43	570 16				
V	550 02	550 02				
б) Земљишта под шумом						
II	81 20	243 69	0 18			
III	80 03	160 06	0 17			
IV	23 75	83 75				
V	198 93	119 36		33 24		
в) Утрине						
II						
III						
IV						
V						
г) Јавни испусти и опште народне шуме						
II						
III						
IV						
V						
Свега	2083 09	4546 97	0 63	33 24		

(Датум, овера потпис порезника, као напред).

Округ ПОДРИНСКИ
Општина Долњо Трешњичка

Срез РАБЕВСКИ
14. Место ДОЛЊА ТРЕШЊИЦА

РАСПОРЕД ПОРЕЗА
на
ЗЕМЉИШТА

за време
од 1. Јануара 1890. до 31. Децембра 1890. године

ПРЕГЛЕД
разрезаног пореза на земљишта

Ред	Земљишта хект./ара	Земљишта ослобођена од пла- ћања непосредног пореза				Примедба
		Разрезан непос- редан порез дин./пара	окућнице хект. /ара	по чл. 3, 6 и 8 хект./ара	у 13 руб. кв. Е хект./ара	
а) Зиратна земљишта						
I						
II	38 32	153 28				
III	126 27	378 81				
IV	194 34	358 68				
V	191 34	191 34				
б) Земљишта под шумом						
II	37 33	111 99				
III	52 36	104 73				
IV	103 47	105 47				
V	129 44	77 66				
в) Утрине						
II						
III	4 00	6 00				
IV	36 00	36 00				
V	32 00	16 00				
г) Јавни испусти и опште народне шуме						
II						
III						
IV						
V						
Свега	946 87	1569 95				

(Датум и овера порезника, као и у претходним пореским пописима села).

РАСПОРЕД ПОРЕЗА
на
ЗЕМЉИШТА

За време
од 1. Јануара 1890. до 31. Децембра 1890. године

ПРЕГЛЕД
разрезаног пореза на земљишта

Ред	Земљишта хект./ара	Разрезан непосредан порез дин./ара	Земљишта ослобођена од плаћаја непосредног пореза			Примедба
			окућнице хект./ара	по чл. 3, 6 и 8 хект./ара	у 13 руб. књ. Е хект./ара	
а) Зиратна земљишта						
I						
II	12 81	51 24				
III	47 25	141 75				
IV	60 47	120 94				
V	27 78	27 78				
б) Земљишта под шумом						
II						
III	1 20	2 40				
IV	2 32	2 32				
V	1 66	1 00				
в) Утрине						
II						
III						
IV						
V						
г) Јавни испусти и опште народне шуме						
II						
III						
IV						
V						
Свега	153 49	347 43				

(Датум и потпис порезника као у претходним пореским пописима села).

Округ ПОДРИНСКИ
Општина Долњо Трешњичка

Срез РАБЕВСКИ
16. Место БУДИШИЋ

РАСПОРЕД ПОРЕЗА
на
ЗЕМЉИШТА

за време
од 1. Јануара 1890. до 31. Децембра 1890. године

ПРЕГЛЕД
разрезног пореза на земљишта

Ред	Земљишта хект./ара	Разрезан непос- редан порез дин./пара	Земљишта ослобођена од пла- ћања непосредног пореза			Примедба
			окућнице хект./ара	по чл. 3, 6 и 8 хект./ара	у 13 руб. књ. Е хект./ара	
а) Зиратна земљишта						
I						
II	20 49	81 96				
III	43 55	130 39				
IV	96 00	192 00				
V	126 97	126 97				
б) Земљишта под шумом						
II	1 32	3 96				
III	6 25	12 50				
IV	21 13	21 13				
V	102 28	61 37				
в) Утрине						
II						
III						
IV						
V	5 00	2 50				
г) Јавни испусти и опште народне шуме						
II						
III						
IV						
V						
Свега	422 97	632 98				

(Датум, потпис порезника, као у претходним пор. пописима села)

Округ ПОДРИНСКИ
Општина Доль. Трешњичка

Срез РАБЕВСКИ
17. Место ПЛАНИНА

РАСПОРЕД ПОРЕЗА
на
ЗЕМЉИШТА

за време
од 1. Јануара 1890. до 31. Децембра 1890. године

ПРЕГЛЕД
разрезаног пореза на земљишта

Ред	Земљишта хект./ара	Земљишта ослобођена од пла- ћања непосредног пореза				Примедба
		Разрезан непос- редан порез дин./пара	окућнице хект./ара	по чл. 3, 6 и 8 хект./ара	у 13 руб. књ. Е хект./ара	
а) Зиратна земљишта						
II	11 30	45 20				
III	35 97	107 91				
IV	192 94	385 88				
V	309 45	309 45				
б) Земљишта под шумом						
II	2 10	6 30				
III	17 75	35 50				
IV	38 02	38 02				
V	60 45	36 27				
в) Утрине						
II						
III						
IV						
V						
г) Јавни испусти и опште народне шуме						
II						
III						
IV						
V						
Свега	667 98	964 53				

(Датум, потпис порезника, као у претходним пор. пописима села)

РАСПОРДЕД ПОРЕЗА
на
ЗЕМЉИШТА

за време
од 1. Јануара 1890. до 31. Децембра 1890. године

ПРЕГЛЕД
разрезаног пореза на земљишта

Ред	Земљишта хект./ара	Разрезан непосредан порез дин./ара	Земљишта ослобођена од плаћања непосредног пореза			Примедба
			окућнице хект./ара	по чл. 3, 6 и 8 хект./ара	у 13 руб. кв. Е хект./ара	

а) Зиратна земљишта

I	2 15	8 60
II	68 52	205 56
III	155 18	310 36
IV	152 38	152 38

Разрез на поједине суме покazuје се већи од суме по хектарима у 1,02 д. зато што је ова сума пренета на села Бањевца, види бр. 23 овог села.

б) Земљишта под шумом

II	26 10	52 20
III	83 50	83 50
IV	42 86	25 72

в) Утрине

II		
III		
IV		
V	30 00	15 00

г) Јавни испусти и опште народне шуме

II		
III		
IV		
V		
Свега	560 69	853 32

(Датум, потпис порезника, као у претходним пор. пописима села)

РАСПОРДЕД ПОРЕЗА
на
ЗЕМЉИШТА

за време
од 1. Јануара 1890. до 31. Децембра 1890. године

ПРЕГЛЕД
разрезаног пореза на земљишта

Ред	Земљишта хект./ара	Земљишта ослобођена од пла- ћања непосредног пореза				Примедба
		Разрезан непос- редан порез дин./пара	окућнице хект./ара	по чл. 3, 6 и 8 хект./ара	у 13 руб. књ. Е хект./ара	
a) Зиратна земљишта						
I						
II	111 96	447 84				
III	111 19	333 57				
IV	167 66	335 32				
V	235 12	235 12				
b) Земљишта под шумом						
II	43 29	129 87				
III	43 15	86 30				
IV	62 05	62 05				
V	62 70	37 68				
в) Утрине						
II	4 38	8 46				
III	4 38	7 57				
IV	4 00	4 00				
V	11 00	6 50				
г) Испусти и опште народне шуме						
II						
III						
IV						
V						
Свега	860 88	1649 52				

(Датум, потпис порезника, као у претходним пор. пописима села)

РАСПОРЕД ПОРЕЗА
на
ЗЕМЉИШТА

за време
од 1. Јануара 1890. до 31. Децембра 1890. године

ПРЕГЛЕД
разрезаног пореза на земљишта

Ред	Земљишта хект./ара	Земљишта ослобођена од пла- ћања непосредног пореза				Примедба
		Разрезан непос- редан порез дин./ара	окућнице хект./ара	по чл. 3, 6 и 8 хект./ара	у 13 руб. књ. Е хект./ара	

а) Зиратна земљишта

I	29 35	117 40				
III	198 19	594 57				
IV	274 41	548 82				
V	749 89	749 89	1 51			

б) Земљишта под шумом

II	45 36	90 72				
III	42 07	42 07				
IV	70 31	42 19				

в) Утрине

II	2 00	3 00				
III	1 00	1 00				
IV	3 00	1 50				

г) Јавни испусти и опште народне шуме

II						
III						
IV						
V						

Свега	1415 58	2191 16	1 51			
-------	---------	---------	------	--	--	--

(Датум, потпис порезника, као у претходним пор. попису села)

Пр. ф. IV-503/886

Округ ПОДРИНСКИ
Општина Доњотрешњичка

Срез РАБЕВСКИ
22. Место ЦУЛИНЕ

РАСПОРЕД ПОРЕЗА
на

ЗЕМЉИШТА

за време

од 1. Новембра 1884. до 1. новембра 1885. године

ПРЕГЛЕД
разрезаног пореза на земљишта

Ред	Земљишта хект./ара	Разрезан непосредан порез дин./пара	Мање—више		ПРИМЕДВА
			од прошлог распореда динара/пара	динара/пара	
а) Зиратна земљишта					
I	10 58	3 04			
II	20 27	81 08			
III	122 48	367 44			
IV	103 43	103 43			
б) Земљишта под шумом					
II	21 43	64 29			
III	36 00	72 00			
IV	29 27	29 27			
V	31 20	18 72			
в) Утрине и јавни испусти					
II	4 00	8 00			
III	4 00	6 00			
IV	7 00	7 00			
V	7 00	3 50			
Свега 969 97					

8 Марта 1885 год.
Крупањ

Порески надзорник
Миливој Сарић

Округ ПОДРИНСКИ
Општина Доњотрешњица

Срез РАБЕВСКИ
23. Место ГОЈСЕЛИЦА

РАСПОРЕД ПОРЕЗА
на
ЗЕМЉИШТА

за време
од 1. Новембра 1884. до 1. Новембра 1885. године

ПРЕГЛЕД
разрезаног пореза на земљишта

Ред	Земљишта хект./ара	Разрезан непос- редан порез		Мање—више од прошлог распореда		ПРИМЕДВА
		дин./пара	динара/пара	динара/пара	динара/пара	

а) Зиратна земљишта

I					
II	9 49	37 96			
III	49 96	149 88			
IV	48 17	96 34			
V	40 84	40 84			

б) Земљишта под шумом

II	1 80	5 40		
III	4 00	8 00		
IV	4 50	4 50		
V	9 48	5 69		

в) Утрине и јавни испусти

II	1 50	2 25		
III	2 50	2 50		
IV	8 00	4 00		

Свега 180 24 357 36 567 00

7 Марта 1885 год.
Крупањ

Преглед.
Ј. Живановић

Порески надзорник
Миливој Сарић

Округ ПОДРИНСКИ
Општина Брасинска

Срез ЈАДРАНСКИ (бив. Рајевски)
24. Место БРАСИНА

РАСПОРЕД ПОРЕЗА
на
ЗЕМЉИШТА

за време
од 1. Новембра 1884. до 1. Новембра 1885. год.

ПРЕГЛЕД
разрезаног пореза на земљишта

Ред	Земљишта хект./ара	Разрезан непос- редан порез дин./пара	Мање—више		ПРИМЕДВА
			од проплат распореда динара/пара	динара/пара	

а) Зиратна земљишта

I				
II	718 75	2875 00		
III	91 49	274 47		
IV	7 00	14 00		
V	1 75	1 75		

б) Земљишта под шумом

II	60 71	182 13	
III			
IV			
V			

в) Утрине и јавни испусти

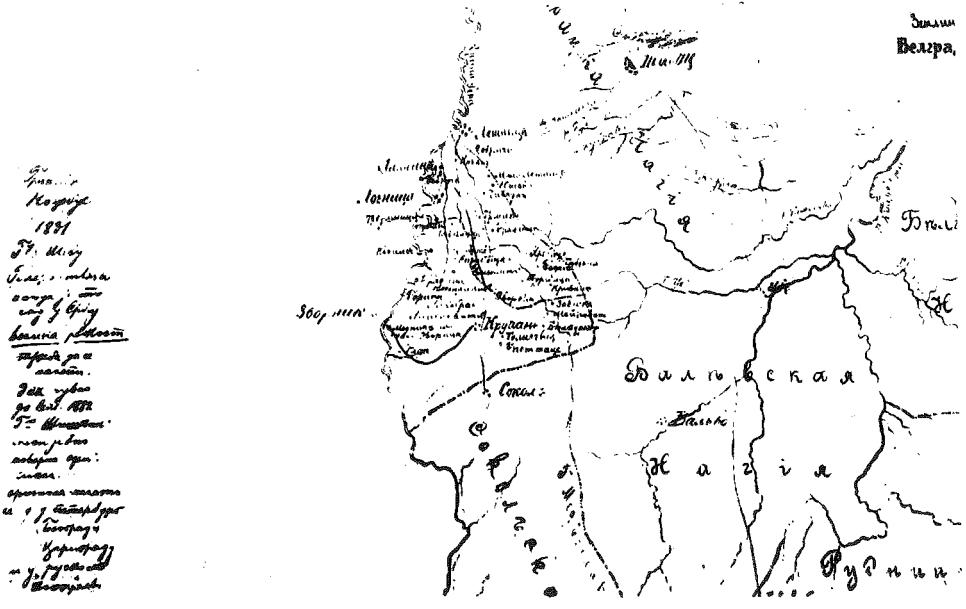
II	315 92	631 84	
III			
IV			
V			

У име масе на свој — не
треба одбити 1,02 ара II кл.
4,08 дин. од суме 3979,19 и
онда остаје 3975,11 дин.

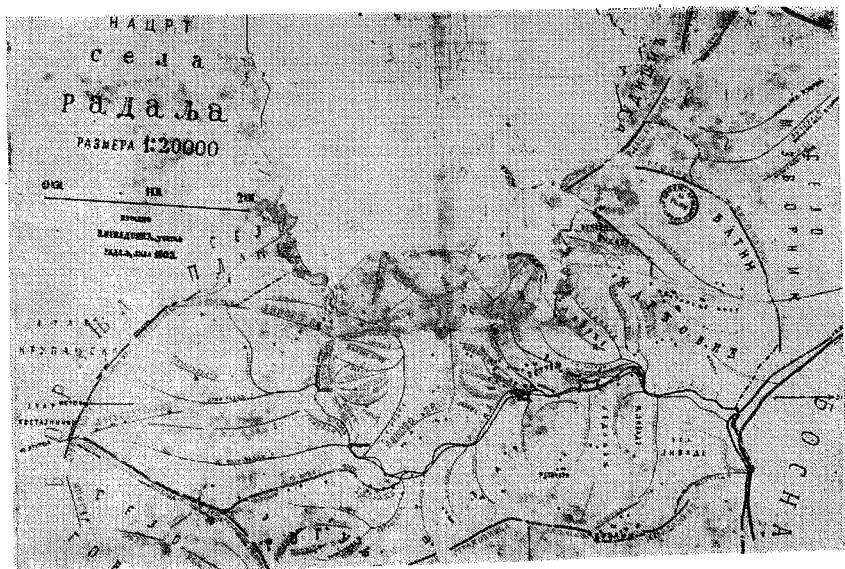
Свега	3979 19
-------	---------

22 Марта 1885 год.
Лозница

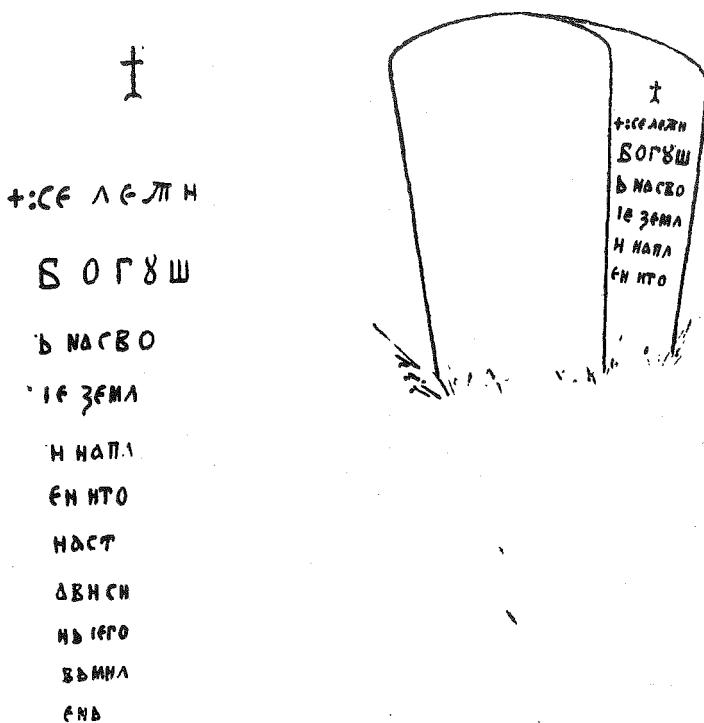
Порески надзорник ср. Јадранског
Конст. Болкић

Сл. 1. Прва карта области Рађевине (у српском издању), рађена према административној подели Србије и околних покрајина (изван београдског пашалука) 1831. године (составио А. Алексић), објављена у „Грађи за картографију и за географију Србије, у „Годишњици Николе Чупића, књ. V, Београд, 1883.

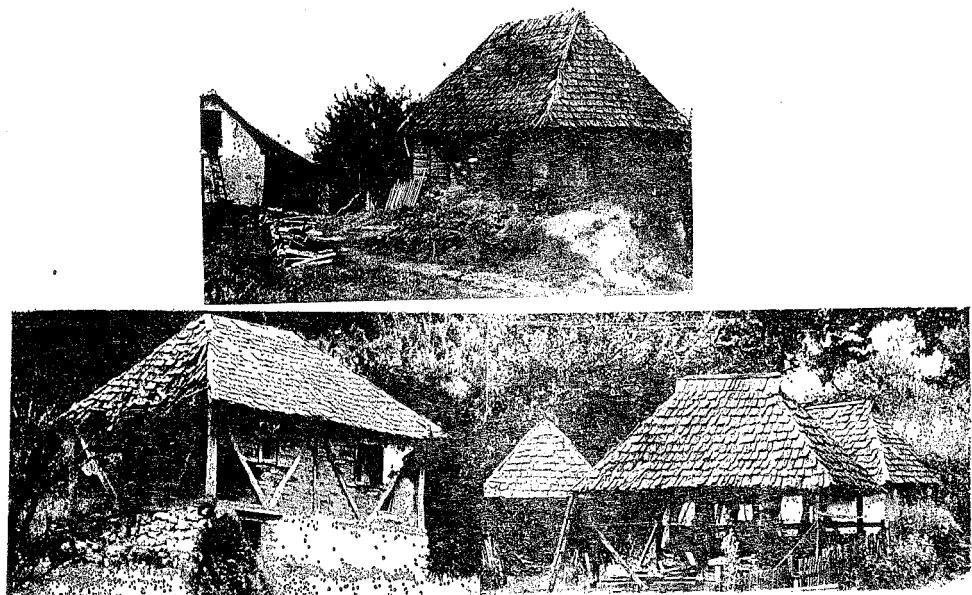
Сл. 2. Архивски снимак плана села Радаља (В. Николић Стојанчевић) са распоредом родова на сеоском атару и распоредом породица у сеоским махалама (почетком XX века).

Сл. 3. Архивски снимак надгробног споменика (најстарије средњовековне властелинске породице из почетка XIII века) на породичној баштини, сачуван у селу Радаљу до почетка XX века.

Сл. 4. Породично станиште у старим сеоским мајдама у Рађевини: стара орвиара у селу Планини (снимак из књиге „Историја Рађевине“, књ. 2. — „Рађевина у прошлости“, Београд 1966.)

Сл. 5. Типови старих породичних станишта у рађевским селима: очувана стара конструкција „ћерамидне“ куће, заједничког боравишта свих чланова породице (са очуваним огњиштем у „кући“), и око ње подигнутих старих „вајата“, станишта задругара, ожењених (брачно станиште) млађих „кућана“ у селу Планина (снимак из књиге „Рађевина у прошлости“, Београд, 1986.)

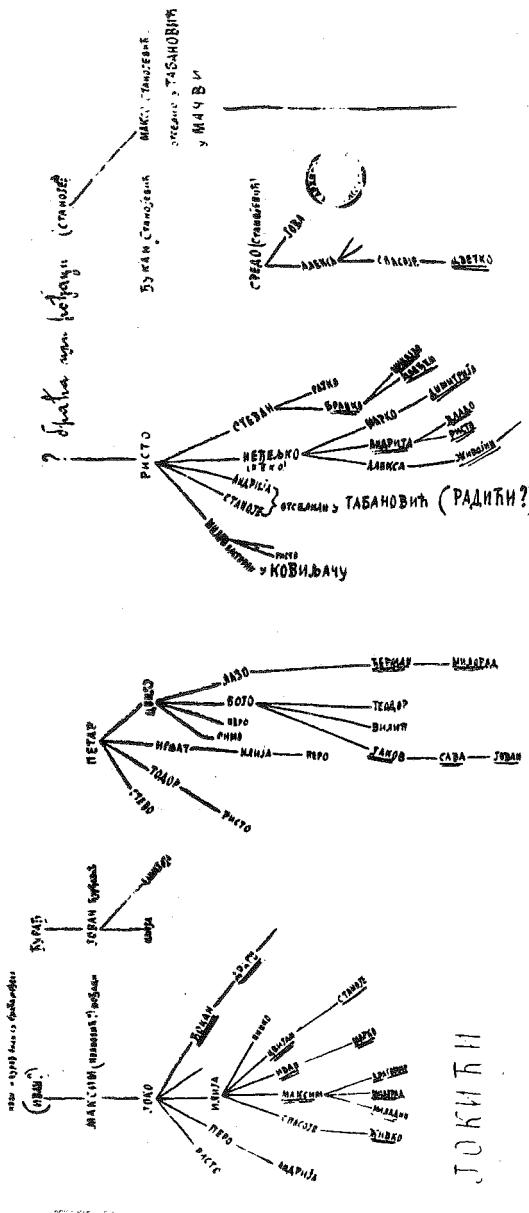

Сл. 6. Стара (реконструисана) црква у Добром Потоку („Добропоточка црква“): остатак расељеног и исчезлог рађевског села (у турском доба) Доброг Потока, рударског насеља, саграђена од дрвета, покривена шепером, према типу старих сеоских добропоточких и околних сеоских кућа из турског доба. Данас је један од примера културних места, једног од средината међусеоских породичних комуникација у Рађевини (Снимак из књиге „Рађевина у прошлости“, Београд, 1986.)

S. Madang Josephina

PA AAH (en face Tongofatal)

Chor oba kogu ikuwige ay Tagana

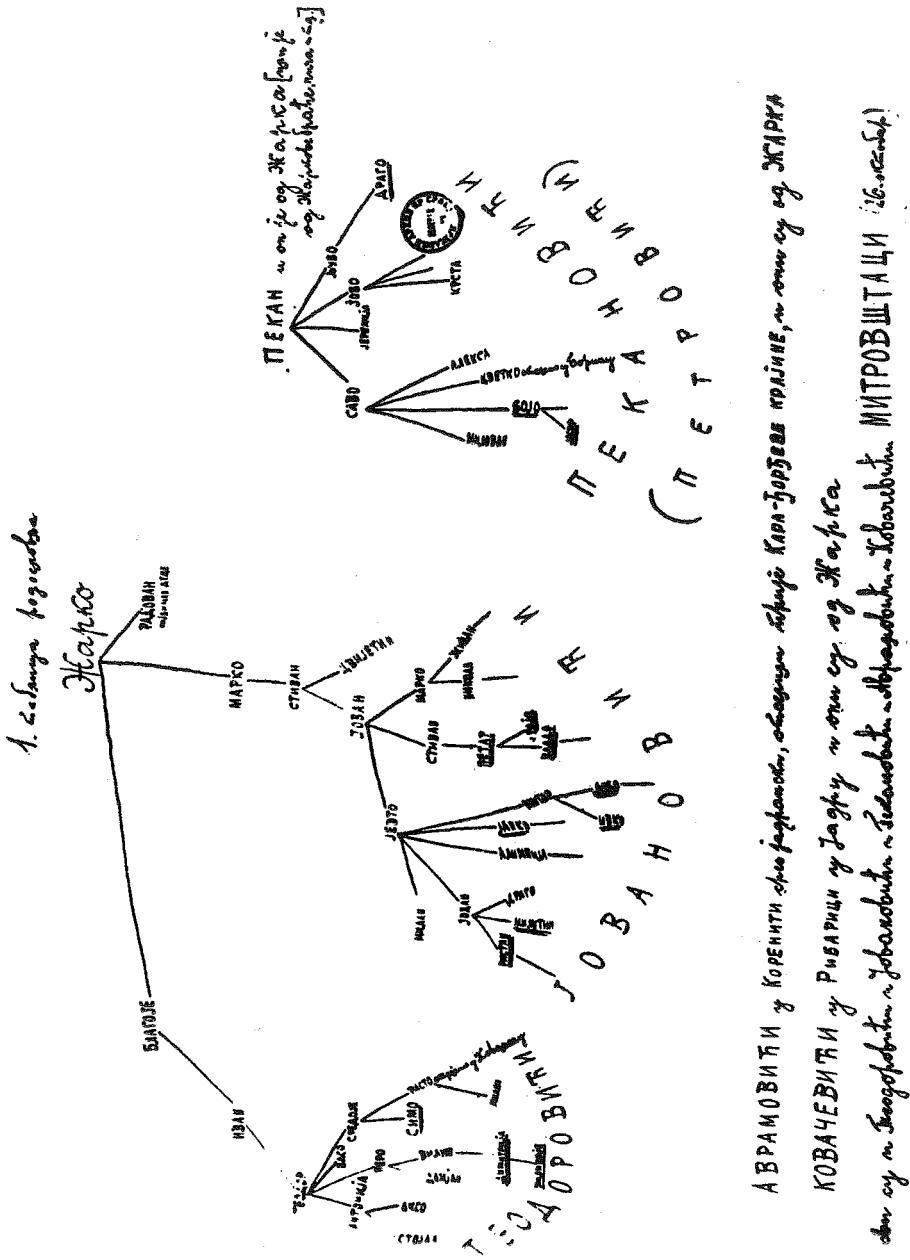

TOKUHI

ЦВИЧА
житие и Планы съ будущимъ въ поговоркѣ японской
литературы

PHOTONIC CRYSTALS
Sonic Crystals for generation of bandstop for Ringer of two
the figure of photonic
gut a harmonic frequency of 100 Hz

Сл. 7. Архивски снимци генеалошких таблица разгрататих родова у Радаљу (Голубовића огранак радословља Б. Голубовића и Џвиђића у селу Радаљу и Коренити из прве деценије XX века књ. Рађевина и Јадар у необјављеним рукописима Џвиђићевих сарадника) — пример старих развијених родова у Рађевини, од којих су формирани засеоци и бројне породичне куће у сеоским (радаљским) малама.

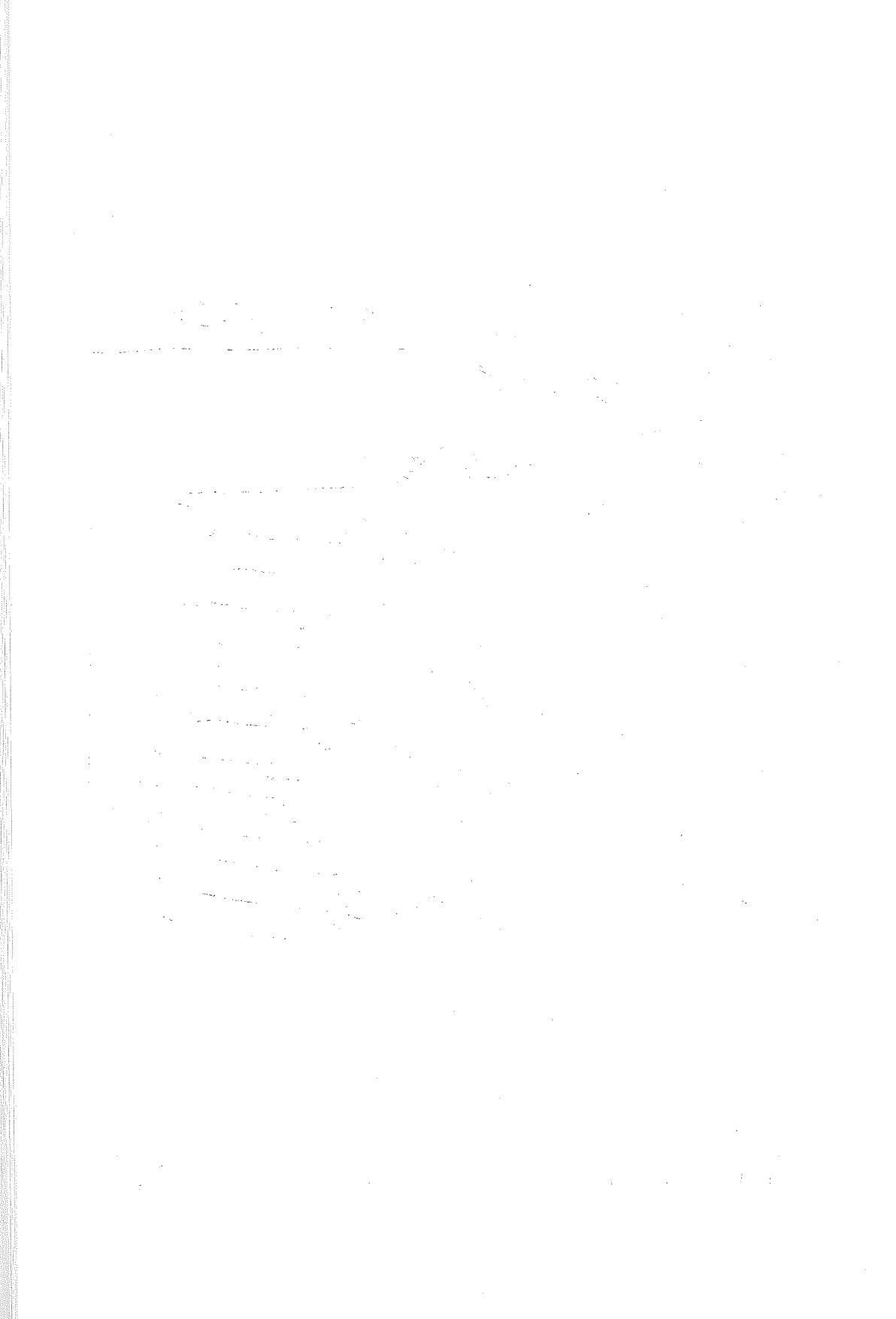
Сл. 8. Архивски снимак развијеног рода из Корените и Радаља (почетком XX века), (књ. Рађевина и Јадар у необјављеним рукописима Цвијићевих сарадника).

араки јадарске 1831

Село Церове

1. Јануарје Јоакимовић	1
2. Јеленко Јанкољевић	1
3. Јакојко Ђурђевић	1
4. Станко Јовановић	1
5. Јакојко Јовановић	3
6. Јанка Јанковић	3
7. Јанко Јанковић	1
8. Јанка Јанковић	1
9. Абрахам Јакубовић	2
10. Ђурђа Јакубовић	2
11. Станоје Јакубовић	2
12. Јеленко Јакубовић	1
" "	1

Сл. 9. Прва страна пописа села Церове (из пореског тефтера нахије Јадарске 1834. у Рађевској 1831.) Први српски попис насеља и породица у Рађевини.

Vidosava Nikolic—Stojancevic

THE FAMILY IN THE SYSTEM OF TRADITIONAL AND MODERN INSTITUTIONS REGARDING THE SOCIAL CUSTOMS OF THE PEOPLE OF RADJEVINA

Almost no research has been done so far on Rađevina, which is part of the region of Podrinje, Serbia, as regards its ethnological characteristics, ethnic development and the traditional cultural heritage of its people in general. Rađevina is in close proximity to Jadar, where Vuk Karadžić was born and on which more research has been done from the above points of view. Covering the whole of northwest Serbia by its 1985–1987 scientific-research plan, the Serbian Academy of Arts and Sciences' Ethnographical Institute carried out ethnological field research in Rađevina as well as research on archival materials recording historicocultural, ethnological and anthropogeographical characteristics of this part of Serbian Podrinje in the 19th century and at the beginning of the 20th century. These materials had not been used — or at least not enough — in the rare studies of Rađevina.

The family and kinship were one of the distinct subjects of the field research and archival research done in Rađevina. Special emphasis was put on the question of family as an important factor of the settlement type formation, which is still reflected in the specific ways of arrangement of and communication between families in the village districts. This study deals with that problem.

The study is divided into three main parts. The first part, after general remarks and a short introduction, presents the problems of the family type formation in Rađevina (this family having a complex kinship structure and highly developed clans, which has determined the traditional types of the Rađevina village settlement both in the old and new period) in the specific historicopolitical and cultural conditions, in which Rađevina, as part of Podrinje, was Serbia's border region as late as the end of the 19th and the beginning of the 20th century, keeping its geostrategical importance up to World War II. Socioeconomic conditions having changed after World War II, Rađevina has seen the transformation of traditional family forms and formation of new types of modern rural and urban families (»halved«, »worker« and »guest-worker« families), which is the subject of the second part of the book. The third part deals with highly archaic forms of interfamily communication and intervillage communication between clans (socioeconomic and symbolic-ritual family communication), which are characteristics of the Rađevina villages. The problems of contact between rural and urban families and everyday interrelation between worker-peasant and peasant families are also dealt with. Special attention is given to the still extant tradition of continuing symbolic-ritual family ties (in-law ties, sponsorships, non-kinship associations and kinship gatherings determined by the annual family holiday calendar).

The fourth part presents the archival materials for the study of the life, customs and family of the inhabitants of the Rađevina villages in the first and at

the end of the second half of the 19th century, along with the previously unpublished manuscript monographs dealing with the Rađevina families' settlements and origin by and already well-known coworker and correspondent of Jovan Cvijić, M. Vasiljević.

The conclusion emphasizes the importance of the lie of the land and geographical features of Rađevina as well as its historicopolitical significance in the past as regards the preservation of the basic elements of the traditional forms of family: especially the arrangement of families in village districts, well-developed basic clan structures and preserved family traditions — even in the modern period of industrialization and urbanization of this once flourishing mining region and backward mountain area of Podrinje.

РЕГИСТАР

— етиолошких, историјских и антропогеографских појмова —

a) *етнологија*

Амбар 51, 75
атар 17, 20, 30, 35, 44, 49, 50

Баџа 74
безволице 75
бели мрс 76
бескућници 75
бечари 70, 76
брак — брачне комуникације 57, 76,
77
— развод брака 66
браниште 51
брањевина 51
братске задруге 94

Вајати 52, 74, 75
вотњак (воћњак) 51, 76

Газдалук 75
гостинска зграда 74
гостинска соба 74
гостопримство 74
грунт 64

Дан орања (нар. мере) 42
двориште 51
деобник (задругар) 76
деобничари 76
дефицитарне породице 69, 70
длета рударска (символи) 78
доводак 40, 69
домаћин (старешина) 75
други рођаци 75
душе (у броју укућана) 74

Еспап 47

Жетва (зирати, шљива) 75

Задруга породична-типологија 18, 21,
28, 29, 36, 43, 69, 74, 132
задружне куће — деобе 43, 74, 21, 36,
69

— средничка структура 29
— средњовековне задруге 8
закровити кућу (окућити се) 55
закуп имања 50
закупци 63
замрле куће 64
занати 95
занатске породице 56
званице 75
зграде (стамбене, економске) 74
зирати 38, 44, 46, 51, 76

Изгон (стоке) 76
изумирање фамилија 69
изумрли родови 22
инокосне куће 64
испаше — породичне, селске 51
испек (шљиве, ракије) 75

Казан под испек 75
каменорез 78
качара 51
клешта рударска (символ) 78
кнезови — сеоски, нахијски 27
кнегевске породице 39, 40
колено (срдство) 12, 57, 68
колибе (станови) 52
комидба (комишање кукуруза) 75
комшије 75
коначић (гостински) 74
коса ливада (нар. мере) 44
косидба 75
котари (колибе) 51
кош 51, 76

- кошара (за стоку) 76
кровне везе 73
крст 100
крштење (обичај) 74, 75, 80
кумство 57, 80
купљено имање 50
кућа (породица) 65, 74
кућа (домаћинство) 74
кућа дашчара 74
кућа (огњиште, порекло) 75
кућа црепара 74
кућа чатмара 74
кућа шеперуша 74
кућни темељ (обичај) 57
кућани 61, 64, 70, 75, 83
кућна заједница 12

Литије 81

Маса (у некретнинама) 46
материнство (у наслеђу) 68
матрилинеарно сродство 69
матрилокална породица 69
менталитет 88
мешовите породице 12, 13, 44, 46, 55,
67, 77
моба 80
молитва (ношење крста) 80
монаштво (код трговаца у служби) 96
мотика винограда (нар. мера) 42

Надимци 48
надница 75
надничари 38, 47, 63, 83
на имање (усвојење) 69
намерник 74
наполица 63
наслеђивање (имања) 66
настављање славе (преношење) 69
нејач (нејака деца) 100
ношење крста 80

Обданица (у паши) 76
отњиште (порекло) 75
одумирање кућа 33, 64, 69
ока (мера) 34, 40
окумити 80, 81
окумљене породице 80, 81
опраштање кумства 81
ораћа стока 12
орба (оранje) 75
особина (у задрузи) 66
очевина 44, 68
очух 46

Пасови (сродство) 58
патронимика 42, 45, 48, 94
планина (паша) 100
подушје 74
позајма (заям) 75
појас (сродство) 12, 57
польја (зирати) 50
породица-типологија 13, 14, 32, 45, 46
породична гробиšta 78, 79

породична задруга 82
породична заједница 39
породична имовина 97
породичне комуникације 14, 22, 73, 80
породичне мालе 48
породичне миграције 68
породична предања 8, 26, 73, 78, 91
породична имена 48, 74, 69
посинар 69
потеси 51, 52, 75, 99
поткућнице 36, 37, 51, 52, 68
право прече куповине 66
празне куће (изумрле) 44
прве куће (угледне) 43
предвојене породице 61, 64, 65, 66, 77
прекидање кумства 80, 81
проширена породица 33
прела 80
преслава породична 69
преславе селске 80
привидна деоба (задруге) 100
пријатељство (тазбина) 75
пушнице (за шљиве) 51

Радничке породице 61
родитељска кућа 61
родови — разгранати 13, 20, 21, 65
— раслојени 65, 69
— распоред у атару 34, 39
— стариначки 13, 20, 21
родовска тробља 79
родовска својина 51
родовске славе 79
родовска територија 34
рођак 70
рођаци — први (по крви) 74, 75
— други 94
рођачке куће 69
рођење 57, 74, 75, 80
рударске породице 13
рударска секира (симбол) 78

Самац 61, 70
самачке куће (инокосне) 64
самачки станови (раднички) 70
свадба (брачне комуникације), Свечаник 57, 74, 75, 80, 87
својбина 69, 74, 75
село — друштвена заједница 75
— колективна својина 52
селски 52
сељани 64
сетва (колективни радови) 52
сињија (софра) 75
сиони 21, 23, 30, 35, 43, 99
сирочад 100
скороженци 100
слава породична
— главна 57, 68, 69, 79
— преношење славе 69

- селска слава 80
  - родовска слава 80
- слажење (са стоком) 76
- смрт — у породици 57, 75
  - у селу 57, 74, 80
- соба 75
- софра 75
- спрег (за орбу) 75
- спрезање 75
- сродство — рачунање 57, 94
  - структура 13
  - терминологија 29, 30, 57
  - усвајање 59, 69
  - ритално сродство 57, 80
- станар (код стоке) 76
- станаре (сточарске зграде) 76
- станарица (планинка код стоке) 76
- старац (таст) 100
- старачка домаћинства 64, 70
- старешина (у задрузи) 25
- старе породице 12, 26
- старинци 12, 20, 21, 28
- стричевина 66
- сувати селске (заједничке испаше) 76
- оушнице (колективне) 51

- Тазбина (брачно сродство) 69
- трговачке породице 46, 47
- трпеза славска 80, 81
- трпезе (подушја) 74, 81

- Угашене куће (породице) 22, 64, 69
- удовицке куће (дефилтарне породице) 46
- ујчевина (брачно сродство) 66
- укуп 57, 74, 80
- укућанин (задругар) 66
- уљез (домазет) 69, 75, 96, 100
- у надницу (надничење) 43
- усињеник 69
- утрина — општинска 50
  - сеоска 50, 97

- Чељад (кућани) 57
- чича (стриц) 46
- чукови (рударски) 37
- чума (пробишта)

- б) историја (породична предања)*

- Аге 19, 31
- агалук 26, 31, 99
- аустријска администрација 89

- Бан 29
- баштина 19, 20, 21, 28, 29
- Богош (властелин) 29, 30, 40, 41
- Борина — жупа, нахија 17, 18, 19, 20, 32

- Давања (дажбине) 33, 39
- Деспотовина 40, 44, 48, 68, 79

- диџдар 26, 32, 99
- други устанак 20, 33

- Закупци (рудника, ада, лука) 19, 38, 39
- збегови 41
- зирати (дажбине) 28, 38

- Јадранска нахија (у устанку) 20, 28
- јадрански устанак 27, 28

- Кадилук 17, 18, 39
- капетан 96
- капетанија рађевска 44
- касаба крупањска 31, 32
- кнежина крупањска 39
- кнез — нахијски 27
  - сеоски 28
- кнез — Игњат (у Брасини) 26, 27
  - Мића (у Липеновићу) 23
  - Стеван (у Пасковицу) 26
- кнезови наследни 28
- коморска (аустријска) села 20
- краљ Милутин у предању 78, 80
- конак крупањски 32
- крупањски кадилук 18, 32
- крупањска мукада 28, 48, 134—143

- Намештање породица (читлуци) 18
- нахија Крупањ 17, 18, 19, 44
- Немања у предањима 78

- Попови сеоски 26
- поп Бирко (у Липеновићу) 23
- примићури (сеоске старешине) 19, 20, 28, 39
- примићури — село Рамнаја 29
  - село Вукомир ћ 29
  - Тодор (Белотић) 29
  - Димитар (Богошица) 29
  - Радоња (Ликодра) 20, 29
  - Липен (Ликодра) 21
  - Рахоја (Мојковић) 29
  - Степан Милић (Томањ) 29
- примићурске породице 29
- примићурство (старешина) 28, 29

- Рађ — гостодар Рађевине 18, 79
- Рађевина — област 17 — у првом устанку 20, 30, 41
- расељена села 19, 20
- ратјад (ратар примићурски закупац на баштини) 29, 40
- ратајске породице 29, 30
- рударска нахија (1834.) 28
- рударство у предањима 12, 19

- Соколска нахија 17, 93
- соколски Турци 32
- спахије рађевске 19, 38
- спахилуци рађевски 30

- Турска чаршија 32
 Бурџија (устанички харамбаша крупањски, у предању) 37, 106
 Хајдучка села 20
 харачки попис (1830) 31
 Цесарски крајеви 45
 Цесарија 68
 Читлуци 18, 19, 38, 42
 чифчије 18
 в) антропогеографија
 1. Миграције (етноними, хидроними)
 Бегунци 20
 бели Цигани 78
 Баставци 70
 Бирчани 49
 Бирчак 94
 Босанци 18, 19, 43, 66, 70
 Бошњак 48, 95
 Брђани 43, 49
 Гуњићанин (из Гуњака) 20, 21
 Депопулација 64
 дођошке фамилије 14
 доселци 29
 досељеничке породице 50
 Дринци 74
 дошљаци 50, 64, 77, 78
 Дробњаци 14, 44
 Економске миграције 14, 63, 68
 емиграције — породица 50
     — правци 14
     — узроци 45, 63
 Ерцеговци 43
 Икавци досељеници 48
 исељавања — у унутрашњост земље
     14, 45, 61
     — изван области Србије
     14, 63
     — у иностранство 14
 Костајничанин 19, 43, 95
 Красавац 48, 95
 Крупањац 44
 Локална помештања 14
 Ликодранин 28, 29
 Лозничанин 20, 45
 Муслуманске миграције 46, 63
 миграције — правци 14, 18, 21, 43, 61,
     63, 83, 91
 Непознато порекло породица 19
 Новодошавши 19
 Новоселац 43
 Полимље 43
 Поморавље 14
 Пивљани 29
 поварошавање 57
 породичне миграције 14, 22, 18, 28, 61,
     50
 пребегари 27
 пребеглице 43
 Прекодринци 7, 14, 19, 43, 73
 пришелци 43
 Рађевци 8, 14, 64, 80
 раселавања села 20
 ратне миграције 18
 реемиграције породица 68
 Сасељавања 22, 43, 55, 64, 82
 Семберија 43
 скороселци 100
 слажење породица 43
 староседеоци 19, 50
 старионци 64, 100
 Херцеговина 18, 43, 44
 Хрватска 14
 Церовчани 70
 Црна Гора 43
 Црногорци 43, 44
 Шарац (из Шарана) 48
 2. Насеља (типологија, распоред
 породица)
 Аде дринске 13, 14, 38, 43, 45, 54
 арачки тефтер (рађевски) 144
 атари сеоски 43, 47, 50
 Варошица Крупањ 38, 44
 варош Крупањ 38
 Гробишта селска 79
 гробишта (устаничка) 81
 Депопулација насеља 33, 34
 двојни тип насеља 25, 38, 43
 допунско привређивање 38
 Засеоци 26, 41, 42, 43, 47, 92
 зирати 34, 37, 40
 Ишчезла насеља 28, 29, 31
 Крајеви села 48, 50, 70, 85
 кужне епидемије 33, 95
 Луке (долинице) 38
 луке јадранске 43
 луке ликодранске 43

- мâле (махале) 22, 23, 49
 мâле стариначке 44
 мâле досељеничке 44
 мâле селске 23, 49
 махалски тип села 23
 мешовита насеља 28, 31, 34, 38, 39
- Надгробни споменици 104, 105
 насеља — тип, положај 11, 12, 13, 20,
     21, 30, 38, 39, 44, 91
     — имена села 21, 26
- Паланке 42
 паљење ћумура 38
 печење креча 38
 помештање села, породице 20, 21
 пореске главе 39, 44
 приградска села 42, 45, 46, 56
- Радничке колоније 61
 рударска села 29, 30, 31
 рударство 42, 44, 63
- Селиште 35, 36, 37, 38
 село и породице 11, 20
 село — варошица 13
 село (стари део насеља) 22, 35
 село Крупањ 42
 синори 23, 30, 42, 43, 52
- Утрине селске, општинске 76
 ушорена села 43
- Чаршија 77
 читлук 42
- 3) Топоними
- Алуга 49
 Андрака (мала) 80
 анте (могиле) 78
- Батин (мала) 24
 Башчовани (мала) 49
 Белег 37
 белези (надгробни) 78
 Белутак брдо 37, 105
 Бобије 37
 Буково брдо 24
- Вароши 81
 Варошиште 78, 81
 Велики точак 52
 Водица на ашик равни 52, 105
 Војници 37
 Врлетно осојце 37
 Вујичина вода 37
 Вукна студенац 37, 51
 Вуколовци 37
- Гошићска мала 48
 Градиште 19, 78
 Грбавац 25
- гробље мачарско 78
 громиле 78
 Грујина бара 37
 Гучево 26
- Дамњановићска чесма 37
 добропоточка црква 76, 80, 111, 112
 Долови (мала) 49
- Збежиште 41
 звана места 37, 38
- Ивановићски извор 37
 Испод планине 52
- Јасеновача 37, 52
 Јастребовац 52
 Јелица 37
 Јерцеговци (мала) 48, 111
 Јованово брдо 37, 51
- Катовац извор 37
 конопљиште 37
 Кошућа стопа 37, 106
 Крст 37
 Кулина 12, 106
- Липово брдо 37, 106
 Лазарички вис (извор) 52, 81
- Маљенски поток 51, 109, 110
 Манастириште 80
 Мильчевац 37
 Молитва 52, 81
 мраморје 78
 мочила 100
- Орлић (вис) 37, 109
 Оштрель мала 24
- Павитњаци 25, 37, 42, 47
 Парлог 51
 Перила 37, 100
 Петрина стена 19, 37, 48
 Плавањ 48
 Польани 37, 48, 109
 Поточари 37, 42, 44, 47, 76, 109
 пуста села 20, 108
- Радовинци извор 37
 Рађев камен 48, 79, 80
 Разбоина 102
 Рађево поље 18, 43
 Раскрсче 37, 109
 Репиште 37, 109
 Рогуља 24
 Роксићки поток 51
 рударско гробље 78
- Савина вода (страна) 37, 51
 Самар 26
 Селишки точак 37, 52
 Старо гробиште 37

- Селиште 20, 42, 79
 Сељани (мала) 48
 Сенари 20
 сватовска гробља 100
 Силовац 52
 Склот (мала) 42, 45, 47
 Стриц 37, 76
 Трешевац 52
 Турски гроб (међа) 79
 турско гробље 37
 Угариште селуко 37
 Црквиште 80
 Црна Бара 37, 106
 Црни врх 37, 109
 Чиготино селиште 20, 29
 Шевар 24
 4) Називи места и области
 Азбуковица 42, 93
 Амаић 38, 44, 57, 64, 92, 117, 171, 244
 266
 Бабуновац (расељено село) 31
 Бајина Башта 42
 Балкан 34
 Бањевац 20, 26, 41, 48, 51, 52, 56, 64,
 77, 80, 91, 109, 159
 Бањевачка раван 51
 Бастав 20, 21, 29, 45, 50, 92, 199, 210,
 256
 Батар 20
 Бела Црква 20, 50, 56, 78, 80, 81, 91,
 129, 201
 Белотин 19, 29, 31, 50, 204
 Београд 42, 66
 Богатић 61
 Богошића 20, 22, 26, 29, 30, 34, 40, 44,
 45, 52, 61, 64, 65, 77, 80, 91, 109
 Богоштичко поље 52
 Борана 17
 Борина 44, 55, 76, 91, 111, 176
 Борина Велика 32
 Борина Горња 20, 64, 80
 Борина Доња 65, 80
 Бохорина 34
 Бохорина Велика 34, 42
 Бохорина Мала 34
 Босна 26, 47, 93
 Брасина 20, 26, 34, 64, 179, 257, 284
 Брђани 43
 Брезовица 30, 49, 56, 77, 180
 Брштица 27, 28, 29, 32, 33, 35, 36, 37,
 38, 42, 44, 45, 49, 64, 77, 162, 234
 262
 Будишић 36, 37, 44, 45, 92, 96, 118, 244
 277
 Бујуклића ада 51
 Ваљево 81
 Власеница 77
 Војводина 53
 Вођњак 44, 50
 Врбић 19, 20, 31, 44, 45, 50, 92
 Вукомирин 36, 190
 Гојселица 44, 92
 Грнчара 23, 51
 Гучево 42, 44
 Дворска 77
 Добри Поток 28, 29, 31, 80
 Дрина 17, 20, 26, 43, 44
 Дробњак 20, 21, 27, 32, 36, 40, 49, 92
 Булина 31
 Завлака 30, 45
 Зајача 12, 19, 26, 45, 50, 55, 63, 79, 171,
 183, 208, 255
 Зворник Мали 20, 45, 64
 Јадар 12, 17, 19, 21, 43, 56, 61, 69, 79,
 89, 90, 93
 Калдрма 51
 Ковиљача 32, 36, 44, 45, 64
 Комирић 20, 21, 30, 45, 50, 56
 Коњуша 30, 44, 45, 50
 Коренита 77
 Костајник 12, 19, 38, 42, 44, 45, 48, 55,
 56, 63, 64, 77, 91, 99, 201
 Крагујевац 42
 Кржава 13, 20, 26, 28, 30, 32, 36, 42,
 44, 49, 55, 76, 79, 80, 92, 99
 Красава 20, 49
 Крупањ 12, 13, 18, 23, 28, 35, 43, 45, 47,
 53, 54, 70, 78, 79, 91, 93, 95, 97
 Крупањско Поље 12, 51, 76
 Ликодра 20, 28, 29, 30, 49, 76, 77, 92,
 Ликодранско поље 13, 14, 43, 76
 Липеновић 12, 19, 20, 26, 30, 34, 37, 42,
 44, 48, 64, 77, 80, 91
 Липнички шор 77
 Лозница 20, 45, 63, 64, 66
 Лозничко поље 38, 39, 61, 63, 64, 83
 Мачва 50, 61, 83
 Мачков камен 81
 Медвеђа (расељено село) 31
 Мильчевац 51
 Мојковић 19, 44, 50
 Осат 43

- Пасковац 26, 34, 37, 50
 Планина 26, 52, 91, 92, 96
 Ћелесково 38, 44, 92, 165
 Подриње 12, 18, 40, 45, 50, 56, 63, 75, 77, 78, 81, 89, 92
 Посавина 50, 61
 Поцерина 81
 Радаљ 32, 34, 56, 64, 76, 91, 92, 112, 167
 Рађевина 7, 9, 12, 17, 18, 19, 21, 32, 33, 35, 40, 42, 45, 48, 50, 55, 56, 57, 65, 68, 70, 73, 74, 76, 77, 81, 82, 89, 90, 92, 93, 102
 Рамнија 30, 44, 188
 Рохсаћ (расељено село) 31
 Сладна (расељено село) 31
 Соко 32
 Соколска нахија 42
 Соколске планине 17
 Србија 46, 48, 50, 56, 61, 68, 74, 82, 89, 92
 Срем 50, 61, 83
 Ставе 20, 21, 46, 50, 92, 124, 145, 237, 270
 Тичар 22, 23, 24
 Толисавац 20, 30, 37, 44, 49, 51, 92, 103, 128, 148, 239, 271
 Томањ 19, 20, 26, 30, 35, 37, 49, 64, 92, 122, 153, 158, 236, 264
 Трешњица (Г. и Д.) 26, 33, 38, 44, 56, 92
 Турска 68, 89, 93
 Ужице 42, 93
 Цветуља 37, 44, 45, 50, 91
 Церова 37, 38, 49, 64, 77
 Цикоте 20, 77
 Цулине 44, 45, 54, 92
 Чађавица (ишчезло село) 31
 Читлук 42, 50, 64
 Шабац 42, 45, 66
 Шепак ада 51
 Шљивова 20, 37, 44, 45, 50, 64, 92
 Шпионаница (ишчезло село) 31
 5. Регистар стarih родова и породица
 Алексић 23, 24
 Алексијевић 23, 24, 26
 Андрејевић 23, 24, 25, 26
 Антић 24
 Антонијевић 23, 24, 25
 Антоновић 23
 Аћимовић 26
 Благојевић 23, 24, 25, 61
 Богићевић 25
 Божић 24, 25
 Бошњаковић 46
 Васић 24, 25
 Васиљевић 26, 94
 Васовић 24
 Веселиновић 24
 Видић 23
 Вирџиловић 25
 Вићентић 23, 24
 Вукосављевић 26
 Вучић 24, 26
 Гавриловић 23, 26
 Гајић 22, 26, 47, 62
 Гајовић 26
 Госпавићи 24
 Грбић (Грбица) 23, 24
 Григоријевић 23, 25
 Грујовић 26
 Давидовић 26
 Дамјановић 26
 Дамњановић 23, 48
 Деспот 23, 26
 Деспотовић 42
 Дивљаковић 35
 Димитријевић 23, 24
 Дмитровић 23
 Добошаревић 22
 Дринчић 23
 Берковић 26
 Бокановић 26
 Бокић 26
 Боковић 25
 Борђевић 23, 26
 Букановић 26
 Букић 26
 Бурђевић 24
 Бурић 24, 25
 Буровић 24
 Екмечић 48
 Ерић 22
 Жарковић (род, мала) 33
 Живановић 23, 24, 25, 26, 49
 Зарићска мала (род) 49
 Зарић 26
 Зељовић 28
 Ивановић 25
 Игњатовић 23, 24, 94
 Илијевић 23, 24, 25
 Илић 26
 Илијевић 25, 26
 Илијић 26

- Јаковљевић 42, 62
 Јањимовић 25
 Јевтић 25, 47
 Јеремић 23
 Јовановић 24, 25, 26, 46, 94
 Јовић 23, 25
 Јокић 24, 25, 26
 Ковачеви (род, мала) 100
 Ковачевић 23, 25
 Којић 22
 Којовић 23
 Коларић 50, 100
 Комарац 94
 Костадиновић 24, 25
 Костић 24, 25, 26
 Костровић 24, 25
 Кромановић 24, 25
 Лазаревић 25
 Лазић 24, 25
 Лазовић 26
 Лукић 23, 24, 25, 26
 Максимовић 23, 24, 25, 26, 42, 62, 94
 Манојловић 24
 Маријановић 24, 25
 Марковић 23, 24, 25, 46, 62
 Матић 23, 25, 26, 42, 62, 94
 Матовић 24, 25
 Мијаиловић 25, 26
 Мијатовић 62
 Миладиновић 24
 Миленковић 23
 Милетић 22
 Миловановић 24, 25, 26
 Милојевић 25
 Милосављевић 24, 26
 Милошевић 26
 Милутиновић 23, 24
 Митровић 26, 24, 46
 Мићић 24, 25, 26, 42, 62
 Мићовић 26
 Михаиловић 23, 24
 Младеновић 24, 26, 94
 Нагић 26
 Недељковић 24, 25, 26
 Ненадовић 62
 Николаевић 23, 24, 25, 26
 Николић 26, 62
 Нинковић 25
 Новаковић 23, 24
 Обрадовић 24
 Павловић 24, 26, 42
 Панић 23
 Пантић 24, 25
 Пауновић 25
 Пекmezović 100
 Перић 94
 Першић 24, 25
 Петковић 24, 25
 Петрашевић 24
 Петровић 23, 24, 26, 46, 63
 Поп-Костовић 24
 Поповић 24
 Превић 24, 26
 Пуљези 94
 Радић 24
 Радовановић 23, 24, 26, 94
 Радовић 24
 Радојчић 24
 Радосављевић 24, 25
 Ракић 24
 Ристић 24, 26, 47
 Роксићи (род, мала) 50
 Рубинорић 23
 Руњић 26
 Савић 23, 24, 25, 26, 94
 Самарчић 24
 Симеоновић 23, 24
 Симић 24, 25
 Симовић 26
 Симоновић 23, 24, 25, 26
 Смиљанић 25
 Сколић 24, 26
 Солдатовић 46
 Спасојевић 24
 Средојевић 24
 Стакић 23, 94, 95
 Станинировић 23, 42, 46, 63
 Станковић 26
 Станојевић 24, 26
 Стевановић 24, 26
 Степановић 24
 Стефановић 24, 26, 63
 Стојановић 26, 35
 Стокић 26
 Тадић 25
 Теодоровић 25
 Терзић 24, 48
 Тимотијевић 23
 Томић 25, 26
 Трифуновић 42, 63
 Трпковић 25
 Тршић 24
 Туфегџић 48
 Бирковић 25
 Филиповић 23, 24
 Фросиновић 25
 Џветановић 48
 Џвитановић 23, 48
 Џујић 25
 Џукић 26

